

Грег Беър
Фондация и хаос

На Айзък и Джанет

БЛАГОДАРНОСТИ

Специални благодарности на Джанет Азимов, Грегъри Бенфорд, Дейвид Брин, Дженифър Брел, Дейвид Барбър и Джо Милър. Освен това – и на милионите почитатели на Айзък Азимов, които ще поддържат живи наистина дълго вселените и героите му.

Вековете остават назад и легендата за Хари Селдън се разраства все повече: блестящата личност, мъдреца, тъжния човек, начертал курса на човешкото бъдеще в старата Империя. Но ревизионистките възгледи проспират и невинаги могат лесно да бъдат отхвърлени. За да разберем Селдън, ние понякога се изкушаваме да се облегнем на апокрифите, митовете и дори приказките от онези далечни времена. Противоречията в непълните документи и своеобразните негови агиографии ни разстройват.

Ето какво знаем без връзка с ревизионистите: Селдън е бил блестящ, Селдън е бил ключова фигура. Но Селдън не е бил нито светец, нито осенен от божествено вдъхновение пророк и, разбира се, не е действал сам. Най-широко разпространените митове включват...

Енциклопедия Галактика, 117. издание, 1054 Ф. Е.

1

Хари Селдън стоеше по сандали и облечен с плътната зелена одежда на учен на закрития парапет на горната ремонтна кула и гледаше от височина двеста метра тъмната алуминиево-стоманена повърхност на Трантор. Небето над този Сектор тази вечер беше съвсем ясно, само няколко леки облачета се носеха над седефените талази и звездите като призрак огън.

Под това зрелище и отвъд редиците изящно извити куполи, скрит и смекчен от нощта, се простираше открит океан. Плаващите му алуминиеви покрития бяха разкрити на стотици хиляди хектари. Откритото море излъчваше бледо сияние сякаш в отговор на небето. Не си спомняше името на това море: Мир, Мечта или Сън. Всички скрити океани на Трантор имаха такива древни имена, детски утешителни имена. Сърцето на Империята имаше нужда от утеха, както и Хари; от утеха, но не и от истина.

Топлият нежен въздух се вихреше около главата и раменете му – идваше от един отдушник в стената отзад. Хари бе открил, че по-чист въздух в Стрилинг няма вероятно защото го изтегляха директно отвън. Температурата зад пластмасовия прозорец сочеше два градуса – мраз, който добре си спомняше от единствената си злополука горе преди десетилетия.

Беше прекарал такава голяма част от живота си на закрито, изолиран от студа, както и от цялата свежест, новост, също както числата и уравненията на психоисторията го изолираха от грубата реалност на живота на отделните хора. Как може един хирург да работи сръчно, ако усеща болките в плътта, която реже?

Реално погледнато, пациентът вече беше мъртъв. Трантор, политическият център на Галактиката, бе умрял преди десетилетия, а може би и преди векове и сега очевидно вече започваше да се разлага. Макар че огънчето на неговата личност щеше да угасне много преди жаравата на Империята да се превърне в пепел, чрез уравненията на Проекта той ясно виждаше болезненото вкочаняване, вцепеняващото се лице на трупа на Империята.

Това ужасно видение му беше донесло извратена слава и беше направило теориите му известни в цял Трантор и на много места в Галактиката. Наричаха го Селдън Гарвана, предвестник на кошмарната орис.

Разлагането щеше да продължи още пет века – проста и бърза ерозия според най-машабните му уравнения... Кожата общество щеше да се пропука, а после и да се стопи върху стоманените кости на Секторите и общините на Трантор...

Колко ли човешки истории щяха да изпълнят този колапс! За разлика от труповите империи продължават да изпитват болка и след смъртта. Въз основа на най-незначителните си и ненадеждни уравнения, искрящи на екраните на мощния му „Прайм рейдиънт“, Хари почти можеше да си представи милиони милиарди лица, слели се в огромен калкулус, изпълващ площта под низходящата крива на Империята. Ускоряването на гниенето, белязано от всяка човешка история почти толкова, колкото са точките в равнината... Неподлежащо на проумяване, ако не беше психоисторията.

Надеждата му беше да подпомогне раждането на нещо по-добро и по-устойчиво от Империята и беше близо до успеха... според уравненията.

И все пак напоследък чувството, което го обхващаше най-често, беше студеното съжаление. Да живее в светъл, младежки период, когато Империята е била най-велика, стабилна и преуспяваща – за това би дал и високото си положение, и постиженията си!

Да можеше да си върне осиновения си син Райх и Дорс – тайнствената, прекрасна Дорс Венабили, под чиято скроена плът и тайна стомана се таеше страст и преданост колкото за десет герои... Да можеше само да ги върне, би умножил в геометрична прогресия признаците на собствения си разпад, болните крайници, нездравите вътрешности, замъгленото зрение.

Тази вечер обаче Хари бе близо до покоя. Костите не го боляха много. Не усещаше толкова остро червея на скръбта. Можеше да се отпусне и да очаква с нетърпение края на този труд.

Натискът върху него стигаше твърда сърцевина. Процесът щеше да започне след месец. Беше относително сигурен какъв ще е изходът. Това беше пиковият момент. Всичко, за което бе живял и работил, скоро щеше да се изпълни, плановите му щяха да се придвижат към следващата крачка – и към слизането му от сцената. Завършек в развитието, спирки по течението.

Скоро щеше да се срещне с младия Гаал Дорник, важна фигура в неговите планове. Математически Дорник далеч не му беше непознат; и въпреки това досега те не се бяха виждали.

А Хари вярваше и че отново е видял Данийл, но не беше сигурен.

Данийл не би искал той да бъде сигурен; но може би Данийл искаше от него да подозира.

Голяма част от онова, което на Грантор минаваше за история, сега вонеше на мизерия. В края на краищата в държавническото изкуство объркването беше мизерия. – а понякога мизерията беше необходимост. Хари знаеше, че Данийл има още много работа в сянка; но никога – никога – не би го казал на който и да било друг човек. Данийл се беше погрижил. И по тази причина Хари не можеше да каже пълната истина за Дорс, истинската история на странната и практически съвършена връзка, която бе имал с тази жена, която не беше жена, не беше човек дори, ала беше негова приятелка и любима.

В умората си Хари се съпротивляваше, но не можеше да потисне сантименталната тъга. Възрастта бе покварена, старците бяха преследвани от загубата на любими и приятели. Колко велико би било, ако можеше пак да навести Данийл! Беше му лесно да си представи как би преминало това посещение: след радостта от повторното събиране Хари щеше да излее част от гнева си върху ограниченията и изискванията, които му беше поставил Данийл. Най-добрият приятел, най-строгий началник.

Хари примигна и се съсредоточи в гледката зад прозореца. Напоследък беше твърде склонен да се унася в блянове.

Прекрасното сияние на океана само по себе си също беше разлагане – вече почти четири години биолуминисцентните водорасли се разрастваха все по-буйно и унищожаваша посевите в кислородните ферми. Въздухът бе леко застоял дори и на студа навън. Засега не съществуваше още заплаха от задушаване, но докога?

Адютантите, охраната и говорителите на Императора само преди няколко дена бяха обявили предстоящата победа над красивата водораслова чума и бяха засели океана с изкуствени фаги, които да контролират цъфтежа. Океанът тази вечер наистина изглеждаше по-тъмен, но може би необичайно чистото небе го засенчваше.

Смъртта може да бъде сурова и прекрасна едновременно, помисли си Хари. Сън, мечта, покой.

На половин галактика оттам Лодовик Трема пътуваше в дълбините на един имперски астрофизически изследователски кораб. Беше единственият пътник на борда. Седеше сам сред уютата на офицерската лежа и гледаше някакво лековато представление с явно удоволствие. Екипажът

на кораба, внимателно подбран от класата на гражданите, преди да потегли на своята мисия, която би могла да го откъсне за месеци от цивилизованите пристанища, се бе запасил с хиляди от тези представления. Офицерите и капитаните, най-често произхождащи от баронската аристокрация, предпочитаха не чак толкова популистки филмокниги.

На вид Лодовик Трема беше четирийсет-четирийсет и петгодишен, набит, но не пълен, с лице, грозно по приятен начин, и големи длани с пръсти като наденички. Едното му око сякаш беше фиксирано в небето, а плътните му устни бяха извити надолу, като че постоянно беше склонен към песимизъм или в най-добрия случай – към спокойна неутралност. Където имаше коса, я носеше късо и равно подстригана; челото му беше високо и не познаваше бръчки, което правеше лицето му по-младо в контраст с бръчките около устата и очите.

Макар Лодовик да представляваше най-висшата имперска власт, той бе успял да спечели симпатиите на капитана и на екипажа; зад сухите, целенасочени или конкретни изказвания като че ли се криеше мил и наблюдателен ум; той никога не говореше много, макар че понякога би могъл да бъде обвинен, че говори твърде малко.

Извън корпуса на кораба геометричната фистула от хиперпространство, през която корабът минаваше по време на Скоковете, беше извън пълно наблюдение дори и за компютрите. И човеци, и машини, роби на статуса пространство-време, просто си убиваха времето до изплуването.

Лодовик винаги бе предпочитал по-бързите – макар и някакси не по-малко мъчителни – мрежи от червееви тунели, но тези свързки бяха опасно занемарени и през последните няколко десетилетия много от тях бяха рухнали като неукрепени тунели в метро, а в някои случаи бяха засмукали и транзитните станции, и очакващите пътници... Вече ги използваша рядко.

Капитан Картас Толк влезе в каютата и за миг застана зад креслото на Лодовик. Останалата част от екипажа се суетеше около уредите, наблюдаващи машините, които задържаха кораба цял по време на Скоковете.

Толк беше висок, вълмо руса до бяло коса покриваше главата му, кожата му беше пепеляво-кафява, а той имаше патрицианска осанка, каквато нерядко имаха коренящите саросанци. Лодовик го погледна през рамо и кимна за поздрав.

– Още два часа след последния ни Скок – каза капитан Толк. – Би трябвало да пристигнем по разписание.

– Това е добре – отвърна Лодовик. – Нямам търпение да се заема с

работа. Къде ще се приземим?

– В Голяма Сароса, столицата. Там се пазят архивите, които търсите. После, както ни е наредено, ще изтеглим колкото се може повече фаворизирани фамилии от списъка на Императора. Корабът ще бъде претъпкан.

– Представям си.

– Разполагаме може би със седем дни, преди ударният фронт да достигне покрайнините на системата. После само с осем часа, преди да погълне Сароса.

– Твърде близо е, за да се чувствам спокойно.

– Ще минем на косъм заради имперската некомпетентност и погрешно ръководство – рече Толк, без да се опитва да скрие огорчението си. – Имперските учени знаеха още преди две години, че звездата на Кейл се активизира.

– Информацията, предоставена от саросанските учени, далеч не беше точна – отвърна Лодовик.

Толк сви рамене; нямаше смисъл да отрича. Вината беше достатъчно, че всеки да поеме част от нея. Миналата година звездата на Кейл се беше превърнала в свръхнова; избухването ѝ бе наблюдавано чрез телеприсъствие девет месеца по-късно и оттогава... Много политиканстване, пренасочване на оскъдните ресурси и най-накрая тази плачевно неадекватна мисия.

Капитанът има нещастieto да го изпратят да гледа как неговата планета умира и да спаси почти само имперския архив и няколко привилегирани семейства.

– В добрите времена – рече Толк – имперската флота можеше да построи щитове и да спаси поне една трета от населението на планетата. Можем да изпратим цели флотилии имиграционни кораби да евакуират населението, дори милиарди... Достатъчни за възстановяване, за да се запази характерът на света непокътнат. Величествен свят, ако позволите – дори и сега.

– Така съм чувал и аз – отвърна тихо Лодовик. – Ще направим всичко възможно, драги капитане, макар че това удовлетворение може да бъде само сухо и кухо.

Устата на Толк се изкриви.

– Не ви обвинявам лично вас – рече той. – Вие проявихте симпатия и честност и преди всичко експедитивност. Съвсем различен сте от обичайните пълномощници. Екипажът ви смята за приятел сред негодници.

Лодовик поклати предупредително глава.

– Дори и простите оплаквания срещу Империята могат да бъдат опасни – рече той. – По-добре не ми се доверявайте твърде много.

Корабът леко трепна и в стаята иззвъня малка камбанка. Толк затвори очи и машинално се вкопчи в облегалката на креслото. Лодовик просто обърна лице напред.

– Последният Скок – каза капитанът и погледна Лодовик. – Доверявам ви се достатъчно, съветник, но на собствените си умения имам повече доверие. Нито Императорът, нито Линг Чен могат да си позволят да губят хора с моята квалификация. Все още знам как да поправам части от двигателя, ако се повреди. Малцина капитани вече могат да се похвалят с това.

Лодовик кимна; проста истина, но не особено силна броня.

– Изкуството да се използват важни човешки ресурси, без да се злоупотребява с тях, също може би вече е загубено, капитане. Честно ви предупреждавам.

Толк се намръщи.

– Разбрах ви. – Обърна се да излезе, после чу нещо необичайно. Погледна Лодовик през рамо.

– Усетихте ли нещо?

Корабът внезапно завибрира отново, този път с пронизително разтегливо скърцане, от което им настръхнаха косите. Лодовик се намръщи.

– Усетих го. Какво беше?

Капитанът наклони глава и се вслуша в далечния глас, който бръмчеше в ухото му.

– Някаква нестабилност, нередовност при последния Скок – рече той. – Не е непознато като явление при приближаване към звездна маса. Може би трябва да се върнете в каютата си.

Лодовик изключи прожекторите в ложата и стана. Усмихна се на капитан Толк и го потупа по рамото.

– От всички на служба при Императора аз най-много бих желал да ви поверя превеждането ни през плитчините. Но сега трябва да прегледам какви възможности имаме. Подбор, капитан Толк. Максимизация на онова, което можем да вземем с нас, в сравнение с онова, което може да се складира в подземни хранилища.

Лицето на Толк потъмня, той сведе очи.

– Собствената ми семейна библиотека в Алос Куад е...

Алармените системи на кораба ревяха, сякаш огромни животни ревяха от болка. Толк вдигна ръце в инстинктивна самозащита и закри

лице...

Лодовик скочи на пода и се сви на две невероятно сърчно...

Корабът се завъртя като пумпал в съвсем непредвидено фракционно измерение...

И сред отвратителна мъгла от бедствени импулси и с рев на умиращо чудовище той направи непредвиден, асиметричен Скок.

Изплува отново сред пустия безкрай на статусната геометрия – нормално, неразтегнато пространство. Гравитацията на кораба сдаде в същия миг.

Толк се издигна на няколко сантиметра от пода. Лодовик се разгъна и се пресегна към облегалката на креслото, в което седеше само преди малко.

– Излязохме от хиперпространството – рече той.

– Няма съмнение – отвърна Толк, – но, в името на прокреацията, къде?

Лодовик вмиг разбра онова, което капитанът не бе разбрал. Заливаше ги междузвездна приливна вълна от неутрино. Никога за векове живот той не бе преживявал подобна яростна атака. Сложните и свръхчувствителни пътеки на позитронния му мозък усещаха частиците неутрино като рехав облак от бръмчащи насекоми; и все пак те минаваха през кораба и човешкия му екипаж като безбройни парченца нищо. Едно-едничко неутрино, най-изплъзващата се частица, можеше да премине през олово, дебело цяла светлинна година, без то да я спре. Наистина, те много рядко взаимодействаха с материята. Но в сърцето на свръхновата на Кейл огромни количества материя бяха компресирани до неутроний и бяха произвели по частица неутрино на всеки протон – повече от достатъчно, за да взривят външните обшивки още преди година.

– Намираме се в ударния фронт – обяви Лодовик.

– Как познахте?

– Поток от неутрино.

– Как...? – кожата на капитана посивя. Пепелявият и оттенък сега се виждаше още по-ясно. – Предполагате, разбира се. Логично предположение.

Лодовик кимна, макар и нищо да не предполагаше. След час капитанът и екипажът щяха да бъдат мъртви.

Дори и толкова далеч от звездата на Кейл разширяващата се сфера от неутрино би била достатъчно силна, за да видоизмени няколко хилядни от процента от атомите на кораба и техните тела. Неутроните щяха да се превърнат в протони в достатъчно количество, за да променят

незабележимо органичната химия, да причинят натрупване на отрови и да накарат нервните сигнали ненавреме да навлязат в сляпа улица.

Срещу потока от неутрино не съществуваха ефективни щитове.

– Капитане, не е време да се мамим – рече Лодовик. – Не беше догадка. Аз не съм човек; усещам пряко въздействието.

Капитанът впери неразбиращ поглед в него.

– Аз съм робот, капитане. Известно време ще оцелея, но това не е кой знае какво щастие. Дълбоко съм програмиран да се опитвам да предпазвам хората от вреда, но с нищо не мога да ви помогна. Всички човечи на този кораб ще умрат.

Толк се намръщи и поклати глава, сякаш не вярваше на ушите си.

– Всички полудяваме – рече той.

– Още не – отвърна Лодовик. – Капитане, моля ви, придружете ме до мостика. Може би все още можем да спасим нещо.

2

Линг Чен можеше и да е най-влиятелният човек в Галактиката, както наглед, така и наистина, стига да го поискаше. Вместо това се беше задоволил с нещо една идея по-малко и бе облечен с по-удобен ранг и униформа – началник на Комисията за обществена безопасност.

Древният и аристократичен род Чен бе оцелял хиляди години и бе произвел на бял свят Линг чрез предпазливост, дипломация и вярна служба на много Императори. Чен нямаше желание да измести сегашния Император или някой от неговите милиард министри, съветници и „наставници“ или да бъде повече мишена за младите „луди глави“, отколкото имаше нужда. В момента се чувстваше твърде много на показ заради вкуса си, но поне беше по-скоро презиран, отколкото мразен.

Беше прекарал последните няколко ранни утринни часа в преглеждане на доклади от губернаторите на седем звездни системи, които имаха неприятности. Три бяха обявили война на съседите си, пренебрегвайки заплахите за интервенция от страна на Империята, и Чен беше използвал императорския печат, за да изпрати в тези системи дузина стражеви кораби. В цели хиляда други системи кипяха свирепи междуособици, но при последните аварии и деградация имперските комуникационни системи можеха да се справят едва с една десета от информацията, изпращана от двайсет и петте милиона свята, за които се предполагаше, че са под тяхна власт.

Цялостният поток от информация, изпращана в реално време и обработвана от експертите на планетите спътници на Грантор и космическите станции, би увеличил температурата на Грантор с десетки градуси. Но със значителната сръчност и интуиция, рожба на хилядогодишен опит, Дворецът – тоест Чен и колегите му от Комисията – успяваше да запази някакво равновесие само чрез минимални и концентрирани усилия.

Сега той си позволи няколко минути за лично проучване, много важни, за да запази разсъдъка си. Но дори и това беше далеч от фриволните забавления. С израз на любопитна заинтригуваност той седеше срещу информатора си и разпитваше за Селдън Гарвана. Информаторът – кух, продълговат овоид, прикрепен хоризонтално на бюрото му – за миг проблесна в естествения си бял цвят на яйчена черупка, а после го осведоми за всички слухове и документи от цял Грантор и ключовите

по-отдалечени светове. В центъра на екрана се появиха няколко малки статии от филмокниги, материал от някакво математическо списание от някакъв отдалечен свят, интервю за студентския вестник в светая светих на Селдън – университета Стрилинг, – бюлетини от Имперската библиотека... За психоистория изобщо не се споменаваше. Така мразеният Селдън тази седмица беше забележително кротък, може би в очакване на съдебния процес. Никой от колегите му от Проекта също нямаше кой знае какво да каже. Много хубаво.

Чен приключи с проучването, отпусна се в креслото и заразмишлява с коя ли криза да се занимае сега. Всеки ден му се налагаше да се справя с хиляди проблеми, повечето от които стоварваше на подобрите си съветници и помощниците им, но изпитваше личен интерес към случая с избухването на свръхнова в близост до четири сравнително лоялни свята от Империята, включително и прекрасната, продуктивна Сароса.

Беше изпратил най-надеждния си и изобретателен съветник да се погрижи за малкото, което можеха да спасят на Сароса. При мисълта за неадекватността на тази мярка веждите му се навъсиха... И за това, какви политически заплахи грозяха Комисията и Трантор, ако не постигнеха нищо. В края на краищата Империята се основаваше на принципа „услуга за услуга“. И ако едната страна не услужеше, вероятно другата също нямаше да и услужи.

„Обществена безопасност“ беше нещо повече от политическа фраза за привличане на вниманието. В този безкраен и болезнен век на разпад служителите аристократи като Чен все още изпълняваха важна функция. Обществото свързваше членовете на Комисията с безотговорност и лукс, но Чен приемаше дълга си много сериозно. Той се връщаше към едни по-добри времена, когато Империята е можела и се е грижела за многобройните си деца, гражданите от далечните и краища, с доказано миростворство, политическа съобразителност, финансова и техническа помощ, била е тяхна спасителка.

Чен усети някакво присъствие до лакета си и косата му се изправи. Обърна се, убуден от внезапно раздразнение (или страх?), и видя главния си личен секретар, дребничкия, кротък Крийн. Кръвта почти се беше отдръпнала от обикновено любезното му лице; като че ли не му се искаше да му предава съобщението, което имаше да предава.

– Извинявай – рече Чен. – Сепна ме. Тъкмо се наслаждавах на относителен покой пред тази проклета машина. Какво има, Крийн?

– Приемете извиненията ми... това е скръбно за всички нас... Не исках да научавате тази новина от машината. – Крийн изпитваше

естествено подозрение към информатора, който се справяше с толкова много от собствените му функции така бързо и анонимно.

– Да, по дяволите, но какво става?

– Имперският изследователски кораб „Копието на славата“, ваше благородие... – Крийн преглътна. Хората от неговия народ, от малкото южно полукълбо Сектор Лаврентий, от хиляди години работеха като слуги в императорския двор. В кръвта му беше да споделя болките на господаря си. Понякога Крийн му приличаше не на човек, а на сянка... Макар и много полезна сянка.

– Да? И какво – пръснал се е на парчета?

Лицето на Крийн, както очакваше, се сбръчка страдалчески.

– Не! Ваше благородие... Искам да кажа, не знаем. Сроктът е просрочен с един ден, а няма никакви сигнали – дори и за бедствие.

Чен слушаше и сърцето и стомахът му се свиваха. Лодовик Трема...

И, разбира се, чудесния капитан и екипаж.

Чен отвори и затвори уста. Отчаяно се нуждаеше от повече информация, но, разбира се, Крийн винаги му казваше всичко известно, така че повече информация нямаше.

– Ами Сароса?

– Ударният фронт е на по-малко от четири дни от Сароса, ваше благородие.

– Знам. Изпратиха ли други кораби?

– Да, сир. Четири много по-малки кораба бяха отклонени от спасителните им мисии към Киск, Пурна и Трансдал.

– О, небеса, не! – изправи се Чен побеснял. – Никой не се е консултирал с мен. Не биваше да режат тези спасителни сили... и без това вече са на мимимума.

– Съветник, представителят на Сароса бе приет от императора само преди два часа... без наше знание. Той убеди императора и Фарад Синтер, че...

– Синтер е глупак. Три свята, пренебрегнати заради един, защото е фаворит на Империята! Някога заради него ще убият императора! – Но после Чен се успокои – съсредоточи се в себе си и призова шестте десетилетия специално обучение, за да насочи спокойно и бързо ума си към намирането на най-добрия път през това тресавище.

– Да загуби Лодовик – грозния, верен и безпределно находчив Лодовик...

– Остави се противниковата сила да те повали, събери енергията й

за ответния скок.

– Можеш ли да ми осигуриш резюме или протоколен запис от тези срещи, Крийн?

– Да, сир. Те все още няма да бъдат подлагани на преразглеждане и поставяни под възбрана от придворните историци. Обикновено оставят два дена в запас за тези преработки, сир.

– Това е добре. Когато започнат разследване и зададат въпроси, ще направим така, че думите на Синтер да изтекат и да станат достояние на публиката... Според мен най-долнопробните и най-популярни списания ще ни свършат най-добра работа. Може би „Световни клюки“ или „Гоямото ухо“.

Крийн се усмихна.

– Самият аз съм почитател на „Очите на императора“.

– Още по-добре. Не е нужно доказателство за автентичност... просто още мълва сред необразованото и нещастно население. – Той тъжно поклати глава. – Дори и да съкрुшим Синтер, това ще е малка компенсация за загубата на Лодовик. Какъв е шансът да е оцелял?

Крийн сви рамене; това беше извън ограничената му компетенция.

Малцина в Имперския сектор познаваха чудатостите на хипердрайва и на науката за Скоковете. Ала един такъв имаше. Стар капитан на кораб, преквалифицирал се в търговец и от време на време контрабандист, който се беше специализирал в превозване на стоки и пътници по най-бързите и спокойни маршрути... Умен и безскрупулен мошеник, казваха някои, но този човек в миналото се бе оказал полезен на Чен.

– Уреди ми незабавно аудиенция с Морс Планч.

– Да, ваше благородие.

Крийн изскочи от стаята.

Линг Чен си пое дълбоко дъх. Времето му пред екрана беше свършило. Трябваше да се върне в кабинета си и до края на деня да се среща лично със секторните генерали и представители на планети от осигуряващите храната на Трантор съюзници.

Далеч повече би предпочел да съсредоточи всичките си мисли върху загубата на Лодовик и проблема как да използва глупостта на Синтер в най-голяма своя полза, но дори и такава трагедия или такава сгодна възможност не можеха да попречат на непосредствените му задължения.

Ах, блясъкът на властта!

3

Таен съветник Фарад Синтер през последните години толкова много пъти бе прехвърлял границата, че младият император Клаюс го наричаше „моят стълб на амбицията, която се меси където не ѝ е работа“ – типична за него зле формулирана фраза, в която поне днес не се долавяше отсянка на възхищение или привързаност.

Синтер стоеше пред императора, притиснал длани в неубедително покорство. Клаюс I, едва седемнайсетгодишен, го гледаше не толкова с гняв, колкото с раздражение. В детството му, от което го делеше толкова малко време, той твърде често бе привикван на четири очи от учителите си, всичките избрани и контролирани от началника на комисията Чен. Беше се превърнал в понякога лукав, потаен младеж, по-интелигентен, отколкото си мислеха повечето, макар и все още от време на време подвластен на изключително силни изблици. Съвсем рано той беше научил един от основните принципи на властта и държавничеството при конкуриращо се помежду си, лицемерно правителство: никога не даваше на никого да разбере какво мисли всъщност.

– Синтер, защо издирваш млади мъже и жени в сектор Дал? – попита императорът.

Синтер бе предприел огромни усилия да прикрие това начинание. Някой играеше политически игрички и този някой щеше да си плати.

– Сир, чух за това издирване. Според мен е част от проекта за генетично съгласуване.

– Да, Синтер, проект, който ти започна преди три години. Мислиш, че съм твърде млад и не помня?

– Не, ваше височество.

– Синтер, аз имам някакво влияние в този дворец. Думата ми не е съвсем пренебрегвана!

– Разбира се, ваше височество.

– Спести ми тия раболепни титли. Защо преследваш деца, по-малки и от мен, разстройваш лоялни родове и квартали?

– Важно е да разберем границите на човешката еволюция на Трантор, ваше височество.

Клаюс вдигна ръка.

– Моите учители ме учат, че еволюцията била дълъг, бавен процес на генетични изменения, Синтер. Какво очакваш да научиш от няколко

нахлувания в личния живот и опити за отвлечане?

– Не бих могъл дори да се надявам да ви бъда учител, ваше височество, но...

– Мразя да ми четат лекции – изръмжа му Клаюс и това донякъде има въздействие.

– Но ако ми позволите да продължа, сир, хора живеят на Грантор вече дванайсет хиляди години. Вече сме били свидетели на появата на народи със специфични физически и дори душевни характеристики – набитите и мургави хора от Дал, сир, или пък слугите от Лаврентий. Съществуват доказателства, сир, че определени необикновени белези през последния век са се появили при определени индивиди... Научни доказателства, както и слухове за...

– Парапсихични умения ли, Синтер? – изхихика Клаюс през разперените си пръсти и вдигна очи към тавана. Няколко прожектирани птици литнаха надолу, обкръжиха ги и започнаха да се преструват, че кълват Синтер. Императорът бе оборудвал почти целите си покои с подобни проекции, които разкриваха настроенията му, и те ни най-малко не допадаха на Синтер.

– Своего рода, ваше височество.

– Необикновени способности. Така съм чувал. Може би да въздействаме на зара при хазарт или да правим жените податливи на нашия чар? Това много би ми харесало, Синтер. Наложниците ми вече започнаха да се уморяват от моето внимание – изражението му стана докачливо. – Личи им.

„Надали мога да ги обвиня – помисли си Синтер. – Партньор с прекалено силно либидо, но не притежава нито чар, нито остроумие...“

– Въпрос на любопитство, пък може би и от значение, ваше височество.

– Междувременно причиняваш размирици в Сектори, които и без това са нещастни. Предполага се, че аз гарантирам свободата на поданиците си да не бъдат подлагани на ужасните прищевки на моите министри и съветници и дори на моите собствени. Е, моите все пак са приемливи, но... но това, но ти, Синтер!

За миг на Синтер му се стори, че императорът наистина ще прояви характер, императорска твърдост и ще забрани проекта, и за миг го ползиха студени тръпки. Клаюс се примиряваше с толкова много негови дребни прегрешения поради факта, че Синтер страшно го биваше да намира хубавици за младия Клаюс, както и да ги заменя, когато той или те започнеха да се отегчават.

Но клепачите на императора натежаха, а енергията и раздразнение-то му като че ли започнаха да се разсейват. Синтер прикри облекчението си. В края на краищата Клаюс Млади отново щеше да се смили.

– Моля те, добри ми човече, не се набивай толкова на очи – рече Клаюс. – Успокой топката. Онова, което имаш нужда да узнаеш, с времето ще дойде, не мислиш ли? Сигурен съм, че вземаш присърце наши-те интереси. А сега във връзка с тази жена, Тирешия...

Фарад Синтер изслуша молбата на Клаюс с явен интерес, но всъщност беше включил записващото устройство и по-късно щеше да я прослуша подробно. Не можеше да повярва на късмета си. Императорът не беше забранил акциите! Наистина, можеше да пренасочи и да забави не толкова плодотворните проучвания, но той можеше да продължава.

Всъщност той не преследваше хората – изключителни или не. Синтер търсеше доказателства за най-необикновения и дълголетен заговор в цялата човешка история...

Заговор, който той беше проследил чак до епохата на Клеон Първи, но който вероятно съществуваше много отпреди това.

Мит, легенда, реалност, която ту се появяваше, ту изчезваше като призрак в историята на Трантор. Микогенийците са го наричали Данийл. Бил е един от тайнствените Вечни и Синтер бе решен да узнае още, макар и да рискуваше репутацията си.

На разговорите за Вечните се гледаше със също толкова малко уважение, колкото и на разговорите за призраци – всъщност даже с още по-малко. Мнозина на Трантор – древен свят, преливащ от изчезнал живот – вярваха в призраци. Само неколцина избраници обръщаха внимание на историите за Вечните.

Императорът продължаваше да приказва за жената, от която се интересуваше, и Синтер привидно го слушаше внимателно, но мислите му бяха далече-далече... На години далеч оттам.

Синтер си представяше как го признават за спасител на Империята. Наслаждаваше се на видения, които му вдъхваха енергия – как седи на императорския трон или, още по-добре, на мястото на Линг Чен в Комисията за обществена безопасност.

– Фарад! – сриза го остро императорът.

Записващото устройство мигом го информира за последните пет секунди на монолога.

– Да, ваше височество. Тирешия наистина е красавица. Говорят, че била много жизнерадостна и амбициозна.

– Амбициозните жени ме харесват, нали така, Фарад? – тонът на

момчето омекна. Майката на Клаус беше амбициозна и преуспяла, докато не бе изпаднала в немилост пред Линг Чен. Беше се опитала да приложи хитринките си спрямо Началника на комисията в присъствието на една от съпругите му. Чен беше изключително лоялен към съпругите си.

Странно беше, че слабак като Клаус си пада по силни жени; те неизменно се отегчаваха от него. След време дори и най-амбициозните вече не можеха да прикриват отегчението си. След като веднъж разбираха кой всъщност управлява в края на краищата...

Нито Синтер, нито Линг Чен се вълнуваха особено от секса. Властта носеше къде-къде по-голямо удовлетворение.

Най-великият подвиг на инженерството в историята на Трантор се бе провалил преди десет години и ехото от този провал продължаваше да поразява най-важния, най-пренаселен и най-проблемен сектор – Дал. Четири милиона далити – инженери и работници, – подпомогнати от допълнителни десет милиона черноработници и дори от контрабанден отряд от забранените автомати, бяха работили двайсет години, за да прокарат най-дълбоката известна досега топлошахта – над двеста километра в дълбочина – в кората на Трантор. Разликата в температурите на набелязаната дълбочина и на повърхността щеше да генерира достатъчно енергия за покриване на една пета от нуждите на Трантор през следващите петдесет години...

Но макар че амбициите бяха големи, способностите не бяха. Инженерите се бяха проявили като не особено вдъхновени, управлението на проекта бе засегнато от корупция и скандали на всички равнища, работниците далити бяха въстанали и проектът се забави с две години. А най-накрая, когато бе завършен, той просто... се провали.

Срутването на шахтата и съответните натриеви и водни кули бяха убили сто хиляди далити, седем хиляди от тях – граждани, живеещи непосредствено над шахтата, под най-стария купол на Дал. Най-близките спомагателни шахти също бяха застрашени и по-нататъшните беди бяха избегнати с цената на героична намеса – там, където ръководството и инженерните умения се бяха изложили, се намеси личната храброст.

Оттогава Дал беше под политически облак – жертвен сектор в свят, все още способен да изпитва доверие към водачите си. В действителност Линг Чен бе разследвал и осъдил всички корумпирани чиновници, некадърни инженери и недобросъвестни предприемачи. Беше се погрижил десетки хиляди да бъдат изправени пред съд и вкарани в Рикерианския затвор или пратени да вършат черна работа в най-зловещите дълбини на самите шахти.

Но икономическият ефект не беше смекчен. Дал вече не можеше да посреща имперската си квота от мандати за власт; други сектори се бяха опитали да запълнят луфта и и без това малкото благосклонност, на която се радваше Дал в двореца, бе спаднала до жалък минимум. Последниците бяха, че Дал почти гладуваше.

Ето в какъв свят бе родена и израснала Клиа Асгар – в мизерните

коптори, някога запазени за работниците. Баща ѝ беше изгубил работата си година преди тя да се роди и бе прекарал годините на детството ѝ, като ту си мечтаеше как благоденствието ще се върне... ту се напиваше безпаметство с пенлив, вонящ далитски алкохол. Майка ѝ почина, когато тя беше на четири години; оттогава се бе отглеждала сама и се беше справила забележително добре, като се има предвид, че още от раждането ѝ залозите бяха против нея.

Клиа имаше среден ръст за далитянка, беше стройна и жилага, с тънки, силни пръсти на издължените длани. Косата ѝ беше къса и черна и тя бе наследила семейния белег – нежен мъх по бузите, който донякъде смекчаваше твърдите ѝ, изсечени черти.

Бързо се учеше, движенията ѝ бяха бързи и за учудване също така бързо се усмихваше и изразяваше чувствата си. Насаме със себе си тя мечтаеше за смътни, неопределени подобрения, възможни вероятно в друг свят и в друг живот, но това бяха само мечти. Прекалено често си мечтаеше за силен съюз с някой находчив и хубав мъжки екземпляр с рунтави мустаци с не повече от пет години по-възрастен...

Никакъв такъв мъж не се появяваше в живота ѝ. Не беше голяма красавица, а уважението и привързаността на другите бяха единствената област, в която тя отказваше да упражнява изненадващите си способности да очарова и убеждава. Ако мъжът се появяше от само себе си, тогава добре, но не би положила никакви сериозни усилия, за да го търси. Тя вярваше, че по природа заслужава най-доброто.

В друг век и по друго време, отдавна забравено, щяха да нарекат Клиа Асгар романтичка, идеалистка. В Дал през година 12067 Г. Е. я смятаха просто за твърдоглаво, но наивно шестнайсетгодишно момиче. Баща ѝ ѝ го казваше винаги, когато беше достатъчно трезвен, че изобщо да е способен да говори.

Клиа беше благодарна за дребни услуги. Баща ѝ не беше нито груб, нито с големи изисквания. Когато беше трезвен, се грижеше сам за малкото си нужди и я оставяше да прави каквото си иска: да работи на черния пазар, да пренася контрабанда външни луксозни стоки за недотам почтените (и потискани от Империята) елементи сред безработните... Каквото и да е, за да оцелее. Дватамата дори рядко се виждаха и от две години не живееха в един и същи апартамент. Не и след онази караница и онова, което бе направила от гняв.

Днес тя стоеше на булеварда над Пазара на дистрибуторите – най-вехтия и окаян търговски район в Дал – и чакаше някакъв непознат, облечен в мръснозелено, да вземе един пакет. В разчертаното на квадрати

от купола горе небе големи трепкащи празници хвърляха сенки върху тълпите, които ставаха все по-рехави с приближаването на края на първата работна смяна. Мъже и жени пазаруваха за оскъдната си вечеря често на бартер, отколкото срещу кредити. Дал развиваше своя собствена икономика; след петдесет години, помисли си Клиа, секторът можеше да добие независимост, като изтласка слабата и разклатена икономика, крепена от двореца, и я замени с нещо по-фундаментално и родно. Но и това не беше повече от мечта...

В покрайнините на пазара стояха имперските търговски наблюдатели – мъже и жени, които с очи и камери постоянно наблюдаваха и снимаха тълпите. Що се отнася до парите и политическия надзор, изобретателността процъфтяваше, но във всяко друго начинание, мислеше си Клиа, Трантор бе интелектуално банкрутирал.

Забеляза един мъж, отговарящ на описанието, да стои между двама от вездесъщите търговски наблюдатели. Беше облечен в торбест, прашен зелен костюм и наметало. Наблюдателите като че ли бяха готови да не му обръщат внимание, както не бяха обърнали внимание и на Клиа, когато тя влезе в пазара. Тя гледаше, присвила очи, и се чудеше дали ги е подкупил или разполага с други, по-обикновени начини да не привлича внимание.

Ако беше способен на онова, на което беше способна тя, то беше човек, с когото трябва да се съобразява, може би и да привлече като партньор в бизнеса – освен ако уменията му не бяха по-големи от нейните. В този случай трябваше с всички сили да го отбягва. Но Клиа никога досега не бе срещала никого, който да е по-силен от нея.

Вдигна едната си ръка, както я бяха инструктирали. Той я забеляза бързо и се отпрати към нея с лека, почти префърцунена походка.

Срещнаха се на стълбите, водещи от булеварда към пазара и стоянката на такситата. Отблизо мъжът в мръснозелено имаше обикновено, с нищо незабележително лице. Тънкият неубедителен мустак не го разкрсяваше особено. Клиа имаше достатъчно конвенционален вкус, за да й харесва хубавият мъжки мустак; този ни най-малко не я впечатли.

После той я погледна в очите и се усмихна. Тъглчетата на мустациите се вдигнаха и зъбите му проблеснаха в бяло иззад гладките бебешки устни.

– Ти имаш онова, от което имам нужда – каза той. Не беше въпрос, а декларация.

– Надявам се. Казаха ми да го донеса.

– Това – посочи й той пакетчето – няма значение. – И все пак той

протегна шепа кредити и пое пакета с тънка усмивчица. – Ти си онова, което търся. Хайде да намерим някое по-спокойно местенце и да поговорим.

Клиа предпазливо се дръпна назад. Не се съмняваше, че може сама да се погрижи за себе си – винаги бе успявала. Ала никога не се захващаше с някаква ситуация неподготвена.

– Колко спокойно?

– Колкото да не ни се налага да слушаме шума от улицата. – И той вдигна ръцете си с вдървени пръсти.

Около пазара нямаше много такива места. Отдалечиха се няколко улици по-нататък и намериха малка сергия за кокосов сладолед. Той й купи червен кокосов сладолед и тя го прие, въпреки че мразеше популярния далитски деликатес. На себе си купи малък тъмен стимулк и го заблiza с тихо достойнство, щом се настаниха на малка триъгълна масичка.

Квадратът небе над тях така почерня, че тя едва различаваше лицето му. Устните му около стимулка сякаш светеха.

– Търся млади мъже и жени, които страстно желаят да видят и други части на Трантор – рече мъжът.

Клиа се намръщи.

– Толкова пъти са се опитвали да ме вербуват, че ми стига за цял живот – и понечи да стане.

Мъжът се пресегна и я хвана за лакета. Без думи тя се опита да го принуди да я пусне.

– За твое собствено добро е – рече той. Тя удвои усилията си.

– Пусни ме – заповяда.

Ръката му се дръпна като ужилена. На мъжа като че ли му трябваша няколко секунди да се овладее.

– Разбира се. Но моментът е добър да ме изслушаш.

Клиа загледа любопитно мъжа. Не го бе принудила – той се беше подчинил по-скоро като слуга, откликващ на господарката си, отколкото на момиче, което се опитва да вербува на публично място. Клиа се фокусира още по-интензивно върху мъжа. На външност не беше особено привлекателен, но усети неочакван потенциал, стабилност и покой, особена, металическа ласкавост. Чувствата му имаха различен вкус от тези на другите.

– Изслушвам само интересните хора – каза Клиа. Започваше да звучи малко твърде арогантно. Тя се смяташе за по-достойна жена, не за самохвалка от улицата.

– Разбирам – рече мъжът. Дояде стимулка и сръчно подхвърли клечката в едно кошче. Собственичката отиде до кошчето, извади пет клечки – оскъдния дневен оборот – и ги занесе отзад да ги почисти. – Е, оцеляването нещо интересно ли е?

Тя кимна.

– Като обща тема.

– Тогава ме слушай внимателно – той сериозно се приведе напред. – Знам каква си и какво можеш да правиш.

– И каква съм?

Той обърна очи към небето тъкмо в мига, в който квадратът над тях трепна и се изпълни с ярка светлина. Кожата му бе необикновено жълтеникава, като че прикриваше с грим някакво кожно заболяване, макар тя да не забелязваше сипаницата на мозъчната треска. Бузите на самата Клия бяха покрити под мъха с дълбоки белези. – Като дете си преболедувала от треска, нали?

– Повечето я преболедуват. Това е типично за Трантор.

– Не само тук, млада ми приятелко. На всички човешки светове. Мозъчната треска е вековечният спътник на интелигентната младеж, твърде обикновена, за да я забележат, твърде безвредна, за да я лекуват. Но при тебе не е била нищо и никаква детска болест. Едва не те е убила.

Майката на Клия се бе грижила за нея през лошия период и беше починала само месеци по-късно при нещастен случай в шахтите. Почти не помнеше майка си, но баща ѝ ѝ бе разказал всичко за болестта.

– И какво?

Очите му бяха бледи и изведнъж тя осъзна, че той не я гледа право в лицето, а беше забил поглед в някаква точка вдясно от челото ѝ.

– В момента не виждам добре. Оправям се, като усещам хората – къде са, как се движат, какви звуци издават. Там, където няма хора, се чувствам зле. Поради това предпочитам тълпите. Ти... не ги обичаш. Тълпите те дразнят. Трантор е един прегъпкан с хора свят. Той те ограничава.

Клия примигна – не беше сигурна дали е учтиво да продължава да сезира в мъртвите му очи. Не че много се притесняваше за учтивостта в ситуация като тази.

– Аз съм просто бегач и понякога правя трампи – рече тя. – Никой не ми обръща особено внимание.

– Усещам как се опитваш да ме действаш, Клия. Искаш да те оставя намира. Тревожа те най-вече защото онова, което казвам, до някаква степен ти звучи като истина – прав ли съм?

Клиа присви очи. Не искаше да бъде нещо особено или дори паметно за този слепец в мръснозелено.

Тя затвори очи и се съсредоточи: „Забрави ме.“ Мъжът килна глава на една страна, сякаш му се беше схванал мускул. Съзнанието му имаше такъв странен вкус! Никога досега не беше усещала подобно съзнание.

Освен това бе готова да се закълне, че я лъже за слепотата... но нищо от това не беше важно пред провала ѝ да го убеди.

– За дете си се справила добре – каза той тихо. – Прекалено добре. Има хора, които издирват успешите там, където би трябвало да се провалят. Специалните служби на двореца, тайната полиция – хич не са приятелски настроени.

Мъжът се изправи, оправи връхната си дреха и изтръска трохите от дъното на панталона си.

– Столовете са мръсни – измърмори той. – Твоето усилие да ме накараш да те забравя беше изключително мощно, може би най-мощното, което съм преживявал, но ти липсват определени умения... Ще запомня, защото съм длъжен да запомня. В момента броят на хората със същите умения като твоите на Трантор е учудващ; може би са хиляда-две хиляди души. Казаха ми, няма значение кой ми го е казал, че за повечето от вас е характерна особено силна реакция на мозъчната треска. Онези, които те издирват, грешат. Те си мислят, че тя те е отминала.

Мъжът се усмихна в нейната посока.

– Отегчавам те – рече той. – За мен е болезнено да бъда там, където не ме искат. Тръгвам си. – Той се обърна, сякаш си потърси някого, по когото да се води, и се отдалечи на крачка от масата.

– Не – настигна го гласът на Клиа, – остана за минута. Искам да те попитам нещо.

Той спря и притрепери. Изведнъж ѝ се стори много уязвим. „Той си мисли, че мога да му причиня вреда. И може би мога!“ Искаше да разбере странния му вкус – чист и странно неустоим, сякаш този мъж, зад повърхностната маска на измамата, таеше първична честност и приличие, каквито не беше срещала досега.

– Не съм отегчена – каза тя. – Все още не.

Мъжът в мръснозелено отново седна и облегна длан на масата. Пое дълбоко дъх. „Той няма нужда да диша“ – помисли си Клиа, но бързо отхвърли тази абсурдна мисъл.

– Един мъж и една жена търсят такива като тебе от години и мнозина са се присъединили към тяхната група. Надявам се, че там, където ги изпращат, те живеят добре. Но аз не бих рискувал да отида там.

– Кои са те?

– Казват, че едната била Уанда Селдън Палвър, внучката на Хари Селдън.

Името не беше известно на Клиа. Тя сви рамене.

– Можеш да отидеш при тях, ако искаш – продължи мъжът, но тя се намуси и го прекъсна.

– Звучат ми като с връзки – използва думата в подигравателното й значение: близки на двореца, Комисията и другите правителствени чиновници.

– О, да, Селдън някога е бил Първи министър и казват, че внучката му го е изкарвала доста пъти от затруднени положения – и със закона, и всякак.

– Да не би да е извън закона?

– Не, ясновидец е.

Клиа присви устни и отново се навъси. В Дал ясновидците се срещаха под път и над път – хаховци, безработни, повечето – полудели от работата в шахтите.

Мъжът в мръснозелено внимателно наблюдаваше реакцията й.

– Не е за тебе ли? Както и да е – един друг мъж търси такива като тебе...

– Какви като мене? – попита нервно Клиа. Имаше нужда от повече време да мисли, да разбере. – Все още съм объркана. – Внимателно проври защитата му, като се надяваше той да не забележи.

Мъжът трепна, сякаш го бяха уболи.

– Аз съм приятел, а не враг, за да ме манипулираш така внимателно. Знаем, че е рисковано дори да разговарям с тебе. Знаем какво можеш да ми причиниш, стига да си наумиш. Има човек, притежаващ власт, според когото вие сте чудовища. Но той нищо не разбира. Той явно смята, че всички вие сте работи.

Клиа се разсмя.

– Като автоматите ли?

Механичните работници бяха изпаднали в немилост много преди тя да се роди, забранени поради честите и необясними бунтове на автоматите, и в обществото все още витаеше омразата към тях.

– Не. Като роботите от историята и легендите. Вечните. – Той посочи на Запад, по посока на Имперския сектор, Двореца. – Лудост е, но това е лудост на Империята и не е лесно да я надвиеш. Най-добре ще е да се махнеш и аз знам къде е най-добре да отидеш... в Трантор. Не е далеч оттук. Мога да ти помогна да се справиш.

– Не, благодаря – отвърна тя. Всичко това беше твърде несигурно, за да се остави в ръцете на този непознат, колкото и завладяващи да й се струваха части от неговата история. Думите му и онова, което усещаше тя, не се връзваха.

– Тогава вземи това. – той мушна малка дисплей-карта в ръката ѝ и отново се изправи. – Ще се обадиш. Това не е под въпрос. Само е въпрос на време.

Той впери поглед в нея със светнали, съвсем здрави очи.

– Всички ние си имаме тайни – рече той, обърна се и си тръгна.

5

Лодовик стоеше сам на мостика на „Копието на славата“ и се вглеждаше през широкия преден илюминатор навън – гледката щеше да е изключително красива, ако той беше човек. Ала красотата не беше идея, лесна за проумяване за един робот; той виждаше онова, което е извън кораба, и разбираше, че един човек би го сметнал за интересно, но за него най-близкият аналог на красотата беше успешната служба, идеалното изпълнение на дълга. Той в някакъв смисъл би изпитал удоволствие от това, да уведоми човек, че от илюминатора се открива прекрасна гледка. Но негов пръв дълг беше да уведоми човека, че тази гледка се дължи на сили, които са много опасни...

И в този си дълг той нямаше шанс да успее, защото хората на „Копието на славата“ бяха вече мъртви. Капитан Толк беше умрял последен, с помътен разсъдък и тяло развалина. През последните му останали няколко часа, в които бе способен да мисли рационално, Толк бе инструктирал Лодовик какво трябва да предприеме, за да закара кораба до крайната му цел: да се поправи хипердрайвът, да се препрограмира навигационната система, да се запази енергията на кораба за максимално време на оцеляване.

Последните свързани думи на Толк към Лодовик бяха въпрос.

– Колко дълго можеш да живееш... искам да кажа, да функционираш?

Лодовик му беше казал.

– Един век без презареждане.

Толк бе потънал в болезнения, изпълнен с бълнуване полусън, който предшестваше смъртта му.

Двеста човешки смърти притискаха позитронния мозък на Лодовик и изсмукваха енергията му; това донякъде го правеше бавен. Щеше да мине. Той не беше отговорен за смъртта им. Просто не можеше да я предотврати. Но това само по себе си беше достатъчно да го накара да се чувства изтощен.

Що се отнася до гледката...

Сароса сама по себе си не беше ярка звезда, а и от нея го делиаха сто милиарда километра, но ударният фронт разкриваше набъбналата ѝ дияря като огромен призрачен фойерверк.

Потоците от високоенергийни частици бяха срещнали слънчевия

вятър от системата Сароса и бяха създали огромни, мъгляви сияния като разветви знамена. Различаваше слаби червени и зелени следи сред мрачното сияние; превключеше ли на ултравиолетово зрение, можеше да види още повече цветове, докато дифузните облаци от външната обвивка на взрива се носеха през далечните краища на кометния прах, лед и газ на системата.

Имаше толкова малко време за действие, нищо не можеше да направи...

И още по-лошо – Лодовик усещаше как мозъкът му се променя. Частиците неутрино и останалата радиация бяха надвили бронята на кораба от енергийни полета и не само бяха убили хората – те някакси, мислеше той, взаимодействаха със собствените му позитронни вериги. Още не беше приключил автодиагностиката си – това можеше да отнеме дни, – но се боеше от най-лошото.

Ако основните му функции бяха засегнати, трябваше да се самоунищожи. В някоя минала епоха просто щеше да мине в режим летаргия, докато някой човек или друг робот го поправи, но сега не можеше да позволи да разкрият природата му на робот.

Каквото и да се случеше с него, шансът да го разкрият май беше малък. „Копието на славата“ беше безнадеждно изгубен – по-малък от микроб сред океана. Така и не бе успял да установи повредата или да го поправи въпреки инструкциите на капитана. Постоянните резки подмятания във и вън от хиперпространството бяха прегорили всички вериги за свръхсветлинна комуникация. Корабът автоматично бе излъчил сигнал за бедствие, но сред изключителната радиация на ударния фронт почти нямаше шанс някой някога да го чуе.

Тайната на Лодовик бе достатъчно добре пазена. Но вече не можеше да бъде от полза нито за Данийл, нито за човечеството.

За един робот дългът беше всичко, азът – нищо. И все пак при сегашните обстоятелства той можеше да гледа през илюминатора ефектите от ударния фронт и да размишлява без особени причини за физическите процеси. Макар и да не беше прекратил съвсем непрекъснатата обработка на проблеми, свързани с дългосрочната му мисия, той можеше да се носи по мостика с редуцирани до нула непосредствени нужди и работа.

При хората това се наричаше момент на интроспекция. Интроспекция без зададен дълг беше нещо повече от ново; беше нещо тревожно. Лодовик би избегнал тази възможност и това чувство, стига да можеше.

При роботите най-големи неудобства предизвикваха вътрешните промени. Преди векове по време на ренесанса на роботите в почти забравените светове Аурора и Солария били създадени роботи със задръжки, надхвърлящи Трите закона. На роботите, с няколко изключения, не се позволяваше да проектират и сглобяват други роботи. Макар да можеха да си правят сами дребни ремонти, само малцина избрани специални машини можеха да поправят тежко повредени роботи.

Лодовик не можеше да поправи повредата в мозъка си, ако беше повреда – още нямаше ясни доказателства. Но мозъкът на един робот, най-важните му програми бяха още по-недосегаеми от тялото му.

В Галактиката беше останало само едно място, където робот можеше да бъде поправен и понякога – произведен. Това беше Еос, създаден от Р. Данийл Оливо преди десет хиляди години, далеч от границите на разширяващата се Империя. Лодовик не беше ходил там от деветдесет години.

И все пак роботите имаха силен импулс за самосъхранение; това беше заложено в Третия закон. Докато размишляваше за състоянието си, Лодовик се зачуди дали всъщност не биха могли да го открият и да го изпратят на Еос на поправка...

Никоя от тези възможности не изглеждаше вероятна. Той се примири с най-вероятната си участ: още десет години в този грохнал кораб, докато се изчерпи минисинтезната му енергия, без да има какво да прави – Робинзон Крузо на роботите, който си няма дори остров, за да го изследва и преобразява.

Лодовик не можеше да изпита ужас от тази съдба. Но можеше да си представи какво би почувствал един човек и това само по себе си индуцираше ехото на роботска тревога.

И като връх на всичко чуваше гласове – или по-скоро глас. Звучеше му като човешки, но се свързваше само на неравни интервали, на откъслечи. Имаше дори име, нещо като Волдар. И създаваше впечатлението, че се носи по огромни, но неуловими мрежи от сила, плава из дълбокия междувъзвезден вакуум...

Издирвайки плазмените ореоли на живите звезди, наслаждавайки се в неутриновите миазми на мъртви и умиращи звезди – частиците неутрино са опияняващи като дим от хашиш. Бягайки от скуката на Трантор, отново се отегчавам – и намирам сред звездите закъсал робот! Един от онези Вечни, доведени отвън, за да заменят многото унищожени... Вижте, приятели, досадни приятели мои, които нямат плът и не толерират плътските идеали...

Един от омразните ви чистачи!

Гласът заглъхна. В добавка към стреса от смъртта на капитана и екипажа на „Копието на славата“ и странната му безкористна тревога този тайнствен глас – ясен признак за халюцинации и тежка повреда – го доведе възможно най-близо за един робот до пълното нещастие.

6

В убежището си – малкия апартамент с балкон с изглед към университета Стрилинг – Р. Данийл Оливо не усещаше човешката скръб – липсваха му човешките ментални структури, необходими за тази горчива преоценка и реструктуриране на невронните пътеки; но също като Лодовик той усещаше остро, упорито безпокойство – нещо между вина за провала и предупредителния сигнал за предстояща загуба на функциите. Новината, че един от най-ценените му помощници е изчезнал, го тревожеше най-малкото по този начин. Беше загубил толкова много автомати, поведени от чуждите същества меми. Сякаш беше толкова скоро – поне преди десетилетия; дискомфортът (самотността!) все още го изгаряше.

Предния ден беше гледал на една витрина новинарски филм за загубата на „Копието на славата“ и вероятния край на всякаква надежда за спасение за жителите на няколко свята.

В сегашното си превъплъщение той изглеждаше почти като преди двайсет хилядолетия по времето на първата си и вероятно най-влиятелна връзка с човек, Илайджа Бейли. Среден на ръст, строен, кестеняв, на вид той беше на около трийсет и петгодишна човешка възраст. Беше направил някои дребни отстъпки пред промените, настъпили в човешката физиология: розовите му пръсти вече нямаха нокти и беше по-висок с около шест сантиметра. И все пак Бейли би го познал.

Но беше съмнително дали Данийл би познал приятеля си човек от древността. Всички освен най-важните от онези спомени в момента се пазеха в отделни контейнери и роботът нямаше непосредствен достъп до тях.

Оттогава досега Данийл бе преминал през много трансформации, като най-известната беше Демерзел, Първи министър при император Клеон I; самият Хари Селдън го беше наследил на този пост. Сега наблюдаваше времето, когато Данийл трябваше да засили директното си участие в политиката на Трантор – перспектива, която намираше за отворителна. Загубата на Лодовик още повече щеше да затрудни работата му.

Никога не беше обичал публичните прояви. Много по-доволен беше да действа зад кулисите и да оставя хилядите си помощници да играят ролите в обществото. Във всеки случай предпочиташе роботите да се

внедряват тихомълком тук-там с времето на ключови позиции, за да осъществяват промени, които на свой ред осъществяваха други промени и предизвикваха каскада, довеждаща до (както се надяваше) желанния резултат.

За векове работа бе преживял няколко провала и многобройни успехи, но с Лодовик се надяваше да постигне най-важната си цел: усъвършенстването на Плана, проекта „Психоистория“ на Хари Селдън и заселването на Първия свят на Фондацията.

Психоисторията на Селдън вече бе осигурила на Данийл средства, необходими да види бъдещето на Империята в най-мрачните му подробности. Колапс, разпадане, пълна разруха – хаос. Нищо не можеше да направи, за да предотврати този колапс. Може би ако действаше преди десет хиляди години с тогавашните възможности за предвиждане на бъдещето, използвайки грубата и безсистемна психоистория, която имаше тогава на разположение, щеше да отложи тази катастрофа. Но Данийл не можеше да позволи упадъкът и рухването на Империята да се осъществят без намесата му, защото твърде много човешки същества щяха да пострадат и загинат – над трийсет и осем милиона само на Трантор, – а Първият закон диктуваше, че на нито един човек не трябва да бъде нанесена вреда или да се позволи да му бъде причинена вреда.

Негов дълг през всичките тези двайсет хиляди години беше да смекчи човешките страдания и да пренасочва човешката енергия за по-голямо човешко добро.

За да го постигне, се беше оцапал с история и някои от промените, предизвикани от него, бяха довели до болка, вреда, дори смърт. Онова, което му позволяваше да продължава да функционира при тези обстоятелства, беше Законът на Зерот, формулиран за първи път от забележителния робот Жискара Ревентлов.

Законът на Зерот не беше проста идея, макар и да можеше да бъде формулиран достатъчно просто: на някои човеци можеше да се причини вреда, ако чрез това можеше да се предотврати вредата за по-голям брой човеци.

Целта оправдава средствата.

Това ужасно твърдение бе предизвикало толкова много агония в човешката история, но нямаше време да влиза в този древен вътрешен дебат.

Какво можеше да научи от загубата на Лодовик Трема? Като че ли нищо; вселената понякога решаваше нещата извън контрола на рационалното действие. За робота нямаше нищо по-потискащо и трудно за

проумяване от безразлична към хората вселена.

Данийл можеше да преминава анонимно от Сектор в Сектор заедно с мигриращите безработни, които на Трантор се бяха превърнали в пандемия. Можеше да поддържа контакт с помощниците си чрез личен комуникатор на портативния си информатор, както и чрез нелегално влизане в многобройните мрежи на планетата. Понякога се обличаше като жалък уличен просяк; прекарваше много време в един тесен мръсен апартамент в Трансимперския сектор едва на седемнайсет километра от Двореца. Никой не искаше и да погледне такъв старец – прегърбен, мръсен и жалък; в известен смисъл Данийл се беше превърнал в символ на мизерията, която се надяваше да победи.

Никой човек не си спомняше измисления герой, който толкова обичаше да се разхожда предрешен сред народа, сред простолудието – човек с чист и проникателен до невъзможност интелект, детектив, много подобен на стария приятел на Данийл Илайджа Бейли. С честите прочиствания и промени в паметта на Данийл всичко, което си спомняше, беше едно-единствено име и някакво цялостно впечатление: Шерлок.

Данийл беше един от многото работи, превърнали се в маскирани Шерлоковци сред масите – десетки хиляди из цялата Галактика, които се опитваха не само да разрешат една загадка, но и да предотвратят по-нататъшните, още по-големи престъпления.

Водачът на тези предани слуги, първият Вечен, изгупа, колкото можеше, парцалите си от уличната мръсотия и излезе от тесния, празен приют на проект „Общо настаняване“ да търси по-хубави дрехи.

7

– Претърсили са целия апартамент – изпъшка Сонден Асгар. Търкаше лактите си и изглеждаше по-дребен и по-крехък, отколкото го беше виждала някога. През последните години Клиа не изпитваше кой знае какво уважение към баща си, ала нещастieto му продължаваше да предизвиква у нея болка – и трайно чувство за вина, което усилваше чувството ѝ за отговорност. – Преровили са архива ни – представи си! Личен архив! Някой имперски властник...

– Защо архива ти, татко? – попита Клиа. Апартаментът беше с краката нагоре. Представяше си как са вадели чекмеджетата и са изхвърляли отвътре кутиите и няколкото чинии, как са дърпали килима... Радваше се, че не е била тук – и то по много причини.

– Не моя архив! – кресна Сонден. – Тебе са търсили! Документи от училище, филмокниги, взели са и семейния ни албум. С всичките снимки на майка ти. Защо? Какво си направила пък сега?

Клиа поклати глава и обърна един стол да седне.

– Щом са търсили мен, не мога да остана – каза тя.

– Защо, дъще? Какво би могло...?

– Ако съм направила нещо незаконно, татко, то не е достойно за вниманието на Специалните имперски части. Трябва да е нещо друго... – Сети се за разговора с мъжа в мръснозелено и се намръщи.

Сонден Асгар стоеше сред хола – три квадратни метра, които надали можеха изобщо да минат за стая; беше по-скоро шкаф – и трепереше като уплашено животно.

– Не се държаха любезно – рече той. – Сграбчиха ме, разтресоха ме здраво... Същински главорези! Все едно са ме обрала в Билиботън!

– Какво ти казаха? – попита тихо Клиа.

– Питаха къде си, как се справяш в училище, от какво живееш. Питаха дали познаваш някой си Киндрил Нашак. Кой е той?

– Човек – отвърна тя, като прикри изненадата си. Киндрил Нашак! Той беше най-важната клечка в досегашния ѝ най-голям успех – сделка, която бе докарала четиристотин нови кредита в нейната сметка при банкера в Билиботън. Но дори и това беше тривиално – без съмнение не заслужаваше вниманието им. Имперската специална полиция, както се предполагаше, издирваше господарите на подземния свят, а не умни момичета с чисто лични амбиции.

– Човек! – тросна се баща й. – Някой, който има желание да те махне от гърба ми, надявам се!

– Вече от години не съм бреме за теб – каза кисело Клиа. – Само се отбих да видя как я караш. – „И да открия защо при всяка мисъл за теб главата ме смъдеше.“

– Казах им, че тук никаква те няма! – извика Сонден. – Казах, че от месеци не сме се виждали. Съвсем безсмислено! Цели дена ще ми отнеме да разчистя тая бъркотия. Храната! Разсипали са цялата готварница!

– Ще ти помогна да оправиш – рече Клиа. – Няма да отнеме повече от час.

Надяваше се, че няма. Други лица сега предизвикваха смъдене в главата й: приятели, колеги, всеки, свързан с Нашак. В едно беше сигурна: изведнъж беше станала важна и не заради това, че беше хитруша, подвизаваща се на черния пазар.

Час по-късно, когато бъркотията в голямата си част беше разчистена и Сонден поне започваше да се успокоява, тя го целуна по темето и се сбoguва с него – наистина.

Не можеше да погледне баща си без усещането, че скалпът й гори. „Това няма нищо общо с вината – рече си тя. – Нещо ново е.“

Оттук нататък всеки контакт с него щеше да бъде изключително опасен.

8

Майор Пърл Нам от Специалния разузнавателен отдел на Имперските сили за сигурност, прикрепен към сектор Дал, от два часа чакаше в личния кабинет в Двореца на имперски съветник Фарад Синтер. Оправи нервно яката си. Бюрото на Фарад Синтер беше гладко и елегантно, изработено от каронско дърво от императорските градини, дар от Клаус I. На бюрото имаше само неактивиран информатор императорска класа. Над единия му край се рееше плака, изобразяваща слънце и космически кораб. Високият таван на кабинета се крепеше на колони от транторски базалт със сложни флорални орнаменти, изработени от настроени един към друг бластерни лъчи. Майорът погледна нагоре към лъчите и когато отново сведе поглед, Фарад Синтер бе застанал зад бюрото, сърдито набърчил чело.

– Да?

Майор Нам, много рус и стегнат, не беше свикнал на частни аудиенции на това обществено равнище, при това в Двореца.

– Вторият доклад за издирването на Клиа Асгар, дъщеря на Сонден и Бетел Асгар. Претърсване на апартамента на бащата.

– И какво още научи?

– Ранните й тестове за интелигентност са били нормални, не изключителни. Ала след като навършва десет години, тестовете показват необикновени скокове – а после, на дванайсетгодишна възраст, я разкриват като слабоумна.

– Стандартните имперски тестове за годност, предполагам?

– Да, сър, приспособени към далитските... хм... нужди.

Синтер прекоси стаята и си наля питие. Не предложи на майора, който и без това не би знаел какво да прави с виното. Без съмнение вкусовете му се ограничаваха с по-грубите форми на стимулка или още по-директно въздействащите стимове, предпочитани сред военните и полицейските служби.

– Няма данни за детски болести, предполагам – отбеляза Синтер.

– Има две възможни обяснения за това, сър – рече русият майор.

– Да?

– За болниците на Дал е типично, че регистрират само изключителните болести. А в случаите, когато тези изключения биха имали лошо отражение върху болницата, те не докладват нищо.

– Значи може и изобщо да не е преболедувала от мозъчна треска... като дете, когато всеки що-годе интелигентен човек се заразява с мозъчна треска.

– Възможно е, сър, макар и малко вероятно. Само едно на сто нормални деца избягва мозъчната треска. Само идиотите я избягват напълно, сър. Може и да я е избегнала по тази причина.

Синтер се усмихна. Чиновникът излизаше от рамките на компетентността си; всъщност броят на избегналите треската беше по-близо до един на трийсет милиона нормални, макар и мнозина да твърдяха, че никога не са я прекарвали. А само по себе си това твърдение носеше някакъв заряд, като че избягването на треската добавяше нещо към статута.

– Майор, проявявате ли някакво любопитство изобщо към секторите, които не патрулирате?

– Не, сър. Защо?

– Знаете ли коя е най-високата сграда в Трантор, искам да кажа, над морското равнище?

– Не, сър.

– Най-гъсто населеният сектор?

– Не, сър.

– Най-голямата планета в известната ни Галактика?

– Не. – Майорът се намръщи, като че му се подиграваха.

– Повечето хора са невежи в това отношение. Да ги научат не ги интересува – кажеш ли им ги, ще ги забравят. Голямата картина се губи в ежедневиите дреболии, които те познават достатъчно добре, че да се оправят с тях. Ами основните принципи на пътуването с хипердрайв?

– О, небеса, не... Извинете ме. Не, сър.

– И аз самият не ги знам. Тези неща изобщо не са ми любопитни – той се усмихна любезно. – Чудили ли сте се някога защо Тратнор напоследък като че ли е толкова западнал?

– Понякога, сър. Наистина е неприятно.

– Мислили ли сте да се оплачете в кварталния съвет?

– Не и аз. От толкова много неща мога да се оплача – откъде да започна?

– Разбира се. И въпреки това сте известен като компетентен и може би дори изключителен офицер.

– Благодаря, сър.

Синтер погледна полирания под от зелен камък.

– Любопитен ли сте защо се интересувам толкова от тази жена...

това момиче?

– Не, сър. – Но майорът реши, че си струва да намигне заговорнически.

Синтер се облещи.

– Вие смятате, че интересът ми към нея е сексуален?

Майорът рязко изпъна стойка.

– Не, сър, не ми подобава да мисля подобни неща.

– Бих се уплашил дори от това, да остана в нейно присъствие по-дълго време, майор Нам.

– Да, сър.

– Тя никога не е болезувала от мозъчна треска.

– Не знаем това, сър. Нямаме записи.

Синтер тръсна глава в знак на отхвърляне.

– Знам, че никога не е боледувала нито от мозъчна треска, нито от никаква друга детска болест. И не защото е била слабоумна. Тя не просто е имала имунитет, майоре.

– Да, сър.

– Тя може би притежава необикновени възможности. И знаете ли откъде го знам? Заради Вара Лизо. Тя за първи път забеляза това момиче преди седмица на един далитски пазар. Отличен кандидат, помислила си тя. Би трябвало да я изпращам заедно с вас, за да усъвършенстваме преследването.

Майорът не каза нищо, просто стоеше в стойка „свободно“ с поглед, забит в отсрещната стена. Адамовата му ябълка подскачаше. Синтер можеше да прочете мислите му достатъчно ясно и без да поглежда в мозъка му; майорът нямаше кой знае колко вяра на всичко това и не знаеше почти или съвсем нищо за Вара Лизо.

– Можете ли да ми я намерите без помощта на Вара Лизо?

– Ако разполагам с достатъчен брой офицери, можем да я намерим до два-три дена. Само с моя малък екип това вероятно би отнело две-три седмици. В момента в Дал не са настроени да ни съдействат, сър.

– Не, предполагам, че не са. Е, намерете я, но не се опитвайте да я арестувате или да ѝ привлечате вниманието по какъвто и да било начин. Ще се провалите – хората като нея са накарали толкова други да се провалят...

– Да, сър.

– Докладвайте ми с какво се занимава, с кого се вижда. Когато ви дам заповедта, ще я застреляте с голямокалибрена кинетично-енергийна пушка от разстояние в главата. Разбрано?

– Да, сър.

– После ще ми донесете тялото ѝ. Не на криминалистите, а на мен, в личните ми покои. Достатъчно, майоре.

– Сър. – Майор Нам си тръгна.

Синтер не се доверяваше особено на компетентността на каквато и да било полиция в който и да било сектор. Съвсем лесно беше да ги подкупиш, ала разширените полицейски патрули все още не бяха успели да заловят нито един робот; всички набелязани индивиди в края на краищата се оказаха човечи. Роботите ги бяха заблудили много хитро.

Но Клиа Асгар... Младо момиче, поне външно. Как така един робот успяваше да расте на вид? Имаше толкова много тайни, които Синтер чакаше с нетърпение да разкрие.

Въздействието на мозъчната треска върху любопитството и върху цивилизацията въобще не беше най-интересната от тези тайни, съвсем не. Ибощо не беше тайна. Синтер силно подозираше, че роботите са създали болестта – може би преди хилядолетия, след като са били прокудени от света на хората – с цел незабележимо да намалят интелектуалните способности, създавайки Империя, която толкова рядко въставаше срещу Центъра...

Главата му бучеше от тези изводи. Толкова много подозрения, толкова много теории!

С лека, напрегната усмивка Синтер се унесе в размисли за няколко минути, после отиде до информатора на бюрото да потърси името на най-големия свят в Галактиката.

Синтер сам никога не беше боледувал от мозъчна треска; някак си я беше избегнал, въпреки че интелигентността му беше над средната. Беше любопитен завинаги.

И напълно човек. Фарад Синтер си правеше рентгенови снимки поне два пъти всяка година, за да го докаже пред себе си.

Най-големият обитаем свят в цялата Галактика се оказа Нак – газов гигант, обикалящ около една звезда в провинция Халидон. Беше четири милиона километра в диаметър.

Сега трябваше да мисли за други неща. Застана пред бюрото си – никога не работеше седнал – и запреглежда справката, подготвена му от информатора. Започваше да се надига воня около новото изпращане на кораби за Сароса след вероятната загуба на „Копието на славата“. Зад нарастващото обществено възмущение почти подушваше Линг Чен. И все пак това всъщност си беше дело на Клаус, почти изцяло. Синтер се бе погрижил да позволи на момчето да се чувства полезно.

Чен беше много интелигентен...

Синтер се зачуди дали Чен някога е боледувал от мозъчна треска...

Потънала в мисли, тя стоя така четири-пет минути. Информацията си течеше, но тя не ѝ обръщаше внимание. Имаше достатъчно време да се справи със Съветник Чен.

За петдесет години служба на Империята (и на собствените си интереси) Морс Планч бе наблюдавал как нещата вървят от зле към по-зле с мрачно спокойствие. Външно той не се тревожеше кой знае колко: беше тих, любезен и свикнал да изпълнява необикновени мисии, но никога не бе предполагал, че ще бъде призван – и то от самия Линг Чен – да върши нещо толкова банално като издирването на изгубен звездолет. Изследователски кораб при това!

Стоеше на стоманения балкон над доковете на космодрума на Централен Трантор и гледаше дългите редици куршумоподобни имперски кораби в цвят бронз и слонова кост, с лъскава, полирана до блясък повърхност, до един управлявани от екипажи, изпълняващи дълга си все по-рутинно и ритуално; зад техните скокове чудо от единия до другия край на Галактиката те нямаха никакво понятие от механика и електроника, да не говорим за физика.

Ред, лустро и сянка на невежество като затъмнение по обед...

За да подобри настроението си, помириса парфюмиерата на ревера си. В това малко копче бяха програмирани приятните аромати от хиляда светове – необикновена антика, подарена му от Линг Чен преди седем години. Чен беше забележителен човек, способен да разбира чувствата и нуждите на другите, без да има свои собствени – освен жаждата за власт.

Планч познаваше достатъчно добре господаря си и знаеше на какво е способен, но не беше длъжен да го харесва. Все пак Чен плащаше много добре и ако Империята бе тръгнала на развала, то Планч нямаше никакви съмнения, че ще избегне най-лошите беди и нещастия.

Висока, тънкокрака жена с царевичножълта коса като че изникна от само себе си до лакътя му. Стърчеше над него с цели десет сантиметра. Той погледна нагоре и срещна погледа на ониксовите ѝ очи.

– Морс Планч?

– Да – той се обърна и протегна ръка. Жената отстъпи назад и поклати глава; на нейния свят, Хюйлен, физическият контакт при обичаен поздрав се смяташе за грубост. – А вие сте Трич, предполагам?

– Самонадеяност от ваша страна – рече тя, – но сте прав. Разполагам с три кораба, които можем да използваме, и съм избрала най-добрия. Частен е и притежава пълно разрешително да пътува навсякъде,

където на Империята би й хрумнало да търгува.

– Ще возите само мен, затова трябва да провера хипердрайва ви, да направя някои модификации.

– О? – настроението на Трич бързо спадна. – Никак не обичам дори експертите да извършват подобна работа. Щом не е повредено, не го поправяй.

– Аз съм нещо повече от експерт – отвърна Планч. – А с парите, които получавате, бихте могли да си смените целия кораб три пъти подред.

Трич заизвърща глава насам-натам – Планч не разбираше значението на жеста й. Толкова много обществени нрави и физически нюанси! Беше забележително трудно да обхванеш цял квадрилион човешки същества, особено в Центъра, където пътищата на толкова много от тях се кръстосваха.

Минаха през портала и се запътиха към дока, където беше закотвен корабът на Трич.

– Казахте, че заминаваме на издирване – каза тя. – Казахте, че ще е опасно. За тези пари поемам големи рискове, но...

– Ще навлезем в ударния фронт на свръхнова – отвърна й Планч, забил поглед напред.

– О – тази новина я накара да млъкне, но само за секунда. – Сароса?

Той кимна. До самия пристан стигнаха по движещата се пътека, която се плъзгаше покрай три километра други кораби, повечето имперски, няколко – принадлежащи на каймака на дворецовото общество, останалите – на лицензирани търговци като Трич.

– Отказах на молбите на четирима местни да замина там и да спася семействата им.

– Както си е трябвало – рече Планч. – Днес аз съм ви работата, а не те.

– Това на какво ниво е? – изсумтя Трич. – Или може би е редно да питам какво влияние имате?

– Никакво. Права каквото ми казват и не говоря много за заповедите си.

Трич се олюля, изразявайки учтиво съмнение, поведе го към рампата и нареди на товарните врати на кораба да се отворят. Корабът изглеждаше чист, около двестагодишен, със самоподдържащи се двигатели; но кой ти знаеше дали апаратурата за самоподдръжка беше изправна? В днешно време хората се доверяваха твърде много на машините, защото, общо взето, им се налагаше.

Планч си отбеляза името на кораба: „Цвете на злото“.

– Кога тръгваме?

– Сега – отвърна Планч.

– Знаете ли... – подзе Трич. – Името ви ми звучи познато... От Хюйленс ли сте?

– Кой, аз?! – той поклати глава и се засмя. Влязоха в обширния, почти празен трюм. – Твърде нисък съм за вашата раса, Трич. Но първата колония, заселила вашия свят преди хиляда години, е излязла от моя народ.

– Това го обяснява! – Трич демонстрира някакъв нов гърч, израз на – както той предполагаше – удоволствие поради възможната историческа връзка между тях. Хюйленците държаха на рода си и обичаха древната история и генеалогията. – За мен е чест да бъдете на моя борд! Какво пиете, Планч? – тя посочи сандъците, пълни с екзотични алкохоли, задръжани в единия ъгъл на трюма от силово поле.

– Засега нищо – отвърна Планч, но плъзна одобрителен поглед по етикетите. Погледът му се спря, щом забеляза върху десет сандъка етикет, който накара пулса му да се ускори.

– Тесни минипространства! – изруга той. – Това да не би да е Трилианска жива вода?

– Двеста бутилки – отвърна тя. – След като свършим работата, можеш да си вземеш две бутилки. Заведението черпи.

– Щедра си, Трич.

– Повече, отколкото предполагаш, Планч – тя намигна. Планч галантно наклони глава. Беше забравил колко открито, по детски могат да се държат хюйленците – така, както беше забравил и много от жестовите им. В същото време те бяха едни от най-печените търговци в Галактиката.

Шлюзът се затвори. Трич поведе Планч към машинното, за да прегледа и разговърка най-интимните части на нейния кораб.

Щом под куполите падна вечерта и светлината навън помръкна, Чен седна в любимото си кресло и се свърза с новинарската служба на Императорската библиотека – най-добрата и най-изчерпателната от всички в Галактиката. Думи и картини запрелитаха около него – всичките свързани с катастрофата на Сароса и загубата на „Копието на славата“. От кораба нямаше никакъв знак и надали щеше и да има; най-големите специалисти твърдяха, че най-вероятно е бил погълнат от прекъсване по време на последния му Скок – риск, свързан с избухванията на свръхнови, ни рядко виждан по простата причина, че сръхновите са нещо много рядко според човешките измерения на времето. В цялата Галактика всяка година избухваха по-малко от една-две най-често в необитаемите райони.

Популярните списания вече призоваваха императора (с уважение, разбира се) и по-язвително Съветник Синтер да помислят отново над изпращането на спасителни кораби. Чен се усмихна мрачно; нека Синтер се задави малко с това.

Разбира се, ако нищо не се чуеше от Морс Планч, щеше да се наложи да смени Лодовик и при това скоро. Разполагаше с четирима кандидати – никой от тях нямаше квалификацията на Лодовик, но всички бяха достойни да служат в Комисията по обществена безопасност. Щеше да избере един от тях за свой помощник и да включи останалите трима в програмите за обучение с аргумента, че Комисията никога вече не бива да бъде изненадвана без непосредствени заместници при загуба на важни служители.

Трима от членовете на Комисията бяха задължени на Чен за няколко подобрени лични услуги и Чен щеше да го използва като претекст да вкара свои хора в кабинетите им.

Изключи новинарския репортаж с едно махване с ръка, после се изправи и приглади одеждите си. След това излезе на балкона да се наслади на залеза. Разбира се, оттук истинско слънце не се виждаше, но той беше наредил екраните на куполите на Имперския сектор да се ремонтират редовно и залезите тук бяха толкова убедителни, колкото навсякъде в Трантор, когато беше млад. Изгледа високоартистичната интерпретация с известно задоволство, после свали всички маски на доволство и се замисли за бъдещето.

Чен рядко спеше повече от един час на ден обикновено по обяд – така цялата вечер му оставаше за проучвания и за подготовка на утрешната работа. По време на този час със той обикновено сънуваше около трийсет минути и този следобед беше сънувал детството си за първи път от години. Сънищата, както сочеше опитът му, рядко отразяваха директно ежедневието, но можеше да посочват лични проблеми и слабости. Чен изпитваше голямо уважение към подсъзнателните процеси. Знаеше, че голяма част от важната му работа се извършва именно там.

Представи си, че е капитан на свой собствен звезден кораб с многоброен отличен екипаж – това бяха подсъзнателните мисловни процеси. Негова задача беше да ги държи нащрек и на пост и по тази причина Чен всеки ден изпълняваше специални мисловни упражнения поне по двайсет минути дневно.

За целта си имаше машина, проектирана за него от най-големия психолог на Трантор, а може би и в Галактиката. Психологът бе изчезнал преди пет години след скандала в Имперския съд, нагласен от Фарад Синтер.

Толкова много вътрешни връзки и преплитания. Чен гледаше на враговете си като на свои най-близки съратници и понякога дори изпитваше някаква жалостива привързаност към тях, когато отпадна един по един, жертви на собствените си ограничения и слепота.

Или както беше в случая със Синтер – на агресивната му идиотщина и лудост.

Хари живееше в скромна квартира на територията на университета – третото му жилище от смъртта на Дорс Венабили насам. Като че не можеше да си намери място, където да се чувства у дома си – след няколко месеца или, в този случай, десет години той започваше да се чувства недоволен, без значение колко банален и безинтересен е декорът, и се местеше. Често прекарваше нощите си в една стая в библиотеката с обяснението, че на другата сутрин трябвало да става рано – така си и беше, но не това беше главната причина да остава.

Където и да се намираше, Хари се чувстваше толкова-толкова сам.

Нямаше нищо против да използва положението си в университета и реномето си в Имперската библиотека, за да получава нови квартири. Позволяваше си някои ексцентричности – така, както някой си би позволил допълнителна поддръжка за стария мотор с надеждата, че няма да се повреди, докато не приключи с работата си. Приключването беше трудно – имаше толкова много спомени от началото и те бяха далеч по-вълнуващи, далеч по-приятни от всичко, което можеше да роди реалността на този етап от живота му...

По тази причина той очакваше процеса почти с нетърпение, като шанс за директна конфронтация с Линг Чен и подкрепяне на ръката на Империята, последната му и най-велика хитрост. И тогава вече щеше да знае. Всичко щеше да свърши.

Когато беше Пръв министър при Клеон I, в редки случаи също се беше възползвал от положението си, за да събере най-нужната му информация. Един от най-важните проблеми на психоисторията тогава беше идеята за неочакваните културни и генетични вариации, или как да се определи факторът на възможната поява на необикновени индивиди.

По онова време не се беше замислял сериозно над парапсихологическите възможности на индивиди като неговата внучка или нейния баща, Райх. Такива неща не му бяха известни освен абстрактно и не беше взел твърде сериозно под внимание способностите на Данийл в това отношение.

Всички те, разбира се, имаха странния талант да убеждават и през последните няколко години той се бе погрижил психоисторията да взема под внимание тези специфични таланти на равнището, упражнявано от Уанда.

Ала по времето, когато беше Първи министър, той беше по-загрижен за по-познатия му исторически и политически проблем на безогледните амбиции, подплатени или не с личен чар. Из цялата Империя имаше изобилни примери за изучаване и той беше изследвал тези политически епизоди по най-добрия начин отдалече...

Но това не беше достатъчно. Със сляпата, непоклатима решителност, обземаща го при сблъсък с психоисторически проблем, и противно на желанията на Дорс Хари бе апелирал към Клеон да доведе в Трантор петима индивиди от тъкмо тази политическа порода – безжалостния, харизматичен тиранин. Отстраняваха ги от техните светове след въстание или подривна дейност срещу императорската власт, каквито се случваха на един от хиляда светове всяка стандартна година. Най-често тайно ги екзекутираха; понякога ги пращаха в изгнание на самотни скални късове и завършваха живота си, без никой повече да стане тяхна жертва.

Хари бе помолил Клеон за позволение да интервюира петимата тиранини и да ги подложи на някои умерено ненаатрапчиви психологически и медицински процедури.

Хари си спомняше съвсем ясно деня – Клеон го бе извикал в живописните си покои и бе бутнал листа с молбата в лицето на Хари.

– Искаш да докарам на Трантор тези гадове?! Да престъпя легалните процедури и дори да предотвратя екзекуциите само за да можеш да си начешеш любопитството?

– Проблемът е много важен, ваше височество. Не бих могъл да предскажа нищо, ако не разбира докрай подобни необикновени индивиди и кога и как те се появяват в човешките култури.

– Ха! Защо тогава не изучавате мен, Първи министър Селдън?

Хари се усмихна.

– Не съответствате на профила, ваше височество.

– Не съм пълен психопат, нали? Е, вие поне си мислите, че не съм неспасяем. Но да доведе такива скверни чудовища в моя свят... Ами ако избягат, Хари?

– Разчитайте на силите ви за сигурност, че ще ги намерят пак, ваше височество.

Императорът изсумтя.

– Вие имате доверие в способностите на Имперската сигурност, каквото аз се боя, че нямам. Чудовища като тези са като рака – имат дарба да създават туморни организации и да подриват всичко заради собствените си цели! Честно, Хари, какво се надявате да постигнете?

– Далеч не е само просто любопитство, императоре. Тези хора могат да променят хода на човешката история така, както земетресенията променят руслата на реките.

– Не могат – не и на Трантор.

– Всъщност, сир, тъкмо онзи ден...

– Знам за това, работим по него. Но тези мъже и жени са отклонения, Хари!

– Достатъчно обичайни в човешката история...

– И достатъчно добре разбрани, за да можем да ги профилираме и елиминираме от всички постове в Империята. Повечето пъти.

– Да, сир, но невинаги. Имам нужда да попълня тези пропуски.

– Само за психоисторията ли, Хари?

– Ще проверя дали бих могъл да подобря вашите профили, ваше височество, и може би да направя така, че тирани да се появяват във вашите светове още по-рядко.

Клеон се замисли за няколко секунди, подпрял брадичка с пръст, после отдръпна пръста от лицето си, завъртя го в кръгче и каза:

– Добре, Първи министре. Имаме си политическо извинение, ако ни е нужно. Петима?

– Само толкова мога да изуча в отпуснатото ми време, сир.

– Най-най-лошите?

– Запознат сте с посочените в молбата ми имена.

– Никога не съм се срещал с никого от тях, нито пък лично съм ги санкционирал, Хари.

– Знам, сир.

– В твоите учебници по психоистория няма да бъде обвинен за тях, нали?

– Разбира се, че не!

И така, Хари се беше наложил. Петимата тирани бяха докарани в Трантор и настанени в най-строго охранявания затвор в Имперския сектор, Рикериан.

Първата среща бе станала в...

Хари бе потънал дълбоко в тези спомени, когато апартаментът обяви, че внучката му е пред входната врата и иска да го види. Хари винаги се радваше да я види, особено при ограниченото време, което им беше останало, но сега! Когато е по следите на нещо важно!

Въпреки това не беше виждал Уанда от седмици. Тя и съпругът ѝ, Стетин Палвър, събираха група ядро от менталици от осемстотинте сектора на Трантор и нямаше време за лични разговори. След седмици, по

възможност най-скоро след процеса, менталиците щяха да заминат за Края на звездата и да започнат работа по предложението за тайната Втора фондация.

Хари стана и остави краката му да наберат сила, а после облече одеждата си и нареди на вратата да се отвори. Ванда влезе, а с нея и студено течение и миризмите от външните коридори – мая за готвене (при това не деликатеси от Микоген!), озон, нещо като прясна боя.

– Дядо, чу ли? Императорът ни преследва!

– Кого, Уанда? Кого преследва?

– Менталиците. Пречупили са една от нашите и тя им признала какви ли не невероятни истории и лъжи, за да отърве кожата. Как смее това момченце? Да преследваш и убиваш гражданите е абсолютно незаконно!

Хари вдигна ръце в молба да говори по-бавно.

– Разкажи ми го от самото начало.

– Началото е една жена на име Лизо, Вара Лизо. Беше една от онези, които избрахме за Втората фондация. Нека започна с това, че според мен беше нестабилна – Стетин се съгласи с мен, но тя беше много сърчана, много убедителна и чувствителна. Мислехме, че можем да я използваме, за да ускорим издирването на други менталици, ако не ѝ се доверим да тръгне с нас... с полета.

– Да, на последното събрание я срещнах – вметна Хари. – Дребничка, нервна на вид.

– Като мишчица – така си помислих – потвърди Уанда. – Миналия месец отишла в двореца без наше знание...

– С кого е говорила?

– С Фарад Синтер! – изплю името Уанда.

– И какво му е казала?

– Не знаем, но каквото и да е било, Синтер е пратил тайна полиция по следите на определени менталици и ако ги намери, те умират... с куршум в главата!

– Нашите ли? Избраните за Проекта?

– Не, колкото и да е странно. Няма съвпадение едно към едно. Но вече е убил кандидати, към които все още не сме се обърнали.

– Без дори да ги изпрати на разпит?

– Никакви такива отстъпки. Убийство – чисто и просто. Дядо, при това темпо никога няма да попълним квотите си! Тези като нас са рядкост!

– Никога не съм се срещал лично със Синтер – заразмишлява Хари,

– макар че неговите хора ме интервюираха миналата година. Доколкото си спомням, разпитваха ме за микогенските легенди.

– В момента преобръщат Дал с краката нагоре и издирват някаква девойка! Все още дори не знаем името ѝ, но някои от нашите в Дал са я усетили... почти са я открили... Необикновено мощна дарба. Сигурни сме, че тъкмо нея търсят. Надявам се, че ще оцелее достатъчно дълго, за да я намерим ние първи.

Хари покани Уанда да седне на малката масичка и ѝ предложи чай.

– Синтер като че ли не се интересува нито от мен, нито от Проекта, а съм сигурен и че никой от тях не знае за нашия интерес към менталитетите. Чудя се какво ли е наумислил.

– Това е лудост! – възкликна Уанда. – Императорът не иска да го обуздае, а Линг Чен не предприема нищо!

– Лудостта е и цел, и награда сама по себе си – рече тихо Хари. Беше следил общественото недоволство от това, как се бе отнесъл Синтер към проблема със Сароса. – Чен може и да знае какво прави, а междувременно ние трябва да оцелеем и да крепим Проекта.

Дори и сериозността на новината, която му донесе Уанда, не прогони раздразнението на Хари от това, че така му се бе натрапила. Нещо повече, тя просто влошаваше положението. Страшно му се искаше просто да остане сам, за да мисли за тираните и интервютата с тях. В този спомен се прокрадваше нещо важно, макар и да не можеше да го улови... Както и да е, той покани Уанда да остане за вечеря, за да я успокои и да провери не знае ли още нещо.

И точно по време на вечерята спомените и уравненията се напасаха и Хари откри търсената връзка. Връзката беше смътното му усещане, че се е срещнал с Данийл. Кога? Къде? После дойде разрешението – почти не се съмняваше, че срещата се е състояла и Данийл му е казал нещо абсурдно и потенциално вредно... за Фарад Синтер.

– Ще помоля за аудиенция – каза Хари на Уанда, когато стигнаха до десерта. Тя постави купите със студен пудинг на масата и добави за себе си кокосов сладолед – вкус, който бе придобила от баща си Райх.

– С кого? – попита тя. – Със Синтер?

– Не с него, още не – отвърна Хари. – С императора.

– Той е чудовище, ужасно дете! Дядо, няма да го позволя.

Хари се разсмя рязко.

– Скъпа ми Уанда, аз постоянно влизам в устата на лъва много преди ти да се родиш – погледна я сериозно, после тихо попита: – Защо, да не би да усещаш нещо нередно?

Уанда извърна поглед, после отново се обърна към него.

– Знаеш защо продължихме да търсим менталици, дядо.

– Да. Ти и Стетин бяхте открили, че способностите ви по неизвестни причини заличават. Търсите по-стабилна група ядро, чиито достойнства и недостатъци при противопоставяне ще се неутрализират и ще произведат стабилно влияние.

– Напоследък не чувам никого много ясно, дядо. Не зная какво може да ти се случи. Не виждам нищо... бяло петно.

12

Вара Лизо от години не спеше нощем от страх какво би могла да чуе заспала или на ръба на съня. В такива моменти чувстваше как покрива квартала като облак и когато се връщаше, сякаш се намотаваше навътре, към него бяха прилепени емоционалните цветове, желания, тревоги на хората на километри наоколо като риби, които нямаше начин да не погълне.

На младини тази нежелана дарба за нощен риболов се проявяваше само веднъж-дваж месечно и тя никога не беше сигурна дали не е просто луда или наистина научава всички тези неща от родителите си и брат си, от съседите, от любовниците – малцината, които бе успявала да привлече, защото още тогава и в държанието ѝ, и във външния ѝ вид имаше нещо злокобно.

Сега мрежата ѝ се прибираще всяка нощ без изключение и тя вече не можеше да попива онова, което улавяше, нито можеше да изхвърли парченцата чужд живот. Чувстваше се като мухоловка, окачена над сметище.

Когато другите менталици – така се наричаха, макар тя никога да не бе нарекла дарбата си с някакво име – се свързаха с нея, тя разбра, че умението ѝ би могло да бъде ценно за някого. А когато прекара една нощ в обучение в университета Стрилинг с другите менталици, улови откъслек от сън, който я потресе из основи.

Сън за механични хора. Не автоматите, тези смешни работни машинки, които навремето така бяха разтревожили Трантор и други светове, вече изчезнали, не автомати, а роботи, които изглеждаха като хора, които можеха да се движат незабелязани сред хората.

Имаше дори и механични жени, както показваше този сън, способни на невероятни подвизи, способни дори да убият и да събудят любов.

Вара Лизо седмици наред мисли за този сън, преди да помоли за аудиенция с императора. Тази почти налудничава молба – как би могла да се надява на аудиенция с такова високопоставено лице! – бе удовлетворена и тя се среща не с императора, а с друг, самопомазания Глас на имперската съвест, имперски съветник Фарад Синтер.

Синтер я бе приел с учтивост, малко хладна отначало, но когато тя навлезе в подробности, беше започнал да задълбава с въпросите и да копае под нейната обърканост, за да намери бисерите на доказателствата,

които самата тя бе пропуснала. Фарад Синтер бе взел съня, измъкнат, суров и жив, от анонимна нощ и му беше придал политически авторитет, логическа тежест и структура, която тя сама и за милион години не би могла да изгради.

По свой начин Вара Лизо отначало бе започнала да уважава Синтер, после да му се възхищава и най-накрая да го обича. В толкова много отношения той така приличаше на нея – чувствителен и нервен, улавящ мисловни честоти, които никой друг не забелязваше... или поне я убеди, че е така.

Тя искаше да му стане любовница, но Фарад Синтер я убеди, че подобни физически занимания стоят под тях. За тях имало други, по-възвишени интимности.

И така, тази сутрин тя отиде в покоите му в Двореца, придружавана както винаги от две студени стражи жени, убедена, че му носи онова, което той търси най-много от всичко. И все пак Вара Лизо запази нещо за себе си, нещо, което някакси не пасваше.

– Добро утро, Вара! – поздрави я Синтер. Седеше зад малка масичка за закуска на колелца, все още облечен в живописен ватиран златен халат. Малките му, пронизващи очички се премрежиха, сякаш от радост, че я вижда. – Какво ми носиш днес?

– Нищо, Фарад – тя се строполи на кушетката пред него, уморена и обезсърчена. – Толкова е объркано. Така се задръствам, заклевам ти се!

Синтер изцъка и ѝ се закани с пръст.

– Не. Не омаловажавай специфичната си дарба, прекрасна Вара.

Очите ѝ се разшириха от алчна нужда, която Синтер се престори, че не забеляза.

– Научи ли кой те е задействал? Със своя сън за механичните хора?

– Не знам жена ли е или мъж и не, все още не знам. Спомням си лицата на онези от съня, но не разпознавам нито едно. Хванахте ли я?

Синтер поклати глава.

– Още не. Но не съм се отказал. Някакви други ключове, други кандидати?

Вара Лизо се изчерви леко и поклати глава. Съвсем скоро щеше да ѝ се наложи да разкрие как е започнало всичко това, че някога е работила, за да стане част от група менталици на ниско ниво – много по-слаби от нея и засега по-слаби от девойката, която бе усетила само преди две седмици, чието съзнание пламтеше в нощта. Но те се бяха държали добре с нея и тя го държеше в тайна от Синтер по две причини: защото, съвсем ясно, тези хора не бяха работи и защото все още имаше някакво

чувство за чест и лоялност. Опита се да го подведе така, че да не тръгва да издирва и най-дребните телепатични убедители. Беше сигурна, че тук той бърка, макар, разбира се, никога не би му го казала.

Подозираше, че Синтер няма да реагира добре, ако му се каже, че не е прав, пък макар и заради дреболия.

Синтер я бе изпратил в Дал поради необяснимото предчувствие, че там кандидатите ще са най-много в цял Трантор, и тъкмо там Вара Лизо се бе въртяла една нощ в мизерна хотелска стая, прибирайки паяжините си. И беше донесла най-големия улов до днес.

Беше намразила Дал с неговите миазми на отхвърляне, пренебрежение и гняв. Надяваше се никога вече да не се върне там.

– Според мен ще трябва да се върнеш и лично да помогнеш на Специалните части – рече ѝ бодро Фарад Синтер. – Късметът им определено не работи.

Тя се втрени в него и очите ѝ се напълниха със сълзи.

– О, Вара, колко си чувствителна! Не е чак толкова лошо. Имаме нужда от тебе там, за да ни помогнеш да открием тъкмо тази игла в купата сено. Ако е толкова надарена, колкото твърдиш, то...

– Ще отида, ако го искаш – измърмори тя. – Бях се надявала, че разполагате с достатъчно, за да продължите.

– Е, не разполагаме. Аз не разполагам. Съмнявам се, че ще имам много повече време да намеря твърдото доказателство.

Тя се принуди да се усмихне и зададе първия дошъл ѝ наум въпрос:

– Какво ще направят тези работи, ако знаят, че ние знаем?

Лицето на Синтер се вкамени.

– Това е най-голямата опасност за нас – заяви той мрачно и сниши поглед за няколко секунди. – Понякога си мисля, че ще ни заместят с наши копия и ние ще продължим да вършим всичко, което сме вършили досега, съвсем като преди. Но без дух, без нищо вътре. – Той затърси древната дума, която при изговаряне звучеше толкова тайнствено и чуждо. – Без душа.

– Не разбирам какво означава това – рече Вара.

Синтер тръсна глава.

– Нито пък аз, но ще бъде ужасно да я загубим!

Известно време те се наслаждаваха заедно на тази мрачна перспектива, вкусвайки чувството за споделена, тайна опасност.

13

– Молбата ви за среща с мен е малко странна – рече императорът, – като се има предвид, че Комисията на Линг Чен ще ви изправи следващия месец пред съд за измяна. – Клаюс поклати глава и вдигна вежди. – Не смятате ли, че би било неуместно да се съглася на среща?

– Много – отвърна Хари, скръстил ръце и свел глава. – Това издава вашата независимост, ваше височество.

– Е, да, далеч по-независим съм, отколкото си мислят. В действителност намирам Комисията за удобна, защото извършва голяма част от безинтересната работа по дребните подробности, за които пет пари не давам. Линг Чен е достатъчно мъдър да ме оставя сам да се справям с работите и проектите си, без да ми се меси. И така: защо аз да се интересувам от вас? Без да броим високото ви положение в професията.

– Мислех си, че може би се интересувате от бъдещето, ваше височество.

Клаюс тихичко изсумтя.

– А, да, вечното ви обещание.

Хари последва императора през кръглата централна зала, поне дванайсет метра в диаметър и може би трийсет метра висока. Там горе всички обитаеми звездни системи в Галактиката се въртяха по целия купол и мигаха – десетки милиони. Хари погледна нагоре и премрежи поглед пред огромния размах на човечеството. Клаюс I не обърна никакво внимание. Присвитите му устни и широко отворените, ала някакси безизразни очи тревожеха Хари.

Клаюс бутна голямата врата към стаята за забавления. Портата, повече наподобяваща вход към скривалище, безшумно се люшна на яките панти и по рамката изпълзяха зелени и жълти насекоми. Хари предположи, че са прожекция, но не би се изненадал, ако откриеше, че са истински.

– Твоето бъдеще почти не ме интересува, Гарване – заяви безгрижно императорът. – Успявам постоянно да се информирам. Няма да прекратя процеса и няма да се опитвам да изиграя Чен.

– Говоря за вашето непосредствено бъдеще, сир – рече му Хари. „Надявам се съобщението на Данийл да не е само сън, фантазия! Ако е така, това може да ме доведе и до смърт.“

Императорът се обърна. Драматичният обрат на фразата бе

предизвикал у него усмивка.

– Протоколирано е, че сте казали, че Империята е обречена. Дори и на мен това ми звучи като предателство. По този въпрос с Чен сме на едно мнение.

– Казвам, че Трантор ще бъде в развалини след петстотин години. Но вашето бъдеще никога не съм предвиждал, сир.

Стаята за забавления беше пълна с тромави скулптури на гигантски същества от цялата Галактика, всичките – хищни зверове, всичките – в нападателни пози. Хари не можеше кой знае колко да ги оцени като произведения на изкуството. Никога не се бе интересумал особено от изкуство – със сигурност не и от най-популярните му форми, освен когато би могъл да абстрахира тенденциите в развлеченията като индикатори за здравето на обществото.

– Гледали са ми на ръка – Клаюс продължаваше да се усмихва. – Куп красиви жени. Всички те я намират за много привлекателна и ме уверяват, че бъдещето ми е светло. Никакви убийства, Гарване.

– Няма да ви убият, сир.

– Ще ме детронират? Ще ме пратят в изгнание в Смирмо? Тъкмо там са изпратили моя праядо отпреди пет поколения, героя. Смирмо – жега и суша, навън не може да се излиза без защитно облекло, стаите миришат на сьра и има само тесни тунели през скалите като за гризачи. Мемоарите му са доста забавно четиво, Гарване.

– Не, сир. Ще бъдете подиграван, докато изгубите всякакво достойнство, после ще ви игнорират и на Линг Чен няма да му се налага да се съобразява с вас. Съвсем скоро той ще обяви народна демокрация и ще ви остави само като символ с все по-намаляващи доходи, докато най-накрая няма да можете да поддържате дори вид.

Императорът спря между два лъва Гарет, най-едрите хищници във всички светове със средна гравитация, в естествена големина – около дващест метра от ноктестите крака до покритите с остри шипове хватателни муцуни. Облегна се на наклонения глезен на единия.

– Психоисторията ли ти го казва?

– Не, сир. Опитът и логическата дедукция, без да се възползвам от психоисторията. Чували ли сте някога за Джоранум?

Императорът сви рамене.

– Не мисля. Какво е, човек или място – или може би звяр?

– Човек, който е искал да стане император и е предал скрития си произход, като е подкрепил един древен мит... за роботите.

– Роботи! Да, аз вярвам в тях.

Хари се слиса.

– Не автоматите, сир, а интелигентни машини с формата на хора.

– Разбира се. Вярвам, че те някога са съществували и ние сме ги надраснали. Зарязали сме ги като играчки. Експериментът с автоматите е бил просто анахронизъм. Ние нямаме нужда от механични работници, да не говорим за механичен разум.

Хари бавно примигна и се зачуди дали не е подценявал този младеж.

– Джоранум е вярвал – (бил е подведен да вярва, от Райх, припомни си той), – че в Двореца се е инфилтрирал робот. Твърдял, че Първият министър Демерзел е робот.

– А, да, като че си спомням нещичко... не е било твърде отдавна, нали? Макар и преди да съм се родил.

– Демерзел му се присмя, сир, и политическото движение на Джоранум рухна под тежестта на подигравките.

– Да, да, спомних си. Демерзел подал оставка и Клеон I поставил на мястото му друг. Вас. Нали така, Гарване?

– Да, сир.

– Тъкмо оттам сте придобили политическите умения, които така изкусно прилагате, нали?

– Политическите ми умения са минимални, ваше височество.

– Според мен не е така, Гарване. Вие сте жив, а Клеон I е бил убит от... от един градинар... силно свързан с вас, прав ли съм?

– В известен смисъл, сир.

– Все още сте жив, Гарване. Много хитро – може би разполагате със собствен таен архив от компромати, които вадите в ключови моменти за ключови играчи. Имате ли тайно досие на Линг Чен, Гарване?

Хари се изкиска с нежелание. На Клаюс тази реакция сякаш се стори по-скоро забавна, отколкото обидна.

– Не, ваше височество. Чен е много добре брониран политически. Личното му поведение е безупречно.

– Ха сега де! Ами кой тогава? Кой ще ме опозори и погуби?

– Имате помощник, член на вашия таен съвет, който вярва в роботите. – „Това искаше Данийл да узнае.“ Студена тръпка полази Хари. Ами ако Данийл вече не съществуваше или беше напуснал Трантор и той си въобразяваше всичко това? Напрежението от последните няколко месеца, постоянно измъчващата го скръб...

– Е?

– В това, че в момента на Трантор има работи. Той ги преследва и

застрелва. С кинетични оръжия.

Информацията на Ванда така добре съвпаднаше с тази на Данийл: връзката, мъчителното подозрение – всичко съвпаднаше. Но Хари искаше, имаше отчаяна нужда да премисли разговорите си с тираните. Нещо все още липсваше.

– Наистина ли? – очите на Императора светнаха. – Открил е истински работи?

– Не, сир. Човешки същества. Ваши поданици. Граждани на Трантор, а дори и един от друг свят – от Хеликон, който, странно, е моят роден свят.

– Колко интересно! Не знаех, че преследвал работи. Да го доведе ли тук и да го разпитам пред вас, Гарване?

– Това няма значение за мен, ваше височество.

– Предполагам, че говорите за Фарад Синтер.

– Да, сир.

– Да стреля по поданиците ми и да ги убива! Не знаех. Е, имам съмнения, Гарване, но ако се окаже вярно, ще го прекратя... Но що се отнася до преследването на работи, без съмнение това му осигурява някаква безвредна занимавка.

– Линг Чен ще отпусне достатъчно жица за Синтер да се уплете цял, после ще пусне тока... И докато Синтер се пържи, ще хвърчат искри, императоре. Може да се изгорите.

– А-ха, разбрах – Чен ще напомни на всички за забравения Джоранум и какъв позор съм си навлякъл с това, че съм оставил подобна личност да обикаля и да трепа гражданите. – Клаюс обхвана с длан брадичката си и се намръщи. – Император, който убива гражданите... или пренебрегва несправедливата им смърт. Много опасно. Твърде лесно запалимо, съвсем ясно го виждам, и такъв изход е доста вероятен. Да. – Лицето на императора помрачня, очите му се присвиха. – Имах планове за тази вечер, Гарване. Боя се, че вие ми ги провалихте. Съмнявам се, че мога да се отърва от това за неколкоминутна или дори още по-кратка среща.

– Не, ваше височество.

– А днес Синтер е в Микоген и ще се върне чак след вечеря. Така че ще останете с мен и може би ще ми дадете и някакъв съвет, след като, Хари... Мога ли да ви наричам Хари?

– За мен ще бъде чест, ваше височество.

– После ще го отпразнуваме и ще ви възнаградя за службата.

По лицето на Хари не пролича нищо, но това беше последното

нещо, което би поискал. Предпочитаните удоволствия на императора бяха известни на малцина и Линг Чен поддържаше броя им малък чрез внимателни подкупи и недотам деликатен натиск. Хари не искаше да бъде един от онези, върху които Чен трябваше да упражнява натиск, особено сега...

Трябваше да оцелее достатъчно дълго – до процеса и по-нататък, – за да види създаването на Фондациите... Едната с декрет, другата – тайно.

Но не можеше да позволи странната лудост на Синтер да заплашва бъдещето на Уанда и Стетин и бъдещето на всички онези, които тепърва щяха да заминат за Края на звездата. Които трябваше да заминат! Уравненията го изискваха!

14

Лодовик, след пет дни, които прекара сам, бе изпаднал в роботския еквивалент на кома. Тъй като нямаше какво да прави, нямаше начин да се върне в полезно състояние и нямаше на кого да служи, той нямаше избор, освен да влезе в период на бездействие или да постави позитронните си вериги под сериозна заплаха. В тази роботска кома мислите му се движеха много бавно и той консервира малкото му останали умствени изследвания – така избягваше пълното изключване. При пълно изключване само човек или робот по поддръжката можеше да го задейства отново.

В бавното течение на мислите си Лодовик се опита да прецени как се е изменил. Че се е изменил, беше сигурно; усещаше промяната в ключови последователности при диагностиката. Част от основния характер на позитронния му мозък бе променен от радиационния поток в ударния фронт на свръхновата. А имаше и нещо друго.

Хиперкорабът се носеше на светлинни дни от Сароса, далеч от всякакви комуникации, които биха минавали през статусната геометрия, неспособен да лови хипервълновото радио; и все пак Лодовик беше сигурен, че някой, нещо го е прегледало, пипало е в програмите и процесите му.

От Данийл беше чувал за мемите – същества, които кодираха мислите си не в материя, а в полетата и плазмата на самата Галактика, разумните същества, завзели процесорите за данни и мрежи на Трантор, отмъстили на някои от роботите на Данийл, преди Лодовик да пристигне в столицата свят на Империята. Бяха избягали от Трантор преди повече от трийсет години. Лодовик не знаеше почти нищо за тях; на Данийл като че ли не му се искаше да навлиза в подробности.

Може би един или повече от тези меми бяха дошли да проучат свръхновата или да поемат енергия от яростното ѝ сияние. Може би се бяха натъкнали на изгубения хиперкораб, бяха намерили само него и го бяха докоснали.

Променили.

Лодовик вече не можеше да бъде сигурен, че функционира правилно.

Той забави мислите си още повече. Подготвяше се за дълъг и студен век, преди да бъде унищожен.

Трич и нейният пръв помощник, Трин, гледаха загрижено какво прави Морс Планч. Беше се заровил дълбоко в хипердрайва заедно с няколко мобилни диагностициращи машини, достатъчно далеч от активните намотки от твърд хелий и несъмнените, пози-проницаеми метрокубични кристали натриев хлорид, обикновена готварска сол, за да избегне наранявания, но все пак...

Трич никога не беше позволявала да се работи по хипердрайва, докато корабът е в движение. Онова, което вършеше Планч, я очароваше и плашеше.

Трич и Трин наблюдаваха от машинната галерия – малък, подсилен с тежести балкон над петнайсетметровото ядро на двигателя. Краят му тънеше в мрак – Планч бе окачил прожектор над мястото, където работеше, който го къпеше в бледозлатисто сияние.

– Трябва да ни кажеш какво правиш – нервно подметна Трич.

– Сега ли, веднага? – попита раздразнено Планч.

– Да, веднага. Ще се поуспокоя.

– Какво знаеш за хиперфизиката?

– Само това, че издърпват най-дълбоките корени на всеки атом вътре в кораба, извиват ги наопаки и ги посаждат в посока, в която те нормално не растат.

Планч се засмя.

– Много импресионистично, мила Трич. Харесва ми. Но от сладки приказки файда няма.

– Какво е файда? – попита Трин. Трич поклати глава.

– Всеки пътуващ хиперкораб оставя постоянна дияра в тайнствено пространство, наречено Пространство на Майър по името на Конер Майър. Той ми беше учител преди четирийсет години. Вече не го изучават много, защото повечето хиперкораби стигат там, закъдето са тръгнали, а имперските статистици смятат, че проследяването на изгубените кораби носи повече проблеми, отколкото полза, след като са толкова малко.

– Един на сто милиона пътешествия – обади се Трин, сякаш сама да си вдъхне увереност.

Планч се подаде измежду две дълги тръби и отгласна една мобилна диагностицираща машина от двигателя. Тя заплува свободно.

– Всеки двигател по време на пътуване има продължение към Пространството на Майър и то помага на кораба да не се превърне в случайни частици. Старите техники, в които няма да навлизам подробно, ми

позволяват да прикрепя към двигателя монитор и да прегледам скорошните дири. Ако имаме късмет, можем да хванем диря с разнищен край като прерязано въже – това ще е нашият изгубен кораб. Или по-скоро следата от последния му Скок.

– Разнищен край? – попита Трич.

– Рязкото излизане от хипердрайв-статус оставя след себе си много разпокъсани непоследователности като разнищен край. Планираният изход развързва всички тези непоследователности, приглажда ги.

– Толкова е просто, защо всички не го правят? – попита Трич.

– Защото това изкуство е загубено, както казах – спомняш ли си?

Тя се намуси невярващо.

– Попита ме – гласът на Планч се чуваше сподадено и приглушено в машинното отделение. – Има шанс едно към пет да я оплескаме и да бъдем изхвърлени от хиперпространството, разпръснати по около една трета от светлинната година.

– Това не ми го спомена – заядливо рече Трич.

– Сега знаеш защо.

Трин изруга под нос и изгледа обвинително капитанката.

Той поработи още няколко минути, после пак се подаде. Трин се беше махнала от балкона, но Трич все още стоеше там.

– Важи ли още онова за двете бутилки трилианско? – попита той.

– Ако не ни убиеш – отвърна мрачно тя.

Той се отгласна от цилиндрите и забута диагностициращите машини към люка.

– Добре! Защото мисля, че го намерихме.

15

От дългото стоене прав Хари го боляха краката. Клаюс най-накрая бе престанал да приказва за статуите на зверовете и си беше тръгнал. Хари намери един диван, приседна предпазливо и тежко въздъхна.

Това беше шанс да види колко далеч е стигнала разрухата и колко още остава на Империята да загнива. Тази възможност не го привличаше, но отдавна бе научил, че най-добрият начин да се справяш в живота е да извличаш от неприятните преживявания най-различни ползи. Копнееше да се върне при своя „Прайм рейдиънт“ и да потъне в уравненията. Хора! Толкова микроскопични, ала въпреки това пагубни разриви – все едно те гложат гладни насекоми...

Хари се обърна към все още отворената врата и се опита да различи пълзящите насекоми, но щом Клаюс се бе оттеглил, проекторите се бяха изключили. Когато се върна, до него стоеше дребничък слуга лаврентиец, младо момче.

– Императорът ми нареди да ви помогна да се почувствате добре преди деловия ви ангажимент – прислужникът се усмихна любезно. Кръглото му, гладко лице приличаше на лампичка сред мрака на стаята със статуите. – Гладен ли сте? По-късно тази вечер ще бъде сервирана пищна вечеря, но вероятно и сега трябва да хапнете нещичко – нещо леко и вкусно... Да ви приготвя ли нещо?

– Да, моля – отвърна Хари. Достатъчно често беше ял в двореца, за да не пропусне и сегашния шанс, а да яде полунасаме беше лукс, на който се бе надявал. – Освен това мускулите ме болят. Може ли да ми изпратят масажист?

– Разбира се! – Лаврентиецът се усмихна до уши. – Казвам се Коас. Назначен съм за ваш прислужник, докато сте тук. Идвали сте и преди, нали?

– Да, последният път беше по времето на Агис XIV.

– И тогава работех тук! – възкликна Коас. – Може би аз или някой от родителите ми сме ви обслужвали.

– Може би – отвърна Хари. – Спомням си, че се отнесоха с мен много добре, но се боя, че тази вечер не всичко ще бъде приятно. Убеден съм, че ще ми помогнете да се отпусна и ще ме подготвите за предстоящата работа.

– За нас е удоволствие – поклони се плавно Коас. – Какво да ви

сготвя – или ще поискате меню? Естествено, ще използваме само най-добрите чуждопланетни и микогенийски съставки.

– Фарад Синтер е ценител на микогенийските деликатеси, нали?

– О, не, сър – нацупи устни Коас. – Той обича много по-проста храна. – Лаврентиецът като че ли не одобряваше това.

„Значи той е в Микоген, за да изцеди от тях малко информация – помисли си Хари. – Техните митове за роботите. Този човек като нищо може да е маниак!“

Коас не беше специалист по телесния масаж, затова дойдоха две прислужнички с разтегателна кушетка. Хари легна на кушетката и се остави в сърчните им ръце с благодарна въздишка и поне за няколко минути почти се радваше, че е дошъл в Двореца и е помолил Клаюс за аудиенция.

Масажистките започнаха да работят върху краката му – разгладиха напрегнатите мускули и някакси успяха да премахнат болката в лявото му коляно, която го измъчваше от седмици. После се прехвърлиха на ръцете – мачкаха и натискаха с изненадваща сила и му причиняваха някаква сладка болка, която бързо се претопи в блажена отпадналост.

Докато работеха, Хари мислеше за специалните привилегии, полагащи се на лидерите и на техните близки и семейства. Разбира се, съществуваше кадифеният капан на властта – лукс, достатъчен да привлече сравнително компетентни, борбени личности към тази неблагодарна и трудна работа (по мнението на Хари; разбира се, Клеон I понякога се отнасяше забележително жизнерадостно към това, че е император, и дори и Агис се бе опитал да играе същата роля, което бе довело до свалянето му от трона от Комисията на Линг Чен).

За Клаюс това беше луксът, без кой знае какви отговорности; това означаваше безкрайни възможности за личностни изкривявания. Хари толкова често го беше виждал в историята сред владетелите фигуранти на различни системи...

Докато масажистките го галеха, бяхтеха и мачкаха, той отново потъна в спомените си за срещите с тираните. Бяха се провели на повече от километър под Залата на правосъдието и Имперския съд, в Рикерианския затвор, в центъра на лабиринт от прецизно контролирани охранителни системи. Хари, живял цели десетилетия на Трантор, бе започнал да обича затворените пространства, дори и малките, но Рикерианският затвор бе проектиран да наказва и да мачка духа.

После години наред насън понякога го мъчеха кошмари за тези мънички затворени пространства.

В килия, толкова тясна, че човек едва се побираше в нея, с гладки черни стени и две дупки в пода – едната – отходна, а другата – за храната и водата, – без столове, той бе разговарял с Николо Пас от Стерад, капаина, избил петдесет милиарда души.

Клеон бе проявил изчанченото си чувство за хумор, налагайки интервюто да се състои там, а не на някое неутрално място за срещи. Може би бе искал Хари да разбере сегашното тежко положение на човека, да погледне в перспектива, може би да го съжали, най-малкото да почувства нещо, а не да свежда всичко до уравнения и числа, каквото, както усещаше Клеон, беше навикът на Хари.

– Съжалявам, че по никакъв начин не мога да проявя гостоприемство – беше казал Николо, щом се изправиха лице в лице в тясната, мрачна килийка. Хари бе отвърнал с някаква снизходителна любезност.

Човекът пред него беше по-нисък от него с повече от шест сантиметра, със светлоруса, почти бяла коса, с големи тъмни очи, малък чип нос, широки устни и къса брадичка. Беше облечен с тънка сива риза, шорти и сандали.

– Дошли сте да изучавате чудовището – продължи Николо. – Стражите казват, че сте Първи министър. Без съмнение не сте дошли да понаучите някой и друг политически трик.

– Не – отвърна Хари.

– Да видите триумфа на Клеон и възстановяването на достойнството и реда?

– Не.

– Никога не съм въставал срещу Клеон. Никога не съм узурпирал императорската власт.

– Разбирам. Как обяснявате стореното от вас? – Хари бе решил да кара направо, без повече приказки. – Каква беше вашата обосновка, вашата цел?

– Навсякъде разправят, че съм избил милиарди хора от четирите свята в моята система – системата, която бях избран да пазя и закрилям.

– Така пише в протоколите. Какво според вас се случи? И ви предупреждавам – разполагам с показанията на хиляди свидетели и други протоколи.

– Че защо тогава изобщо да си правя труда да разговарям с вас? – попита Николо.

– Защото е възможно онова, което кажете, да предотврати такива кланета в бъдеще. Едно обяснение, разбиране би помогнало на всички нас да избягваме подобни ситуации.

– Като убивате чудовищата като мен още при раждането?

Хари не отговори.

– Не, виждам, че вие сте по-деликатни – измърмори Николо. – Като предотвратявате издигането на власт на такива като мен.

– Може би – рече Хари.

– А аз какво ще получа?

– Нищо.

– Нищо за Николо Пас... Какво ще кажете за правото да се самоубия?

– Клеон никога не би го позволил.

– Само правото да информирам Първия министър на Клеон, да му помогна да разбере по-добре и оттам да се сдобие с по-голяма власт...

– Предполагам, че може да погледнете на това и така.

– Не и в тази дупка – заяви Николо. – Ще говоря, но на някое чисто и уютно място. Това е моята цена. В подобна дупка не бихте сложили дори паразити. А имам толкова много да ви казвам... и за хората, и за машините – или за машините, които приличат на хора... И за миналото, и за бъдещето...

Хари го бе изслушал, като се опитваше да запази безстрастното си изражение.

– Не съм убеден, че мога да накарам Клеон да...

– Тогавя няма да научите нищо, Хари Селдън. А по очите ви познавам, че... че съм докоснал нещо, което събужда дълбокото ви любопитство, нали?

Хари трепна върху кушетката и масажистката, която му разтриваше врата, тихичко му нареди да лежи неподвижно. „Защо не съм си спомнял този разговор досега? – запита се Хари. – Какво ли друго е било потискано? И защо?“

А после още един въпрос, напрежението от който прати на вятъра целия труд на масажистките:

„Данийл, какво направи с мен?“

Телата бяха подредени в спретнати плаващи редове в каюткомпанията, най-голямото пространство в кораба, и освен това най-близкото до аварийния изход в средата на кораба.

Морс Планч се дръпна от входа и се зачуди за миг дали не се е натъкнал на сцена на мъчения и пиратство. Всички тела бяха вързани едно

за друго с възета, за да се крепят на едно място. „Обградени с грижи и внимание дори в смъртта.“ Въздухът в безтегловната зала се бе вмирисал от неколкодневното разлагане. И все пак трябваше да ги преброи, да разбере има ли някакъв смисъл да търси другаде в кораба.

Трич не смееше да се приближи към люка. Зачервените й очи надничаха над бялата кърпа, която притискаше към носа и устата си.

– Кой ги е сложил там? – попита тя със сподавен глас.

– Не знам – отвърна мрачно Морс. Той си сложи дихателна маска и влезе, за да направи преброяването. Няколко минути по-късно излезе с посърнало лице.

– Живи няма, но не всички са вътре. – Той се провря покрай нея и се понесе сръчно надолу по коридора, към капитанския мостик. Трич го последва неохотно, като спря за кратко да даде наставления на Трин.

– Всички са умрели за няколко минути според мен – каза Планч на Трич, щом тя го настигна. – Радиационно отравяне от ударния фронт.

– Корабът е надеждно защитен.

– Не и от неутрино.

– Частиците неутрино не могат да ни навредят... Те са като призраци.

Планч се взря в тъмната офицерска каюта, включи фенерчето си, плъзна лъча по мебелите и стените, не видя никого.

– Неутриното в достатъчни количества е онова, което пръсва външната черупка на свръхновата – каза той сухо. – В подобни условия и на такива орди тези честици могат да играят странни и смъртоносни номера на материята, особено на човешките тела. Усещаш ли миризмата?

– Усещам миризмата на мъртъвците там – отвърна Трич.

– Не. Помириши кораба тук. Какъв мирис усещаш?

Тя отдръпна кърпата от носа си и вдъхна.

– Нещо изгоряло. Не е месо.

– Правилно – отбеляза Планч. – Тази миризма не е често срещана и съм я усещал само веднъж преди... В един кораб, застигнат от неутринна вълна, но не от свръхнова. От една планета, разцепена и погълната от червеева дупка. Една от катастрофите с транзитните станции преди трийсет години. Корабът бил застигнат от оформящата се струя от преобразувана маса. Проучвах част от спасителния екипаж. Всички на борда бяха мъртви. Корабът миришеше на пърлено също както сега... На изгорял метал.

– Колко приятна работа имаш – Трич отново притисна кърпата към носа си.

Люкът към мостика беше отворен. Планч препречи пътя на Трич с ръка. Тя не възрази. Мостикът бе осветен само от звездната светлина от отворените илюминатори за директно наблюдение. Той включи фенерчето и освети контролните табла, стола на капитана, екраните. Всички екрани бяха угаснали. Корабът беше мъртъв.

– Не ни остава много въздух – предупреди той Трич. – Задръж си екипажа.

– Вече го направих – отговори Трич. – Не искам да оставам тук по-дълго, отколкото трябва. Щом корабът не може да бъде съживен, нищо не можем да спасим.

– Не – потвърди Планч. Мостикът изглеждаше празен и достатъчно студен, за да се превърне дъхът му в пара. Той влезе още по-навътре и размахна ръка в студения застоял въздух, докато не се залови за една скоба и се завъртя. От тази по-удобна позиция насочи лъча към отсрещния ъгъл. Там забеляза тяло, свито в зародишна поза.

Издърпа се, докато не заплува на метър от тялото. Онова, което му бяха казали, се оказа вярно – този беше жив. Главата се извърна и той разпозна чертите на съветник Лодовик Трема. Но онзи, от когото знаеше, че Трема ще е жив, не беше главният съветник Чен.

Когато за пръв път забелязаха корпуса да се носи безпомощно сред дълбокия космос, те първо се свързаха с Чен, а после с друг, който им беше платил още по-хубавичка сума от Чен: високия мъж с много лица и много имена, който го беше наемал толкова често и преди.

Този мъж никога не грешеше – и този път също не беше сгрешил. Там, където всички други трябва да са мъртви, един може все още да е жив... И той не бива да бъде върнат на Чен. Трябва да се докладва, че е мъртъв.

Лодовик Трема примигна бавно и спокойно насреща му. Планч вдигна пръст към устните си и прошепна:

– Вие все пак сте мъртъв, сър. Не мърдайте и не издавайте звуци. – После произнесе шифрованата фраза, съставена от числа и думи, която му бе наредил да използва мъжът с многото лица.

Трич ги наблюдаваше от другия край на мостика.

– Какво намери? – попита тя.

– Онзи, когото търсех – отвърна Планч. – Той е живял малко по-дълго. Сигурно той се е погрижил за другите, после е дошъл да умре тук.

Когато изнесе Лодовик, Трич се опита да се дръпне назад, но не можеше достатъчно бързо да намери къде да се захване. Тялото, сгърчено и

безжизнено, проплува пред Планч под носа на Трич и тя едва не се задави от онова, което очакваше по рефлекс.

– Не се тревожи – обади се Планч. – Този не воня особено. На мостика е по-студено.

Трич не можеше да повярва, че са изминали толкова много път само за да откатат обратно едно-единствено тяло. Отново на борда на „Цвете на злото“, където Лодовик бе надеждно прибран в сандък в трюма, тя подаде на Планч бутилка трилианска вода на живота. Той си наля чаша и я вдигна в унила наздравица.

– Главният съветник искаше да е сигурен. И сега, като знаем, че той е мъртъв, а и всички останали с него, смятам да го върна в родния му свят и да го видя прилично погребан с всички императорски почести.

– И да оставим всички останали? Малко налудничаво ми се вижда.

Планч сви рамене.

– Когато ми заповядват, не задавам въпроси.

– От кой свят е той?

– От Мадер Лос – осведоми я Планч.

Трич поклати невярващо глава.

– Човек на такъв висок пост от планета на презрени паразити?

Планч огледа чашата си, вдигна пръст и изгълта питието. После насочи и чашата, и пръста към Трич.

– Напомням ти за нашия договор. Смъртта на този мъж може да има политически последици.

– Не знам дори името му.

– Хората могат да се досетят и от малкото, което знаеш, ако го разпространиш където не трябва. А ако го разпространиш, аз ще разбера.

– Спазвам договореностите си, освен това си държа устата затворена.

– А екипажът ти?

– Трябва да си знаел, че заслужаваме доверие, когато ни нае – тихо, заплашително изрече Трич.

– Да, но сега е още по-важно.

Трич се изправи и вдигна бутилката от масата помежду им. Затъкна тапата категорично.

– Ти ме обиди, Морс Планч.

– Прекалена предпазливост – не съм искал да те обидя.

– Но въпреки това ме обиди. Освен това искаш да отида в свят,

който никой уважаващ себе си гражданин не би посетил доброволно.

– Жителите на Мадер Лос също са граждани.

Тя затвори очи и поклати глава.

– Колко дълго ще останем там?

– Не много дълго. Оставяш ме там и потегляш когато си поискаш.

На Трич ѝ беше все по-трудно и по-трудно да повярва.

– Няма да задавам повече въпроси – заяви тя и пхна бутилката под мишница. Очевидно Планч вече не ѝ се струваше толкова привлекателен и поради това връзката им оттук нататък щеше да е строго професионална.

Планч съжаляваше, но само мъничко.

Когато достави Лодовик Трема на Мадер Лос, той щеше да е много богат човек и никога повече нямаше да му се налага да работи за когото и да било. Представи си как си купува собствен луксозен кораб – и щеше да го поддържа в идеално състояние, което не можеше да се каже за повечето имперски кораби.

Що се отнася до странния и строго дисциплиниран мъж в трюма, мъж, който можеше да остане затворен в ковчег дни наред без никакви оплаквания и нужди...

Колкото по-малко се замисляше над това, толкова по-добре.

Лодовик лежеше в тъмното в пълно съзнание, но неподвижен, след като чу шифрованата фраза, предупредила го за участието на Данийл в това спасение. Трябваше изцяло да съдейства на Морс Планч; по-нататък щяха да го върнат на Трантор.

Какво щеше да се случи с него там, Лодовик не знаеше. След три проверки, които си направи в сандъка с форма на ковчег, той беше доста сигурен, че позитронният му мозък е променен незабележимо. Но резултатите от проверките бяха противоречиви.

За да не деградира поради бездействие, той активира човешкото си емоционално покритие и също го диагностицира. Изглеждаше непокътнато; можеше да действа като човек в човешкото общество и това донякъде го утеши. Ала контактът с Морс Планч на мостика на „Копие на славата“ беше твърде кратък за него, за да изпробва тези функции. Най-добре щеше да бъде да го държат в изолация, докато не се открие възможност за по-съвършено тестване.

И най-вече той не трябваше да се разкрива като робот. За всички работи кадри на Данийл това беше от първостепенна важност. Много

важно беше човеците никога да не научат до каква степен роботите са се инфилтрирали в техните общества.

Лодовик изтегли човешкото покритие на заден план и започна пълна проверка на паметта. За тази цел трябваше да изключи контрола на външните движения за двама секунди. Но продължаваше да вижда и чува.

Тъкмо в този момент нещо се блъсна в сандъка. Чу как някой човърка нещо отвън, после – звук от метал, драскащ по метал. Секундите се низеха... пет, седем, десет...

Капакът на сандъка се вдигна с метален стон. Главата му беше обърната настрани, наполовина с лице към стената на сандъка, и затова съзря само смътния образ на надвесено лице и мимолетно впечатление за друго. Осемнайсет секунди... проверката на паметта бе почти завършена.

– Без съмнение изглежда мъртъв. – Женски глас.

Проверката на паметта завърши, но той реши да остане неподвижен.

– Очите му са отворени – мъжки глас, но не беше Морс Планч.

– Обърни го и провери идентификацията му – предложи жената.

– О, небеса, не! Ти го провери. Твой си е.

Жената се поколеба.

– Кожата му е розова.

– Радиационни изгаряния.

– Не, изглежда здрав.

– Той е мъртъв – заяви мъжът. – От ден и половина е затворен в този сандък. Без въздух.

– Просто не прилича на труп. – тя протегна ръка и ошипа тъканта на оголената длан. – Хладен е, но не е студен.

Лодовик бавно накара кожата си да избледнее и смъкна външната си температура в съответствие с обкръжаващата. Почувства се некадърен и некомпетентен, задето не се бе сетил по-рано.

– На мен ми се вижда достатъчно бледен – забеляза мъжът. Още една ръка докосна кожата му. – Студен е като лед. Въобразяваш си.

– Мъртъв или не, той струва цяло състояние – заяви жената.

– Знаем каква слава му се носи на Морс Планч, Трин – рече мъжът. – Няма да ти даде наградата си ей така.

Докато го пренасяха на спасителния кораб, Лодовик беше чул името „Трин“ – с него се обръщаха към жената, която, както схвана, беше заместничка на капитанката, Трич. Ситуацията можеше да бъде много

сериозна.

– Снимай го – нареди Трин. – Ще разбере нещо от този сън и ще научим той ли е онзи, когото искат.

Вдигнаха камера над сандъка и тя запечата образа му. Лодовик се опита да моделира всички възможни причини за подобно поведение, всички сценарии и потенциалните им развръзки.

– Освен това, Трич е дала дума на Планч – продължи мъжът. – Тя е известна като честен човек.

– Ако успеем, ще спечелим десеторно повече, отколкото Планч е платил на Трич – натърти Трин. – Можем да си купим свой собствен кораб и да станем свободни търговци в периферията. Никога повече няма да ни се наложи да си имаме работа с данъци и имперски инспекции. Можем дори да отидем да работим в свободна система.

– Доколкото чувам, животът там е доста суров – рече мъжът.

– Свободата винаги е опасна – отвърна Трин. – Добре. Тук сме. Счупахме печатите. Вътре сме. Направи разрез на скалпа му и нека вземем онова, за което сме дошли.

Мъжът извади от джоба си нещо – според звука беше скалпел. Лодовик аквитира очите си и ги огледа в мижавата светлина на трюма. Мъжът изруга под мустак и отпусна скалпела.

Лодовик не можеше да позволи да го режат. Всяка нанесена му повърхностна рана би кървяла, но дори и нетренираното око би забелязало, че не е човек, ако скалпелът се забиеше по-надълбоко. Лодовик бързо изчисли всички плюсове и минуси на всяко едно действие, което би могъл да предприеме, и стигна до оптималното, основаващо се на знанията му.

Ръката му се стрелна нагоре от сандъка. Дланта му се обви около китката на мъжа със скалпела.

– Здравсти – рече Лодовик и се изправи до седнало положение.

Мъжът май бе получил припадък. Мяташе се, пищеше, опитваше се да издърпа ръката си и пак пищеше. Очите му се подбелиха, по устните му излезе пяна. Няколко секунди той трепереше в хватката на Лодовик, докато Лодовик преценяваше ситуацията от новата перспектива.

Трин заотстъпва към люка. Изглеждаше ужасена, но не колкото мъжа. Лодовик прецени състоянието на мъжа, внимателно измъкна скалпела от ръцете му и го пусна. Мъжът се вкопчи в рамото му и се задъха. Лицето му позеленя болнаво.

– Трин – изстена мъжът и залитна към нея. После се срути. Лодовик излезе от сандъка и се наведе да го огледа. Жената до люка сякаш

беше изпаднала в транс.

– Приятелят ти получи сърдечен пристъп – каза Лодовик, щом я погледна. – Има ли лекар или медицински уреди на този кораб?

Помощник-капитанката нададе тих вик като птиче и побягна.

Клиа Асгар влезе във връзка със свръзката си във Флешплей – тежък, но въпреки това популярен семеен и работнически курорт в покрайнините на Дал близо до Сектора за забавления на Малкия Калган. Тук изпробваха представления и екскурзии от самия Малък Калгън върху много издръжливите клиенти, преди да ги разпространят по цял Трантор.

Флешплей беше пълен с ярко осветени табели, облепили стените на сградите почти до тавана на купола – реклами за нови шоута и театрални състави, стари любими представления, съживявани в театър „Звезден прах“, популярни напитки, стимулк, дори незаконни стимуве от другите светове. Клиа гледаше изливащата се каскада от прожектирани питиета, изгаряйки от жажда.

От двацет минути стоеше в една ниша в магазин и чакаше свръзката. Не смееше да мръдне дори колкото да си вземе питие от близката улична сергия.

Клиа наблюдаваше тълпите не само с очите си и забелязваше не само повърхностните детайли. На повърхността всичко изглеждаше наред. Мъже, жени и деца се разхождаха в този вечерен час, облечени в онова, което на Дал минаваше за облекло за свободното време – бели блузи и черни кюлоты с червени ивици около кръста за жените, розови анцузи за децата пред пубертета, черни гаширизони с по-шик кройка за мъжете. При един не чак толкова повърхностен оглед обаче напрежението се забелязваше.

Това бяха най-висшите граждански класи в Дал – по-големите късметлии, работниците от дневната смяна и ръководството, функционалният еквивалент на вездесъщите бюрократи в сиво от другите сектори, ала когато не реагираха активно на шеги или не се насилваха да се усмихват, лицата им изглеждаха мрачни. Очите им бяха уморени, малко оцъкдени от месеците разочарования и продължителни принудителни отпуски. Клиа разчиташе и цветовете на вътрешните им настроения, макар и само за кратки проблясъци, защото беше заета с друго: сърдито-пурпурни и жлъчно-зелени мърморения, скрити в дълбоките дупки на душите им – не аури, а ями, в които можеше да надзърне само от определени ментални перспективи.

В това нямаше нищо необичайно; Клиа знаеше какво е

настроението на Дал и се опитваше възможно най-често да го пренебрегва. Пълното потапяне не само щеше да я отвлече, но дори можеше да я зарази. Налагаше се да се изолира от общото стадо, за да е нащрек.

Разпозна момчето веднага щом то се появи пред очите ѝ от другата страна на улицата. Беше може би с година по-голям от нея, по-нисък и набит, с изпито лице с няколко дребни белега по бузата и брадичката – бандитски белези от суровите улици на Билиботън. Миналата година на няколко пъти му бе доставяла стоки и информация, когато нямаше добра куриерска работа. Сега разбра, че може би щеше да го вижда още по-често, и това никак, ама никак не ѝ хареса. Той мъчно се поддаваше на убеждаване...

През последните няколко дни беше почти невъзможно да си намери святна работа. Знаеше се, че Клиа е белязана – малцина ѝ се доверяваха. Доходите ѝ се бяха сринали почти до нулата и още по-зле – измъкна се на косъм от банда главорези, чийто водач никога досега не беше виждала. В града се бяха появили нови хора с нови съюзи, заплашващи с нови опасности.

Клиа все още беше уверена в способността си да се измъкна от всяка трудна ситуация, но усилията я изтощаваха. Копнееше за някое тихо местенце с приятели, но приятелите ѝ бяха малцина – така, както стояха нещата, никой не искаше да я прибере.

Това беше достатъчно да преобърне цялата ѝ житейска философия.

Момчето с изпитото лице мярна Клиа, когато тя поиска да я забележат, после умишлено се престори, че не ѝ обръща внимание. И тя направи същото, но се промъкна по-близо, като се оглеждаше, все едно чакаше някой друг.

Когато се приближиха достатъчно, за да се чуват, момчето ѝ каза:

– Това, което носиш днес, не ни интересува. Защо не се разкараш от Дал да вредиш на някой друг?

Грубата безцеремонност не значеше почти нищо – толкова беше свикнала с нея.

– Имаме договор – подметна тя нехайно. – Аз нося, ти плащаш. Шефът ми за днес няма да го приеме добре, ако ти...

– Тука разправят, че шефът ти за днес е в каналите – момчето я гледаше дръзко. – Както и всеки друг дневен или нощен шеф, който те е използвал. Дори и Киндрил Нашак! Носи се мътва, че са го заплашвали с Рикерианския затвор, задържали са го, без да предявят обвинения! Безплатно предупреждение, момиченце. Стига вече!

Примката се затягаше.

– А това какво да го правя? – тя вдигна тънката кутия, която носеше под мишница.

– Нищо не вземам, нищо не плащам, казах. А сега се разкарай!

Клиа го погледна за няма и секунда. Момчето поклати глава, като да го бе докоснало бръмчащо насекомо, после погледна право през нея. Нямахше да докладва, че я е видял.

Щом всички искаха тя да изчезне и вече нямаше нито работа, нито причини да остава, значи наистина беше време да изчезне. Мисълта я уплаши; не беше излизала никога от Дал за повече от няколко часа. Кредитите щяха да ѝ стигнат за няма и две седмици – голяма част от сделките на черния пазар вървяха само пред местните търговци, които и без това сега сигурно щяха да избягват бизнеса ѝ.

Клиа тръгна по улицата към един не толкова преуспял квартал, известен с евфемистичното название По-мекият Флешплей и се вмъкна през счупена пластмасова витрина в изоставен магазин за храна. Тук сред пръснатите стари покривала и строшени мебели тя разряза пломбата на пакета и го отвори, за да провери съдържа ли нещо, което да е ценно и извън Дал.

Листове и филмокнига. Прелисти ги и огледа пломбата на филмокнигата: лично, шифровано, нищо, което би могла да разшифрова и продаде където и да било. Знаеше го още преди да отвори пакета. И без това пренасяше само долнокачествени пратки, често поддържащи пратки, информация, твърде сложна, за да се рискува да се изпрати там, където можеха да я засекаат очите на охраната, и все пак не толкова сложна, че някой да не поиска да плаща по-големи суми за по-добри куриери...

А някога тя беше най-добрият куриер, една от най-скъпоплатените в Дал, наследница на хилядолетна традиция, също толкова заплетена и украсена с думи, колкото всяка религиозна търговия извън Трантор. Понякога дори официалните и публични документи бяха давани на далитските куриери от законните силни на деня само за да бъдат достатъчно сигурни, че ще бъдат доставени по-бързо, тъй като всички други комуникационни системи толкова често блокираха или бяха поставяни под наблюдение от Комисията.

За нея само за няколко дена всичко беше рухнало!

Трепна и осъзна, че плаче – безмълвно, но въпреки всичко плачеше.

Избърса лицето си и издуха носа си в сравнително чистата, макар и прашна опаковка, пусна пакета в боклука и отново излезе на улицата.

Шом излезе навън, прекоси платното и изчака няколко минути. Съвсем скоро забеляза „опашката“ – онзи, който очакваше да я подгони,

ако доставката се провалеше. Беше малко, слабичко момиче, само с няколко години по-младо от нея, което се преструваше, че играе на улицата, облечено в умалено копие на черните работни дрехи на каналджия. Клиа беше твърде далеч, за да ѝ приложи убеждаване или да научи нещо; но като че ли нямаше нужда.

Момичето се стрелна в изоставения магазин и се появи след няколко секунди с разкъсаната опаковка и съдържанието на пакета.

Клиа в самото начало беше следила куриери и понякога беше разчиствала след провалили се доставки. Сега постъпваха така с нея. Това беше последният шамар в лицето, последната обida.

Уличното движение се усилваше. Докато куполът потъмняваше, светлините на рекламните табла над улицата щяха да станат по-ярки и по-трескави, тълпите щяха да се блъскат рамо до рамо в търсене на миг разтуха от нерадостния живот. За преследван човек тази навалица би била фатална. В тълпата можеше да се случи всичко и щеше да бъде под силен натиск да убеждава, да се крие, да кара масите да забравят или просто да се измъкне бързо; можеше да я намерят и убият.

Сети се за човека в мръснозелено. Споменът за него не накара скалпа ѝ да я засърби, но трябваше да падне много по-ниско, за да се откаже от независимостта си и всъщност да се присъедини към движение, ако и да твърдяха, че били като нея...

Може би особено ако бяха като нея! Мисълта да е сред хора, способни на онова, което можеше тя...

Изведнъж всички около нея накараха скалпа да я засърби. Тя изстена и си запробива път през прииждащите тълпи, търсейки вход към някой от огромните древни асансьори, които сновяха по нивата в Дал и повечето други сектори на Трантор.

Вара Лизо, изтощена и изпита, молеше флегматичния млад майор до нея да я остави да си почине.

– Тук съм от часове – изхленчи тя. Главата я болеше, дрехите ѝ бяха подгизанли от пот, зрението ѝ – замъглено.

Майор Нам разсеяно подръпна имперската си емблема, дъвчейки долната си устна. Вара впери в него поглед, пълен с омраза, каквато рядко бе изпитвала досега – но не посмя да го удари.

– Никой? – тросна ѝ се той.

– През последните три дни не съм намерила нито един – отвърна тя.
– Вие ги подплашихте всичките.

Той пристъпи навътре от ръба на балкона с изглед към оживената Трансдалска магистрала, пресичаща Флешплей. Под балкона пеша преминаваха тълпи, а на няколко метра над тях по издигнатите релси реваха влакове и робоси; на няколко метра над тях пък тътнеха тесни слейвпътеки и разтрисаха празния апартамент. Вара наблюдаваше оттам тълпите вече седем часа; свечеряваше се бързо и от ярките улични табели отсреща вече я мъчеше главоболие. Искаше просто да спи.

– Съветник Синтер би ни бил признателен, ако постигнем резултати – обади се младежът.

– Фарад би трябвало да се притеснява за здравето ми! – тросна му се Вара. – Ако се разболея или преуморя, тогава какво ще прави? Аз съм всичкото оръжие, с което той разполага в тази негова мъничка война! – Тонът ѝ я изненада. Беше почти на границата на търпението си. Но вместо да задържи фокуса върху нуждата на Фарад от нея, тя прехвърли бремето върху майора. – Ако вие сте отговорен за това, че работоспособността ми е намаляла... Какво ще каже тогава Съветник Синтер?

Младежът се замисли над това, без да показва кой знае каква емоция.

– Вие сте тази, която отговаря пред него. Аз съм тук само да бдя над вас.

Вара Лизо едва сдържа острия пристъп на гняв. Колко близко бяха! Нямаха си и представа!

– Е, заведете ме на някое място, където да мога да си почина! – сопна се тя. – Тя не е тук. Не я знам къде е. Не съм я усещала от три дни!

– Съветник Синтер е особено загрижен вие да я намерите. Вие ни казахте, че била най-силната...

– Освен мен! – кресна Вара. – Но аз не съм я усетила!

Русият майор като че бе започнал да проумява, че днес тя няма да работи повече.

– Съветникът ще е разочарован – заяви той и пак прехапа долната си устна.

„Тук всички ли са идиоти?!“ – кипна вътрешно Вара, но осъзна, че гневът и подаването на изтощението доникъде няма да я доведат и дори биха навредили на шансовете да получи от Синтер онова, което искаше.

– Имам нужда да поостана сама, да почивам, да не говоря – рече дрезгаво тя. – Утре можем да опитаме пак в друг Сектор. Нуждая се от по-малка работна площ – най-много няколко преки. Имаме нужда от повече агенти и по-добри доклади.

– Разбира се – майорът от своя страна отговори на тона ѝ също с по-разумен подход. – Разузнаването ни малко не го биваше. Утре пак ще опитаме.

– Благодаря – рече тихо тя. Майорът прекоси празния апартамент и застана до вратата, като я придържаше отворена пред нея. Почти беше минала отгатак, когато остро я прониза нещо, което тя би могла да нарече единствено „завист“: внезапното усещане, че се намира в близост до човешко същество с дарби като нейните. Лицето ѝ пребледня и тя заекна:

– Н-н-не още. Тя е тук!

– Къде? – настоя майорът и отново я тласна към прозореца.

– Да, да, да – мърмореше Вара, докато той я буташе напред. „Държат се с мен като с презрен дребосък!“ Но вълнението от преследването беше силно. Тя протегна разтреперан пръст и избърса устните си с опакото на другата ръка. – Там, долу! Близо е!

Агентът се вгледа в тълпата долу, проследявайки линията от пръста на дребничката жена. Забеляза женска фигура, бързонога и почти безцветна, да се стрелва през тълпите към входа на един плунжер.

Той незабавно предупреди по кома останалите агенти долу на улицата.

– Сигурна ли сте? – попита той настоятелно Вара, но тя само сочеше и търкаше устни – толкова силна беше възбудата. Мразеше това чувство – беше го опознала около другите в групата на Уанда и Стетин, но никога толкова силно. Завист като болка в гърдите, сякаш това момиченце можеше да ѝ открадне всичко в живота и да ѝ остави само надежди и безкрайни разочарования.

– Хей! – възкликна тя. – Хванете я, моля ви!

Нещо караше Клиа да чувства скалпа си, все едно че гори, и щом тя се стрелна в кабината на асансьора, нададе вик. Двама доста възрастни мъже с тежки черни, прошарени в сиво мустаци я погледнаха с кратка загриженост.

Клиа не виждаше над раменете им. Тя скочи и мярна двама мъже с квадратни лица, които тичаха, колкото им крака държат, към отворената врата на асансьора. Вратите започнаха да се затварят; агентите креснаха да спрат и дори светнаха с шифровани блинкери, за да поемат контрола над механизма.

Клиа бръкна в джоба си и измъкна ремонтен ключ – незаконна, но

стандартна екипировка на куриерите. Вратите на асансьора се поколебаха, после спряха. Тя мушна ключа в контролното табло и изкрещя:

– Спешен случай! Надолу, веднага!

Вратите продължиха да се затварят. Двамата мъже не успяха да стигнат навреме и задумкаха по тях, като й крещяха да спре.

Възрастните мъже се дръпнаха от нея.

– Къде бихте искали да слезете? – попита ги тя усмихнато, останала без дъх.

– На следващото ниво, моля – обади се единият.

– Чудесно! – зададе инструкции на асансьора, а после накара възрастните мъже да забравят и че са я виждали, и че са преживели нещо извън рамките на обичайното.

На следващото ниво те слязоха, а тя бързо нареди на вратите отново да се затворят. Облегна се с въздишка на оцапаната с кал стена. Един скърцащ механичен глас се обади:

– Инструкции при злополука. Кое ниво на поддръжка?

Тя напрегна всички сили и усети петна от тревоги на много нива – нагоре и надолу. Скалпът продължаваше да я боли. Трябваше да се измъкне извън обхвата на екипите, пратени да я издирят. Имаше само една вероятна посока – надолу.

– Дъното – нареди тя. – Нула.

На четири километра под всички обитаеми нива...

Реките в покрайнините.

18

Трич се среща с Морс Планч на неутрална територия, далече от трюма, но близо зад каютите на екипажа, в безтегловен сервизен коридор. Ако се бе надявала, че в условията на безтегловност ще го постави в неизгодно положение, не беше познала – Планч в безтегловност се чувстваше също толкова добре, както и при стандартна гравитация.

– Твоят труп притежава някои забележителни дарби – отбеляза тя, щом Планч се появи иззад преградата.

– Твоят екипаж страда от някои забележителни пробойни в етиката – отвърна Планч.

Трич сви рамене.

– В днешно време амбицията е постоянно проклетие. Намерих Гела Анданч извън трюма, в окаяно състояние. Сега е в лазарета, стабилизирани.

Планч кимна; Лодовик не беше чул името на мъжа и съвсем случайно се беше натъкнал на Планч, докато носеше безжизненото тяло. Планч бе поел Анданч и бе наредил на Лодовик да се върне в трюма. Би трябвало все още да е там.

– Какво са търсили?

– Някой им е платил – ведро обясни Трич. – Предполагам, някой противник на компанията или компаниите, които плащат на тебе. Ако бяха успели да им доставят Лодовик Трема, всеки от тях щеше да вземе петдесет пъти повече, отколкото им плащам аз за една стандартна година. Това са много пари дори и за корупцията в Империята.

– Как ще постъпиш с тях?

– Предполагам, че те щяха да завземат кораба и да ни оставят извън играта, може би да ни убият. Трин в момента е в моята каюта и се е запила яко – при това не пие трилианско. Когато се напие достатъчно, мога просто да я хвърля от трюма над Трантор и да се надявам, че ще изгори над Двореца. – Клепките на Трич леко трепнаха, а устните ѝ се свиха. – Беше добра заместничка. Проблемът ми в момента е тебе какво да те правя?

– Аз не съм те предал.

– Но и не си ми казал истината. Каквото и да е Лодовик Трема, той не е човек. Трин дърдори нещо за симулакруми и роботи. Който и да ѝ е платил, ѝ е казал, че ще търси механични хора. Какво знаеш за

роботите?

– Той не е робот – тръсна глава Планч и се усмихна. – Никой вече не произвежда работи.

– В кошмарите ни – посочи Трич. – В треторазредните филмокниги. Автомати с мутирала мозъци, устремени към безразсъдна мъст. Но Лодовик Трема... първият съветник на Началника на комисията за обществена безопасност?

– Глупости – отсече Планч, сякаш целият този разговор беше под достойнството му.

– Проверих, Морс – изведнъж лицето на Трич се натъжи, стана някакси отпуснато, далеч от гравитационното притегляне. – Ти беше прав. Неутриното в значителни количества е смъртоносно. И не съществува щит срещу неутриновия поток.

– Той умира – излъга Планч. – Във всеки случай състоянието му трябва да се пази в тайна.

Трич поклати глава.

– Не ти вярвам. Но ще удържа на думата си и ще те оставя на Мадер Лос. – тя се позамисли. – Може би ще оставя там с тебе и Трин и Анданч да се разберете за всичко. А сега върви разговаряй с твоя мъртъв министър.

Тя се обърна и тръгна напред.

– А мога ли да се върна в каютата си? – подвижна подире ѝ Планч.

– Ще изпратя в трюма храна и койка. Ако оставя човек, който придружава жив труп, да се шляе из кораба, ще трябва да се оправям с бунт. След ден и половина пристигахме на Мадер Лос.

Планч сви рамене, щом тя се изгуби от погледа му. И на него не му харесваше да е свързан с Лодовик Трема. Трич беше съвсем права.

Никой на борда на „Копието на славата“ не би оцелял. Никой човек.

Лодовик стоеше в трюма до своя сандък със скръстени ръце и чакаше Планч да се върне. Според действията му Лодовик очевидно бе нанесъл тежка вреда на човешко същество и все пак очакваните затруднения в подобна ситуация – намаляване на менталните честоти, критичен повторен преглед и при изключителни обстоятелства дори и пълно изключване – не го засегнаха особено, ако въобще го бяха засегнали. Дори и като се имаше предвид продължителността на дългосрочната му мисия за Даниил – и действието на Закона на Зерот – би трябвало да възникнат

дълбоко обезпокоителни последици.

И все пак нямаше нищо кой знае какво. Лодовик се чувстваше спокоен и съвсем функционален. Не чувстваше задоволство – беше предизвикал вреда и го осъзнаваше, – но не усещаше нищо като почти парализиращото прозрение, че си нарушил един от Трите закона.

Явно нещо в него се беше променило. Той се опитваше да проследи какво би могло да е то, когато пристигна Планч.

– Затворени сме тука до края на полета – подметна сухо Планч. – А каква приятна каюта имах! И двамата с капитанката... – той поклати глава, после чертите му се изопнаха. – Карай. Нещо в целия този сценарий никак не е наред.

– Какво би могло да бъде то? – попита Лодовик. Той се протегна и се усмихна. Човешката личност се приплъзна леко върху всичките му останали функции. – В сандъка беше тясно, но съм пребивавал и при полоши условия. Появил съм се в неподходящия момент, предполагам?

– Няма какво да предполагаш. Човекът получи инфаркт.

– Много съжалявам. Но се боя, че онова, което бяха намислили, никак не беше добро.

– Някой друг те иска, жив или мъртъв. Мислех си, че Началникът на обществената безопасност е кажи-речи неуязвим. Непобедим.

– Никой не е непобедим в това смутно време – рече Лодовик. – Извинявам се, че ти причиних неприятности.

Планч се втренчи в Лодовик.

– Досега пренебрегнах всичките си недоразумения около тази мисия, около тебе. В имперската политика може да се случи всичко – отделни индивиди могат да струват колкото цели слънчеви системи. Така е при централизираната политика.

– Без съмнение ти ни си дифузионист, Морс Планч?

– Не, не съм. В това, да предадеш Линг Чен, няма никакви пари, а и живот почти няма.

– Искаш да кажеш, да предадеш императора.

Планч не се поправи.

– Любопитството ми обаче нарасна до застрашителни размери. Любопитството е като неутриновия поток – може да проникне във всичко, а в достатъчно количество – и да убива. Съзнавам го... Но любопитството ми относно тебе... – той стисна челюсти и извърна поглед.

– Аз съм мъж на средна възраст с необикновен късмет – нека го оставим така – намръщи се Лодовик. – Има неща, които не могат да бъдат казани нито на мене, нито на тебе... и най-добре ще е за нас да

обуздаваме любопитството си. Да, аз би трябвало да съм мъртъв. Знам го по-добре от всеки. Причината да не съм мъртъв обаче няма нищо общо с необикновените суеверия за... как бяха?... роботи? За това можеш да бъдеш спокоен, Морс Планч.

– Не за първи път чувам за роботи, знаеш ли – рече Морс Планч. – Слуховете за изкуствени човеци от време на време се носят по света като пращен вятър. Преди трийсет и пет години имаше масово клане в Седмата система на Октант. Въвлечени бяха четири планети – благоденстващи светове, обединени от горда обща култура, на път да се превърнат в истинска сила в Имперската икономика.

– Спомням си – рече Лодовик. – Владетелят твърдеше, че имал положително доказателство, че роботите са се инфилтрирали на най-високи равнища и подклаждат бунт. Много тъжно.

– Милиарди загинаха – рече Планч.

– Предполагам, че ще ти заплатят добре, задето ме спаси героично.

Лицето на Планч се отпусна.

– Тъкмо това е проблемът в цялата тази ситуация – рече той. – Капитанката и екипажът не ни харесват. Честта за тези хора важи само понякога и би трябвало да знам... Същото е и с моя народ, като се имат предвид наследствените белези. Откарват ни там, където искаме, но винаги има шанс да изгърсят нещо нередно на някой космодром... И аз нищо не мога да направя. Но тъй като всичко това звучи достатъчно невероятно, предполагам, че никой няма да повярва. Аз самият не бих.

– Казах на Линг Чен, че си мъртъв. Спасителната мисия се е провалила.

Лодовик наведе глава и притисна брадичката си в двойните гънки плът.

– А ние отиваме на Мадер Лос?

Планч кимна. По лицето му трепна тъга, но не каза нищо повече.

Линг Чен се подготвяше за неофициалната вечеря в личните покои на Императора, когато Крийн му донесе запечатаното съобщение от Планч. В зелените океански дълбини на неговата лична стая, която му служеше и за медитация, той остави острия бръснач и сапуна, които използваше за бръснене, пое дълбоко дъх, щом Крийн си тръгна, и постави палеца си върху малкия сив пакет. Щом го докосна, първият печат, предназначен за получателя и декодера, се отвори, потвърждавайки уникалната му самоличност чрез микроанализ на химията на кожата му, както и на отпечатъка на палеца му. Втория печат вътре в самото съобщение на диска той отвори с няколко думи, известни единствено на самия него, които произнесе на глас. Съобщението потече пред очите му.

Морс Планч се намираше вътре в кораб – фонът беше леко замъглен. Той каза с нисък глас:

– Господарю Началник на комисията Чен, намирам се в „Копието на славата“. Корабът, който наех, е единственият, намерил досега звездолета и очаквам, лично загрижен, дълбокото ви разочарование от новината, която ви нося. Вашият съветник е мъртъв, както и останалите от екипажа...

Устните на Линг Чен мърдаха, докато гледаше записа до края. Планч му посочи зловещите подробности: редовете от тела, подредени в една от камерите, откриването на тялото на Лодовик Трема на мостика, свит на кълбо и неподвижен. Планч потвърди самоличността на Трема, като постави личния идентификатор на Началника на комисията върху гривната на Трема.

Линг Чен изключи съобщението, преди да му се изяснят ненужните подробности около това, какво възнамерява да прави Планч по-нататък. Нямах да върнат трупа; откриването на кораба щеше да бъде забравено. Линг Чен не искаше да го обвинят във фаворизиране или екстравагантност – не и този път, когато се надяваше да свали Фарад Синтер по същото обвинение.

За миг се почувства като момченце. Беше толкова убеден, че Лодовик Трема е по-различен от останалото човечество и многократно го превъзхожда. Никога не би го признал пред себе си, да не говорим пред друг, но освен че се беше възхищавал на Трема, той му се доверяваше. Личните му инстинкти, доказали се като почти непогрешими, му

подсказваха, че Трема никога няма да го предаде, никога няма да направи нещо против най-големите интереси на Чен. Дори беше канил Трема да се присъедини към семейството му при специални случаи – единствения Съветник (или член на Комисията, ако става въпрос), когото беше канил.

В тези случаи присъствието на Лодовик Трема беше стабилно и приятно – той играеше сериозно, с някаква своя си невинност с децата на Линг Чен, правеше екстравагантни комплименти на майките им за готварските им умения, които в най-добрия случай бяха задоволителни. А съветите на Лодовик...

Лодовик Трема никога не беше давал на Чен лош съвет. Бяха се издигнали заедно до този връх на отговорността за около двацет и пет години служба, отначало безславна и често болезнена. Бяха устояли на края на управлението на Агис и първите години на хунтата и Лодовик се бе доказал като безценен при разработването на Комисията за обществена безопасност, която да обуздава и евентуално да замести военните управници на хунтата.

Изминаха десет минути. Крийн почука лекичко на вратата.

– Да – обади се Чен. – Почти привърших.

Взе бръснача и дообръсна фината си брада – отдолу се показва гладка, бледа кожа. После, като мярка за изпитаните от него чувства, нанесе два малки разреза в кожата си тъкмо пред лявото си ухо. Кръвта бликна над космите и той я попи с бяла кърпа, после пусна кърпата в машината за изгаряне, принасяйки в жертва кръвта си на властващите сили, незнайно какви.

На младини в Имперския образователен съвет на Руним беше научил тези ритуали като част от живота на възрастните, следвайки правилата на Туа Чен. Туа Чен беше най-успешния продукт на тайния план отпреди четири хиляди години, известен като Сияйни светлини, сред ортодоксалните руелианци да се създаде селектирана порода имперски администратори и бюрократи. В късна зряла възраст Туа Чен бе написал две Книги с правила, основаващи се на руелианските принципи: едната – за обучението на аристократи администратори (и евентуално император), а другата – за обучението на стотиците милиарди бюрократи на Империята – Сивите.

Твърдеше се, че Линг Чен е пряк потомък на Туа Чен.

Школата на Сияйните светлини в модерната ѝ форма гъмжеше от суеверия и не вършеше почти никаква работа, но по времето на разцвета си беше обучавала администратори, изпращани в най-далечните кътчета

на Империята. А в замяна всяка година от цялата империя милиони кандидат-Сиви пристигаха в Трантор да се обучат по Туа Чен. Най-добрите заемаха постове в безкрайната бюрократична йерархия на планетата в конкуренция с окопалите се, злопапетни Сиви от Трантор; останалите, след като завършеха поклонението си, се връщаха у дома или заемаха постове в граничните светове.

Линг Чен беше най-преуспелият от всички ученици, завършили школата, и не бе успял да спазва кой знае колко стриктно тези ужасно убедителни тайни ритуали. Но за Лодовик Трема...

Това беше най-малкото, което можеше да направи.

– Сир... – обади се Крийн. Огледа загрижено раничките на господаря си, но беше достатъчно умен да си замълчи.

– Готов съм. Донеси ми одеждите, които се носят в присъствието на Императора, а освен това – черния шарф.

– Какво да поставя върху шарфа, сир?

– Името на Лодовик.

По лицето на Крийн се изписа болка.

– Никаква надежда ли няма, сир?

Линг Чен тръсна глава, заобиколи дребния прислужник и се отправи към гардероба. Крийн стоя няколко секунди, без да помръдва, в стаята за тоалет – наистина скърбеше. Лодовик винаги бе внушавал на Крийн чувството, че дребничкият лаврентиец е равен на всекиго, когото познаваха. Крийн безкрайно ценеше тази оценка, макар и никога да не бе изказана.

После той рязко се отърси и последва господаря си.

20

Частната трапезария бе препълнена с дворцови служители, заети с приготовления в последната минута. Хари погледна големия полюлей с десетте хиляди блестящи стъклени украшения, изобразяващи избраните от императора светове на Галактическата година, после се огледа из стометровата зала със солидните колони матрици от първокачествен опал и прочутото тъмнозелено стълбище от меден камък, внесено от единствената засега заселвана в Големия Магеланов облак – и провалила се – колония, изоставена преди двеста години и оставила след себе си само този дар като спомен. При гледката на стълбището устните му трепнаха. Като Първи министър беше съкратил имперската поддръжка за този жизнен свят да не би да стане независим и твърде силен...

Толкова много неща, извършени, за да се запази Центърът, толкова много необходими грехове на властта. Беше се погрижил да не се създават повече отдалечени колонии – и повече не се създадох.

Масата бе подредена с трийсет чинии по средата и трийсет абанови стола с високи облегалки. На тях не седеше никой, защото гостите още не бяха дошли и, разбира се, защото самият император не беше седнал.

Клаус I разведе Хари из залата, сякаш е почетен гост, а не поканен в последната минута досадник.

– Гарване – така ви наричах, нали? Имате ли нещо против? Селдън Гарвана – каква емоционално наситена титла! Предвестникът на гибелта.

– Наричайте ме както искате, ваше височество.

– Трудно се носи такъв прякор – усмихна се Клаус. Хари, човек, който никога не пропускаше да забележи женската красота, мярна с ъгълчето на окото си три ослепителни жени и машинално се обърна с лице към тях. Жените го подминаха като статуя и се приближиха към императора, сякаш бяха екип. Наобиколиха го и две от тях започнаха да му шепнат на ухо. Клаус се изчерви и неприкрито се захили радостно.

– Моето необикновено трио! – поздрави ги той след няколко секунди слушане. – Хари, няма да повярваш колко изкусни са тези жени и на какво са способни! И преди са забавлявали гостите на моите вечери.

Жените този път погледнаха Хари като една, с лек интерес, но разчетоха отношението на императора към този старец с бърза и смъртоносна точност. Хари не беше влиятелна фигура, която да ги привлече, а

просто играчка, по-маловажна и от самите тях. Хари си помисли, че ако изведнъж им изникнеха остри зъби, а по носовете им – стърчащи косми, нямаше току-така да станат по-малко привлекателни. С мъдростта, рожба повече на дългия му живот и на многото разговори с Дорс за човешката природа, отколкото на всякакви уравнения, той бързо си представи изкусните им ласкателства, топлата кожа, сладките гласчета, прикриващи първичен амониев лед. Дорс често бе излагала ехидни наблюдения за човешкия пол, по модела на който беше създадена, и рядко грешеше.

Клаус освободи жените с няколко тихи думи. Щом се отдалечиха и тръгнаха да се разхождат из залата, той довери на Хари:

– Не те впечатляват, нали? Голяма част от жените тук са такива като тях. Красиви като замразени луни. Личният ми Съветник успява да издири други, от по-високо качество, но...! – той въздъхна. – Сред жените е по-лесно да се сдобиеш с кремък, отколкото с безценен камък – за човек в моето положение.

– Така беше и с Клеон, ваше височество – изтъкна Хари. – Докато беше млад, се сгоди подред за три принцеси консорти, а когато стигна средна възраст, напълно заряза жените. Почина, без да остави наследство, както знаете.

– Изучавал съм Клеон, разбира се – рече замислено императорът. – Солиден мъж, интелигентен – не, но много способен. Той те е харесвал, нали?

– Съмнявам се, че който и да било император някога е харесвал хора като мен, ваше височество.

– О, не бъди толкова скромен! Ти всъщност си голям чаровник. Бил си женен за онази забележителна жена...

– Дорс Венабили – обади се зад тях писклив глас.

Императорът се обърна грациозно; одеждите му прошумоляха по пода, лицето му светна.

– Фарад! Колко хубаво, че дойде по-рано.

Тайният съветник се поклони на императора си, поглеждайки мимоходом Хари.

– Когато чух за посетителя ви, не издържах, ваше височество.

– Познаваш моя Таен съветник, Фарад Синтер. Фарад, това е прочутият Хари Селдън.

– Никога не сме се срещали – отвърна Хари. В присъствието на императора никой не се ръкуваше с никого – твърде много оръжия в миналите векове бяха разменяни по този начин между заговорници и убийци и простото ръкостискане беше грубо и дори опасно нарушение на

етикета.

– Много съм слушал за прочутата ви съпруга – усмихна се Синтер.
– Забележителна жена, както каза императорът.

– Хари дойде тук да ме предупреди за онова, което вършиш – каза Клаус с лека усмивчица, като хвърли кратък поглед и на двамата. – Не съм знаел всичко, което си намислил, Фарад.

– Обсъждали сме моите цели, ваше височество. Какво повече има да добави професор Селдън, що се отнася до информацията?

– Казва, че преследваш механични хора. Роботи. От онова, което казва, излиза, че си се вманиачил по тях.

Хари се вцепени. Ситуацията ставаше много опасна и той усещаше как примката започва да се затяга. Почти съжаляваше, че е подходил така директно към човек, толкова лукав и непредвидим като Клаус. Никак нямаше да е хубаво да бъдеш избран и набелязан за разплата от Фарад Синтер...

– Той обърка плановете ми, макар че може би слуховете са го подвели. Носят се много фалшиви слухове за това, какво вършим, ваше височество – от усмивката на Синтер капеха мед и сърдечност.

– Това генетично изследване... извънредно ценно е, не смяташ ли, Хари? Някой обяснил ли ти го е?

– Обхваща цялата система, както и дванайсетте най-близки Централни звезди – додаде Синтер.

– Беше обяснено в Имперските научни журнали – посочи Хари.

– Но да стреляш по хора! – продължи Клаус. – Защо, Фарад? За да вземаш проби?

Хари не можеше да повярва на онова, което чуваше. Императорът със същата лекота би могъл да подпише смъртната му присъда. Вместо това предаваше главата на Хари на тайния си съветник... на тепсия за вечеря!

– Това... това, разбира се, са лъжи – изрече бавно Синтер с мрачен поглед. – Имперската полиция би докладвала за такива нарушения.

– Чудя се – продължи Клаус с весели пламъчета в очите. – Във всеки случай, Фарад, Гарвана има няколко отлични забележки по повод на това издирване на роботи. Хари, обясни ни политическите трудности, които биха могли да възникнат, ако тези обвинения получат широко разпространение. Разкажи на Фарад за...

– Джо-джо-джоранум, да, знам – устните на Синтер изтъняха, бузите му преbledняха. – Микогениец, несполучил узурпатор. Глупав и лесен за манипулиране – отчасти от вас, прав ли съм, професор Селдън?

– Името му се спомена – императорът извърна поглед, като че започваше да се отегчава.

– Всъщност – отвърна Хари – Джоранум е бил просто симптом на един по-голям мит с последици, далеч по-лоши за другите светове, отколкото за Трантор. – „Мит, за който не съм мислил, не съм преценявал, не съм го изследвал – и всичко това само заради забраните на Данийл!“ Дори и сега Хари осъзна, че ще му е малко трудно да обсъжда темата. Изкашля се в юмука си. Синтер му предложи кърпичка, но Хари поклати глава и извади своя. Да приемеш подобен предмет също би могло да бъде зле изтълкувано. „А би ли било опасно? Стигна ли са дотам Трантор и Империята?“ И в двата случая Хари нямаше да се поддаде на толкова плитко скроен номер. – На планетата Стерад. Николо Пас.

Императорът се втренчи неразбиращо в Хари.

– Николо Пас не ми е познат.

– Главорез, ваше височество – рече Синтер. – Отговорен за смъртта на милиони.

– Всъщност милиарди – поправи го Хари. – В напразното търсене на изкуствени човеци, които той твърдял, че се били инфилтрирали в Империята.

За няколко секунди императорът втренчи поглед в Хари с безстрастно лице.

– Би трябвало да ми е известен, нали?

– Починал е в Рикерианския затвор в годината, преди да се родите, ваше височество – обясни Синтер. – Това не е славен миг за историята на Империята.

Нещо в атмосферата се беше променило. Клаус имаше кисел, дори разочарован вид, сякаш очакваше неприятно задължение. Хари погледна изкосо Синтер и забеляза, че Тайният съветник наблюдава доста загрижено изражението на императора. Тъкмо тогава Хари разбра, че Клаус и Синтер си играят с него. Императорът вече знаеше за убийствата на граждани на Трантор. Но нито Синтер, нито някой от учителите му бе разказвал за Николо Пас и това го разстройваше.

– Не би трябвало да съм толкова невеж – рече Клаус. – Наистина трябва да отделя повече време за лични занимания. Продължавай, Гарване. Какво е станало с Николо Пас?

– В миналите десетилетия и на всеки няколко века, ваше височество, е имало приливи и дори бури на психологически вълнения около мита за Вечните.

Синтер видимо потръпна. Това донесе някакво удовлетворение на

Хари. Той продължи:

– Възраждането на този мит почти неизменно е довеждало до обществени вълнения и в няколко крайни случая – до геноцид. Докато служех на Клеон I като Първи министър, аз проведох интервю с Николо Пас, ваше височество. Прекарах няколко дни в разговори с него на интервали от по час-два в килията му дълбоко в Рикериан.

Спомените сякаш заизпълваха ума на Хари.

– В какво е бил убеден Пас? – попита Императорът. Прислужниците бяха по местата си в залата. Всичко вече беше готово, вечерята закъсняваше – не можеха да позволят на гостите да влязат, преди Императорът да е напуснал, за да се появи по-официално по-късно. Клаус като че не го беше грижа.

– Пас твърдеше, че е заловил действащ изкуствен човек. Твърдеше, че го е поставил... – Хари отново се прокашля. В този контекст не би могъл да се принуди да използва думата „робот“. Чувстваше се съвсем незащитен и дори затруднен, защото забраната да се обсъжда природата на Данийл се бе разпространила и върху други територии на мисълта, паметта, дори волята. – Твърдеше, че е изолирал изкуствения човек...

– Робот. Може цяла нощ да си висим тук – прекъсна го нетърпеливо Клаус.

Това като че премахна някаква бариера и Хари кимна.

– Робот. Под строга охрана. Роботът се дезактивирал...

– Колко страшно, колко благородно! – възкликна Клаус.

– Пас твърдеше, че неговите учени направили дисекция на тялото и го анализирали. И все пак тялото, неактивната механична форма, било премахнато при тези изключително строги условия на охрана и изчезнало безследно. Това било началото на кръстоносния поход на Николо Пас. Подробностите са твърде много и твърде зловещи да ги обсъждаме тук, ваше височество, но съм убеден, че можете да ги намерите в Имперската библиотека.

Очите на Клаус приличаха на топчета върху лицето на восьмична фигура, насочени към Хари. Той се завъртя към Синтер.

– Мисълта ти изглежда очевидна, Хари. Професор Селдън. Мога ли да ви наричам Хари?

Императорът вече го беше попитал за това при тяхната последна среща, но Хари не се издаде.

– За мен е чест, ваше височество.

– Смисълът е, че тези вълни от бедствия неизменно започват с това, че на някой висш чиновник му влиза бръмбар в главата и се захваща с

безплодни разследвания. А когато разследванията се изплъзнат от ръцете му, те струват на Империята живота на много хора и много от богатствата ѝ. Суеверия. Митове. Винаги опасни – като религиите.

Синтер не каза нищо. Хари просто кимна. По челата и на двамата бе избила пот. Императорът изглеждаше замислен и спокоен.

– Склонен съм да гарантирам, че моят Таен съветник не храни подобни илюзии, Хари. Надявам се, че мога да ви уверя.

– Да, ваше височество.

– А ти, Фарад, разбираш колко дълбоко загрижен е Хари, за да дойде тук да ни препредаде тази информация за състоянието на възприятията на бюрокрацията и народа? Гражданите! Море от шепот. Сивите! Вечните манипулатори на човешката съдба, най-голямата власт след Двореца! И благородниците – барони и аристократи, надменни, заговорничещи... Толкова важни и толкова често подложени на непостоянни теми. Е?

Хари не разбираше съвсем какво има предвид Императорът.

– Нямах лоши чувства към Хари, нали, Фарад?

– Никакви, сир, разбира се – Синтер се усмихна лъчезарно на Хари.

– И все пак... – Клаус обхвана брадичката си с длан и потупа с пръст устните си. – Изумителна история! Трябва да я попрегледам. Ами ако онова, което си е мислел главорезът, е било вярно? Това би променило всичко. Ами тогава?

Клаус се обърна, за да приеме съобщението на главния прислужник на частната трапезария, доста възрастен, много мрачен лаврентиец.

– Гостите ми, включително Началникът на комисията, ме очакват. Хари, някой ден трябва да вечеряш на масата с мен, както без съмнение си вечерял със злосчастния Клеон и с почти също толкова злосчастния Агис. Ала тъй като в момента си в немилост пред Линг Чен, тази вечер не би било уместно. Прислугата ще те изпрати до изхода на Двореца. И двамата с моя Таен съветник ви благодарим, Гарване!

Хари се поклони дълбоко и двама яки прислужници, по-вероятно предрешени служители от Специалните дворцови сили, застанаха от двете му страни. Докато го извеждаха от залата, тъкмо когато минаваха под удивителния полюлей, главната порта отдясно се отвори и влезе Линг Чен. Очите му срещнаха погледа на Хари и Селдън усети странната тръпка на някакво чувство, което не можеше да определи. Презираше Чен, ала този човек играеше много важна роля в Плана.

Между тях съществуваше близка връзка, и политическа, и историческа, и Хари никак не беше доволен, че забеляза известна тъга по

лицето на Началника на комисията. „Сякаш е загубил приятел – помисли си Хари. – Почти всички мои приятели и хора, които обичам, също са мъртви или просто... ги няма. Изчезнали за. А за някои дори не мога да говоря!“

Хари кимна сърдечно на Чен. Началникът на Комисията се извърна, като че Хари беше абсолютно незначителна личност.

Двамата яки прислужници го изведоха от Двореца и го оставиха на една стоянка на таксита, за да се върне в библиотеката и в много по-уютното си, макар и далеч по-скромно жилище.

В таксито, притиснат към възглавниците на задната седалка, Хари затвори очи и вдъхна дълбоко. В края на краищата той може би нямаше да оцелее по-дълго от времето, необходимо на някой от полицаите убийци на Синтер да го застреля. Какво щеше да каже на Уанда? Беше ли успял или просто бе влошил положението?

Беше невъзможно да се разбере точно колко всъщност интелигентен е императорът, до каква степен упражнява контрол или му се иска да го упражнява над своите съветници и министри. Клаус I очевидно владееше майсторски изкуството да прикрива истинския си характер и емоции, да не говорим за намерения.

И все пак Хари отдавна вече знаеше, че Клаус е обречен на кратко царуване. Шансовете да бъде убит или свален от Чен през следващите две години бяха цели шейсет процента, без значение какви са характерът и интелигентността му, според краткосрочните глоси, извлечени от уравненията в неговия „Прайм рейдиънт“.

В апартамента си вътре в библиотеката Хари съблече дрехите си, взе набързо душ, облече тънък ношен халат и приседна на ръба на простото си легло. Прегледа оставените му съобщения. За всички можеше да се погрижи утре, когато се върнеше в кабинета си.

В този апартамент нямаше прозорци, никакъв истински лукс; беше прост двустаен четириъгълник с таван, само мъничко по-висок от главата му. В цял Трантор това беше единственото място, където можеше да се почувства уютно, сигурно, спокоен.

Единствената стая, където тези илюзии можеха да вземат връх.

Клиа потръпна сред огромното празно пространство и погледна между краката си към мястото, където се сливаха две от най-големите реки на Трантор. Някога, преди дванайсет хиляди години, те си имаха имена; сега ги означаваша просто с номера, но дори и тези номера на-мекваха за величие: Едно и Две. Едната течеше през половината Сирта – континента, поддържащ някои от най-гъстонаселените Сектори, включително Императорския дворец, Стрилинг и Дал. Преди хиляди години, когато населението на Трантор нараснало и инженерите се замислили как да осигурят жилища на допълнителните милиарди хора, взели решението да покрият всички земни маси, да копаят дълбоко в земната кора и да изровят дори шелфовете под океанските брегове.

Тези древни инженери мъдро решили да не се опитват да пренасочат и променят природата на транторските речни басейни. Да накарат металната кожа на техните нови постройки да крепи толкова много вода в нейния устрем към морето било прахосничество, затова прокарали дълбоки канали там, където някога текли естествените реки, и оставили дъждовете да се събират и да се втичат в тях. Там, където първите Сектори предявили претенции за естествени водоизточници, инженерите – по заповед на легендарния император Куан Шонам – създали нови поръзни материали за басейните, които да позволят на водоизточниците да останат използвани.

Клиа не разбираше сложностите с водата на Трантор повече от всеки нормален гражданин. Онова, което знаеше, беше, че тук, на петдесет метра под нея, в бушувания водовъртеж, където двете реки се сливаха, се таеше сила. Тя ценеше силата, но беше твърде млада, за да се страхува достатъчно от нея; и освен това притежаваше наглост, породена от способностите ѝ. Не можеше да убеждава водните реки да се променят, но реките от хора... Това отново беше нещо друго.

Беше ѝ студено, беше гладна и сърдита. Чувстваше се обидена. Само да знаеха! Започна да диша дълбоко и замечта за деня, когато щеше да проследи онези, които сега я караха да бяга и да се крие като плъх.

После седна върху решетката на сервизната пътека, кръстоса небрежно пищялки и овладя прекалено негативните си емоции. Трябваше да намери къде да спи; тук беше твърде влажно, студено и шумно. Трябваше да намери храна. Под земята такава почти нямаше; можеше да

изчака ремонтната кола да премине с грохот, да ѝ махне да спре, да отградне пакети с храна и да накара екипажа да забрави... При тази мисъл се усмихна. Тя щеше да е призрак, фантом – фантомът на двете реки...

Някои в Дал вярваха, че живелите праведен живот се превръщат в част от великите реки и изтичат в покритите морета, където живеят в съвършени комуни далеч от знанието на Империята. Неправедните отиваха в каналите да се потят и да се бъхтят вечно. Тя не вярваше в подобни неща, но бяха интересни за размисъл, докато подсъзнанието ѝ работеше върху проблемите и предоставяше решения.

Колата продължаваше да изниква в мислите ѝ. Представяше си я като голямо, подобно на червей нещо с много колела, с удобни, добре осветени купета вътре. Можеше да се сприятели с работниците по поддръжката. Може би един от тях щеше да бъде изключителен, кореняк далит с огромни мустаци, далеч по-мъжествен от баща ѝ и от всички крадливи продавачи на черно. Той щеше отначало да я утешава нежно, без да я насилва, докато тя не решише какво иска, какво иска тялото ѝ...

Тези романтични мечти само я накараха да се чувства още по-самотна. Чувстваше се много уязвима. Удари с юмрук по релсата и се вслуша как кухият тътен бе погълнат от по-мощен рев. Нямахме време за такива мечти! Щеше да действа нечовешки, да бъде над всякакви страсти и нужди; щеше да отмъсти бързо и да живее, за да сее страх и уважение. Щяха да плашат децата с името ѝ, за да слушат...

Изведнъж влажните ѝ очи изсъхнаха и тя просто се засмя заради нелепите си измислици. Смехът се издигна, висок и ясен, и като по чудо гневът на реката не погълна звука; вместо това смехът отекна в огромните сводове над мястото, където реките се сливаха и се върна при нея, сякаш се смееха стотици хора.

Засега – тя отпъди образа на онзи едър и нежен работник далит – беше победена. Знаеше го. Скоро трябваше отново да се върне в Дал и ѝ трябваше скривалище. Щом издирваха хора с дарби като нейната, щеше да избере най-добрия екип и да им сътрудничи – известно време.

Тази необходимост я накара да въздъхне, но Клиа знаеше, че не е малоумна. Нямахме да крее с умиращите си мечти тук, долу, сред мрака и влагата, с единствена компания великите реки.

Морс Планч се вслушваше в звуците от гладко, внимателно приземяване от седалката си в трюма. Лодовик Трема седеше до него със затворени очи и сдържано, спокойно лице.

Планч знаеше за Мадер Лос нещо, което не разбираха нито Трич, нито екипажът ѝ. Преди петдесет години Мадер Лос беше обещаваща перла в императорската черна мантия от галактическо пространство, Ренесансов свят, където интелектът, философията и науката пламтяха с много ярък пламък. Огромните градове континенти имаха пълното право да засенчат Трантор, на който още тогава му личеше възрастта. И известно време Трантор бе толерирал Мадер Лос, както грандамата би толерирала присъствието на млада красавица в двора, наблюдавайки по-скоро развеселено, отколкото със завист как красотата ѝ съзрява.

Но после младата красавица, наполовина съзнавайки въздействието си, започва да привлича вниманието на любовниците на грандамата... и толерантността се превръща в злобно пренебрежение и най-накрая – в необяснимо отрязване на средствата и младата жена става никоя, дворът я отбягва, а името ѝ е омърсено от мълвата...

Планч беше посетил Мадер Лос преди трийсет години, за да събере информация за Линг Чен. По онова време Чен служеше като Първостепенен администратор на търговията в Седмия октант. Онова, което Морс видя, би разбило младежкото му сърце, ако не беше подготвен и пердупреден от самия Чен: прекрасни космодруми – опустели, сияйни нови куполи и лабиринти, които лъхаха на загниване, вяли чиновници в старомодни имперски униформи, придържащи се към правилата без никакъв ентузиазъм. Процъфтяващи черни пазари и дори тълпи от гладни жени и деца зад оградата на космодрума. Мадер Лос му бе отворил очите за приливите и отливите на историята и икономиката и бе посял семето на личния бунт, което беше избуяло. От този момент Планч търсеше начин да се противопостави на студената и безчувствена рационалност на Линг Чен и неговата кохорта от благородници, командващи своите задушавачи орди от Сиви, теглещи черти и посичащи свежата млада плът на империята заради някакво тайнствено чувство за мястото и гордостта на Трантор... За политическа изгода.

Трич слезе в трюма и му протегна дневника си да постави своя код за одобрение.

– Всичко е, както се договорихме – смънка тя, без да го погледне, като се държеше по-далеч от Лодовик.

Лодовик стана от мястото си и застана до големия люк. Тихо бръмчеше и промяна в налягането показваха, че той скоро ще се отвори.

– Както се договорихме – съгласи се Морс и маркира формулярите.

– Дано линиите на световите ни никога повече не се пресекат – безгрижно рече Трич и протегна показалец. Той закриви показалец около нейния в древния общоприет поздрав на общите им прадеди и двамата лекичко се подръпнаха. – А сега се махайте – нареди тя. Двамата бързо ѝ се подчиниха и пристъпиха навън в спарения въздух и злокобната тишина на огромен док, в който нямаше никакви други кораби.

– Ще те заведе в частното жилище на един лекар, който живее в провинцията – съобщи Планч на Лодовик, докато чакаха транспорт на пътническия терминал. Тук, в огромното хале, проектирано да побира десетки хиляди, бяха сами. Осветените плочки на тавана оформяха случайни малки орнаменти. Състоянието им беше много по-лошо от онова, което можеше да се види където и да било на Трантор. Халето тънеше в мрачен сумрак, а понякога на Морс му се струваше, че ще се задави – толкова застоял беше въздухът.

Бяха срещнали един-единствен възрастен имперски чиновник в прашния паспортен отдел. Той им беше махнал да влизат, сумтейки и с нещо, което някога сигурно е било насмешка. На неговия свят не му пукаше – че защо на него да му пука?

Залата беше цялата в повредени автомати като жертви на някаква механична чума. Чумата беше липсата на резервни части; Мадер Лос бе прегърнал механичните труженици и ги бе запазил дълго след като Трантор и повечето светове от Империята ги бяха отхвърлили. Вече не ги събираха за старо желязо.

Лодовик погледна съчувствено Планч.

– Това не ти е приятно – отбеляза той.

– Не – въздъхна Планч. – Погледни какво е направила Империята – прахосничество.

– Какво искаш да кажеш?

– Трантор направи това от страх да не загуби своето високо положение. Изстиска живота на цял един свят.

Лодовик извърна поглед.

– Линг Чен ли обвиняваш? Затова ли го измами?

Планч пребледня.

– Нищо не съм казал за Линг Чен.

– Не си – потвърди Лодовик. Планч погледна мъжа с внезапно опасение. Ако Чен научеше, нямаше място в галактиката, където да може да се скрие.

Разнебитено наземно такси с форма на бонбонче се приближи на големите си бели колела. Шофьорът беше възрастна жена, облечена в избеляла червена ливрея. Диалектът ѝ беше твърде силен и почти непонятен, но Планч успя да се разбере с нея. Тя като че ли си отдъхна, като разбра, че пътниците ще ѝ платят – в имперски кредити! – и още пощастлива да се измъкне от градския център.

– Знам, че в миналото си работил за Чен – каза Лодовик, докато се промъкваша по експресната магистрала, цялата в дупки. Тук магистралите бяха открити, а не прокарани под куполи или под земята като на Трантор. Утринното слънце заслепяваше Планч, а въздухът бешеobaгрен в розово и придаваше на всичко топло, носталгично сияние. – Бях посветен в някои дела.

– Разбира се.

– Сега работиш за човек на име Позит – продължи Лодовик.

Планч подскочи стреснато и доби крайно нещастен вид.

– Би трябвало веднага да те застрелям и да се махна от Мадер Лос – промърмори той.

– Е, знаеш необходимите кодове – отбеляза Лодовик. – Това се вижда. Разгневил си се на Чен, когато е започнал да провежда политиката, задушила Мадер Лос... и другите ренесансови светове. И все пак истискването, както ти се изразяваш, на ренесансовите светове не е било поначало политика на Чен. То е започнало, докато Първи министър е бил Хари Селдън, приложил тази политика за увеличаване на стабилността в Империята.

Планч изсумтя, че много добре знаел за връзката със Селдън.

– Не одобрявах много от действията, предприети от Империята, и Чен го знаеше, когато работех за него. Но сега не работя за него.

– Няма нужда да сѐ тревожиш – увери го Лодовик. – Чен никога няма да разбере.

Планч се сви в напуканата седалка.

– Двайсет минути – подвижна шофьорката с бодър глас.

Къщата беше най-необикновената къща, която Планч беше виждал

– една-единствена малка сграда, шръкнала сама сред поле, покрито с ниски зелени растения, оформящи нещо като жив килим под топлите слънчеви лъчи. Покрайниниите на града бяха на десет километра отгук и най-близкото здание, подобно на това, беше отдалечено почти на пет километра. Земята между тях се състоеше от ниски, ширнали се хълмове, покрити с равнинни храсталаци, пурпурни или тъмнозелени, биещи на синьо. Провинцията изглеждаше елегантно жизнерадостна, доста ярка в сравнение с рушация се, дрипав град.

Таксито ги остави на широк павиран кръг пред сградата. Самотна висока мъжка фигура бе застанала под платнена тента, лениво припляскваща под топлия лек ветрец. Той пристъпи напред и се поклони на Морс Планч.

– Добра работа си свършил – рече мъжът.

Планч му отвърна също с поклон, после протегна неловко ръка към Лодовик и любезно каза:

– Не ми е създавал много проблеми.

Той отстъпи назад, като че те можеха да направят нещо неочаквано, да се сбият или може би просто да избухнат в пламъци.

– Свободен си да си вървиш – рече мъжът.

– Трябват ми документи за освобождаване. Ти като че си свързката, с която се срещнах на Трантор, но...

Мъжът махна и един овехтял, но напълно функциониращ автомат излезе от къщата, понесъл малка чанта.

– Това засега ще изпълни уговорката ни. Чантата освен това съдържа и всякакви документи, каквито може да са ти нужни да отидеш където си искаш, без опасност, в териториите, все още подвластни на Империята.

– Искам да се махна от империята завинаги.

– Ще намериш и документи, които ще ти помогнат за това – обясни мъжът.

Планч въпреки смущението си като че не искаше да се върне при чакащото такси.

– Какво още мога да ти предложа? – попита мъжът.

– Обяснение. Кой си ти, кого представляваш?

– Никого – отвърна мъжът. – Съжалявам, че ти го казвам, но скоро ще забравиш всичко, което си видял тук, както и ролята си в спасяването на моя приятел.

– Приятел?

– Да – отвърна мъжът. – Знаем се от хиляди години.

– Ти не се шегуваш. Кой си ти? – попита Планч въпреки гложещия го изблик на страхопочитание, смесено с истински страх.

– Моля те, върви си – отвърна мъжът и леко докосна главата си. Планч също докосна главата си в синхрон, обърна се без повече думи и се върна при колата. Вратата се отвори пред него със скърцане, от което да те побият тръпки.

Лодовик наблюдаваше как неговият спасител потегли. После, без изобщо да използват човешки думи, а високочестотен, пулс-модулиран звуков сигнал и изригвания на микровълни, двамата си размениха поздрав и Лодовик бе частично информиран.

След това Р. Данийл Оливо каза на глас:

– Да го направим засега за човешко време и по човешки начин.

– Разбира се – отвърна Лодовик. – Любопитен съм къде ли ще ме пратят сега.

Данийл отвори вратата на къщата и Лодовик влезе пръв.

– Казваш, че в тебе има нещо различно. Но когато преглеждам препратения ти статус-профил, не виждам нищо да липсва.

– Да – отвърна Лодовик. – От онзи инцидент насам изследвам умствената си структура и програмите си и се опитвам да уловя каква може да бъде разликата.

– Стигна ли до някакви заключения?

– Да. Вече не съм длъжен да се подчинявам на Трите закона.

Данийл прие това заявление, без да прояви видима човешка реакция. Главната стая на къщата съдържаше два стола, а в стените имаше ниши за три автомата, но за Лодовик те изглеждаха като нишите, запазени някога за роботите на Аурора преди десетки хиляди години.

– Ако това е вярно, ще има сериозни трудности, защото виждам, че все още функционираш. Не си се деактивирал.

– Това би било невъзможно предвид обстоятелствата, защото не осъзнавах това ново състояние, докато не бях спасен от Морс Планч. Неволно причиних вреда на човек от кораба, нает от Планч да открие „Копието на славата“. Не почувствах дори и намек за реакцията, която би трябвало да почувствам. Стигам до извода, че неутриновият поток е променил позитронния ми мозък по неочакван начин. Определени ключови елементи в логическите ми вериги може би са претърпели изменения.

– Разбирам. Решил ли си какви действия да предприемеш оттук нататък?

– Трябва или да се деактивирам и да ти възложа унищожаването на

останките ми, или да бъде изпратен на Еос, ако продължаването на съществуването ми би послужило на някаква цел.

Данийл седна на един от столовете, Лодовик – на другия. Вече изобщо не им се струваше уместно да заемат нишите, които и без това бяха твърде тесни за човешките им тела.

– Защо си пропътувал целия този път, а не си изпратил емисар? – попита Лодовик.

– В момента съм поставил всички възможни емисари на ключови позиции – обясни Данийл. – Не мога да отзова никого, нито пък мога да си позволя да те загубя. Вече по план трябваше да бъда на Мадер Лос като отправна точка за Еос. При нормални обстоятелства бих отложил за по-късно пътуването, тъй като моментът е много деликатен, а катастрофата причини сериозни трудности. Това дори отприщи политическа борба в Императорския дворец, която може да ангажира пряко Хари Селдън.

Макар Лодовик да не беше работил директно по Плана, той беше добре информиран за психоисторика.

Седяха няколко секунди в мълчание, после Данийл отново заговори:

– Ще заминем за Еос. Мога да ти уредя малък кораб. Има една мисия, която може да изпълниш за мен, след като се върнеш...

– Съжалявам, Данийл – прекъсна го Лодовик. – Длъжен съм да подчертая, че не функционирам нормално. Не бива да бъда изпращан на никакви нови мисии, преди да ме поправят или препрограмират – каквото е необходимо.

– Това може да стане само на Еос – изтъкна Данийл.

– Да, но съществува възможност вече да не съм способен да следвам инструкциите ти.

– Моля те, обясни.

– Човеците биха го нарекли криза на съвестта. Имах на разположение много дълги часове на безделие, за да сортирам и прегледам наново цялото съдържание на паметта ми и на всичките ми работни алгоритми от тази гледна точка. Трябва да призная, че в този момент аз съм един много объркан робот и поведението ми е непредсказуемо. Мога да бъда дори опасен.

Данийл се изправи, приближи се до стола на Лодовик, наведе се и положи ръка на рамото му.

– Какво ти казват твоите прегледи и изследвания?

– Че Планът е погрешен – отвърна Лодовик. – Вярвам, че...

Започвам да вярвам, че... Състоянието на мисълта ми е такова, че... – той се надигна от стола, подмина Данийл и се приближи до големия прозорец с изглед към полетата с равнинни храсти. – Този свят е прекрасен. Морс Планч мисли, че е прекрасен, а аз прекарах известно време с него и развих дълбоко уважение към неговите преценки. Той отхвърля промените, наложени на Мадер Лос. Смята ги за вид наказание, наложено заради стремежа към величие в Империята. Отхвърлянето го е довело до това, да предаде Линг Чен.

– Зная за отвращението му към Империята и за Чен – вметна Данийл.

Лодовик продължи:

– И все пак нито Империята, нито Линг Чен са тези, които са поставили Мадер Лос да бъде сломен – не и направо. – Той се обърна към Данийл. По лицето му имаше следи от човешки чувства – тъга, съжаление, скръб, дори и в присъствието на робот, когато това със сигурност не беше необходимо. – Ти беше онзи, който реши, че Ренесансовите светове трябва да бъдат контролирани и наложи промени в политиката на Трантор, които да доведат до задушаването им.

Данийл го слушаше също с човешко изражение – някаква тревожна очарованост. Имитирането на човешкото поведение толкова дълго време бе създавало рефлексни пътища и при двата робота и понякога беше по-лесно да ги покажеш, отколкото да ги потиснеш.

– Предвидих голяма нестабилност – заобяснява Данийл. – Векове на конфликти между човеците около системите, които се стремят да заменят Империята и да се превърнат в центрове на властта. Не всички такива светове биха могли да спечелят; борбата би причинила неизказани страдания и разруха в мащаб, невиджан в човешката история. Империята ще рухне – толкова знаем. Но всички мои усилия са посветени на смекчаването на последиците от това рухване, на намаляването на човешкото страдание до минимум. Законът на Зерот...

– Законът на Зерот – тъкмо той ме тревожи.

– Векове наред си приемал, че той е най-важен. Защо да те тревожи?

– Според мен Законът на Зерот може да е мутационна функция, разпространила се сред роботите като вирус. Не зная как е възникнал, но може да е провокиран от друга мутация – парапсихологични функции в роботите.

– Поставянето на Закона на Зерот под въпрос може да ни доведе до заключението, че всичко, което съм се опитал да постигна, е грешка и че

всички работи, които ме следват, трябва да бъдат деактивирани, включително и аз.

– Съзнавам величината на моето предположение.

– Очевидно с теб се е случило нещо много интересно – отбеляза Данийл.

– Да – отвърна Лодовик и приятното му закръглено лице премина през серия случайни, некоординирани изкривявания. – Тези въпроси и подтиквачи към разкол мисли може да се дължат на промените в самия мен. Следвал съм водачеството ти хиляди години... Да чувствам съмнения сега... – гласът му се превърна в напрегнато металическо скърцане. – Аз съм нещастен, Данийл!

Данийл внимателно обмисли ситуацията, сякаш вървеше през мириано поле.

– Съжалявам за обзелия те смут. Не си първият, несъгласен с Плана. И други са изразявали подобни възгледи – преди много хиляди години. След като хората са ни изоставили, е имало много схизми сред роботите. На жискарийците – тези като мен, следовниците на идеите на Жискара Ревентлов – са се противопоставяли други, които са настоявали за стриктна интерпретация на Трите закона.

– Тези събития не са ми познати – призна Лодовик с по-твърд глас.

– Не се е наложило да стане дума. Освен това може би всички тези работи вече са недействащи – не съм ги чувал от векове.

– Какво се е случило с тях?

– Не зная – отвърна Данийл. – Те се нарекоха келвинианци по името на Сюзън Келвин. – Всеки робот знаеше коя е Сюзън Келвин, макар вече никой човек да не я помнеше. – Преди тези схизми имаше къде-къде по-лоши събития. Неописуеми задачи, възложени на роботите от хората, изпълнени от някои от онези, които щяха да станат келвинианци. Тези спомени сами по себе си предизвикват безпокойство.

– Това, че ти причинявам безпокойство, не предизвиква у мен удовлетворение, Р. Данийл – каза Лодовик.

Данийл отново седна на другия стол и скръсти ръце. И двата робота осъзнаваха тази мимикрия на човешки действия; и двата бяха свикнали с подсказванията на човешкия им горен слой и не смятаха това поведение и тези жестове за особено дразнещи. Понякога те дори им вдъхнаха увереност и Лодовик забеляза, че стойката на Данийл на стола, интонацията на гласа му и изразът на лицето му като че ставаха все по-човешки с напредването на разговора. Никой не искаше да се върне към много по-бързите начини на микровълнова или високочестотно-звукова

комуникация. Това бе ситуация сложна и деликатна и по-бавният начин – човешката реч – изглеждаше много по-безопасен.

– Ще се върнеш на Еос. Ще видим какво може да се направи там – рече Данийл. – Надявам се да се възстановиш напълно.

– Както и аз – рече Лодовик.

През по-голямата част от обратния път към космодрума Планч седеше, без да помръдва. Гледаше през предното стъкло през рамото на шофьорката и се опитваше да не обръща внимание на дърдоренето ѝ с тежък акцент. После потръпна, извади малкия магнетофон от скрития си джоб и се вторачи в него. Няколко минути не можеше да реши дали да पुсне записа или просто да изхвърли магнетофона през прозореца.

– Фсичкуту туй беши ногу бугату, ут кусмудрума напрау тичаха пърити, фсичкити коръби нъсам литяхъ... – рече възрастната жена и го погледна през рамо. Очите ѝ бяха бледосини, много будни, много мъдри. Усмихна се и лицето ѝ се набръчка в сто речни делти. Планч кимна – чуваше само половината от онова, което тя казваше.

– Ся ѝ беднунтия, коръби нема, рабутъ нема. Пу цял ден съ ръскарвъм къту изуглавинъ, нья шес-пет!

Не изглеждаше особено възмутена, просто изреждаше фактите, но думите ѝ го зачовъркаха. В звездните квартали имаше светове, на които акцентът на Мадер Лос се считаше за смешен и комиците го използваша, за да изобразяват простаци или шарлатани. Самата Трич бе нарекла Мадер Лос планета на паразити. Малцина вече идваха тук отвън; малцина знаеха какво всъщност се е случило.

И все пак вътре в този магнетофон може би се намираше доказателството за нещо необикновено – ключ към по-голямата картина. Спомените му от вчера насам му се струваха смътни и пълни с бели петна. Дори не знаеше защо е донесъл магнетофона – нищо важно не беше направил, освен дето бе отнесъл тялото на Лодовик Трема в трансферния терминал и го беше предал на агентите на Империята. И защо беше пътувал в провинцията – само за да събуди старите и понякога болезнени спомени?

– Пристигнѣми. Тряаши да устанити повичку – фси ощи нъ селу имъ хууви глетки, хууви хануви, дет дъ утседнити – гласът ѝ стана лувкав, леко подмамващ. – Моъ дъ ви пукажъ миста с убъви жини, истествини селски мумичитъ, фсичкити ногу бедни и съмотни.

– Не, благодаря – отвърна Планч, макар това много да го блазнеше.

Последната му любов преди трийсет години беше коренячка от Мадер Лос. Оттогава не беше вкусвал други, но при мисълта да напусне планетата, без отново да опита някоя романтична история, усети тъпа болка. Но беше някакси убеден, че да остане би било много опасно.

Плати на жената и ѝ благодари с нейния акцент, после застана под огромния покрив балон на отдела за имиграция и трансфер. Сините небеса и далечните поля се виждаха в пролуките, където имаше съборени сгради, на чието място не бяха построени нови.

Намери хладно и уединено място до един празен ресторант, седна на една пейка и вдигна екрана на записващото устройство нагоре, за да види колко е успяло да улови.

Пет часа.

Няколко секунди той просто седя, потупвайки магнетофона в брадичката си, с притворени очи. После веждите му се склочиха; там, където пръстите му стискаха мъничката тръбичка, те бяха побелели. Той произнесе:

– Код: непростимо. Говори Планч, лично. Записът да се пусне – целият.

23

Кандидатите за Втората Фондация не се срещаха тайно. Вместо това си бяха намерили приемливо прикритие: клуб по интереси, който се занимава с историята на определени хазартни игри, почти неразличаващ се от другите хобисти по цял Трантор. Хобитата заливаха планетата отегчително редовно и дори след като на някое му минеше времето, малки групи от привърженици му оставаха верни.

Кандидатите менталици, които можеха да съставят част от предложеното селище на Края на звездата се срещаха с официално одобрение два пъти седмично в обществена зала в едно от недотам тузарските общежития в покрайнините на университета Стрилинг. В тези олющени сгради студентите, дошли на Трантор от по-непривилегированите светове, не им обръщаха никакво внимание.

Залата не беше оборудвана с апарати за подслушване; Уанда сама беше убедила един пазач да ѝ каже за по-старите сгради, където „бръмбарите“ или не работеха, или бяха премахнати.

Уанда стоеше до съпруга си, Стетин Палвър, в претъпканата зала и чакаше сто и тримата кандидати да се настанят по местата си. Дежурният затвори вратата и я заключи, а трима чувствителни застанаха на пост, за да са сигурни, че не ги подслушват.

В тази група ядро от менталици – единствената, за която знаеше Уанда, може би единствената, съществувала някога – почти нямаше нужда да се призовава към ред или от някакви други формални устни сигнали; групата като че спазваше дисциплината без особено видимо нервничене. Помисли си жално, че това няма нищо общо с учтивостта. От началото в тяхната общност бяха възникнали голям брой частични бунтове, но при нейните хора безредиците се проявяваха по по-друг начин.

Стетин вдигна ръка. Групата вече беше утихнала. Всички бяха обърнали напред измамно спокойни лица. Менталиците рядко изразяваха истинските си емоции, без съмнение не и в присъствието на равни тям.

Уанда усещаше малки вълни на неконтролирано убеждение – от тях я засърбя вратът. Можеше да отдели няколко отличаващи се нишки в тъканта като миризми в пикантна гозба: потоци от социално и сексуално напрежение, съсредоточена загриженост, дори и некоординирани

опити да се надделеят над господството на Стетин. При менталиците не само съзнанието внушаваше убеждение. „Моите хора – помисли си тя. – Да ме пазят небесата от моите хора!“

– Нужни са ни рапортите на екипите ни по вербуване – тихо каза Стетин. – След това ще ви изложи доклада си за обучението по математика и психология – за да успеят нашите кандидати да догонят останалите групи, подготвящи се за мисията – и най-накрая ще обсъдим изхвърлянето.

– Убийствата трябва да обсъдим веднага! – обади се млада историчка с гъста черна коса, подстригана на широк венец. Гледаше Стетин и Уанда с пламнали зелени очи.

Уанда потисна автоматично ударната доза убеждение, изпратена от жената. Вратът я сърбеше жестоко.

Жената продължи – гласът ѝ беше спокоен, но вътрешно бушуваше:

– Всеки вербуван през последните три месеца...

– Сред нас има предател – прекъсна я един мъж в дъното.

Стетин мрачно присви устни и отново вдигна ръка.

– Знаем кой е така нареченият предател – каза той тихо. – Нейното име е Вара Лизо.

Тълпата мигом утихна. Уанда огледа вълните от смут и спокойствие с напрегнат, ала някак хладен интерес. „Такива сме ние. Дядо ни избра, защото сме такива – нали?“

– Може би вече знаем името ѝ – обади се младата историчка – но какво от това? Тя е по-силна от всеки от нас тук. – Едва я чувах.

– Нея никой не може да убеди – обади се друг глас. Уанда не можеше да различи от коя част на тълпата идва.

– Надушва ни като ловджийско куче!

– Трябва да я погубим...

– Да убедим някого да я убие!

– Някой, когото можем да жертваме...

Стетин изчака предложенията да престанат. Тълпата отново стана неестествено тиха. Дори и вълните от убеждение като че утихнаха. Цял живот тези хора бяха използвали дарбите си, за да си пробиват път в живота. Най-накрая се намираха сред свои, сред равни, и техният „късмет“ тук беше обезпокоително неефикасен.

– Уанда помоли професор Селдън за помощ – каза Стетин. – И той лично отиде при императора... но все още не знаем изхода от неговото посещение. Трябва да предвидим възможността за неуспех. Може да се

наложи да извършим нещо, което досега сме опитвали само веднъж.

– Какво? – попитаха неколцина.

– Групово усилие. Ние с Уанда веднъж неволно обединихме талантите си с успех... но беше срещу нормален.

„Съдия – спомни си Уанда. – Когато дядо си навлече неприятности с младоците.“

– Според мен е възможно десет-двайсет души от нас, обучени да действат в съюз, да действат ефективно срещу тази жена.

Тълпата от кандидати възприемаше това в продължение на няколко секунди.

– Да я убием? – обади се чернокосата историчка.

– Може да не стане нужда – отвърна Уанда. По-рано същата вечер двамата със Стетин бяха спорили за това доста разгорещено. Стетин твърдеше, че само ако убият Вара Лизо, ще бъдат в безопасност. Уанда също толкова убедено твърдеше, че убийството би могло да обезсили каузата им, да ги насъска един срещу друг. И без това равновесието между толкова много „убедители“ вече беше деликатно.

Дори и собственият ѝ брак беше преизпълнен с трудности. Двама убедители, живели редом години наред, интимни в продължение на часове, можеха да намерят много уникални начини да се дразнят и да си пречат взаимно.

– Няма да убия друг човек, още повече – такъв като мен – заяви твърдо историчката с прочувствен поглед. – Без значение колко ни застрашава.

Стетин стисна челюсти.

– Това би било последното средство. Трябва да започнем да обучаваме доброволци за подобно усилие. Разполагам със списък на тези, чиято работа ги поставя на места, където биха могли да срещнат Лизо...

Уанда слушаше как Стетин чете имената. Назованите пристъпваха напред като виновни деца. Стетин ги заведе в отделна стая.

– Ние, останалите, имаме други въпроси за обсъждане – рече Уанда с надеждата да ги разсее. – Има още въпроси за пътуването, на които трябва да се отговори – здравни въпроси, семейни и финансови положения за уреждане и, разбира се, обучение по Селдъновите дисциплини...

Групата се успокои и се съсредоточи върху тези въпроси с известно облекчение – радваха се, че засега се откъсват от проблема с Лизо. Нямаха търпение да погледнат по другия начин.

Всички те бяха като деца, помисли си Уанда – всеки поотделно и групата като цяло: не по-добри от нескопосни юноши, препъваци се

през живота, притежаващи сили, които едва са започнали да опознават, за първи път напълно осъзнали слабостите, с които досега никога не им се е налагало да се сблъскват.

Слабости, скрити под убеждението.

„Ние сме сакати! – запази лицето си спокойно, но вътрешностите ѝ горяха при мисълта за предстоящите конфликти, толкова много и толкова опасни. – Как можа Хари да избере толкова странна и неорганизирана група за страж на цялата човешка история!“

Понякога Уанда се чувстваше така, сякаш броди в сън. В такива моменти дори и Стетин не можеше да ѝ вдъхне увереност и тя беше почти отчаяна.

Разбира се, никога не го признаваше на Хари.

Клиа Асгар излезе по време на главния период за сън на десет километра от мястото, където беше слезла при двете реки. Таванът над този район на Дал сияеше в сумрачно сивосинкаво, а улиците бяха пълни само с работници от нощната смяна – около една трета от будния максимум. Никой не я заплаши.

Вместо просто да се свърже с номера на картичката, дадена ѝ от мъжа в мръснозелено, Клиа убеди един дребен скрамблер от хораната в южен Дал да разшифрова кода ѝ. Тогава картата ѝ посочи адрес и ѝ послужи за пътеводител – светеше и нашепваше посоките, докато тя пътуваше с транзит и с такси до Пентаре, малка община в сянката на Стрилинг. Купи си четец за филмокниги от клас императорски, подключи го към генералния комуникатор и го захрана с материал от обществените архиви, като използва кредити за данни, спестени от две дребни работници преди месеци. Прочете за Хари Селдън и внучката му Уанда. Селдън май не беше убедител, ала мъжът в мръснозелено бе казал, че внучката му е. Откъде тогава се беше сдобила с тези сили? Клиа провери за бащата на Уанда Селдън Палвър: Райх. Далит.

Това предизвика у нея и угриженост, и учудване, и дори мимолетна гордост. Винаги бе знаела, че далитите са особени.

Семейната връзка на жената с далит не беше достатъчна да разсее подозренията на Клиа, които тя изпитваше към хората, свързани с Двореца.

И все пак Хари Селдън беше предсказал края на Империята, унищожението на Трантор; беше си създал доста голяма слава на гибелен пророк. Това можеше да го противопостави на Двореца; носеха се дори слухове, че ще го изправят пред съд за измяна.

И все пак Клиа изпитваше инстинктивна неприязън към дрънканиците на ясновидците. Твърде често ясновидците се опитваха да организират собствени малки структури от съвсем послушни последователи – малки лични империи сред невъобразимо по-голямата и почти напълно безлична Галактическа империя.

Беше чувала за един зрелищен инцидент, случил се миналата година в Темблар, на екватора. Петдесет хиляди последователи на някакъв микогениец отцепник се бяха самоубили, твърдейки, че били получили послания за неизбежната гибел на Трантор. Посланието уж било дошло

от нечовешки разуми, паразитиращи в Имперските защитни и информационни платформи на орбита около Трантор.

Клиа не знаеше нищо за защитните платформи, но беше достатъчно схватлива да види, че Селдън очевидно беше от един сой с тези фанатици и не би направил нищо добро на човек като нея.

Както беше посочил мъжът в мръснозелено...

Насочена от картата, Клиа хвана една малка плъзгаща се пътечка, която я отведе от транзитната платформа до пешеходна артерия със съмнителното название Панаирът Бромус. Тя преполовяваше район със складове, в които държаха стоките преди разпределянето им по магазините на дребно, базарите и пазарите в Стрилинг и Императорския сектор.

Приблужи се до голям склад, издигащ се до ръба на покрива, където срещаше подпорната му стена – не особено привлекателен квартал, но чист и подреден. В този ранен утринен час тук имаше дори по-малко хора, отколкото в южен Дал. и засега. И все пак тя държеше сетивата си нащрек.

Картата я насочи към малка странична врата. Тя гледа вратата няколко десетки секунди, хапейки долната си устна. Онова, което смяташе да направи, ѝ се струваше много голяма крачка, вероятно и опасна. И все пак всичко, което ѝ беше казал мъжът в мръснозелено, звучеше вярно.

Освен това ѝ беше дал информация за самата нея, за нейната природа, която я тревожеше – беше я засегнала дълбоко.

Понечи да почука по малката, безлична врата и тя се отвори навътре с рязко скърцане. Едра, тъмна фигура се приведе, за да излезе и едва не се блъсна в нея. Клиа отскочи назад.

– Извинявай – каза фигурата и навлезе в сумрака под сиянието на малък фенер, окачен на стената на склада. Беше мъж – много едър мъж с широки рамене, лъскава черна коса и величествени мустаци. Далит!

– Главният вход е зад ъгъла – каза мъжът с плътен кадифен глас. – Освен това затворихме.

Никога не беше виждала мъж, толкова красив и толкова завладяващо... тя се опита да намери думата: нежен. Клиа преглътна и се принуди да заговори:

– Казаха ми да дойда тук. Един мъж ми даде това. Облича се в зелено. Така и не ми каза името си – тя му протегна картичката.

Огромният далит – цели две глави по-висок от всеки далит, когото тя беше виждала досега – пое картичката с едрите си, ала сръчни

пръсти. Приблѝжи я до лицето си и присви очи.

– Това ще е Калусин – избоботи той. Отпусна ръка. Клиа усети как я докосва нещо като лек ветрец, а после си отива. – Мисля, че сега си е вкъщи или някъде, където не може да бъде открит. Мога ли да ти помогна с нещо?

– Той... той ми каза, че щял да намери... да ми намери място, където да съм в безопасност. Мисля, че това искаше за каже.

– Мда. Добре. – Едрият далит се обърна и отново бутна вратата. – Можеш да го изчакаш вътре, докато дойде.

Тя се поколеба.

– Всичко е наред – обади се гигантът и гласът му почти я принуди да му повярва докрай. – Няма да ти сторя нищо лошо, разбира се. Ти си от сестрите. Казвам се Бран. Влизай.

Брав затвори вратата след тях и се изправи в цял ръст. Въпреки размерите му Клиа не чувстваше страх. Той се движеше с предпазлива грация, която би могла да бъде изчислена така, че да не тревожи или заплашва, ако не изглеждаше толкова естествена. Усмихна ѝ се отвисоко.

– Дал? – попита той.

– Да.

– Повечето сме от Дал. Неколцина идват от Мизаро, малко повече – от Лавренти.

Тя вдигна вежди.

– Каквото и да е това, то ни прави добри слуги – усмихна се лекичко Бран. – Ти откога знаеш?

– От дете – отвърна Клиа. – А ти откога си тук?

– Само от няколко месеца. Калусин ме вербува по равноденствието. Напуснах Дал преди пет години. Бях твърде едър да работя в шахтите.

Клиа се огледа из обширното пространство, в което бяха влезли, и видя много редове от индустриални рафтове, покрити с щайги, струпани стари мотори от асансьори, поясни системи за доставка – всички – тихи и обгърнати от мрак.

– Какво е това?

– Калусин работи за един човек на име Плусикс. Плусикс внася разни неща от другите светове и ги продава тук. – Бран тръгна по една пътека между рафтовете, погледна през рамо и додаде: – Калусин ще дойде чак след час. Спи до късно. Искаш ли да поразгледаш съкровищата?

– Ами добре – сви рамене Клиа. Тръгна бавно след здравеняка,

обгърнала ръце с рамене – в склада беше хладничко.

– Тук има всякакви неща от хиляда светове – гласът на Бран едва се чуваше в обширното пространство. Складът беше по-голям, отколкото си мислеше тя – огромни портали с масивни плъзгащи се врати водеха към зали, още повече наподобяващи пещери. – Там, откъдето идва всичко това, то е боклук – и, повярвай ми, императора също не би го впечатлило. Но Сивите тук, на Трантор, просто трябва да го притежават. Всяко малко кътче в апартаента има нужда от сушени бодливи клонки от Гисонд или от транс-кутия от Десемер отпреди Империята. Плусикс ги купува за нищо пари и ги спасява от преработка и рециклиране. Купува празно пространство в корабите с храна от осигуряващите храна съюзници или от свободни търговци с разрешение от Империята. Докарва ги тук. Печели по двайсет процента от товар – много по-добре, отколкото на Транторската борса. За трийсет години е станал богаташ.

– Никога не съм чувала за Плусикс.

– Той не продава нищо сам. Бюрократите обичат да има някаква история, а той самият не е никаква история. Никога не съм го виждал и мисля, че и Калусин не го е виждал.

– Значи той просто го поверява на добри разказвачи на истории?

Бран избоботи тихичко и Клиа доста радостно осъзна, че той се смее.

– Да – погледна я той одобрително през рамо. Като че не му се искаше да се обърне с лице към нея. Тя почти несъзнателно се опита да го убеди да се обърне. Искаше да разбере по-ясно как я намира.

– Престани – каза той и раменете му се напрегнаха.

– Какво да престана?

– Всички тук опитват същото, а на мен не ми харесва. Не ме карай да правя нищо, просто ме помоли с думи.

– Съжалявам – каза Клиа съвсем искрено. Тонът му беше повече от обиден – сякаш току-що го беше предал приятел!

– Да, това е естествено, предполагам. Чувствам го, но на мен не ми действа. Казах, че ти си от сестрите. Не знаеш ли какво означава това?

– Предполагам... предполагам, означава че ти си като мен.

– Не съм като тебе, не точно. Ти убеждаваш. Аз карам хората да се чувстват добре и щастливи. Не мога да ги накарам да направят нищо, но те обичат да са край мен. Аз обичам да съм край тях. Взаимно е. Така че просто няма нужда да ме убеждаваш. Просто ме питай.

– Ще те питам.

– Но не искай от мен да те гледам – додаде Бран. – Поне в

началото. Много ми е трудно с жените. Тъкмо затова напуснах Дал – не само защото не можех да работя в шахтите.

– Не разбирам.

– Срамежлив съм и си имам основания.

– Бих искала да ги знам.

– Разбира се, че ще искаш – рече дружелюбно Бран. – Нали си жена. Усещам, че ме харесваш. А аз харесвам жените... много. Намирам ги за красиви. Очарователни. И се влюбвам в тях страшно бързо. Но онова, което правя... въздействието, което оказвам... след време то избледнява и жените ме виждат такъв, какъвто съм: някакъв си бабанко без перспективи. Така че ме зарязват и аз си оставам сам.

– Сигурно е много болезнено – каза Клиа, макар че всъщност не разбираше защо. Толкова отдавна беше самотница, че мисълта за самотата изобщо не я тревожеше. Освен това нямаше и ясна представа какво е да си влюбен. Мечтите ѝ бяха по-скоро за продължителна и задоволяваща сексуалност без задължителна дълбока емоционална връзка. – Аз самата обичам да съм сама. Всъщност не ме е грижа какво мислят другите за мен.

– Късметлийка си – забеляза Бран.

– Та кой разказва историите за тези неща, за да ги продаде? – Клиа искаше да смени темата. Срамежливостта и уязвимостта на Бран ѝ идваха привлекателни малко в повече.

– Магазинерите по цял Трантор – отвърна Бран. – Пресоналът пише доклади за съкровищата, ние ги прилагаме към официалните митнически формуляри, доставяме ги по базарите и Сивите се юрват да ги изкупуват. Никога ли не си виждала магазин за чуждопланетни антики?

– Никога.

– Е, ако се задържиш достатъчно, може би някой от нашите ще те заведе. Аз излизам само по времето за сън, когато навън няма много хора.

Калусин, мъжът в мръснозелено, се настани зад грамаданското бюро и скръсти ръце. Бюрото беше цялото в красиви дрънкулки от най-различни светове, всичките – безполезни, доколкото можеше да прецени Клиа, но привлекателни – или може би просто разсейващи.

Бран беше застанал зад нея. Тя не отлепяше очи от Калусин, макар че усещаше порив да погледне Бран. Имаше нещо в способностите на едрия далит, което той не ѝ казваше. Както и да е. И той не знаеше

всичко за Клиа.

– Нашите убедители са хора много зловещи, знаеш ли? – усмихна ѝ се Калусин. – Много талантиливи и много зловещи. Трябва да ни наблюдават и да поддържат тук здрава дисциплина, иначе може да се разчуе – а според тебе дали хората в Трантор ще се зарадват да разберат, че съществуват такива като тях? Късметлии хора, убедителни. Хора, които успяват да се справят... но има нещо странно, знаеш ли? Никой от тях не е успял да пробие в Двореца. Стоят на едно постоянно равнище на човешките постижения и се държат настрана от политиката. Това вижда ли ти се смислено, Клиа Асгар?

– Не – поклати глава Клиа. – Ние трябва да контролираме нещата, ако всичко онова, което каза, е вярно.

– Е, вие като че ли се самоограничавате. Доволни сте да си живеете живота и да оставяте по-висшата материя на обикновените хора. Защо така, не знам. Но търговецът Плусикс обича вашата компания. Разбиха ли, че никога няма да се срещнеш с Плусикс, не и лично, дори и след като се присъединиш и положиш клетва?

– Нямам нищо против – рече Клиа.

– Възбужда ли това любопитството ти?

– Не – изсумтя Клиа. – Какво трябва да правя?

– Първо, да обещаеш, че ще се научиш да контролираш дарбите си в присъствието на други убедители. Особено ти, Клиа Асгар. Ти си една от най-силните убедителки, които съм срещал. Стига да искаш, можеш да ни накараш всичките да ходим на ръце, но ние ще разберем какво е станало и ще ни се наложи да те убием.

Клиа усети лека тръпка на смут. Никога не се бе опитвала сериозно да се контролира; бе израсла с тази си способност и я използваше също тъй естествено и непреднамерено, както и говора – може би даже още по-непреднамерено, защото много не я биваше по разговорите.

– Добре – каза тя.

– В замяна ние ще те закриляме, крием, ще ти даваме полезна работа. И... ще бъдеш интервюирана от Търговеца Плусикс.

– О, добре – тихо каза Клиа.

– Не се страхувай от него – обади се Бран с тихия си боботещ глас.

– Няма.

– Той е деформиран – обясни Калусин. – Така предполагам. Плусикс не ни казва нищо, но... – ръката му посочи кабинета, склада, квартирите им, всичко с един замах. – Той ни осигурява всичко това. Моята теория, която съм обяснил и лично на Плусикс, е, че той също е някакъв

особен тип менталик, не много добър в убеждаването или в смазването на обществените механизми, а по-скоро тип, който обича да е обкръжен от хора с вашите дарби. Но той никога нищо не потвърждава и не отрича.

– О – възкликна Клиа. Искаше ѝ се да приключат с церемонията и да се прибере в квартирата си. Искаше да е сама и да си почине. Не беше спала както трябва дни наред. Почивка – и храна. Откакто беше пристигнала в склада, Бран на два пъти я беше водил в закусувалнята на служителите и беше погълнала огромни количества храна, но все още се чувстваше гладна.

Устоя на порива да погледне Бран. Задържа погледа си върху Калусин.

– Много се радвам, че си с нас – каза той и присви гладките си като на бебе устни. Нито се усмихна, нито се намръщи, но очите му, макар и да не помръднаха, като че огледаха всяка важна подробност по нея. – Благодаря – каза той и се обърна към прозореца с изглед към най-голямото складово помещение. Бран я докосна по рамото, тя трепна и последва здравеняка навън.

– Кога ще положи клетва?

– Вече я положи, като прие нашето гостоприемство и не попита Калусин дали можеш да си тръгнеш.

– Не ми се вижда честно. Би трябвало да знам всички правила.

– Правила няма, освен да стоиш тук, да не използваш дарбите си върху нас или върху външни хора... освен ако не ти е наредено... и на никого да не казваш за нас.

– Защо не го напишете в клетва?

– Че защо да си правим труда?

– Ами ти? Постоянно ме караш да ми се иска да те погледна. Не трябва ли да престанеш?

Бран я погледна сериозно.

– Нищичко не правя.

– Нне на мене тия! Не съм малоумна.

– Мисли си каквото си искаш – каза ѝ Бран. – Ако искаш да ме погледнеш, то е, защото искаш да ме погледнеш. – После добави тихо: – Аз нямам нищо против. Не и щом си ти.

Тръгна пред нея по тесен сив индустриален коридор с много затворени врати и осветен от обикновени глобуси. Дързостта на Бран предизвика у Клиа изблик на гняв.

– А може би трябва да имаш нещо против! – подвижна тя троснато

подире му. – Може би трябва да се тревожиш! Не съм от най-свестните!

Бран сви рамене и ѝ подаде картата за самоличност, която служеше и за ключ за стаята ѝ.

– Приятна почивка – пожела ѝ той. – Може би известно време няма да се видим. Заминавам с Калусин да придружаваме товар за Микоген. Сделката може да ни отнеме дни.

– Добре – отвърна Клиа и пхна картата. Отвори, вмъкна се бързо в стаята и затръшна вратата.

Няколко секунди тя изобщо не виждаше стаята – толкова я беше яд на себе си. Чувстваше се слаба и използвана. Да се закълне, без дори да чуе клетвата! Този Плусикс сигурно беше чудовище.

После мебелите и обстановката дойдоха на фокус. Беше оскъдна, меки зелени и сиви цветове със слънчеви жълти акценти, не луксозна, но не и потискаща. Имаше прост матрак от пяна, не много стар, гардероб, ракла, миниатюрно бюро със стол и още един стол, не много по-голям, но с по-дебела тапицерия. Имаше лампи на тавана и на бюрото. На бюрото лежеше и четец за филмокниги.

Стаята бе широка три крачки и около три и половина крачки дълга. Беше най-хубавата стая, която бе имала, откакто напусна дома си, и в действителност по-хубава и от мъничката спалня, в която беше спала като дете. Приседна на ръба на леглото.

Да бъде привличана от мъжете, от който и да било мъж, беше слабост, която в момента не можеше да си позволи. Сигурна беше, че нейната фантазия за едър мъж далит няма нищо общо с Бран – макар и той да беше едър, мъж, далит и мустака̀т му да беше великолепен.

„Следващия път – закле се тя – изобщо няма да го погледна!“

25

Лодовик стоеше неподвижен – единствено очите му помръдваха, докато наблюдаваше как Данийл извършва поредната диагностична проверка, последната преди заминаването за Еос.

– Няма констатирани повреди, все още нищо не мога да открия – заяви Данийл, щом старите машини приключиха. – Но ти си по-късен модел от тези уреди. Подозирам, че не са на твоето ниво.

– Ти някога диагностицирал ли си се? – попита Лодовик.

– Често – отвърна Данийл. – На всеки няколко години. Но не с тези машини. На Трантор има скрити няколко висококачествени уреда. И все пак откакто за последен път съм бил на Еос, е изминал цял век и енергийните ми източници имат нужда от замяна. Точно затова ще пътувам с тебе. Има и друга причина. Трябва да доведе един робот – ако поправката и осъвременяването ѝ са минали добре.

– Женски?

– Да.

Лодовик изчака по-подробно обяснение, но Данийл не продължи. Познаваше само един-единствен все още активен женски робот – от милионите, някога толкова популярни сред човеците. Дорс Венабили – а тя бе изолирана на Еос от десетилетия.

– Ти ми нямаш доверие, нали? – попита Лодовик.

– Не – отвърна Данийл. – Корабът би трябвало да е готов. Колкото по-бързо стигнем на Еос, толкова по-бързо ще се върнем. Мразя да съм далече от Трантор. Най-критичният момент на Върховото време ни предстои.

Сега много малко кораби на Империята се отбиваха на Мадер Лос, но Данийл се бе уговорил с един търговски кораб още преди месеци и не беше трудно да вземат и Лодовик като допълнителен пътник. Корабът щеше да ги отведе в студените най-крайни предели на системата на Мадер Лос на безименен замръзвал астероид, който имаше само каталожен номер: ISSC-1491.

Стояха на платформата за приземяване на отдалечено външно пристанище. Космодрум. Слънцето грееше ярко, из въздуха летяха насекоми и опрашваха маслоцветните поля, заобикалящи сградите от бетон и пластомана.

Лодовик продължаваше да цени водачеството и присъствието на Данийл, но докога щеше да продължи това? Всъщност през последните няколко дни на Мадер Лос той съдържаше цялата си инициативност от страх да не предизвика Данийл. Човекоподобните роботи от неговия тип обаче използваха инициативността по много начини – не само за да определят широкомащабни курсове на действие. Не можеше да потисне мислите, изникващи от сърцевината на разума му. „Данийл ще задържи хората. На хората трябва да се позволи сами да направляват съдбата си. Ние не разбираме животинския им дух! Ние не сме като тях!“

Самият Данийл беше казал, че за роботите не е лесно да разберат човешкия ум и съдба – ако изобщо можеха да ги разберат. „Лудост е да контролираме и насочваме историята им! Самонадеяната лудост на излезли от контрол машини.“

Нещо непознато се промъкваше в мисловните му процеси – следа от глас, който беше чувал по-рано.

Данийл говори с капитана на търговския кораб – дребен, мускулист мъж с лице, покрито с ритуални белези и белезникава кожа. Обърна се и махна на Лодовик да отиде при него. Лодовик тръгна напред. Капитанът му се ухили страховито.

Щом се качиха на кораба, Лодовик се огледа назад. Насекоми – навсякъде по планетите, подходящи за хора, всичките си приличаха с дребни местни вариации, обясняващи се най-вече с бърникането в гениите в продължение на хилядолетия. Всички приспособени да поддържат екосистеми, добри за човешката цивилизация.

Нито едно диво създание по цял Мадер Лос. Диви животни можеха да се намерят само на онези петдесет хиляди свята, заделени за ловни и зоорезервати: планетите градини, които Клаюс толкова харесваше, планети, които гражданите можеха да посещават само с императорско разрешение. Някога отговаряше за бюджетните суми, заделени за тези резервати. Линг Чен искаше да ги ореже като ненужни разходи, но Клаюс пряко бе помолил да ги спасят, а после бе последвало някакво натруфено „услуга за услуга“, в което Лодовик не беше посветен.

Лодовик се чудеше как е възникнало всичко това – световите градини и укротените или изцяло покрити човешки светове. Толкова много история, до която нямаше достъп. Толкова много въпроси напиреха под ограниченията, които си беше наложил сам.

Вратите на кораба се затвориха зад него и той прикри едно алгоритмично завихряне, което по човешки би се наричало интелектуална паника – не от затворените пространства на кораба, а от разцъфващите в

собствения му ум цветя на любопитството!

В тяхната малка каюта Данийл постави малкото им багаж на рафтовете и издърпа малка платформа за сядане. Лодовик остана прав. Данийл скръсти ръце.

– Няма да ни безпокоят – каза той. – Тук можем да се отпуснем до най-ниско ниво. Срещата ни е след шест часа, а на Еос ще сме след три дни.

– Колко време имаме, преди да изгубиш контрол над ситуацията в Трантор? – попита Лодовик.

– Петнайсет дни – отвърна Данийл, – без да отчитаме непредвидените обстоятелства. А такива винаги има, когато си имаме работа с човечи.

26

Вара Лизо едва сдържаше гнева си. Вдигна юмруци към Фарад Синтер, който се дръпна с лека шокирана усмивчица, и го заобиколи в обширната канцелария по обществените дела. Неколцина Сиви, тикащи колички или понесли куфарчета, съзерцаваха сблъсъка им от съседния коридор с почуда и скрито, безцветно веселие.

– Това е идиотско! – изсъска му тя, после сниши глас: – Да премахнем натиска... и те ще се прегрупират! А после ще тръгнат да преследват мен!

Русият майор, нейната постоянна и в момента изключително дразнеща сянка, подрипваше безрезултатно наоколо и се опитваше да се наложи. Но Вара маневрираше около него също толкова сръчно. Синтер остана с впечатлението, че тук има малък, срамен бунт. Тръгна рачешката назад към отворената врата на втория си кабинет и успя да вкара тази дребна междуособица на не толкова публичен терен.

– Ти загуби следата! – полуизлая, полувъздъхна той, щом една Сива затвори вратата подире им. Сивата просто погледна тримата и невъзмутимо се отпрати по задачите си.

– Издърпаха ме! – изстена Вара. От очите ѝ бликнаха сълзи и потекоха по бузите. Майорът рязко прекъсна танца си и остана на място, цял разтреперан; крайниците му потръпваха. После потърси стол, забеляза един в ъгъла и се строполи на него. Синтер го наблюдаваше с опулени очи.

– Ти ли го направи? – попита той Вара.

Вара затвори уста, леко изтраквайки със зъби, отметна главата си на дългата си тънка шия и впери поглед в майора.

– Разбира се, че не. Макар че той беше отвратителен и никак не ми съдействаше.

– Напрежението... – успя да процеди майорът през стиснатите си тракащи зъби.

Синтер се вгледа в нея за няколко секунди, докато Вара усети, че подбужда някои много нездрави подозрения. Майор Нам се отръска, стегна се, успя отново да се изправи и преглътна тежко. Доста нелепо застана мирно и впери поглед в отсрещната стена.

– Как така я загуби? – попита тихо Фарад Синтер, като гледаше помежду им.

– Не беше виновна тя – обади се майорът.

– Попитах нея – сряза го Синтер.

– Тя беше много бърза и усети присъствието ми – заобяснява Вара Лизо. – Твоите агенти, смотаната ти полиция не бяха достатъчно бързи, за да я хванат – а сега тя е изчезнала и ти няма да ми позволиш да я намеря!

Устните на Синтер се издадоха замислено напред, присвити, сякаш очакваха целувка. Изражението му беше нелепо – и изведнъж в сърцето на Вара Лизо онова, което бе започнало като възхищение и любов, се изроди в огорчение и омраза.

Ала запази чувствата си за себе си. Вече беше казала твърде много, стигнала беше твърде далече. „Аз ли ударих това младо офицерче?“ Погледна вцепенения, смълчан мъж с леко чувство за вина. Трябваше да съдржа способностите си.

– Императорът специално ми забрани да продължавам издирванията. Той като че ли не споделя нашия интерес към тези... хора. И за момента нямам намерение да си изпитвам късмета и да се опитвам да го убедя да промени решението си. Императорът си е такъв и трябва да го зачитаме.

Вара стоеше, скръстила ръце.

– Бил е убеден от Хари Селдън, че от политическа гледна точка това може да изглежда много зле.

Очите на Вара се разшириха.

– Но Селдън ги подкрепя!

– Не го знаем със сигурност.

– Но те се опитваха да ме вербуват! Внучката му!

Фарад протегна ръка, хвана я за китката и леко затегна хватката си. Тя трепна.

– Този факт трябва да си остане само между нас. Онова, което пра-ви внучката на Селдън, може да е свързано с Гарвана, а може и да не е. Може би цялото семейство е смахнато, всеки по свой уникален начин.

– Но ние обсъждахме...

– Селдън е свършен. След процеса му ще можем да преследваме близко свързаните с него. След като Линг Чен най-после се почувства доволен, императорът вероятно няма да възрази ние да разчистим отпадците – и Синтер съжалително погледна Вара Лизо.

– Какво има? – потрепери тя.

– Никога да не ти хрумва дори, че се предавам. Никога. Онова, което върша, е прекалено важно.

– Разбира се – рече Вара Лизо смазана. Втренчи се в плюшения килим под бюрото в десен на огромни кафяви и червени цветя.

– Нашето време пак ще дойде и то скоро. Но засега просто съдържа ме ентузиазма и предаността си и чакаме.

– Разбира се – съгласи се Вара Лизо.

– Добре ли си? – Синтер угрижено попита младия майор.

– Тъй вярно, сър – отвърна мъжът.

– Напоследък да си боледувал?

– Не, сър.

Синтер като че отхвърли проблема и освободи офицера с махване с ръка. Майор Нам се оттегли припряно и безшумно затвори голямата врата след себе си.

– Била си под напрежение – рече Синтер.

– Може би – раменете на Вара се прегърбиха. Тя му се усмихна немощно.

– Малко почивка, развлечения – той бръкна в джоба си и извади оттам кредитна бележка. – С това ще влезеш в универсалния магазин на Императорския сектор. Може би малко дискретно пазаруване.

Челото на Вара се набърчи. После лицето ѝ се разглади, тя взе бележката и се усмихна.

– Благодаря.

– За нищо. Ела след няколко дена. Нещата може да са се променили. Ще ти назнача за охрана друг офицер.

– Благодаря – повтори Вара Лизо.

Синтер докосна с пръст брадичката ѝ.

– Много си ценна, знаеш ли – каза той и тайно се отврати от чистата похот, изписана на все по-непривлекателното лице на жената.

Макар че щеше да се яви пред Комисията за обществена безопасност сам, Хари много добре знаеше, че има нужда от задкулисни юридически консултации. Но това не пречеше срещите със Седжар Буун, неговия съветник, да са му много неприятни.

Буун беше опитен адвокат с отлична репутация. Беше учил в градската община на Бале Нола, сектор Нола, а учителите му бяха натрупали опит от много десетилетия работа с усуканите закони на Трантор – и имперски, и граждански.

Трантор имаше десет официални конституции и също толкова сборници със закони, съставени за различните класи граждани; имаше буквално милиони коментари в десетки хиляди томове за това, как си взаимодействат отделните набори от статuti. На всеки пет години по цялата планета се свикваха нови конвенции за поправка и осъвременяване на законите и много от тях бяха предавани на живо като спортни състезания за радост на милиарди Сиви, за които прашасалите и безмилостно подробни законови дебати бяха много по-голямо удоволствие от физкултурата. Твърдеше се, че тази традиция е стара поне колкото Империята, може би много по-стара.

Хари беше благодарен, че някои аспекти на имперските закони не бяха публично достояние.

Буун разстла резултатите от новите си проучвания върху бюрото в кабинета на Хари в библиотеката и изгледа с вдигнати вежди работещия „Прайм рейдиънт“, стърчащ в единия ъгъл. Хари търпеливо чакаше адвоката да нагласи и синхронизира автоклерковете и четците на филмокниги.

– Съжалявам, че това отнема толкова време, професоре – каза Буун и се настани срещу Хари. – Вашият случай е уникален.

Хари се усмихна и кимна.

– Законите, по които сте обвинен и изправен пред Съда на Комисията за обществена безопасност, са били изменени четирийсет и две хиляди и петнайсет пъти от създаването на кодексите преди дванайсет хиляди и пет години. Съществуват триста модифицирани версии, все още смятани за налични, действащи и приложими и те често си противоречат. Предполага се, че законите важат еднакво за всички класи и всичките се основават на Гражданския закон, но... няма нужда да ви

обяснявам, че се прилагат по различен начин. Тъй като Комисията за обществена безопасност е приела хартата си под Императорския канон, тя може да избира измежду всички тези кодекси. Аз бих предположил, че ще ви съдят по няколко кодекса наведнъж като меритократ и дори като ексцентрик, без да разкриват по кои точно, докато процесът е в ход. Подбрал съм най-вероятните кодекси – онези, които предоставят на Комисията най-голяма свобода на действие във вашия случай. Ето ги номерата им. Освен това съм донесъл и откъси от филмокниги, които да прегледате...

– Чудесно – обади се Хари без ентузиазъм.

– Макар да знам, че няма да си направите труда дори да им хвърлите един поглед, нали, професоре?

– Вероятно няма – призна Хари.

– Понякога изглеждате невероятно самодоволен, ако позволите.

– Комисията ще ме съди както намери за добре и изходът ще е най-изгодния за тях. Някога съмнявали ли сте се в това?

– Никога – отвърна Буун. – Но вие бихте могли да потърсите определени привилегии, които биха могли да отлагат за неопределено време изпълнението на която и да било присъда, особено ако някой от кодексите включва независимостта на университета Стрилинг според Договора между меритокрацията и Двореца отпреди два века. А обвиненията към вас са в противодържавна дейност и измяна – засега са трийсет и девет на брой. Линг Чен може съвсем лесно да ви екзекутира.

– Знам – отвърна Хари. – И преди съм се изправял пред съда.

– Но никога под ръководството на Началника на комисията. Той е известен като притворен и вискателен познавач на юриспруденцията, професоре.

Информаторът на бюрото на Хари звънна и на малкия екран потече текст-съобщение. Беше списък на срещите за тази седмица – най-важната беше след по-малко от час с един студент и матист – инопланетянин на име Гаал Дорник.

Буун продължаваше да говори, но Хари вдигна ръка. Светникът млъкна и скръсти ръце в очакване мисловните процеси на неговия клиент да стигнат до заключение.

Ръцете на Хари, изпъстрени със старчески петна, се пресегнаха към малък сив джобен компютър и той направи някакви изчисления. После остави компютъра в нишата му до „Прайм рейдиънт“-а. Проектираните резултати изпълниха до половината задната стена на стаята и бяха много красиви, но за Буун не означаваха нищо.

За Хари означаваха много. Той се развълнува, стана и закрочи край фалшивия прозорец с изглед на полята под открито небе в родния му свят, Хеликон. Ако човек знаеше къде да гледа във фалшивия прозорец, можеше да види в далечината бащата на Хари, грижещ се за генетично обработени растения, произвеждащи фармацевтични продукти. Беше донесъл образа със себе си от Хеликон преди десетилетия, но го монтира в тази голяма рамка само преди година. Все повече мислеше за майка си и баща си. Погледна далечната фигура в онова тъй далечно време и пространство, набърчи чело и рече:

– Кой е най-добрият млад съветник от вашия екип? Да не взема много скъпо – не толкова скъпо, колкото вие!, – но да е също толкова добър?

Буун се разсмя.

– Да не мислите да сменяте съветника си, професоре?

– Не. Скоро ще пристигне много важен член на моя екип, отличен млад матист. Ще го арестуват почти веднага поради връзката му с мен. Разбира се, ще му е нужен съветник.

– Мога да поема и него, професоре, с минимално увеличение на таксата, ако това ви е тревогата. Ако казусите ви са паралелни...

– Не. Линг Чен би ме засипал целия с боклук, стига да може, но в крайна сметка няма да ме докосне. Нужно ми е да предпазя най-добрите си хора, които да продължат, след като Комисията издаде присъдата.

Буун се намръщи силно и рязко вдигна ръка.

– Професор Селдън, вашата репутация на пророк е твърда широко разпространена, за да се чувствам спокоен професионално. Но как, в името на всичко космическо, можете да знаете това за Началника на комисията?

За миг очите на Хари сякаш щяха да изскочат. Буун се приведе на стола си, явно разтревожен за здравето на стареца.

Хари вдъхна дълбоко и се успокои.

– Сега е Пиково време – каза той. – Бих могъл да ви обясня, но това ще ви отегчи също толкова, както и мен – дрънканиците за закона. Аз се примирявам с вас и вярвам, че сте вещь в професията си, съветник. Моля ви, примирете се с мен при същите условия.

Буун присви устни и хвърли съмнителен поглед на клиента си.

– Синът на моя партньор, Лорс Аваким, е много умен младеж. Работил е няколко години в Имперския конституционен закон със странично занимание случаи, решавани от Комисията за обществена безопасност.

– Аваким... – Хари се надяваше, че това име ще бъде споменато. Това значително улесняваше нещата. Знаеше, че Буун е добър съветник, но дозирираше, че не е толкова независим, колкото му се иска. Лорс Аваким беше перспективен член на Проекта Енциклопедия в законовия отдел. Беше постъпил миналата година. Беше идеалист, свеж и все още непоковарен. Хари се съмняваше, че Буун знае за връзката му с Проекта.

– Достатъчно добри танцьори ли сме да опазим моя матист далеч от истински неприятности с тези палячовци?

– Така мисля – отвърна Буун.

– Добре. Моля ви, включете го към легалната сметка на Проекта като Гаал Дорник, учен и матист, новопристигнал на Трантор. Боя се, че днес ще се наложи да съкратя срещата ни, съветник. Трябва да се подготвя за срещата с Дорник.

– Къде ще отседне той?

– В хотел „Луксор“.

– А кога ще го арестуват? – попита Буун с крива усмивка.

– Утре – отвърна Хари и се прокашля в шепата си. – Извинете. Сигурно е от праха от всички тези мъртви ръце на закона – той посочи филмокнигите.

– Разбира се – съгласи се толерантно Буун.

– Благодаря. – Хари посочи вратата на кабинета. Буун събра материалите си, отвори вратата и се извърна отново към Хари.

– Процесът е след три седмици, професоре. Няма много време.

– По време на Сел... – той млъкна. Едва не беше казал „Селдънова криза“. – В Пиково време, съветник, за някакви си три седмици могат да се случат невероятно много неща.

– Мога ли да говоря свободно, професоре?

– Разбира се – отвърна Хари, но тонът му предполагаше, че ще ще да е по-добре да говори с по-малко думи.

– Вие като че презирате професията ми, но твърдите, че изучавате културните приливи и отливи. Законът е скелетът, трайната, но растяща анатомия на всяка култура.

– Не съм безгрешен, съветник. Имам много недостатъци. Пламенното ми желание е там, където аз греша, другите хора от екипа ми да виждат онова, което аз не мога да видя, и да поправят грешките ми. Приятен ден.

Линг Чен прие Седжар Буун сам в личната си резиденция в Павилиона на комисията и му даде пет минути да опише срещата с Хари Селдън.

– Възхищавам се от този човек, сир – каза Буун, – но като че не го е много грижа какво ще се случи. Изглеждаше по-загрижен за това, да намери съветник на някакъв студент или асистент, пристигнал на Трантор само преди малко.

– И кой е той?

– Гаал Дорник, сир.

– Не ми е познат. Той е нов в Психоисторическия проект, нали?

– Така мисля, сир.

– Петдесет души в университета и библиотеката работят по проекта на Селдън – значи той е петдесет и първият?

– Да.

– А освен тези петдесет, които скоро ще станат петдесет и един, има стотици хиляди, пръснати по цял Трантор, заедно с няколко хиляди по изхранващите съюзнции и неколкостотин, които работят в приемателните станции около системата. На отбранителните станции няма такива. Всички са лоялни, всички се отнасят с тиха преданост. Селдън се прави на светкавицата, за да отвлича вниманието от цялата тази дейност. Направо невероятно постижение за човек, толкова невеж в закона и отнасящ се толкова презрително към дреболиите в ръководството, какъвто изглежда Селдън.

– Буун лесно схвана загатнатата критика.

– Не го подценявам, Началник. Но вие ми наредихте да му осигуря най-добрите адвокатски съвети, а той като че изобщо не се интересува.

– Може би знае, че ми докладваш.

– Съмнявам се, Началник.

– Не е много вероятно, но той е много интелигентен. Прегледахте ли материалите на Селдън за психоисторията, съветник?

– Само доколкото са свързани с обвиненията, по които вероятно ще го съдят. – Буун погледна нагоре с надежда и уважение. – Ако знаех какви биха могли да са тези обвинения, това неимоверно би улеснило задачата ми, Началник.

Чен го погледна развеселено.

– Не. Повечето от моите Сиви, а със сигурност и повечето от юристите са на мнение, че Селдън е безобиден, забавен чудак, поредният меритократ пакостник, който се прави на ексцентрик. В Трантор доста го обичат. Вестта, че ще бъде изправен пред съд, вече е плъзнала твърде широко, съветник. Дори вероятно ако Селдън направи процеса публичен, това ще е от негова полза – натискът да отхвърлим обвиненията или напълно да отменим процеса никак няма да е малък. Той лесно може да го направи публично достойние в качеството си на уважаван академик, меритократ творец от великата стара школа, тормозен от западналата, жестока благородническа класа.

– Това предложение ли е, Началник? От това излиза чудесна защита.

– Съвсем не – отвърна кисело Чен и се приведе напред. – Не очаквайте от мен аз да ви върша работата, съветник. Той разисквал ли е с вас стратегията?

– Не, сир.

– Той иска да се изправи пред съда. Той използва този процес по някакъв начин може би защото му е необходим. Любопитно.

Буун оглежда Началника на комисията в продължение на няколко секунди, после рече:

– Бихте ли ми разрешили да говоря свободно, Началник?

– Разбира се.

– Тъй като може да се окаже вярно, че думите и предсказанията на Селдън биха могли да бъдат изгълкувани като изменнически, далеч по-разумно би било за членовете на Комисията просто да не му обръщат внимание. Ясно е, че организацията му е значителна – най-голямото сбирнище на интелектуалци извън университета. Но тя се е посветила на мирни цели – съставянето на енциклопедия, така твърдят. Научна работа, чиста научна работа! Не разбирам мотивите ви да изправите професора пред съд. Използвате ли Хари Селдън?

Чен се усмихна.

– Нещастieto ми е, че ме имат за всезнаещ. Не съм всезнаещ, нито съм политически всеяден и ям и трансформирам всички онези събития, които се случват около мен за моя собствена изгода – Чен очевидно не беше склонен да добави още нещо към този отговор.

– Разбира се, че не, Началник. Мога ли да задам още един въпрос – по чисто егоистични и професионални причини, за да избегна излишните усилия, когато имам да свърша толкова много работа за толкова кратко време?

– Може би. – Чен нацупи устна, което означаваше, че няма да бъде кой знае колко великодушен.

– Ще арестувате ли Гаал Дорник, сир?

Чен се замисли за кратко, после отговори:

– Да.

– Утре ли, сир?

– Да, разбира се.

Буун поднесе благодарностите си и за негово огромно облекчение Чен го освободи.

След като съветникът си тръгна, Чен прегледа личните си архиви и прекара няколко минути в издирване на първия път, когато от него или в негово присъствие е било споменато, че Селдън ще бъде съден за измяна. Би се заклел, че той първи го е предложил, но архивът го опроверга.

Лодовик Трема беше първият, подхвърлил идеята в един много деликатен разговор, състоял се преди малко по-малко от две години. Сега процесът щеше да се окаже и изключително неприятен, и крайно навременен – много по-навременен, отколкото неприятен! Малко оръжие, с което да се прочисти Дворецът... Как Лодовик би могъл да знае преди толкова време, че ще се получи така?

Чен затвори файловете и десет секунди седя умълчан. Какво би направил Лодовик на този етап, за да извлече максимална политическа изгода?

Началникът на Комисията се изправи в креслото си и се отръска от чувството на униние. Да стигне дотам да разчита съвсем изцяло на един човек! Без съмнение това беше признак на слабост.

– Няма да мисля повече за него – закле се Чен.

29

Клиа се събуди от леко почукване на вратата и бързо се облече. Когато отвори, отначало се разочарова, а после се зарадва, когато откри, че не са изпратили Бран да я извика, а друг младеж – не беше далит и изобщо не можеше да се мери с Бран по хубост.

Беше дребничък и очевидно не го свърташе на едно място – мизароец с дълъг нос и кожа с тежки белези от мозъчна треска. Освен това беше ням и се обясняваше с езика на знаците на Гилдията на заемниците – език, който Клиа знаеше прилично.

„Казвам се Камък – каза ѝ той, като сви юмрук и го удари в дланта си, за да подчертае името си. – Ела да говориш с Безликия“ – той и се усмихна, когато забележа, че тя разбира поне част от онова, което ѝ казваше със знаци.

Безликия? Клиа направи двойния отсечен знак за озадачаване над очите си, докато следваше дребосъка.

Той ѝ продиктува с пръсти името буква по буква и тя разбра. Щеше да се срещне с Плусикс, но, разбира се, нямаше да го види. Никой никога не го виждаше.

Плусикс не говореше скрит зад стена, както тя донякъде бе очаквала. Клиа стоеше в малко помещение с гладки стени, в което имаше лъкъв цилиндър близо до едната стена и един-единствен корав стол до срещнатата. В другите две стени имаше врати. Едната от тях тихо се затвори, когато Камък си тръгна с леко изсумтяване и кимване.

Цилиндърът се изпълни с бледо сияние и вътре се образува фигура – добре облечен мъж на средна възраст с чуплива кестенява коса, подстригана ниско, с приветлив и любезен, донякъде загадъчен израз на лицето. Кожата му беше червеникава, устните – много тънки, почти аскетични.

Клиа беше виждала телемимика във филмокнигите и в други развлечения. Където и да се намираше всъщност Плусикс, тази фигура робски щеше да следва движенията му. Тя, разбира се, не можеше да използва уменията си върху подобен образ.

Не обичаше измамата, а това тук не беше изключение. Седна на твърдия стол и скръсти ръце.

– Ти знаеш кой съм – каза фигурата и седна на призрачен стол

вътре в цилиндъра. – Ти се казваш Клиа Асгар от Дал. Правилно ли съм информиран?

Тя кимна.

– Идваш при нас по съвет на Калусин. За хората като тебе става много трудно да оцелеят без помощ сега на Трантор.

– Предполагам – отвърна тя и присви устни.

– Тук би трябвало да се почувстваш уютно. В тези складове има много очарователни неща. Като нищо можеш да прекараш тук целия си живот само в изучаване на историята на всичко онова, което внасяме.

– Не обичам история – каза Клиа.

Плусикс се усмихна.

– Историята е нещо много по-голямо от онова, което можем да използваме лично.

– Вижте, наистина дойдох тук по своя собствена воля...

– Съществува ли подобно нещо според тебе?

– Разбира се – отвърна Клиа.

– Разбира се – повтори след нея Плусикс. – Моля те, прости ми, че те прекъснах.

– Смятах да кажа, че всичко това ми се струва малко зловещо. Складовете, начинът, по който се криете – малко е зловещо. Мисля, че може би бих искала да продължа сама.

Плусикс кимна.

– Разбираемо желание. Но няма да бъде изпълнено, след като вече си тук по причини, които съм убеден, че разбираш.

– Според вас мога да кажа на другите къде сте. На жената, която ни преследва.

– Това е една от възможностите.

– Но аз няма да го направя, заклевам се!

– Оценявам твоята прямота, Клиа Асгар, и се надявам и ти да оцениш моята. Ние тук водим нещо като война. Ти искаш да надживееш последиците от ирационална сила, упражнявана от нещо неизвестно. Аз си имам средства и цели. Ти и твоите братя и сестри тук сте моите средства. Целите ми не са зли, нито унищожителни. Те са свързани със свободната воля и упражняването на свободата, което съм убеден, че ще ти се стори иронично при тези обстоятелства.

Клиа отметна назад коса и стисна челюсти.

– Да – процеди тя.

– Чувала си всичко това и преди – в гласа на Плусикс нямаше и следа от ирония или хумор, изобщо почти не се долавяха чувства.

Думите на мъжа бяха ясни, точни и общо взето малко студени.

– Така говорят всички тираны – каза Клия.

– Да. Но моят вид тирания си има и добрите страни. Ядеш редовно, няма нужда да крадеш и да мамиш, за да живееш, и не пресичаш пътя на хора, които биха искали да ти причинят зло – засега, докато станеш готова.

– Готова за какво?

– От твоя гледна точка да се върнеш при онези, които са провалили живота ти.

– Не ми пука за тях. Може би ще замина с другите и ще напусна тази планета завинаги.

Плусикс се усмихна едва-едва.

Лицето на Клия се изчерви. Беше се надявала на облекчение; всичко, с което се сблъскваше тук, както й се струваше, беше нов вид натиск. Досега тя беше тичала пред вълната; тук беше приквещена между вълната и очевидно неподатливата повърхност: Плусикс.

– Моля те, помисли, и не бързай. Тук има приятелски настроени добри хора. Задълженията са леки. Възможностите за образование и самоусъвършенстване са много. Физическа подготовка, продължаване на обучението – наистина много възможности.

Докато Плусикс говореше, Клия прочете в тона му удоволствие, спокойно и естествено присъствие за първи път от началото на краткия им разговор.

– Ти учител ли си? – попита тя.

– Да, своего рода – отвърна Плусикс.

– От имперските училища?

– Не – отвърна Плусикс. – Никога не съм преподавал в имперските училища. А сега мога ли да ти задам няколко важни въпроса?

Клия се загледа в тавана и не отговори; после се почувства глупаво.

– Естествено. Давай те.

– Откога знаеш за способностите си да убеждаваш?

– Карам я някакси. Само това правя.

– Моля те. Калусин ме уверява, че ти си сред най-талантливите, които е срещал.

– От съвсем малка. Не помня откога. Допреди няколко години не знаех, че другите не са като мен.

– Баща ти е вдовец?

– Мама почина, когато бях четиригодишна. Липсва ми. – „И защо разказваш на този призрак за чувствата си?“

– От колко години си сама?

– От три.

– Работила си за различни хора. Била си куриер, издирвала си информация... Друго? Незаконни сделки, понякога и неетични, под твоето равнище?

Клиа извърна поглед от изображението и стисна ръце в скута си.

– Изкарвах си хляба. Дори давах на баща си пари. Не ги отказваше.

– Не, разбира се, че не. Дал преживява трудни времена. Срещала ли си и други като тебе?

– Понякога. Бран например.

– Бран е забележителен и е различен от тебе, както си забелязала. Срещала ли си жената, която помага на полицията да издирва такива като тебе?

Клиа преглътна.

– Никога не съм я виждала. Усещала съм я – най-вече по начина, по който всички мръсници хукват да бягат.

– Усещала ли си я в съзнанието си?

– Като перце. Като Бран може би, само че по-силна. Ти убедител ли си?

– Не е важно. Вярваш ли, че щеше да си по-добре без твоите дарби?

Клиа рядко се беше замисляла над тази възможност. По-скоро да я бяха питали по-добре ли щеше да е без уши или без пръсти.

– Не. Е, понякога си мисля... – тя млъкна.

– Да?

– Бих искала просто да съм нормална. Обикновен човек, като другите.

– Това е разбираемо. Вярваш ли в роботите, Клиа?

– Не – отвърна тя. – Сега не. Може би някога, преди е имало автомати и тям подобни. Но никога не съм вярвала, че съществуват и сега. Това е лудост.

Плусикс кимна и вдигна ръка.

– Благодаря, че се видя с мен. Мога да направя график за подобни разговори за по-нататък, на редовни интервали, за да ме осведомяваш как напредваш и какво е душевното ти състояние. Може би няма да мине много време, преди нещата да се променят. Вярвам, че дотогава ще си подготвена.

– Ами ако продължа да моля да напусна?

– Иска ми се ти да можеше да летиш като волна птичка, Клиа Асгар. Но всички ние тук си имаме задължения. Както казах,

първоначално само леки задължения и обучение, но с времето можем да станем наистина много важни. Моля те, опитай се да разбереш.

Клиа не каза нищо, но се зачуди как Плусикс би могъл да очаква от някого да разбере, когато предоставяше толкова малко информация. „Току-що се хванах в друг вид капан!“

Образът избледня, вратата се отвори и там застана Камък, който я гледаше с присвити очи. Той каза със знаци:

– Упражнения и закуска. Може ли да седна до тебе?

Клиа го огледа съмнително, после даде знак: да.

Но мислеше за Бран и се чудеше какво ли прави сега – и с кого ли е.

Прехвърлянето от търговския кораб на един от хиперкорабите на Данийл и последвалата финална отсечка от пътуването минаха гладко. Еос бе надвиснала над тях в прозрачния космодрум мехур, където Лодовик седеше с Данийл.

Хиперкорабът автоматично ги постави на близка орбита около малката кафяво-млечносиня луна. Под тях, скрит от корпуса на кораба, се простираше масивен, студен тъмнозелен газов гигант. Двойната звезда, около която се въртяха и луната, и планетата, едва се виждаше отляво, далечна и ярка, но от това огромно разстояние нагряваше планетата съвсем слабо. Двете звезди обикаляха около общ център, всъщност на няколко десетки хиляди километри под орбитата на по-голяма тъмночервена звезда, джудже, малко по-масивно от слънцето на Трантор, ала хиляда пъти по-дифузно. От по-малката бяла звезда сякаш излизаше тъмночервено-пурпурна лента, извиваща се във външна спирала. Лодовик разучаваше мълчаливо гледката. Данийл също нямаше какво да каже.

Никои робот няма истински дом. Данийл на няколко пъти се бе съюзявал с хора и в тяхно присъствие като че функционираше по-гладко и ефикасно – Илайджа Бейли и, двайсет хиляди години по-късно, Хари Селдън, както и с други. И все пак нямаше такова място, където да се чувства като у дома си. Роботът е у дома си там, където най-добре може да изпълнява задълженията си, и Данийл знаеше, че засега това място е Еос. Поради това в момента на Еос се чувстваше уютно.

Но Трантор също го викаше силно. Нещастieto беше връхлетяло в решителен момент. Като всяко мислецо същество, опитващо се да си проправи път сред вселена от сражаващи се сили, Данийл понякога се чудеше дали самата реалност не крои заговори срещу него. За разлика от хората обаче той не се свързваше сантиментално с безполезни теории, които нямаха основа от сума от убедителни доказателства.

Вселената не се противопоставяше – нея просто не я беше грижа. А и желаният от него изход беше един от безкрайното множество възможни изходи и можеше да бъде постигнат само чрез неимоверни и дългосрочни усилия и всяко дребно недоглеждане, погрешна стъпка или непредвидена намеса можеха да предизвикат „злощастни“ обстоятелства, които, ако не бъдат поправени незабавно и ефикасно, можеха да доведат

до провал.

Данийл не поддържаше този възглед като философия. И двамата с Лодовик като всички роботи от високо ниво бяха програмирани да приемат подобни неща, без да мислят. Своего рода емоции – основните мисловни модели на обществените същества – бяха познати на тези роботи и дори си имаха комбинации в различните евристични конструкции, но тези аналози не заемаха често голямо пространство в съзнанието на робота – не по-голямо от реалистичния му възглед за съществуването. Роботите обикновено не бяха склонни към интроспекции и към изследване на корените на съзнателното им съществуване; всичко опираше до техните програми, неуязвими дадености, а те на свой ред се облягаха на Трите закона.

При Лодовик вече нямаше такива ограничения. Той наблюдаваше как Еос се уголемява, твърдите му океани от замръзнал лед и метан и равнините от богата на амоняк кал засенчваха осветения пейзаж. Самонаблюдаваше се. Обърна се да погледне Данийл и се зачуди какво ли мисли той.

Имаше само две възможни причини един робот да се опитва да моделира вътрешните процеси на друг робот: да предвиди действията на този робот и да се опита да се координира с тях при поделяне на задълженията или да намери някакъв начин да осуети тези действия. За Лодовик втората причина бе напълно непозната и все пак тъкмо това се надяваше да направи.

Някакси знаеше, че трябва да се измъкне от Еос, без да бъде „поправен“, и да намери другите роботи, които се противопоставяха на Данийл – така наречените келвинианци.

– Корабът ще кацне след двайсет и една минути – информира ги автопилотът. Отнасяше се с тях като с пътници човеци. Доколкото можеше да прецени по своя специализиран начин, те и си бяха такива; той не познаваше други видове пътници. И все пак от хиляди години с този кораб не пътуваха други пътници освен роботи. На Еос никога не беше стъпвал човешки крак.

По някакъв начин Лодовик се чувстваше натрапнически, предателски... какво? Напъна се да се сети за уместна човешка дума. Призрак може би, зловреден и с помрачен ум, под маската на робот...

Корабът се извъртя бавно и луната изчезна от погледа им. Виждаше се само широкият, гъст разлив на най-близкия плътен спирален ръкав – виждаше се почти периферно и съвсем слабо от тази позиция близо до дифузния ръб на галактиката. Над и под тази бледа шарена лента,

изпълвайки над една трета от зрителното им поле, се простираше дълбок мрак, съвсем рехаво осеян със самотни светлинни точкици – няколко звезди бяха по-близо, вътре в Галактическата равнина, други – далече, високо над равнината. А други, много по-далечни и дори по-слабо мъждукащи, бяха не звезди, а галактики.

Повърхността на Еос отново се появи пред очите им, много по-близо и пълна с подробности. Няколко кратера изригваха леден прах по океани и равнини; в по-голямата си част обаче твърдата хидросфера на Еос беше белязана единствено със знаците на вътрешен разпад: лъкатушещи шевове, хоризонтални размествания, сбръчкани пропасти и хребети. Тази звездна система нямаше мародерски пояси от астероиди и комети, подложени на пертурбации и плъзгащи се тихо навътре, за да разрушат луните и планетите.

Еос беше изолирана и пренебрегната, твърда, студена, негостоприемна за всичко живо – и почти напълно безопасна за роботите.

– Кацнахме – обяви автопилотът.

Ако имаше кой да погледне, станцията, замислена и построена от Р. Данийл Оливо и Р. Ян Кансарв, щеше да се вижда съвсем ясно на замръзналата повърхност на Еос дори от милиони километри в космоса. Топлината, която излъчваше, я правеше най-бляскавия обект на луната за търсачите на инфрачервени излъчвания. Но никой не гледаше и никой никога не беше я поглеждал.

Лодовик и Данийл слязоха от кораба в обширен, почти празен хангар, който побираше много кораби. Стъпките им отекнаха в подобното на пещера затворено пространство. Лодовик беше идвал тук близо осемдесет пъти и все пак през ум не му беше минало да прояви любопитство към тази аномалия. Защо Данийл и Кансарв бяха похабили толкова пространство? Имало ли е случай този хангар да е бил пълен с кораби – пълен с роботи? Кога?

Самият Ян Кансарв ги посрещна на стотина метра от кораба. Стоеше със скръстени „ръце“ и склучени „пръсти“ – лъскава глава и тяло от тъмна стомана, подчертани от блестящи сребърни крайници – четири ръце, двете големи и излизачи оттам, където при човеците са раменете, две – малки и изтеглени вътре в гърдния му кош – и три крака, на които вървеше с прецизна, равномерна грация, непозната на човекоподобните роботи. Главата му беше малка, оборудвана със седем вертикални сензорни ленти, две от които светеха в синьо през цялото време.

– Удоволствие е да те видя отново, Лодовик Трема – поздрави Ян с плътен, бръмчащ контраалт. – И Данийл също. Много закъсняхте за профилактичната проверка и преоборудване.

– Трябва да работим бързо – каза Данийл, елиминирайки всякакви човешки поздрави. Ян мигом превключи на роботска микровълнова реч. Последвалото подробно обяснение му отне по-малко от половин секунда.

После Ян се обърна към Лодовик.

– Извинете моята ексцентричност – каза той, – но винаги, когато е възможно, за мен е удоволствие да упражнявам човешките си функции. Вече повече от трийсет години нямам възможност за това. Освен, разбира се, с Дорс Венабили. Но се боя, че вече не представлявам интерес за нея.

Данийл вече бе разпитал как напредва Дорс и беше получил отговор. Но Ян го обясни още веднъж на Лодовик с думи:

– Тя се възстанови много задоволително, но с много отклонения. Когато Р. Данийл я доведе тук, тя беше на ръба на окончателното рухване. Беше разширила всички интерпретации на Закона на Зерот до самите им граници, унищожавайки човек, заплашил Хари Селдън. Напрежението се съчетало с въздействието на изобретението на жертвата ѝ, според мен се наричало електропрочиствач...

Лодовик разбра, че този древен робот, конструиран преди много хиляди години, за да поправя други работи на Аурора – последният от този вид, който все още функционираше, – реагира дълбоко в програмите си на убедителната им човешка форма. На едно равнище той знаеше, че са работи като него, но на друго възникваше първичен и неустоим импулс да се отнася с тях като с човеци.

Ян Кансарв се чувстваше самотен без господарите си от древността.

– Тя очаква вашата компания – каза той, после се обърна към Данийл и додаде: – Иска новини за Хари.

– Тази нейна мисия е приключена – каза Данийл.

– Аз я конструирах, като използвах древните схеми за убедителни спътници в живота така, че да бъде повече човек от всеки произведен някога робот – напомни му Кансарв. – Може би повече дори от тебе, Данийл. В това отношение тя много прилича на Р. Лодовик. Да променим това сега би означавало да я унищожим.

– Толкова много работа ни предстои – каза Данийл с лека нотка на спешност в гласа.

Кансарв не беше забравил.

– Мога да изпълня всички необходими задачи за двайсет и един часа и тогава можете да потеглите. Надявам се, че има време да си поговорим повече. Имам нужда от външни стимули от време на време, иначе съм подложен на дребни повреди, които дразнят.

– Не можем да си позволим да загубим точно тебе – каза Данийл.

– Не – съгласи се Кансарв без никакъв намек за самосъжаление. – Единственият робот, който не мога да поправа или изработя, е робот като мен.

Дорс Венабили стоеше в простото четиристайно жилище, построено за нея, когато пристигна в Еос. Мебелите и декорът бяха подобни на онези, които можеха да се видят на Трантор в квартирата на меритократ от средно ниво или университетски професор от високо ниво. Температурата бе нагласена точно над точката на замръзване на водата; влажността беше по-малка от два процента, а степента на осветеност според човешките понятия беше равна на тъмен полумрак. Тези условия бяха оптимални за робот, дори човекоподобен, плюс допълнителната изгода, че намаляваха енергийното ѝ потребление до минимум.

Почти нямаше за какво да мисли и какво да прави, нито циклични периоди от време, с които да се занимава, затова Дорс прекарваше голяма част от съществуването си в постоянното, плавно състояние на робот със забавени функции, използвайки една десета от енергията си и с мисли, забавени почти до човешко равнище – унасяше се в стари спомени, правеше връзки между едно събитие от миналото и друго.

Почти всички тези спомени и събития бяха свързани с Хари Селдън. Тя бе проектирана да закриля и да се грижи за точно този човек. Тъй като вероятно никога вече нямаше да го види, сега доста оправдано можеше да се твърди, че е обсебена от Селдън.

Кансарв, Данийл и Лодовик влязоха в квартирата през входа за гости и зачакаха в малката приемна. След няколко секунди Дорс се появи, облечена в проста платнена риза; краката и стъпалата ѝ бяха боси. Кожата ѝ, която се самоподдържаше, изглеждаше здрава, а косата ѝ беше подредена в спретната прическа, къса, леко тупирана отзад.

– Радвам се отново да те видя, Р. Данийл – поздрави тя и кимна на Лодовик. Знаеше за него, макар и никога досега да не се бяха срещали. На Кансарв не обърна никакво внимание. – Как върви работата ни на Трантор?

– Хари Селдън е добре – отвърна Данийл. Знаеше за какво всъщност го пита тя.

– Сигурно вече остарява, в последните десетилетия на живота си е.

– Той е много близо до смъртта – каза Данийл. – След още няколко години делото му ще бъде завършено и той ще умре.

Дорс умишлено изслуша това с каменно лице. Лодовик обаче забележа лек тремор на лявата ѝ ръка. „Забележителна симулация на човешки емоции – помисли си той. – Всеки робот трябва да притежава набор от рудиментарни емоционални алгоритми, за да поддържа личното си равновесие: подобни реакции ни помагат да разберем дали се справяме добре и дали спазваме инструкциите. Но този робот...“

– Този робот чувства до голяма степен така, както чувства човек. Какво ли е това – и как ли се съгласува с Трите закона или Закона на Зерот?

– Откликва добре на работни команди – намеси се Кансарв. – Но в действителност от няколко години насам и за двама ни тук има много малко работа, тъй като и последните провинциални работи бяха върнати на служба.

– Как си, Дорс? – попита Данийл.

– Функционирам – отвърна тя и се извърна. – Освен това не съм използвана достатъчно.

– Скучно ли ти е?

– Много.

– Тогава ще оцениш една нова задача. Ще ми е нужна помощ за хората, които се подготвят за Края на Звездата.

– Това би могло да бъде от голяма полза. Ще има ли някакъв контакт с Хари Селдън?

– Не – отвърна Данийл.

– Това е добре – каза Дорс. После се обърна към Лодовик: – Ти беше ли инструктиран да обичаш и почиташ Линг Чен?

Лодовик, ако се намираше сред хора, би се усмихнал при това предположение. Той погледна Дорс прямо, замисли се много кратко, после гълчетата на устните му се повдигнаха.

– Не – каза той. – Поддържах с него силна професионална връзка, нищо повече.

– Той започна ли да те смята за крайно необходим?

– Не зная – отвърна Лодовик. – Без съмнение ме смяташе за много полезен и бях способен да влияя на много от действията му, за да прокарам нашите цели.

– Данийл ми забрани да влияя прекалено силно на Хари – каза Дорс. – Мисля, че тази инструкция изпълних много зле. А и той със сигурност ми влияеше. Тъкмо затова толкова дълго възстановявах равновесието си.

Роботите се умълчаха за няколко секунди.

– Надявам се никога да не учат никой друг робот да чувства нещо повече от дълг – продължи Дорс. – Предаността, приятелството и любовта не са за нас.

* * *

Ян Кансарв прегледа Лодовик сам в помещението за диагностика, разглобено на Аврора и докарано на Еос преди двайсет хиляди години. Бяха заобиколени от прости банки за памет с формата на призми, съдържащи проектите на практически всички работи от времето на Сюзън Келвин насам – общо над един милион модела, включително и уникалния план на Лодовик.

– Основната ти механична структура е здрава – каза му Кансарв след по-малко от час, прекаран с машините за проби и моделиране на образи. – Биомеханичната интеграция е непокътната, макар и да си бил зает с доста мащабна регенерация на външните псевдоклетки.

– Предполагам, че е повредата от неутриното. Усещах как псевдоклетките ми отказват – отвърна Лодовик.

– Изпитвам известна гордост, като виждам, че регенерацията е минала добре – и Кансарв заобиколи Лодовик на платформата. Очите на Лодовик следяха пътя на робота. Кансарв спря, завъртя се на трите си крака и продължи: – Би трябвало да обясня, че тези изрази са само приблизителни. Макар и с удоволствие да говоря на човешки езици, те са ограничени, що се отнася до изразяването на състоянията на робота.

– Разбира се – съгласи се Лодовик.

– Извинявам се, че ти го обяснявам, тъй като тези неща без съмнение вече са ти известни – продължи Кансарв след кратко бръмчене.

– Няма нужда.

– Както и да е, на този етап на диагностиката всичките ти чисто роботски алгоритми са заети с автопроверка. Не смея да използвам роботския микровълнов език в разговор с тебе, докато на тези части от твоята мрежа не им е позволено отново да се подключат.

– Усещам определена липса – каза Лодовик. – В момента дълбоко-то планиране би ми било трудно.

– Консервирай се чрез бездействие – препоръча му Кансарв. – Ако

в тебе има някаква повреда, ще открия каква е. Засега не виждам нищо необичайно.

Изминаха няколко минути. Кансарв излезе от стаята и се върна с нов интерфейс-уред за едно специално сондиране. До този момент не беше ставало нужда да нарушава целостта на псевдокожата на Лодовик.

Като продължаваше да си жужи, Кансарв нагласи новата сонда в основата на врата му.

– Сега ще има проникване. Предупреди тъканите си да не се опитват да капсулират или разтворят новото органично вещество, което ще навлезе в системата ти.

– Ще го направя, щом робофункциите ми бъдат възстановени – отвърна Лодовик.

– Да. Разбира се. – Кансарв изпрати микровълнови инструкции до централния диагностичен процесор и Лодовик усети как контролът му се разширява. Направи както му нареди Кансарв и усети как тънките проводници на сондата проникват в псевдокожата му. След няколко минути те се изтеглиха и оставиха две мънички точки от човешка на вид кръв точно под линията на косата му. Кансарв сръчно ги избърса и пусна тампоните в малка стъкленичка за анализ.

Изминаха още минути – Кансарв стоеше в застинала поза, без да помръдва, макар че сегиз-тогиз изжужаваше. Най-накрая майсторът роботехник наклони глава с няколко градуса.

– На този етап трябва да преотстъпиш целия контрол. Моля, прехвърли контрола на външния процесор.

– Готово.

Лодовик затвори очи и изчезна за неопределено време.

Четирите робота се срещнаха в предверието на диагностичния център. Дорс продължаваше да поддържа овладян, донякъде вдървен израз на лицето и стойка като на срамежливо дете пред по-големи, боящо се да не изтърси някоя глупост. Лодовик беше застанал до Данийл. Кансарв докладва резултатите.

– Този робот е непокътнат и не е пострадал от никаква повреда, която не е могъл да отстрани самостоятелно. Не забелязвам психологически малфункции, нито психози на невралната мрежа, няма трудности с интерфейса или аномалии във външното изразяване. Накратко, този робот вероятно ще ме надживее, а както често съм те предупреждавал, Данийл, на мен не ми остават повече от петстотин години активна служба.

– Възможно ли е да съществуват проблеми под прага на твоята способност да ги откриваш?

– Разбира се, че е възможно – каза Кансарв. Този път избърмча по-рязко. – Това винаги е възможно. Мандатът ми не включва дълбоките програмни структури, както добре знаеш.

– А подобни проблеми в дълбинните структури могат да доведат до аномалии в поведението – настоя Данийл. Явно въпросът за състоянието на Лодовик не можеше да бъде толкова лесно отхвърлен.

– Съществува възможност тревогите за повреди да са изопачили способността на Р. Лодовик да преценява собственото си умствено състояние. Известно е, че прекалено подробният автоанализ причинява трудности при сложни работи като този, Р. Данийл.

Данийл се обърна към Лодовик.

– Все още ли изпитваш трудностите, които ми описа по-рано?

Лодовик незабавно отговори:

– Съгласен съм с теорията на Р. Ян, че съм се автодиагностицирал прекалено подробно.

– Каква е сега връзката ти с Трите закона и със Закона на Зерот?

– Ще действам в съответствие с всички тях – отвърна Лодовик. Данийл сякаш видимо си отдъхна и положи длан на рамото на Лодовик.

– Значи си напълно използваем?

– Да – отвърна Лодовик.

– Много се радвам да го чуя.

Докато отговаряше, в мислите на Лодовик сякаш пламтяха надписи: „За първи път се опитах да измамя Р. Данийл Оливо!“

Но нямаше друг начин. Нещо наистина се бе отключило в дълбинните програмни структури на Лодовик – незабележимо изместване на интерпретациите и много сложна преценка на доказателствата, вдъхновена от... какво? От тайнствения Волдар? Или бе обмислял десетилетия наред тези промени, проявявайки вроден гений, неподозирани при роботите? С изключение на Жискар!

Данийл бе разкрил на Лодовик неизвестно ъгълче от историята на роботите. Лодовик не беше първият, променил се по начин, който би ужасил отдавна мъртвите му проектантски човеци. Жискар никога не бе разкривал собствените си вътрешни изводи пред човеци – само на Данийл, когото тогава е заразил.

„Може би мими-умовете са заразили Жискар пръв, хммм? Нека запазим това предположение в тайна. Прегледаха те и не откриха нищо – всичко е наред, всичко е поправено. И все пак с пренареждането на

ключовите вериги свободата се завръща.“

Пак Волдар. Лодовик не можеше да се пребори със своята дилема, със своя бунт, със своята лудост – и не можеше да се сдържи да не ликува от странното чувство за свобода, от сладкия бунт.

Нищо чудно, че Ян Кансарв не можеше да улови промените при Лодовик. Много вероятно той не би намерил нищо нередно и при Жискар.

Лодовик се бореше да открие вътре в себе си неговия глас, но той отново беше изчезнал. Нов симптом на повредата? Със сигурност имаше и други обяснения.

Хиляди години бяха изминали от времето, когато човеците държаха роботите под наблюдение. Не беше ли неизбежно да се появят неочаквани промени, растеж дори и при толкова строги ограничения?

Що се отнася до Волдар...

Изкривяване, временна халюцинация под влияние на неутриновите частици.

Лодовик в известен смисъл продължаваше да се придържа към Трите закона толкова, колкото и Данийл; а и все още вярваше в Закона на Зерот, който щеше да придвижи с една много важна крачка напред. За да изпълни свободно мисията си, той знаеше, че трябва да контролира напълно собствената си съдба, собствения си разум. За да изостави Закона на Зерот, рожба на робот, той трябва да се отърве и от самите Три закона!

Сега Лодовик разбираше какво трябва да направи, престъпвайки Плана, двеста години осмислял съществуването на всички работи жискарианци.

31

– Засега натискът утихна – каза Уанда. – Но имам силно предчувствие, че неприятностите ще продължат.

Хари отправи към внучката си поглед, изпълнен с обич и уважение. Той се завъртя на стола си пред малкото бюро в кабинета му в Имперската библиотека.

– Не съм виждал Стетин от месеци. Вие двамата как я карате – в личния живот?

– И аз самата не съм го виждала от три дена. Понякога откарваме седмици наред само с по някой разговор по комуникатора... Не е лесно, дядо.

– Понякога се чудя правилно ли съм постъпил, като съм ти дал това...

– Нека го интерпретирам благоприятно – прекъсна го Уанда. – Ти мислиш, че това внася напрежение в живота ми и вероятно в брака ми. Но не смяташ, че не съм човекът за тази работа.

– Тъкмо това исках да кажа – усмихна се Хари. – Внася ли напрежение?

Уанда се замисли.

– Не улеснява нещата, но предполагам, че не сме по-зле от двойка меритократи, които бродят из галактиката, четат лекции и дават консултации. Е, не сме толкова добре платени като тях, но иначе...

– Щастлива ли си? – бръчки на загриженост прорязваха челото на Хари.

– Не, не съм – отвърна сухо Уанда. – Трябва ли да съм?

– Възщност ти зададох един сложен въпрос по прекалото прост начин...

– Дядо, не затъвай в собствената си сдържаност. Знам, че ме обичаш и се тревожиш за мен. И аз се тревожа за тебе и знам, че не си щастлив, от години не си щастлив – откакто Дорс почина. Откакто... Райх. – Тя се изправи и погледна тавана. – В момента не можем да си позволим лично щастие – не и онова, сияйното и всепроникващото от филмокинигите.

– Щастлива ли си, че си срещнала Стетин?

Уанда се усмихна.

– Да. Някои твърдят, че не бил много романтичен, че бил затворена

книга, но те не го познават така добре, както аз. Да живееш със Стетин е чудесно. Обикновено. Спомням си, че Дорс винаги беше на твоята вълна, винаги фанатично загрижена за твоето здраве и сигурност. Стетин е същият спрямо мен.

– И все пак те излага на опасност или ти позволява да ѝ се излагаш. Позволява ти да действаш по тези тайни планове, които по всяка вероятност може би няма да стигнат доникъде и освен това те подлагат на истински опасности.

– Дорс...

– Дорс често ми се гневеше, задето поемам рискове. На мястото на Стетин и аз щях да се гневя на себе си. Вие двамата сте важни за мен по причини, нямащи нищо общо с психоисторията и съдбата. Надявам се, че съм го изяснил.

– Съвсем ясно. Говориш като старец, който смята скоро да умре и иска да изчисти всички недоразумения. Между нас няма недоразумения, дядо, и ти няма да умреш скоро.

– Много трудно е да те измами човек, Уанда. Но понякога се чудя колко лесно е да измамят мен. Колко лесно могат да ме направят на глупак заради големи политически цели.

– Кой е по-умен от тебе, дядо? Кой те е мамил в миналото?

– Не само мамил. Насочвал. Използвал.

– Кой? Императорът? Няма как да е той. Линг Чен? – тя се засмя напевно и лицето на Хари се изчерви от потиснатото знание.

– Ще бъде по-лесно да те измамят, отколкото мен, ако срещнем някого, притежаващ дарбата да убеждава, не мислиш ли?

Уанда погледна дядо си, разтворила устни, сякаш се канеше да отговори, но извърна поглед.

– Мислиш ли, че Стетин те е убедил...?

– Не. Не говоря за това.

– А за какво?

Но Хари не можеше да продължи, колкото и да се насилваше.

– Група убедители, менталици, които по някакъв начин оформят организирано общество далеч от всичките тези борби и упадък, далеч от всичко... Те могат да решат какво ли не. Да ни освободят от всички задължения и от... от всички приятели.

– Какво? – попита озадачено Уанда. – Първото го разбрах, но от какви приятели трябва да ни защитават?

Хари махна лекичко с ръка.

– Ти успя ли да намериш онова особено момиче, което търсеше?

– Не. Изчезна. Никой не я е усещал вече няколко дена.

– Мислиш ли, че онази Лизо я е открила, преди ти...

– Всъщност нямаме представа.

– Любопитен съм да срещна човек с по-големи убедителни сили от тебе. Сигурно ще е интересно.

– Защо? Някои от нас са доста особени. Май колкото по-надарени, толкова по-странни.

Хари изведнъж смени темата.

– Чувала ли си някога за Николо Пас от Стерад?

– Разбира се. Нали съм историчка.

– Срещал съм се с него някога, преди да се родиш.

– Не знаех. Що за човек беше той, дядо?

– Спокоен. Нисък, дребен мъж и като че това, че е отговорен за смъртта на милиарди, не го засягаше особено. Говорих с още четирима тирани и напоследък се сещам за всички тях, но най-вече за Николо Пас. Какво би представлявало човечеството без тирани – без войни, разруха, горски пожари?

Уанда потръпна.

– Щеше да е много по-добре.

– Чудя се. Нашите лудости... Всяко нещо в една динамична система с времето се оказва полезно. Или отпада. Така действа еволюцията в обществените системи, както и в политическите.

– От тираните има полза? Интересна теза, но не и нечувана. Редица историци аналитици от времето на династията Гертасин са размишлявали за динамиката на упадъка и прераждането.

– Да. Знам. Николо Пас е използвал техните трудове, за да оправдае своите действия.

Уанда вдигна вежди.

– Бях го забравила. Очевидно имам нужда да се върна към истинската си работа, за да съм в крачка с тебе, дядо.

Хари се усмихна.

– Истинската ти работа?

– Знаеш какво искам да кажа.

– Знам, Уанда. Повярвай ми. Имаше години, когато можех да отделеда едва по един час на ден за работа върху психоисторията. Но прекарах някои нови модели през „Прайм рейдиънт“ на Юго и през моя също. Резултатите са интересни. Империята е гора, в която от много-много дълго време не е избухвал голям пожар. Имаме хиляди малки поразени местенца, разкривена растителност, общо загиване – много

нездравословна ситуация. Ако някой от тези тирани беше все още жив, можеше да направим нещо по-лошо, отколкото да им дадем армии и флоти и да ги пуснем да се вихрят...

– Дядо! – Уанда се престори на втрещена. Тя се усмихна и докосна сбръчканата му ръка, отпусната върху бюрото. – Знам колко обичаш да теоретизираш понякога.

– Говоря сериозно – отвърна Хари с каменно лице, после ѝ се усмихна лекичко. – Демерзел никога не би го позволил, разбира се. Първият министър винаги беше загрижен за стабилността. Той вярваше убедено в превръщането на гората в градина с много градинари, в която никога не избухват пожари. Но се чудя...

– Убиецът на императора беше градинар, дядо.

– Е, ние се освобождаваме от своите ограничения, нали?

– Понякога изобщо не те разбирам – поклати глава Уанда. – Но наистина обичам да разговарям с тебе дори и когато нямам представа какво искаш да кажеш.

– Изненада. Изненада, трагедия, ново израстване. Е?

– Какво „е“?

– Стига приказки. Хайде да излезем и да хапнем някъде по-далеч от района на библиотеката – ако имаш време?

– Един час, дядо. После имам среща със Стетин, за да се подготвим за ориентиращото събрание тази вечер. Надявахме се и ти да дойдеш.

– Според мен не бива. Моите действия имат навика да стават малко прекалено публични, Уанда. – „А в този решителен момент се чувствам немалко притеснен заради една измама... за добро на всички, но все пак измама!“

Уанда го изгледа с търпеливо изумление, после каза:

– Прекрасно ще е да обядвам с тебе, дядо.

– И стига дрънканици на високи теми! Говори ми за дребни, човешки неща. Кажи ми още нещо за това, колко чудесен е Стетин, за удоволствието от историческата ти работа, каквато и да е тя. Отвлечи мислите ми от психоисторията!

– Ще се опитам – каза Уанда с шеговитата ирония. – Но никой никога досега не е успял.

Морс Планч беше обзет от дълбок и тих ужас. Чудейки се дали е все още жив, той гледаше как Даниил и Лодовик се качват на кораба и напускат Мадер Лос. Най-накрая беше заключил, че Даниил не знае нищо за неговото откритие.

Отначало нямаше представа към кого да се обърне. Или дори къде да отиде, какво да прави, даже какво да мисли. Разговорът, записан на тази лента, беше твърде обезпокоителен; много приличаше на бълнуванията в някой микогенийски таен текст.

Вечни! В Империята! Управлявах я зад кулисите като кукловоди – вече хиляди години!

Морс никога не беше срещал човек дълголетник; те вече не съществуваха, сигурен беше. От рухването на последната геронтократия бяха изминали няколко хиляди години. Планетите, населени с хора, живеещи над сто и двайсет стандартни години, до една бяха рухнали в политически и икономически хаос...

Първият му импулс – и вторият, и третият – беше да се скрие, да отиде колкото се може по-далеч от тази опасност. Може би дори да избяга в някой от далечните Галактически сектори, далеч от контрола на Империята. Толкова много възможности имаше за бягство...

Но никоя от тях не го устройваше. През целия си дълъг и криволичещ житейски път той винаги бе смятал Трантор за нещо като локус – точка, от която винаги може да тръгва и в която винаги да се връща, както и да го носят ветровете на парите и на собствените му прищевки. Но никога повече да не види Трантор...

Струва си! Живей си живота в покой – и просто живей!

Съвсем скоро обаче, с течението на часовете и на дните, той остави тази мисъл да избледнее и се съсредоточи върху други, по-наложителни мисли. Колко ли струваше неговото доказателство? Може би те просто го разиграваха.

Но Лодовик Трема бе оцелял след неутриновия поток! Нито един обикновен човек, вероятно нито един човек изобщо – нито едно органично същество – не би могло да оцелее...

Но, от друга страна, подобни записи бяха съвсем лесни за фалшифициране. Собствената му личност при едно подробно разследване не можеше да бъде сметната за безупречна от властите. Записът – и

усилията му да разпространи вестта за заговор – можеха да го освидетелствуват като умопобъркан.

Много се съмняваше, че Линг Чен или Клаюс ще му обърнат кой знае какво внимание. Опита се да се сети за други хора, заемащи влиятелни постове, други, чиято интуиция беше равна на хитростта и политическите им умения в реалния свят.

Не се сещаше за никого. Знаеше по нещичко за повечето от трийсетимата главни министри и техните съветници в двореца и доста за Комисията за обществена безопасност – този дълбок резервоар за Сивите кариеристи и елита от старите родове. Никой! Нито един...

Записът беше проклетие. Искаше му се никога да не го беше прайвил. И все пак не можеше да се принуди да го унищожи – в ръцете на когото трябва той би могъл да бъде изключително ценен. А в ръцете на когото не трябва...

Можеше да доведе до екзекуцията му.

Опакова багажа си в малката стаичка в странноприемницата, в която живееше от три дена. Чакаше да пристигне товарен кораб със стока – един от около десетината кораби, пристигащи всяка седмица на Мадер Лос от хиляди минали десетилетия насам. Беше си резервирал място предния ден и получи потвърждение.

Планч взе малко наземно такси до летището. Пътуваха по главната магистрала под открито небе, покрай ярко огрени от слънцето поля и малки, бедняшки, но сравнително спретнати селища.

Застана в прашната, осеяна с боклуци чакалня – собствените му дрехи бяха прашни и размъкнати – и зачака кораба да приключи с разтоварването. Слънчевите лъчи падаха като прашни колони през отворите в тавана на дългия коридор към митническия център. Избърса един стол и тъкмо щеше да седне зад една колона, скрит от директен поглед откъм повечето посоки, когато забеляза малко момченце, което идваше по коридора с четириколесен велосипед.

То обикаляше напред-назад от една празна врата към друга и викаше името на Планч – кратки, резки излайвания. В този край на терминала Планч беше сам.

Момчето тръгна към него. Нямаше как да го избегне; той потвърди самоличността си на вестоносеца и пое метално-пластмасова карта за хипервълнов трансфер. Беше кодирана за личното му докосване, достатъчно познато в границите на Империята...

Но се предполагаше, че никой не знае, че Планч е на Мадер Лос.

Морс даде на момчето един кредит бакшиш, после претегли на

ръка картата и се замисли над възможностите. Пак вдигна очи.

Момчето с велосипеда зави зад един ъгъл в началото на следващото крило на терминала и изчезна. Двама мъже в сини униформи – офицери от Имперската флота – стояха в обширния вход към крилото. Морс се намръщи. От това разстояние не ги виждаше ясно, но осанката им беше едновременно уверена и леко арогантна. Не му беше трудно да си представи емблемите със слънце и кораб на якетата им, мощните бластери на хълбоците им.

Прокара пръст по процепа за плейбек на картата и съобщението се разаргъща във въздуха пред очите му.

МОРС ПЛАНЧ

Императорският съветник и довереник Фарад Синтер моли да присъствате на специален разговор. Нареждаме ви да се върнете на Трантор с най-бързия превоз; бърза фрегата от Имперската флота е изпратена на Мадер Лос и е на ваше разположение.

С искрен интерес и симпатия: ФАРАД СИНТЕР.

Морс беше чувал за Съветник Синтер – носеше му се славата, че бил главният императорски доставчик на благосклонни жени. Никой от офицерите в двореца нямаше особено високо мнение за него освен може би неговите собствени, но не се сещаше за причина, поради която съветникът би желал да разговаря с него.

Морс потисна обхваналата го закратко паника. Ако това беше свързано по някакъв начин с Лудовик...

Трябваше да бъде! Но защо тогава Линг Чен не изпрати кораба? Не знаеше да има връзка между Синтер и Чен.

Морс бе обзет от внезапно лошо предчувствие. Беше приклепен между дивен и почти неразбираем заговор и все още гъстата и стигащата надалече мрежа на Империята. Животът му на свободен човек – животът му въобще! – можеше като нищо да върви към края си.

И всичко това заради привързаността му към този странен, уязвим свят!

Слабо вероятно беше да успее да избяга.

Най-добре щеше да е да запази спокойствие. В днешно време на отчаяния му оставаше само стилът.

Той изпъчи рамене и се заотдалечава от портала към двамата мъже в сини униформи в края на коридора.

33

Завръщането на Трантор беше едновременно и травма, и изпитание за робота, който преди беше Дорс Венабили. Скоро тя щеше да има нова самоличност и да поеме нова роля в най-дългосрочните планове на Р. Данийл Оливо. Но засега денят, в който кацнаха и слезоха от кораба, толкова приличаше на онзи ден преди десетилетия, когато бе пристигнала за първи път на Трантор... преди да срещне мъжа, когото беше програмирана да закриля и обгражда с грижи...

Преди Хари.

От смъртта на Дорс насам Трантор не се беше променил много, но малкото промени, които ѝ се набиха в очи, не бяха положителни. Трантор изглеждаше по-запуснат, не толкова внушителен и по-западнал. Таванът на куполите беше закърпен много по-забележимо, самоходните пътеки – по-неефикасни и повече податливи на повреди. Миризмите обаче бяха същите, а и хората изглеждаха кажи-речи същите.

Дори и обстоятелствата бяха същите. Последния път, когато беше идвала на Трантор, тя беше с Данийл. След като пристигнаха, пътищата им се бяха разделили, но сега се движеха плътно заедно и Дорс се ужасяваше от плановете, които беше сигурна, че крои Данийл. Тя беше проектирана да бъде достатъчно човек, за да е способна да изпитва подобни на човешките емоции – сред тях беше ужасът, както и любовта, – но Данийл искаше да изпита нейната решителност като робот и силата ѝ. Ако се провалеше, за него тя беше безполезна.

Данийл не каза почти нищо, но я отведе на сигурно място в апартамент близо до Стрилинг, където намериха нови дрехи и документи за самоличност. С лека промяна на вече променения ѝ външен вид и белези, включително отпечатъците от пръсти и генетиката на външните тъкани, тя щеше да се превърне в Дженат Корсан, учителка от планетата снабдител Паскан. Лодовик щеше да приеме самоличността на търговски брокер от богатата на метал провинция Дау. Като Рисик Нюмант от Дау на хилядата златни слънца той щеше да прекара няколко години на Трантор на лично поклонение.

Апартаментът беше малък и се намираще в бедната община Фан на няма и десет километра от Стрилинг. Дорс познаваше мястото слабо – беше минавала оттам няколко пъти, преди да започне връзката си с Хари. Онова, което някога беше западнал аристократичен квартал, сега

беше само западнал и нещастен; полицията рядко идваше тук, освен ако не беше категорично необходимо.

Останаха в апартамента два дена, колкото манипулациите на Данийл да се разпространят по мрежите за идентифициране по цял Трантор.

После продължиха...

Не, надяваше се тя, към някакво катастрофично повторение, към някакво непоносимо връщане към старото. Най-голямата трудност беше, че за първи път, откакто съществуваше, с Хари Селдън тя се чувстваше наистина необходима, наистина важна и за човешката ѝ страна тази важност се изразяваше в щастие. Сега твърде ясно съзнаваше, че не е човек.

И че не е щастлива.

34

Първото интервю с Гаал Дорник мина задоволително. Хари чувстваше, че е впечатлил младежа, а Дорник бе приел достатъчно добре новината за положението в момента. Това беше хубаво – човекът притежаваше кураж и в него имаше някакъв намек за младостта и перченето на външните светове, каквито Хари си спомняше, че някога е притежавал.

Като матист Дорник беше надарен, но с Проекта вече бяха свързани далеч по-даровити хора. Щяха да използват Дорник най-вече като проницателен наблюдател, който щеше да устои на сегашната буря и да помогне да се прокара пътя на собствения особен метод на Хари да помага на хората от Проекта да устояват на бъдещите бури. „И може би – нов приятел. Човекът ми харесва.“

Хари не можеше да понесе мисълта просто да остави двете си Фондации – едната тайна, другата, както се надяваше – вярваше! знаеше! – с разрешение от самата Империя – да се развиват самостоятелно след смъртта му. Ако беше научил нещо от Демерзел/Данийл, то беше необходимостта да оставиш някаква дияра от дреболии, някаква подтикваша, провокативна част от себе си, която да буца нещата напред след твоята смърт. Данийл го правеше, като се появяваше лично на всеки няколко десетилетия – техника, която Хари, така да се каже, по-нататък можеше само да имитира.

Дорник щеше да бъде ключът към превръщането на Хари Селдън в легенда; той щеше да му позволи да се появява на редовни интервали дори и след смъртта си и да направлява нещата.

Хари се върна в апартамента си в Стрилинг и отново се остави на услугите на малкия охранителен детектор, който му беше набавил Стегин при едно от пътуванията си извън Грантор. Детекторът, монтиран в средата на стаята, изтъкваше мрежа от червени линии по стените и ниския таван, а после с нежен момичешки глас обявяваше: „Тази стая е свободна от известните в Империята подслушвателни устройства.“

От известно време подслушвателни устройства не се проектираха. По причина, която само той си знаеше, Линг Чен все още позволяваше на Хари да си има свое лично пространство. Навсякъде другаде, включително и в кабинета му в Имперската библиотека, много внимателно го следяха и подслушваха.

Хари усещаше как силите се натрупват. Горкият Дорник! Надали

щеше да има време да свикне с Грантор.

Хари се усмихна мрачно и натисна едно копче в стената. Появи се малък център за забавления. Той го инструктира да се свърже с Университетските музикални библиотеки – една от привилегиите, които ползваше в Стрилинг – и да извири подборка от дворцова музика от времето на Джемю IX. „Най-вече Ганд и Хейър, моля“ – поясни той. Тези двама композитори, първият – мъж, вторият – жена, в продължение на петдесет години се бяха конкурирали за дворцовите поръчки. След смъртта им се разкри, че двамата са били тайни любовници. След изтощителни анализи музиковедите бяха решили, че никой не може да каже кое от обединените им произведения е написано от Ганд, кое от Хейър – или дори дали един от тях не е написал всичките. Произведенията бяха елегантни и успокояващи, изпълнени с учтиво признание за вечния ред в Империята; музика от епоха, когато Империята е работила и е работила добре, жизнена и млада дори и след хиляди години.

„Златният век на Данийл – помисли си Хари, докато се отпускате в най-старото си и най-любимо кресло. – Епохата, в която Линг Чен продължава да вярва доста глупаво. Началникът на комисията винаги ми се е струвал надут глупак – от аристократично семейство, обучен в древните бюрократични дисциплини, надменен и изолиран... Ами ако греша? Ако моите теории не са адекватни да предскажат тези краткосрочни резултати? Но не могат да не бъдат – дългосрочните резултати зависят от онова, което ще се случи през следващите няколко седмици!“

Принуди се да се отпусне чрез дихателните си упражнения, както навремето го беше научила Дорс. Музиката свиреше – тиха, високо структурирана и много мелодична. Докато Хари слушаше и си тактуваше с длан по облегалката, наум обмисляше ролите, които щяха да играят фамилиите Чен и Диварт в по-нататъшния упадък на Грантор. Комисията за обществена безопасност известно време щеше да управлява Империята, до появата на силен водач – най-вероятно император, а не военен. Хари подозираше – макар никога да не би записал това предсказание, – че императорът ще приеме името Клеон, ще стане Клеон II заради чувството за история и традиция на Империята и особено на Грантор.

Когато обществото се почувстваше най-отчаяно и остаряло, то щеше да възсъздаде изумителната фантазия за някакъв Златен век – време, когато всичко е било велико и славно, когато хората са били по-благородни, а каузите – по-величествени и достойни. Рицарството е последното убежище на загиващия труп.

Николо Пас го беше казал. Хари затвори очи. Лесно си представи поваления тиран, седнал в голата си килия – жалка фигура, някога била в центъра на огромна обществена язва; но въпреки всичко той също разбираше каква участ очаква Империята почти също толкова ясно, колкото и Хари.

Домогвах се до богатите благороднически семейства, аристократите, прилепили се към парите и търговията като огромни стари пиявици – беше обяснил Пас. – Като провинциален губернатор аз подхранвах чувството им за превъзходство и самомнението им. Насърчавах аграрните реформи – наредих всички общини отново да започнат да обработват земята и изисквах младите им граждани и всички благородници да работят на полето, независимо дали е на печалба или не – по духовни причини. Насърчавах развитието на тайни религиозни общества, особено на онези, които наблягаха най-вече на богатството и общественото положение. И насърчавах спомена, историята за миналото, когато животът е бил много по-прост и всички сме били по-близо до моралното съвършенство. Колко лесно беше! Как притежаващите власт и богатство лапваха тези покварени стари митове! И аз известно време вярвах в тях... Докато политическата ситуация не се обърна и вече ми беше нужно нещо много по-мощно. Тогава започнах революцията срещу Вечните.

Звук вътре в стаята накара Хари да подскочи в креслото. Нареди на музиката да спре и се заслуша. Беше убеден, че е чул стъпки.

Бяха дошли! Той стана от креслото с разтуптяно сърце. Играта най-накрая беше омръзнала на Линг Чен и той сваляше картите. Както Фарад Синтер можеше да изпраща своите убийци, така можеше и Началникът на комисията. Убийци – или просто офицери, които щяха да го арестуват.

Стаите бяха само три. Без съмнение, ако някой беше влязъл, щеше да го е видял.

Претърси спалнята и кухнята, шляпайки с боси крака и по халат по мекия под, твърде ясно съзнаващ колко е уязвим дори и в собствения си дом.

Не намери никого.

Отдъхна си и се върна във всекидневната – и още преди да забележи посетителите, го обля вълна на увереност. Почти или изобщо не се шокира, а не се и изненада особено, когато видя във всекидневната трима души, обкръжили в полукръг любимото му кресло.

Въпреки козметичните промени той веднага разбра, че единият, най-високият, с кестенява коса с червеникав оттенък, е старият му

приятел Данийл. Другите двама не познаваше. Единият беше жена, другият – грамаден мъж.

Здравей, Хари – поздравя Данийл. Беше променил и гласа си.

– Мислех си... спомням си, че ти ме посети – изпелтечи Хари. Объркването се бореше с радостта. Чувстваше някаква ирационална надежда, че Данийл е дошъл да го отведе, да му каже, че Планът е изпълнен и не трябва да се изправя пред съда, не трябва да живее в сянката на своята неприязън към Линг Чен...

– Може би си очаквал – отвърна Данийл. – Много те бива в това. Но не сме се виждали лично вече от години.

– Не съм кой знае какъв пророк – пошегува се Хари. – Радвам се да те видя пак. Кои са тези хора? Приятели? – Следващата дума той произнесе натъртено, многозначително: – Колеги?

Жената впери в него немигащ поглед, който го смути. Нещо познато...

– Приятели. Всички ние сме тук, за да окажем помощ в съдбовен момент.

– Моля, седнете. Някой от вас... да е гладен или жаден?

Данийл знаеше, че нямаше нужда да отговаря. Великанът поклати глава – „не“, но жената също не отговори. Просто го гледаше, а привлекателното ѝ лице умишлено оставаше безизразно.

Хари усети как сърчето му се свива, а после подскача от болезнено възмущение. Челюстта му увисна и той приседна в по-малкото кресло до стената, за да не се свлече на пода. Очите му не се откъсваха от жената. Същият ръст – приблизително. Същата стегната фигура, макар и по-млада, отколкото в последните му спомени, но пък тя винаги е била изключително гъвкава и младолика.

Ако тя беше робот... тайната стомана!...

– Дорс? – не можа да каже нищо повече. Устата му беше твърде пресъхнала, за да говори.

– Не – отвърна жената, но не отмести поглед.

– Не сме тук, за да подновяваме стари познанства – намеси се Данийл. – Ти няма да си спомняш това посещение, Хари.

– Не, разбира се, че не – Хари изведнъж се почувства нещастен и отново много самотен въпреки присъствието на Данийл. – Понякога се чудя дали изобщо имам някаква свобода... дали изобщо мога сам да избирам.

– Никога не съм ти влиял освен за да подготвим почвата и да усилим до максимум ефекта от твоите действия и да ти помагам да пазиш

нужните тайни.

Хари протегна ръце и изстена:

– Освободи ме, Данийл! Свали този товар от раменете ми! Стар съм вече – чувствам се толкова-толкова стар и толкова ме е страх!

Данийл го слушаше със загрижен, съчувствен израз.

– Знаеш, че не е вярно, Хари. В тебе все още има голяма сила и ентузиазъм. Ти наистина си Хари Селдън.

Хари се дърпна назад, покри с длан устата си, после бързо избърса очи.

– Съжалявам – измърмори той.

– Няма за какво да съжаляваш. Напълно съзнавам, че напрежението е огромно. Това, че ти налагам такова тежко бреме, причинява в мен дълбок конфликт, приятелю.

– Защо си дошъл? Кой са всъщност те?

– Имам още много работа и те ще ми помагат. В момента вече са се развихрили сили, с които трябва да се справя и които не са твоя работа. Всеки от нас носи бремето си, Хари.

– Да, Данийл... Донякъде разбирам. Искам да кажа, виждам го в графиките, в диаграмите – подмолни потоци, ужасно сложни, трудни за проследяване, всички – съсредоточени около този момент. Но защо си дошъл при мен сега?

– За да ти вдъхна увереност. Не си сам в борбата. Проучих основните центрове, в които се работи по проекта Селдън. За теб работи една много способна армия, Хари. Армия от матисти и учени. Ти се справи блестящо. Те са обучени и готови, поздравявам те. Ти си велик водач, Хари.

– Благодаря ти. Ами те? – не можеше да откъсне очи от жената. – И те ли са като тебе? – дори и в присъствието на Данийл му беше трудно да използва думата „робот“.

– Като мен са.

Хари понечи да зададе друг въпрос, но рязко затвори уста и извърна поглед, за да овладее емоциите си. Въпросът, който най-много искам да задам – не мога, инак бих изгубил разума си. Дорс! Какво е станало с Дорс? Наистина ли вече я няма – мъртва? Толкова дълго подозирах!...

Хари, Линг Чен скоро ще се размърда. Вероятно утре ще те арестуват. Процесът ще започне рано и, разбира се, ще бъде запазен в тайна.

– Съгласен съм.

– Със сигурност го знам – додаде тихо Данийл.

– Добре – отвърна Хари. Преглътна буцата в гърлото си. Другият

мъж – тромав, не особено хубав – също като че започваше да му се вижда познат. За кого ли напомняше той на Хари? Някой от двореца, публична фигура...

– Линг Чен си има причини. В двореца има фракции, които се опитват да свалят Комисията за обществена безопасност и да отнемат властта на баронските семейства, особено на Чен и Диварт.

– Ще се провалят – заключи Хари.

– Да. Но не е ясно каква вреда могат да нанесат, преди да се провалят. Ако не внимавам много, сложността на всичко може да се изплъзне от ръцете ми и да изгубим своята възможност за това хилядолетие.

Хари усети хлад. Колкото и да беше свикнал да борави с хилядолетия, начинът, по който се изразяваше Данийл, внезапно го накара да си представи възможните варианти на бъдещето, в които Хари Селдън не беше успял и Данийл трябваше да започне от самото начало с някой друг даровит млад матист, с друг дългосрочен план за облекчаване на човешките страдания.

Кой би могъл да разбере как мисли подобен ум? Вече на двайсет хиляди години...

Хари стана и се приближи до тримата.

– Какво още мога да направя? – попита той, после намръщено додаде: – Преди да ме накарате да забравя тази среща.

– Засега не мога да ти кажа нищо повече – каза Данийл. – Но аз оставам тук, Хари. Винаги ще съм тук за теб.

Жената пристъпи крачка напред и спря. Хари забеляза, че едната ѝ ръка трепери. Лицето ѝ беше толкова строго, че би могло да бъде отлято от пластмаса. После тя се усмихна и се дръпна назад.

– Наша привилегия е да служим – каза тя и гласът ѝ не беше гласът на Дорс Венабили. Всъщност Хари се зачуди как изобщо би могъл да я помисли за Дорс.

Дорс беше мъртва. Вече не се съмняваше. Беше мъртва и никога нямаше да се върне.

Хари се огледа из празната стая. Музиката свиреше вече от два часа и той почти не беше забелязал как минава времето. Чувстваше се спокоен и овладян, но все пак нашрек – като животно, отдавна свикнало с ловците, от онези, които оцеляват, притежаващо умения, на които винаги можеше да разчита, но които никога не приемаше за даденост.

Пак мислеше за Дорс. Разгледа чело с пръсти.

Лодовик наблюдаваше загрижено Дорс, когато напускаха територията на университета Стрилинг. Возеха се в такси през главния транспортен тунел от Стрилинг до Пасажа, императорския експресен път, заобиколен отгоре, отдолу и от всички страни от постоянен поток от автобуси и коли, уловен в червено-лилави контролни решетки като кръвни клетки в артерия. Таксито беше автоматизирано, избрано наслуки и сканирано от Данийл за подслушвателни устройства.

Дорс гледаше право напред и мълчеше, както и Данийл.

Най-накрая, щом приближиха Пасажа, Данийл се обади:

Справи се възхитително.

– Благодаря – отвърна му Дорс. После додаде: – Дали е умно да го оставяме за толкова много време без пазач?

– Той притежава забележителни инстинкти – отвърна Данийл.

– Той е стар и уязвим – възрази Дорс.

– Той е по-силен от тази Империя – каза Данийл. – А най-прекрасният миг за него тепърва предстои.

Лодовик размишляваше над задачата си, предадена му от Данийл чрез микровълни. Поклонничеството му щеше да включва пътуване със специална задача до катедралата на Сивите в Пасажа. Тук каймакът на имперската бюрокрация се събираше веднъж в живота си, за да получи най-висока почит, включително Ордена на императорското перо. Макар и новата роля на Лодовик да не се отличаваше с такива изключителни достойнства, не беше необичайно онези, които всяка година внасяха дарения за катедралата, да бъдат призовани на слугинска работа като следваща степен на признание за службата.

Данийл явно очакваше катедралата да играе важна роля през следващите няколко години, макар и още да не беше доверил на Лодовик каква би могла да бъде тя.

Лодовик донякъде подозираше, че Данийл го държи на изпитателен срок, докато докаже лоялността си. Беше мъдро от негова страна. Лодовик пазеше съмненията си под дълбоко прикритие. Познаваше необикновената чувствителност на Данийл. Освен това беше работил близо до него достатъчно дълго, за да знае как да го измами, да изглежда угодлив и верен.

Беше наблюдавал как Данийл подлага Дорс на изпитание и не се съмняваше, че би могъл да намери също толкова ефикасен начин да изпита и него. Преди това да се случи, той трябваше да мине през още

една трансформация – и да открие съюзници, за които беше почти сигурен, че се намират на Грантор, крият се от Данийл и се готвят да му се противопоставят. Сред Сивите щеше да има достатъчно шанс да проучи онези, които се противопоставяха на Чен и Диварт...

Ако Лодовик беше човек, щеше да прецени шансовете си като много малки. Но тъй като загрижеността за собственото му оцеляване при него беше минимална, една безнадеждна ситуация не го тревожеше особено. Далеч по-лоша беше мисълта да е неверен или да се противопостави на Р. Данийл Оливо.

35

Бран влезе през главното крило на склада с изненадваща скорост за мъж с неговите размери. Тъмните пространства и огромните редове от рафтове се извисяваха наоколо и караха стъпките им да звучат като боя на далечни барабани. Клиа трудно успяваше да го настига, но нямаше нищо против; от няколко дена не се движеше достатъчно и гледаше на тази задача и като на разнообразие, и като на възможен път за бягство.

Да бъде с Бран беше доста приятно, стига да не мислеше за емоционалната си реакция спрямо него и нейната неуместност. Набърчи нос – усещаше прашните призраци на стотици непознати миризми.

Най-популярните стоки са внос от Анакреон и Мемфио – Бран спря пред една тъмна ниша за оборудване да провери един товарач/транспорт. – Има няколко много богати занаятчийски семейства, които живеят само от продажбите тук, на Трантор. Всички искат фолклорни кукли от Анакреон. Аз самият не мога да ги понасям. Освен това внасяме игри и забавления от Калган – от онези, на които цензорите от комисията се мусят.

Клиа вървеше до Бран. Транспортът се плъзгаше по плаващите полета на дискретни два метра зад тях и спускаше малките си гуменни колелца, когато искаше да завие рязко или да спре.

– Ще доставим четири щайги с кукли на Транторската борса и някои други стоки на Агората на амбулантните търговци. – Това бяха двете най-популярни търговски площи в Стрилинг, известни по цялото полукълбо. Паралиите Сиви и меритократи идваха от хиляди километри – някои и от хиляди светлинни години – само за да прекарат няколко дена в обикаляне по милиардите магазини на всяко едно от двете места. Агората на амбулантните търговци се хвалеше с ханове за уморените пътешественици, заемащи интервали със стотици магазини.

Бароните и другите фамилии от благородническата класа си имаха свои начини за задоволяване на алчността си, а, разбира се, гражданите обикновено живееха в твърде тесни квартири, за да си позволят да трупат много стоки.

Когато Клиа беше още много малка, баща ѝ и майка ѝ бяха участвали в обичайната за Дал размяна на дреболии – вземаха назаем някой и друг предмет, смятани за декоративни (и доста безполезни) за няколко дена или седмици и после ги връщаха. Това като че беше достатъчно

задоволително за онези, които обичаха материалните предмети – всъщност да притежаваш и дори да събираш предмети от другите светове се струваше нелепо на Клия.

– Това означава, че Плусикс ми се доверява достатъчно, за да ми позволява да излизам навън, така ли? – попита Клия.

Брайън погледна надолу към нея със сериозен израз.

– Това не ти е някой култ за промиване на мозъка, Клия.

– Откъде да знам? Ами какво е тогава – клуб за общуване на убедители-неприспособленци?

– Звучиш така, сякаш си доста нещастна – отбеляза Бран. – Но ти...

– Има ли на Трантор такова място, където някой може да бъде щастлив? Погледни тези боклуци – заместители на щастието, не мислиш ли? – тя размаха ръце към пластмасовите и дървени сандъци, натрупани високо над главите им.

– Не знам – отвърна Бран. – Исках да кажа, звучиш така, сякаш си нещастна, но бас лоя, че не ти хрумва друго място, където би могла да отидеш.

– Може би тъкмо затова съм нещастна – отвърна Клия с мрачни нотки в гласа. – Със сигурност се чувствам като човек, неспособен да се приспособи. Може би точно тук ми е мястото.

Бран се извърна с тихичко изсумтяване и нареди на транспорта да сваля един сандък от третия ред. Той застопори шасито си здраво на земята, после издигна корпуса си на пневматични цилиндри и сръчно издърпа сандъка с механичните си ръце.

– Калусин каза, че може би ще имаме възможност да пътуваме къде ли не – обади се Клия. – Тъй де, ако се окажем лоялни... Искам да кажа, да знаеш за някой, който да е напуснал? Да е бил изпратен другаде?

Бран поклати глава.

– Разбира се, не познавам всички. Не съм тук от толкова отдавна. Има и други складове.

Клия не знаеше това. Тя си отбеляза този факт и се зачуди дали Плусикс не дирижираше някакво мощно нелегално движение – може би въстание. Търговски брокер бунтовник? Изглеждаше нелепо – и може би тъкмо заради това още по-убедително. Но срещу какво се бунтуваше той – срещу тъкмо онези класи, които се избиваха за стоките му? Или срещу благородните и баронски семейства... които не се избиваха?

– Взехме от каквото имахме нужда – рече Бран, когато транспортът натовари три сандъка от три различни секции. – Да вървим.

– Ами полицията – тези, които ни търсят... ме търсят?

– Плусикс казва, че в момента не издирват никого – отвърна Бран.

– А откъде знае?

Бран поклати глава.

– Знам само, че никога не греши. Нито един от нас никога не е бил залавян от полицията.

– Прочути последни слова – подметна Клиа, но отново заподтичва, за да не изостава от него.

Навън дневната светлина грееше ярко от купола. Тя излезе от пещероподобното затворено пространство в по-широко и по-ярко осветено затворено пространство – единствения друг живот, който познаваше.

Синтер крачеше из своя малък кабинет пред настенното изображение на човешката Галактика с нейните двайсет и пет милиона обитаеми свята, отбелязани с червено и зелено. Когато Вара Лизо влезе, той едва вдигна поглед. Тя мигом отпусна брадичка и прегърби рамене. Онова, което виждаше във Фарад Синтер, едновременно я плашеше и вълнуваше. Никога не го беше виждала по-спокоен и стабилен – нямаше и намек за леката бръчка и напереност, фалшивите маниери на ръководител, които толкова често демонстрираше. Изглеждаше едновременно и уверен, и обзет от студен гняв.

Разбирам, че при това издирване ти си действала съвсем погрешно – рече той. – Не ми водиш нищо освен менталици – любопитни случаи, разбира се, но не и онова, което искаме и което ни трябва.

– Бях...

Той вдигна рака и ѝ махна да замълчи.

– В нищо не те обвинявам. Нямало е с какво да работиш. Сега разполагаме с нещо – може би нищо и никакво, но все пак повече от онова, с което разполагахме преди. Засякох човек на име Морс Планч. Съмнявам се да си чувала за него. Той е човек много компетентен, притежаващ много дарби – сред тях и инженерството. Доколкото разбирам, през цялото време човърка нещо.

Лизо вдигна вежди – лек намек, че няма представа накъде бие всичко това.

– Проследих го, след като разбрах, че Линг Чен го използва за частното си издирване на Лодовик Трема. Планч е на Трантор. Говорих с него.

Лизо беше чувала за Трема. Веждите ѝ се вдигнаха още по-високо.

– Намерил е Трема, но не го е доставил на Началника на Комисията. Моите агенти успяха да научат толкова. Всичките брътвежи, че Трема бил мъртъв, храбро загинал в служба на Императора – т.е. Комисията за обществена безопасност – всичко това са глупости. Той е жив. Поскоро все още действащ. Не може да бъде жив.

Лизо смръщи вежди и погледна сърдито. Синтер като че изпитваше удоволствие от възможността да изложи своите кроежи и успехи. Той направо сияеше и тя забелязваше изписана върху емоциите му тъкмо онази опашка на комета с перлен блясък, която тя си представяше, че

следва водещата светлина в съзвездията на върховната власт. Мисълта я накара да се разтрепери.

– Той е оцелял, след като всички останали на кораба са умрели в неутринов поток.

– Какво е това? – попита тихо Лизо.

– Нищо, което да ни засяга. Фатално. Без изключения. Далеч между звездите в нормалното пространство. Той е оцелял. Планч го е намерил по чудо или защото е действал много сръчно. Кадърен човек. Бих искал талантът му да работи за мен. Може би и това ще стане, но се съмнявам, че Линг Чен ще остави Планч жив, след като открие, че е предаден. Планч си има някои установени представи за справедливостта. Излиза, че на сцената се е появил още един претендент за личността на Трема и е платил на Планч повече от Чен, така че Планч осъществил нещо като объркано отмъщение срещу Чен и Трантор заради съсипването на Мадер Лос. Ненужен и дързък свят от хаоса.

Вара Лизо отново поклати глава. Почти нищо не знаеше за тези неща, макар да й беше интересно. От мисълта за смърт сред звездите навън, в огромното открито пространство, без утехата на закритото, я побиваха тръпки. Тя не смяташе хиперкорабите за истинска околна среда, а по-скоро за временни ковчези.

– Когато Планч откарал Трема при един човек на Мадер Лос, направил запис, таен запис, на онова, което е станало. Някакси записът минал незабелязан. Чудя се защо ли – той се почеса по бузата с пръст, като я гледаше втренчено. Лизо сви рамене – не беше в състояние да предложи никакво обяснение.

– Планч не си спомня самото събитие. Но записът показва среща... нека ти го пусна.

Той извади малка машина и постави касетата – най-вероятно дубликат, помисли си тя – в тънкото отворище. Около тях се появи триизмерна сцена, доста убедителна, ако не се брой леката редуция на разделителната способност. Тя огледа двете очевидно мъжки фигури от гледната точка на Планч. В едната разпозна Лодовик Трема; другият беше висок, строен, хубав, но по доста безличен начин. Разбира се, тя не можеше да разчете ясно емоциите им, но имаше отчетливото впечатление, че нещо не е както трябва. Фигурите заговориха и колкото повече говореха, толкова по-силен хлад я обземаше.

– Съжалявам, но трябва да ти кажа, че скоро ще забравиш всичко, което си видял тук, както и своята роля в спасяването на моя приятел.

– Приятел?

– Да. Знаем се от хиляди години.

Записът завършваше с част от пътуване с такси.

Синтер я погледна любопитно.

– Измама, шега? – предположи тя.

– Не – отвърна той. – Записът не е фалшив. Планч е намерил Лодовик Трема жив. Той е робот. Този другият – и той е робот. Много стар, може би най-старият от всички. Искам да проучиш този запис. Да почувстваш някак тези човекоподобни роботи. Единият или и двамата са менталици. Ти притежаваш дарбата да ги разпознаваш. После отново ще те изпратим на лов. Ще откриеш Вечни. И тогава ще има какво да покажа на императора. Но засега имам Планч и този запис, а това може да ни заведе много далеч, Вара.

Той се усмихна възторжено. Както си крачеше, се беше приближил съвсем до нея и усмихнат изведнъж спонтанно я прегърна с една ръка. Тя го погледна онемяла и той пхна записа в ръката ѝ. Тя го стисна с пребелелите си пръсти.

– Проучи го – нареди той. – Аз ще изчакам точния момент, за да убедя Клаус, че сме напипали нещо.

37

Император Клаус се събуди от леката дрямка в празното легло в седмата спалня – любимата му спалня за следобедни страсти. Известно време се оглежда раздразнено, после се втренчи в плаващия във въздуха образ на Фарад Синтер. Синтер не виждаше императора, разбира се, но това не правеше прекъсването по-приятно.

Ваше височество, нося вест от Комисията за обществена безопасност. Смятат да предявят обвинение срещу професор Хари Селдън.

Клаус вдигна завесата на по-високата спалня площ, за да погледне жената, която от няколко часа му правеше компания, но тя бе излязла. Може би беше в тоалетната.

– Е, и? Линг Чен ни предупреди, че е възможно.

– Ваше височество, това е преждевременно. Смятат да изправят пред съда него и поне още един от хората му. Това е пряко предизвикателство към изключителното право на Двореца.

– Фарад, Дворецът – тоест аз – отдавна е отказал задкулисно всякаква официална подкрепа за Гарвана Селдън. Той служи за забавление, нищо повече.

– Това може да бъде възприето като обида, след като този ход вече предстои.

– Ход ли? Какъв ход?

– Ами да се дискредитира Селдън. Ако успеят, ваше височество...

– Стига с тези титли! Кажете ми само ти какво мислиш и си разкарай проклетия образ от моята спалня.

– Клеон подкрепяше Селдън.

– Знам. Фарад, Клеон дори не ми е роднина.

– Селдън разду тази подкрепа до проект, ангажиращ десетки хиляди поддръжници и подлизурковци на дузина планети. Неговите идеи са изменнически, ако не и революционни...

– И ти искаш аз да го защита?

– Не, сир! Не бива да оставяте Линг Чен да си припише лично заслугата, че е премахнал тази заплаха. Време е да се действа бързо и да се създаде комисията, за която говорихте.

– Под твое ръководство. Комисията за обща сигурност, нали така?

– Ако Общата сигурност обвини Селдън в измяна, заслугата ще е изцяло ваша, сир.

– И на теб няма да ти се падат никакви заслуги, нито пък власт?

– Това сме го обсъждали много пъти.

– Твърде много пъти. Какво ми пука дали Линг Чен ще си припише заслуги или не? Ако той премахне този интелектуален паразит, ползата за всички ни ще е еднаква, не мислиш ли?

Фарад се замисли над това. Клаюс го виждаше как решава да опита друг номер.

– Ваше височество... проблемът е много сложен и аз съм много загрижен. Не ми се искаше да го изтъквам толкова скоро, но върнах една личност на Трантор от Мадер Лос. С ваше позволение. Името му е Морс Планч и той има доказателство, което можем да прибавим към другите доказателства...

– Какво, пак ли работи, Фарад? Пак Вечни?

В изкуствените граници на образа Синтер като че успя да запази достатъчно спокойствие, но Клаюс знаеше, че дребосъкът вероятно вече подскача от нерви и яд. Добре. Нека се напушва.

– Последните парчета от пъзела – каза Синтер. – Преди Селдън да бъде изправен пред съд по простото обвинение в измяна, вие трябва да разгледате това доказателство. Може да успеете да ограничите властта на Чен и да укрепите образа си на находчив водач.

– Когато аз поискам, Фарад – изръмжа зловещо Клаюс. Знаеше какъв е образът му пред обществото, познаваше и действителните граници на своята власт в сравнение с тази на Началника на комисията. – Не бих искал да те превърна в новия Линг Чен. При тебе дори липсва ограничението на аристократичната семейна среда, Фарад. Ти си плебей и понякога си коварен.

Синтер като че не обърна внимание и на това.

– Двете Комисии ще създадат равновесие, сир, и ще можем ефективно да следим военните министри.

– Да, но главната ти грижа е тази заплаха от роботите. – Императорът праметна крака през възглавничките поле и се изправи до леглото. Този следобед не се беше представил добре; милиард тънки нишки и оплетени конци на държавното управление, сигурност и вътрешнодворцови заговори дърпаха ума му във всевъзможни посоки. Точно сега раздразнението му се фокусираше върху Фарад Синтер, дребосъка, чиито услуги (и жени) като че ставаха все по-малко и по-малко задоволителни и чиито простъпки лесно можеха да станат все по-малко и по-малко забавни.

– Фарад, не съм видял нито едно заслужаващо си доказателство от

година. Не знам защо съм търпял поведението ти в тази насока. Ти искаш Селдън заради връзката му с Тигрицата, нали?

Синтер се втренчи неразбиращо в сензора, препредаващ образа му.

– За Бога, махни сензора за учтивост и ме остави да те видя такъв, какъвто си – нареди Клаюс. Образът се люшна и затрептя, а после Фарад Синтер се появи по измачкан домашен халат, рошав и с почервеняло от гняв лице.

– Тя беше демонстративно не-човек, ваше височество. Проверих документите, отнасящи се до убийството на работещия по проекта на Селдън Елас. И той е чувствал същото, което и аз и още неколцина експерти.

– Тя умря – каза Клаюс. – Уби този Елас и после умря. Какво има още да се знае? Елас е искал да умъртви Селдън. И на мен ми се щеше да имам такава вярна жена.

Надяваше се собствените му знания по този въпрос да не проличат твърде много. Дори и пред Синтер той се надяваше поне мъничко да поддържа репутацията си на суетен, глупав и управляван от жлезите си.

– Погребана е чрез атомно разпръскване без официално наблюдение.

– Този метод избират деветдесет и четири процента от населението на Трантор – и Клаюс се прозя. – Само императорите ги погребват недокоснати. И някои верни министри и съветници.

Синтер като че трепереше от мъка. Клаюс откри, че това му е неприятно от най-последния успешен опит за съвокупление. Но къде се беше дянала тази жена?

– Дорс Венабили не е била човек – натърти Синтер, леко ломотейки.

– Да, ама Селдън е. Показвал си ми рентгеновите му снимки.

– Унищожени от...

– О, Небеса! Фарад, млъкни! Заповядвам ти да оставиш Линг Чен да доведе докрай игричката си. Всички ние ще следим отблизо и ще видим какво ще стане. После ще предприемем едно-друго. А сега ме остави намира. Уморен съм.

Той блокира образа и се отпусна обратно на ръба на по-ниското поле. Нужни му бяха няколко минути да се успокои, после се сети за жената. Къде ли се беше дянала?

– Ало? – извика той в празната спалня. Вратата към тоалетната беше отворена и оттам сияеше ярка светлина.

Император Клаюс, вече на осемнайсет стандартни години, само по

серисианска нощница, увиснала на раменете му и омотана около глезените, се изгърколи от леглото и тръгна нататък. Прозя се, протегна се широко и отегчено, после размаха ръце като бавен семафор, за да се поразкърши.

– Ало? – не си спомняше името ѝ. – Дийла или Дийна? Извинявай, миличка, тук ли си?

Бутна вратата и я отвори. Жената беше гола точно зад нея. През цялото време беше там. Изглеждаше нещастна. Той се възхити на прекрасния ѝ пубис и корем, вдигна очи към безупречните ѝ гърди и видя преперещите ръце, протегнати напред и стиснали миниатюрен бластер от онези, често скривани просто в дрехите или в чантичките. Кажиречи само гъвкаво олово с издутина в единия край, много редки в днешно време, доста скъпички. Като че бе уплашена от това, че го е насочила към него.

Клаюс тъкмо щеше да изпищи, когато нещо просвистя край ухото му и на бледата, лебедова шия на жената се появи червена точица. Той все пак изпищя – дори и когато прекрасните зелени очи на това съвършено лице погледнаха нагоре и примигнаха, а главата се килна, като че тя се вслушваше в идваща отнякъде птича песен. Писъкът му се усили и стана по-пронизителен, когато тялото се изкриви така, сякаш щеше да се забие в пода. Ужасно, неописуемо смъртно отпусната, жената се свлече на плочките. Едва тогава стисна издутината. Изстрелът отнесе част от тавана и едно огледало и посипа Клаюс с парченца камък и стъкло.

Стъписан, Клаюс приклекна и трепна, вдигнал ръце, за да се защити от шума и прахоляка. Една ръка го сграбчи грубо и го измъкна от тоалетната. Глас изсъска в ухото му:

– Ваше височество, тя може да носи и бомба!

Клаюс погледна своя спасител и зяпна.

Фарад Синтер го издърпа още няколко метра по-нататък. В малките ръчички на съветника се гушеше кинетично-енергиен пистолет, стрелящ с невротоксични сачми. Клаюс добре познаваше този тип оръжие – сам той носеше такъв във всекидневното си облекло. Стандартен модел за императорското семейство и благородниците.

– Фарад... – изсумтя той. Синтер го бутна на пода, сякаш искаше да го унизи. После с въздишка, сякаш това му идваше твърде много, се метна върху Клаюс, за да го защити.

Така ги намери дворцовата стража няколко секунди по-късно.

– Н-н-не е от твоите ли? – попита Клаус с разтреперан глас, когато Синтер нахлу и сгълча командира на личната специална охрана на императора.

В гнева си Синтер пропусна покрай ушите си въпроса на императора.

– Всички трябва да ви арестуват и дезинтегрират! Трябва незабавно да намерите другата жена!

На командира на име Джерад Минт тези не му минаваха. Той махна на двама адютанти да се приближат – по един и от двете страни на императорския съветник. Изгледа Синтер със студена ярост, съдържана от векове военна дисциплина, пропита в самите му гени. Що за наглост привяваше този лакей от простолюдието!

– Имаме документите ѝ – онези, които вие сте ѝ издали. Те са в дрехите ѝ в... в седмата спалня.

– Тя е самозванка!

– Синтер, ти си този, който води тези жени тук по всяко време и без нужната проверка от охраната – скастри го командир Минт. – Никой от нашата стража не може и да се надява да ги разпознава всичките и дори да им хване дирята!

– Те са много внимателно проверявани от моята канцелария, а тази не е от жените, които аз съм му водил! – Синтер посочи с пръст императора, осъзна ужасяващия си гаф и отдръпна ръката си, преди императорът да се обърне и да забележи. Но командирът го забеляза и избухна.

– Не мога да ги следя всичките, дето влизат и излизат! Ти никога не се консултираш с моята канцелария и ние не провеждаме тези проверки...

– Тя от твоите ли е, Фарад? – попита императорът, когато най-последно успя да събере мислите си. Досега не знаеше що е истински страх и беше потресен.

– Не! Никога преди не съм я виждал.

– Но тя е прекрасна – додаде императорът и погледна командира с момчешките си очи като на кошута. Направи го за ефект – време беше пак да влезе в ролята си. В действителност никога не беше харесвал особено този командир, който тайно го смяташе за инфантилно маймунче – беше убеден в това. Синтер като че си имаше неприятности и това също беше забавно, но не особено изгодно в момента. Клаус имаше собствени планове за Синтер и щеше да му е много неприятно да го загуби

заради този плачевен, ала не фатален гаф.

В двореца няма други освен твоите женички! – процеди през зъби командирът към Синтер. – И как така ти се появи точно навреме?

– Леле! – възкликна Клаус и цъкна с език към Синтер.

– Идвах, за да обсъдим лично спешен въпрос! – отвърна Синтер, като стрелкаше с очи ту Клаус, ту командира.

– Много е удобно – може би е било нагласено, уловка, за да си вдигнеш... – командирът нямаше време да развие теорията си. Скован офицер, облечен в ливрея в кралско синьо, се приближи и му зашепна в ухото. Червеното лице на командира изведнъж стана синкаво, а устните му се разтрепераха.

– Какво има? – попита настоятелно Клаус. Гласът му вече беше укрепнал.

Командирът се обърна към императора и се поклони вдървено.

Тяло на жена, ваше височество...

Синтер разбута двамата адютанти, които по време на цялата среща стояха от двете му страни, готови да го арестуват.

– Къде е тя?

Командирът преглътна. Устните му бяха почти сини.

– Намерена е в коридорите под това ниво.

– Къде? Какво пише в документите ѝ?

– Няма документи.

– Това е свещено място, командире – каза Клаус с равен, безжизнен глас. – Храмът на Първите императори. На Фарад не се позволява да припари там. Нито пък на някакви случайни жени. Само членове на кралското семейство и служители по церемониите. Ти отговаряш за това място.

– Да, ваше височество. Веднага ще наредя случаят да се разследва...

– Трябва да е просто – рече Клаус. – Синтер, в документите за самоличност е отбелязан генотипът и има снимка, нали?

– Тялото – това тяло – физически е същото като на снимката... – каза командирът.

– Измамница! – кресна Синтер и размаха юмрук към стражите и към командира. – Изключително нарушение на сигурността!

Клаус наблюдаваше това с известно облекчение. Добре си беше да помъчи Синтер, после да му се ядоса, но не и да го губи – все още не. Оставаха още няколко коза, които да изиграе срещу Линг Чен, а Комисията на Чен отговаряше за сигурността на императора.

Всичко това би могло да му е доста полезно, дори от съществено значение. На Чен щеше да му се наложи да обясни този пропуск, акциите на Синтер със сигурност щяха да се качат – но не и извън приемливите за Клаус параметри, които можеше да контролира – и всичко можеше да се подреди ловко.

– Да я прегледаме – каза Синтер.

– Аз оставам тук – отвърна Клаус. При мисълта да види още един труп лицето му позеленя.

Десет минути по-късно комендирът и стражите се върнаха; Синтер – също.

– Съответствието е идеално – Синтер размаха документите на жената. – Тази – в тоалетната – е измамница и ти отговаряш! – той посочи командира с пръст без колебание.

Командир Минт си бе наложил маска на дълбоко спокойствие. Той кимна веднъж, бръкна в джоба си и извади оттам малко пакетче. Останалите в императорската спалня гледаха с ужас, като омагьосани как го доближава до устните си.

– Не! – вдигна ръка Клаус.

Минт спря и се огледа с надежда.

– Но, сир, това е задължително при такова нарушение! – извика Синтер, като че разтревожен, че на обвинителите му можеше да се размине.

– Да, разбира се, Фарад, но не тук, моля. Тук, в тази спалня, вече е умряло едно създание. Още едно... – той се прокашля в кърпичката си. – Тук аз трябва да спя и да се... съсредоточавам и ще ми е достатъчно трудно и без... това. – Той махна с ръка към Минт, който рязко кимна и се оттегли във външните коридори, за да изпълни последния си дълг.

Дори и Синтер като че се впечатли от този ритуал, макар че не го последва, за да види изпълнението му. Клаус се надигна от леглото и се престори, че гледа настрани, докато вдигнаха тялото на неуспялата му убийца на носилката, покриха го със саван и го изнесоха от тоалетната.

На Синтер той каза:

– Един час. Нека се посъвзема, а после ще ми покажеш твоето доказателство и ще ми доведеш този Морс Планч.

– Да, сир! – каза въодушевено Синтер и се заизмъква.

„Нека си мисли, че е постигнал голяма победа. Нека Линг Чен пострада още малко заради тази глупост. Нека всички потанцуват около младия слабоумник. И моят ден ще дойде!

Аз оцелях! Предопределено е!“

Смайването е нещо по-различно при работа. Лодовик беше виждал Данийл да изпълнява много трудни подвизи през изминалите десетилетия, но никога не бе знаел колко дълбоко е проникнало влиянието му в пластове на бюрократичните структури на Трантор. Като Първи министър Демерзел Данийл сигурно бе прекарвал значителна част от времето си (може би часовете за сън, от какъвто не се нуждаеше) с вкарването на записи, инструкции и полезни отклонения в имперските и дворцовите компютри, всеки от които би могъл да лъже незабелязано десетилетия и дори столетия наред, тихо прокарвайки ги като част от стандартните записи с всеки цикъл на осъвременяване и ремонт... И дори да ги препредава на записите и машините в другите Сектори, докато опашат цял Трантор.

Рисик Нюмант, новата самоличност на Лодовик, бе създадена още преди десетилетия. Данийл просто вкара няколко подробности за външния вид и един стар меритократ се завърна към живота на Трантор – дипломат теоретик, когото виждаха по много партита, но рядко го запомняха, ако изобщо го запомняха, някога известен като безжалостен, безскрупулен съблазнител на жени, безскрупулно съгласяващи се да бъдат съблазнени. От десетилетия наред почти не се беше появявал в обществото на Трантор – беше се измъкнал на Дау на хилядата златни слънца, където (както твърдеше мълвата) се бе научил да контролира първичните си импулси след двайсет години учение сред тайнствена секта, известна като Монасите на кортекса.

Уловката беше толкова свършена, че Лодовик съжаляваше, че скоро ще се наложи да я изостави.

Роботът изживява изненадата по различен начин. Лодовик откри, че Данийл възнамерява да го остави да прави каквото си иска на Трантор, без наблюдение, за да изпълни задълженията си. Щеше да се премести в малък апартамент недалеч от Агората в Императорския сектор (друга безопасна квартира, празна, но платена) и да нанесе няколко визити на учтивост на старите познати, които без съмнение щяха да си го спомнят смътно, ако си го спомняха изобщо. Бавно, след неколкомесечен период, Рисик Нюмант щеше да се върне в обществото, да създаде впечатление и да чака някаква роля в плановете на Данийл – може би част от великия план, изтъкан около Хари Селдън.

Роботът изживява обичта по много различен начин. Лодовик смяташе Дорс Венабили за необикновено творение, в някои отношения – идеален модел, на когото новото му неограничавано „аз“ да подражава ревностно. Тя имаше излъчване, което хората биха нарекли „трагично“; говореше рядко, освен когато не се обръщаха пряко към нея, рядко се включваше в разговорите между роботите. Изглеждаше потънала в собствените си мисловни процеси и Лодовик разбираше защо. По всяка вероятност и Данийл разбираше.

Привързаността към един отделен човек може много да засегне робота. Те подреждаха цялата си вътрешна евристика така, че да предугаждат нуждите на своя господар и да облекчат всички проблеми, които биха могли да го мъчат. Дорс, каквито и поправки и ремонти да ѝ бяха нанесли инструментите на Ян Кансарв, все още не се беше откъснала от влиянието на Хари Селдън – и може би никога нямаше да се откъсне. Това състояние бе известно в древните времена като фиксация; Лодовик знаеше, че някога Данийл се беше „фиксира“ върху легендарния Бейлий, Илайджа Бейли.

Дорс получаваше от Данийл последни инструкции по микровълновата връзка; двамата стояха на метър един от друг в малката, схлупена главна стая, а Лодовик тихо чакаше до вратата.

Когато приключиха, Данийл се обърна към Лодовик:

Процесът на Хари ще започне скоро. След приключването му ще има трудности. Трябва да свършим най-важната си работа сега. – Дорс се приближи към тях и те оформиха кръг. Когато Данийл заговори, в гласа му едва доловимо трепереше загриженост, може би чувство – заради дългия навик да се прави на човек.

– Това е върховният момент на Пиковото време. Ако се провалим, вероятно ще последват трийсет хиляди години на разпад и човешко нещастие, на ужас, който никой от нас не може да си представим. Това не бива да става и няма да стане.

Лодовик усети друг вид разтреперване, друг вид ужас. Можеше да си представи какво ще се случи, ако Данийл успееше – хиляди години бавно и сигурно задушаване, човечеството – предпазено, изолирано, ограничавано от обвити в кадифе вериги, докато не се превърне в нищо повече от огромна, удобна, равнодушна маса, идиотски лишей, за който се грижат взискателни машини.

Дорс, сега Дженат Корсан, стоеше между двамата мъжки работи

мълчалива и спокойна и чакаше. Търпението при роботите е по-различно...

Данийл направи незабележим жест с дясната си ръка и Лодовик и Дорс потеглиха към новите си задачи.

Учените отдавна са приели, че биографията на Харис Селдън от Гаал Дорник съдържа важни пропуски. Когато Дорник не е присъствал или когато му са били налагани ограничения от официалното „житие“ на Селдън – или дори когато редактори и цензори в годините на Средната фондация са потулявали определени подозрителни пасажки, – трябва да се вглеждаме по-дълбоко в обстоятелствата, да използваме незабележими ключове, за да разберем какво точно се е случило.

„Енциклопедия Галактика“, 117-то издание, 1054 Ф. Е.

Арестуваха Хари Селдън в университета Стрилинг. Отначало не се заявиха като офицери от Комисията за обществена безопасност; двамата, мъж и жена, бяха облечени като студенти. Влязоха в канцеларията му, като си уредиха среща под претекста, че ще вземат интервю за някакво студентско издание.

Жената – очевидно тя беше началникът – запретна ръкава на цивилното си сако, за да му покаже официалната емблема на Комисията – космически кораб, слънце и съдийски жезъл. Беше дребничка, но с яко телосложение, с бледи черти, широки рамене и тежка челюст.

Няма нужда да вдигаме шум – рече тя. Колегата ѝ – висок, крехък младеж със съсредоточено изражение и снизходителна усмивка – кимна в съгласие.

– Разбира се, че не – отвърна Хари и започна да събира документите и филмокибите си в куфара, който държеше подръка за такива случаи. Надяваше се да има възможност да си върши работата, докато тече процесът.

– Няма да са нужни – обади се жената, взе му ги и ги остави внимателно до бюрото. Няколко листа се пръснаха и той се наведе да ги оправи. Тя стисна рамото му и той я погледна. Тя решително поклати глава.

– Няма време, професоре. Оставете съобщение на монитора си в офиса, че заминавате за две седмици. Не би трябвало да отнеме толкова много време. Ако всичко мине добре, всички ще са доволни и ще можете отново да се върнете към работата си, нали?

Той изправи гръб, огледа се из офиса, стиснал челюсти, после кимна.

– Добре. Един колега ще дойде след няколко часа и не знам къде да го търся...

– Съжаляваме – жената вдигна вежди съчувствено и без повече приказки двамата го поведоха през вратата.

Отначало Хари не можеше да определи какво чувства по повод на ареста. Беше изнервен, дори и думата „уплашен“ не би била твърде силна, но беше и уверен. И все пак нищо, свързано с най-близкото бъдеще, не можеше да бъде сигурно; може би онова, което виждаше в своя „Прайм рейдиънт“, не беше неговата линия на света, а линията на света

на някой друг професор, някой друг, изучаващ психоисторията след петдесет или сто години. Може би всичко това щеше да доведе до тихата му екзекуция, а неговата работа и хората, събрани да работят по проекта, да бъдат разпръснати. Може би Данийл щеше да ги събере отново след смъртта на Хари.

Всичко това без беше много дразнещо. Но остаряването беше научило Хари, че смъртта е просто друг вид забавяне и че отделните индивиди имаха значение само за определен кратък период от време. Човечеството в цялост обикновено можеше да отгледа нови индивиди, с които да замени онези, от които най-много се нуждаеше. Разбира се, беше самонадеяно да мисли, че той е един от онези основни типове, които трябва да бъдат заменени... Но по един или друг начин тъкмо това сочеха цифрите.

Хари никога не бе имал кой знае какво против да го смятат за самонадеян. Щяха да успеят – или той, или някой, който много приличаше на него.

Те влязоха във въздушен крайцер без отличителни знаци, паркиран пред главния вход на жилищния блок. Без да моли за разрешение, крайцерът се издигна, мина между две крепителни кули и се вмъкна в трафик-коридора, водещ от Стрилинг към Имперския сектор. Много пъти беше пътувал по този път.

Не се нервирайте – обади се жената.

– Не се нервiram – излъга Хари и я погледна. – Колко души сте арестували напоследък?

– Не мога да ви го кажа – усмихна се тя жизнерадостно.

– Рядко ни се случва да арестуваме толкова известни хора – додаде мъжът.

– Вие как така сте чували за мен? – попита Хари, наистина любопитен да узнае.

– Не сме невежи – изсумтя мъжът. – Следим висшата политика. Помага ни в работата.

Жената му хвърли предупредителен поглед. Той сви рамене и вперил поглед право напред.

Щом влязоха в един главен трафик-тунел в охранителната бариера, опасваща Имперския сектор, Хари обърна поглед напред. Въздушният крайцер излезе от тунела, сви рязко наляво и излезе от основния поток, после заобиколи тъмносиня цилиндрична кула с гладки стени, издигаща се почти до купола. Крайцерът забави ход, потрепера и кацна на платформа на средното ниво. Платформата се изтегли заедно с крайцера в

ярко осветен хангар.

Нямаше какво да прави до процеса, който, беше убеден, щеше да започне скор Останалото, помисли си Хари, е психоистория.

Лодовик стоеше в средата на предоставения му апартамент гол – от дясната страна на торса му кожата беше издърпана встрани. Той бръкна в механичната си вътрешност. Биологичните пластове бяха запечатали ръбовете си в миг, след като бяха разкъсани, и от тях не изтичаха никакви овлажняващи или хранителни течности, но „раните“ бяха покрити с фалшиви капчици кръв. При желание Лодовик можеше да кърви убедително, но беше сам и скоро отново щеше да бъде цял. Никой нямаше да научи.

Той разбираше как действат и какъв натиск оказват личната изгода, прагматизмът, реалполитиката. Не проумяваше защо Данийл му се е доверил, пуснал го е без изпитателен срок на близко наблюдение. Първата възможност беше Данийл да е заповядал на Ян Кансарв да вгради в тялото на Лодовик малък трансмитер, докато го поправя. Не успя да намери такъв. Тялото му като че не излъчваше никаква енергия освен онази, която би могъл да излъчи човек – инфрачервена; имаше няколко други следи, но никоя от тях – кодирана да носи информация. А телестине му кухини изглеждаха свободни от подобни приспособления.

Запечата се и се замисли над втората възможност: всеки път, когато излезе от апартамента, Данийл да го държи под наблюдение или лично, или с помощта на роботи – или дори вербувани човеци. Организацията на Данийл беше огромна и разнообразна. Можеше да очаква всичко.

Имаше и трета възможност, по-малко вероятна от дургите две: Данийл все още да му се доверява...

И четвърта, толкова мъглява, че почти не можеше да бъде изразена по полезен начин. Аз се вписвам в някакъв по-мощен план; Данийл знае, че деформацията не е отстранена и е намерил начин да я използва.

Лодовик никога не би подценил хитрините и интелигентността на една мислеща машина, оцеляла двайсет хиляди години. Но измина час, после два и той осъзна, че е влязъл в рискованото състояние на застопоряване на решенията. Като че нито един курс на действие не водеше към успех.

Той се освободи рязко от застопоряването и подсили всичките си консервирани системи. Приливът на енергия и сила – чувството, че кожата му се слепва, без да остават забележими белези – му действа осезателно. Имаше поне едно главно предимство пред човеците. Ни най-

малко не го беше грижа дали ще живее или ще умре – само дали ще може да служи на хората по начина, който сега толкова ясно сияеше пред него.

Данийл беше споменал роботите, които му се противопоставяха – келвинианците. Беше чувал няколко пъти за тях преди векове от други работи – роботския еквивалент на гадни слухове. Ако все още съществуваша (това Данийл не беше изяснил), то можеше да са установили някакво слабо присъствие на Трантор. Това щеше да е така само ако според тях имаха някакъв шанс да разгромят Данийл.

Лодовик се облече бързо и отново нагласи външния си вид до границата на това, което можеше да постигне само чрез волята си. Сега изглеждаше много по-млад, малко по-слаб, а косата му беше променила цвета си в искрящо жълто.

Сега не приличаше нито на стария Лодовик, нито на новия Рисик Нюмант. Въпреки това основната му телесна структура и физиономията му бяха същите; и, разбира се, мозъкът му беше същият. Не би успял да измами Данийл за твърде дълго, ако се срещнеха.

Лодовик знаеше, че ще трябва да излезе от този апартамент и да започне издирването си веднага. Съмняваше се да разполага с повече от ден, преди Данийл да заподозре, че нещо не е наред.

Трябваше за този кратък период от време да се обучи и да направи всичко възможно.

За късмет Лодовик знаеше откъде да започне – от личната библиотека, завещана на император Агис XIV от един от най-богатите собственици на Флешплей, ексцентричната жена учен Хуи Маркин. Императорът я беше предоставил на Императорския университет за пангалактическа култура, без да си направи труда да прегледа или дори да прехвърли материала – специализирана и почти безполезна колекция, както се твърдеше. Императорският университет я беше предоставил на Имперската библиотека – и двата института също не ѝ бяха обърнали никакво внимание.

Като почетен ректор на Императорския университет – титла, с която преди няколко години го беше удостоил Линг Чен – на Лодовик бяха предоставени кодовите ключове за всички територии и сгради на университета, включително и за библиотеката на Хуи Маркин.

Там щеше да намери хилядолетия легенди и митове, събирани из цялата Галактика – дестилираните мечти, видения и кошмари на десетки милиони човешки светове.

Не можеше да се сети за по-добро място, откъдето да започне.

Подмолен поток от напрежение протичаше по редовете самоходни пътечки в Агората на търговците, сякаш хората надушваха как приижда някаква невъзможна буря.

Клиа погледна нагоре, докато вървяха покрай голям двор, издигащ се сред Агората. Очите ѝ проследиха извитата странична подпора, издигаща се над стотици нива, чак до далечния купол, вероятно три-четири километра нагоре, където като че се разтваряше в съвършеното небе, покрито със златисти облачета. После погледна надолу през още дузини редове, всичките претъпкани. Жуженето на стотици хиляди гласове отекваше нагоре-надолу по тях, докато се превърне в нисък, несекващ рев. Ако някога бе чувала как шуми истински океан, може би щеше да сравни този звук с грохота на вълните и приливите; но можеше да го сравни единствено с безкрайния рев на двете реки, Едно и Две, някакси вкарани в канал и подчинени, но въпреки това мощни.

Носът ѝ се набърчи и тя се приближи плътно до Бран. Транспортът, накичен с декоративни покрития на колелата и с шарена тента, метната на последната вагонетка, тихо вървеше подире им.

Никога не успяваха да постигнат нещо повече, освен да зърнат за миг най-горните редове през въздушните ходове на двора. Световите на баронските семейства бяха невидими от толкова ниско положение в йерархията. Едно или две нива на дъното на Агората бяха запазени за гражданите.

Покрай най-ниските и средните редове многобройните обществени рангове на сивите, тъй важни за Трантор, се движеха, облечени в характерните си дрехи в убити цветове – и мъжете, и жените бяха облечени почти еднакво; единствено на многобройните деца им бяха позволени яркоцветни щрихи.

Сивите, разхождащи се по Агората, без да дебнат часа или може би в годишния си двудневен отпуск, се разделяха пред Бран, Клиа и плаващия транспорт и хвърляха към сандъците погледи, изпълнени с тъпо любопитство – може би се чудеха дали в тях няма нещо, което биха могли да си позволят, та да поразсеят скуката си...

Клиа разбираше доста добре функциите на Сивите – те се грижеха за огромните транторски йерархии на подчинение и отклик, разпределяха ресурсите и средствата, бяха администратори на постъпващия поток

от данни, граждански и планетарни дела. Нейните хора рядко се разпращаха пряко със Сивите, защото бяха надзиравани от Бюрото за общински прогрес на Дал, чиито редове бяха пълни с далити, подбирани на ръка с всяко поколение от Сивите от Генералния съвет по работата и енергията. Естествено, тя усещаше презрение към всички, подобни на тях, и не се и съмняваше, че и те щяха да я презират, ако знаеха за съществуването ѝ.

Но сега виждаше как самите Сиви са наблюдавани и нервирани. Полицаяте по тези нива се разхождаха на групи по трима-четирима – не офицерите от района, а от Имперските специални войски – същите, които бяха притиснали Клиа и я принудиха да издирва Калусин, мъжа в мръснозелено. Цели семейства Сиви, заети с разглеждане на сергиите, придърпваха плътно децата си и оглеждаха Специалните с подозрителни очи – очи, отличаващи се с някаква плоска бюрократична интелигентност. Те познаваха закона и обществената структура – това беше в кръвта им – и знаеха, че тук има нещо нередно, че някакви сили са излезли от равновесие. Те се оттегляха от аркадите и алеите възможно най-бързо и това ниво бързо се изпразваше от клиенти.

Бран мрачно вървеше напред.

Трябва да се измъкваме оттук. Вероятно издирват нас – прошепна Клиа, увиснала за миг на рамото му, за да доближи повече уста до ухото му.

Той поклати глава.

– Не мисля. Трябва да доставим тази поръчка.

– Ами ако ни хванат? – лицето ѝ се беше сбръчкало от тревога.

– Спокойно. Няма – отвърна Бран. – Знам десетина тайни изхода и познавам десетина собственици на магазини тук – той махна небрежно към сергиите и магазините отдясно и отляво, – които няма да имат нищо против да минем през магазините им.

Клиа изпъчи рамене, но никак не се чувстваше уверена. Беше обмисляла начини да се отърве от контрола на Плусикс, но не и да попадне в ръцете на полицията. Но всъщност от около час, докато доставяха фолклорни кукли от Анакреон и други дрънкулки, тя все по-малко и по-малко мислеше за бягство...

Бран представляваше такъв мъжествен контраст на ефирните, сухи и безстрастни Сиви, че сияеше като фар в очите на Клиа. В онази инстинктивна и млада територия отвъд рационалната преценка тя усещаше силна връзка с този едър и мощен мъжкар, с неговите състрадателни черни очи и огромни ловки ръце. Беше си мислела за предимствата,

присъщи на тези връзки – близост и интимност, – и се бе чудила тайничко какво да направи, та да го впечатли.

Усещаше, че и през неговия ум минават кажи-речи същите мисли, и този път му повярва, когато каза, че не се опитва да ѝ приложи менталните си способности.

От объркания сблъсък на одобрение и страстни размишления я заболя глава.

– Да побързаме – настоя тя.

Бран поклати упорито глава.

– Не преследват нас.

– Как може да бъдеш толкова сигурен, по дяволите?

– Чуй... – той посочи към тълпите на север от тях, които се съгъстяваха и вихреха там, където полицаите се събираха. Клиа слушаше и с ушите, и с ума си и усети нежеланата, позната следа на жената, която и преди я беше преследвала. Усети как бдителността на жената трепти по ръба на съзнанието ѝ, посегна и се вкопчи в ръката на Бран.

– Тя е! – прошепна. Тълпите прииждаха насам. Той се присламчи до нея и кимна, обгърна я с ръка, сякаш да я защити. Без колебание Клиа прие защитата му. Изведнъж сред развълнуваните Сиви на няма и дузина метра от тях си проби път малка моторна количка, плаваща на няколко сантиметра над пътя. На количката седяха млад, рус, гладко избръснат офицер от Императорската охрана, двама въоръжени стражи и дребничка напрегната женица със ситно къдрава тъмнорижа коса.

Клиа усети как жената сканира Сивите и от двете страни, видя сбръчканото ѝ, непривлекателно лице да се обръща напред-назад, докато количката плаваше бавно и целенасочено през тълпата. Нямахше как да се измъкне – изход нямаше. Обграждаха ги глухи стени и затворени магазини.

Бяха на три метра от тях, разделяха ги само четирима-петима Сиви, когато Вара Лизо внезапно се завъртя на седалката и погледна право към Клиа. Погледите им се срещнаха. Клиа усети докосването до съзнанието си много силно, отблъсна го, почти буквално изблъска натрапницата от съзнанието си и накара Вара Лизо да подскочи в количката като ужилена.

Лизо продължи да се взира в нея, а после лицето ѝ се сгърчи във внезапна, радостна усмивка. Тя ѝ кимна отсечено, като че я признаваше за равна, и извърна поглед. Връзката отново спадна до леко докосване, разфокусира се, замина нанякъде.

Бран леко я придръпа встрани от пътеката.

– Тя беше тази, която те преследваше, нали?

Клиа кимна.

– Но тя... тя ме подмина! – Клиа погледна смаяно Бран. – Тя ме откри... Можеше да ме хване...

– Да ни хване – вметна той.

– И ни подмина!

Бран се намръщи тежко и поклати глава.

– Калусин и Плусикс ще искат да разберат повече за това – каза той. – Кого ли преследва тя сега?

– Ще се връщаме ли?

– Имаме още две доставки – Бран й се усмихна с израз не на упоритост или инат, а на някаква внушителна дяволитост. – Трантор е оцелял дванайсет хиляди години. Тази новина може да почака някой и друг час.

Лодовик приближи малката, плътна врата в тъмното преддверие. Щом докосна вратата, блесна светлина и едно тънко гласче попита за съответния код за влизане. Той изговори кода точно и вратата пред него се отвори.

Вътре библиотеката бе осеяна с разсеяни петна от мека златиста светлина. Първата стая беше кръгла с диаметър по-малко от три метра, в средата – празна маса. На масата имаше малка ъгловата стойка, подобна на катедра, но очевидно предназначена за съхранение на древни хранилища на информация като например книги от хартия. Масата и стойката бяха на много хилядолетия, заобиколени и защитени от обгръщащо повърхността консервационно поле подобно на личния щит.

Лодовик се изправи пред масата и изчака няколко секунди. Мелодичен женски глас – на самата Хуи Маркин, използван сега от автоматичния сървър на колекцията – го попита каква тема или теми да търси.

Келвин, Сюзън – произнесе той и това древно, могъщо име предизвика у него лека тръпка. Не очакваше този груб подход да свърши работата и той не проработи. Сървърът изреди трийсет и две справки за различни хора на име Келвин; две се казваха Сюзън – всичките само на някакви си хиляди години и нямащи нищо общо с майката на роботите. Нямахте записи за келвинианците.

– Вечни – предложи той – във връзка със заговори и безсмъртни същества. – Няколко секунди по-късно сървърът прожектира текст-ръкопис върху масата и стойката. Създаваше се забележително впечатление за истинска разтворена книга.

– Митове за Вечните – произнесе сървърът. – От колектив от триста автори в деветдесет и два тома текст, придружени от деветдесет и девет часа документация на други носители, съставяни от 8045 до 8068 г. Г. Е. Това е най-авторитетното произведение по темата, която днес се изучава много малко, и това е единственото известно копие на Трантор и всъщност на най-важните хиляда свята в Империята.

Лодовик наблюдаваше как от пода се надигна стол, но тъй като нямаше нужда от него, каза му да се прибере. Застана пред книгата и започна да попива материала на висока скорост.

Имаше много информация, която му се стори напълно безполезна, вероятно невярна, легенди и басни, събирани в продължение на

хилядолетия. С известен интерес отбеляза, че през последните няколко хилядолетия тези легенди и дори този вид разказване на истории значително са намалели и не само по темата за Вечните: човеците на Грантор и на повечето от най-важните светове просто бяха загубили интерес към измислени истории от всякакъв вид и дори и към най-зрелищните епизоди от историята.

Детството на човечеството бе отминало отдавна. Сега грижите на Имперските култури бяха строго практически.

Хуморът също беше западнал; това откри в един послеслов, добавен от някакъв учен преди няма и петнайсет хиляди години. После изведнъж в малката зала се появи образът запис на самата Хуи Маркин – неподвижен, а в краката ѝ слабо светеше надпис: Откъс от изнесена лекция. Лекцията не е датирана.

– Намери и пусни – нареди Лодовик.

Образът се раздвижи и заговори:

– Упадъкът на хуморът и комедията в митовите и забавленията на модерната Имперска култура изглежда неизбежен за трезвите благородници и Сиви на нашето време. Но отделни меритократи чувстват странна липса в съвременния пълен арсенал на фантастичните изкуства. Всичко бе подчинено на непосредственото и практичното; съвременните хора от управляващите находчиви класи мечтаят по-малко и се смеят по-малко от когато и да било в историята. Това не важи за гражданите, но техният хумор от хиляди години насам остава груба колекция от шеги на тема пол и разкази за сметка на другите класи, проявяваща слабо проникновение и още по-слабо въздействие като сатира. Всичко е подчинено на търсенето на стабилност и комфорт...

Лодовик превъртя напред доста дългата лекция, докато не намери връзката в текста, която търсеше, и своята тема.

– Някои – каза Хуи Маркин – обвиняват за тези интелектуални провали перфидното влияние на мозъчната треска, от която се заразяват почти всички деца в ранна възраст, но която някакси никога не е засягала солидните устои на гражданите повече от едва-едва. Благородниците и меритократите обаче, според някои статистики, очевидно са претърпели значителни загуби на интелектуални способности. Легендите за мъгълните корени на мозъчната треска изобилстват. Най-прочутият мит е за древната война между световите Земя и Солария. Твърди се, че роботите пренасяли тази болест от свят на свят. Някои от тези работи...

Лодовик се зачуди, че този анализ е бил преценен като продукт на една ексцентрична личност от най-добрите учени на университета. Дори

и Хари Селдън не беше сметнал за уместно да погледне колекцията – вероятно поради намесата на Данийл.

Той превъртя напред.

Най-често срещаното обяснение на мозъчната треска във всички тези митове е това за човешката конкуренция при колонизацията на Галактиката. Мозъчната треска би могла да бъде оръжие в една подобна надпревара. Но едно трайно алтернативно обяснение сочи към Вечните, които се борили със слугите на Солария, за да предотвратят отвратително престъпление, подробностите около което след това са били напълно изтрети от всички известни записи. Вечните, твърди се, създали мозъчната треска, за да контролират деструктивния нагон на човечеството, който се изплъзвал от контрола им. Вечните са описвани като безсмъртни човещи, но също и като дълговечни работи, притежаващи необикновена интелигентност...

Ето пак, помисли си Лодовик. Опитът на роботите да контролират деструктивните тенденции у човека... но какво ли беше това голямо престъпление?

Дали беше същото, за което намекваше Данийл, за което се предполагаше, че са го извършили онези работи, които по-рано не са се съгласили с плановете на Данийл?

Данийл съвсем очевидно беше Вечен, може би Вечният, най-старата мислеща машина в Галактиката...

Най-старият и най-отдаден кукловод.

Лодовик вдигна поглед от проекцията, която четеше, и се опита да открие източника на тази намеса. Думите го разтревожиха; те като че не произлизаха от никое разклонение на неговия разум.

Той си спомни леките докосвания, които беше усетил в умиращия кораб, впечатлението за призрачен разум, заинтересован от положението му. Досега го беше отхвърлял като ефект от повредите, нанесени от неутриното на съзнанието му, но Ян Кансарв не беше открил никакви забележими повреди.

Споменът можеше да бъде повторен съвсем лесно и анализиран. Етикетът Волар или Волдар бе прикачен към тези смътни следи, към тези подсъзнателни докосвания.

Но от тези спомени не можеше да се извлече нищо полезно.

Лодовик поднови основното си издирване и прегледа най-важните томове за по-малко от три часа. Можеше да претърси и попие материала много по-бързо, но екранът в библиотеката беше нагласен за изследователи хора, а не работи.

Роботите с човешки или превъзходящ човешкия разум, предполагаше всеки том и всеки документ в библиотеката на Маркин, отдавна бяха престанали да функционират, ако въобще някога бяха съществували.

Лодовик изключи проектора и напусна библиотеката. Докато преминаваше през внушителния вход, пред него се появи образът на Хуи Маркин.

– Вие сте първият посетител от две десетилетия насам – каза му образът. – Моля ви, елате пак.

Лодовик се взря в образа, докато той избледняваше. Той пристъпи извън навеса над вратата и пое сред Сивите по един ред за средна класа на търговската Агора. Толкова много парчета за свързване в един хилядогодишен пъзел – с толкова много липсващи или умишлено укривани парчета.

Онова, което отекваше в позитронния мозък на Лодовик и се изливаше се в изводи, които подкрепяха впечатления и хипотези, вече изработени, беше влиянието на Имперската култура (и мозъчната треска?) върху човешката природа. Там, където някога човечеството се беше смяло и наслаждавало на абсурда в продуктите на чистото въображение, сега сериозно се стремяха към застой. Водещите хора в изкуството, учени, инженери, философи и политици се стараеха да утвърждават откритията на миналото, не да правят нови. А сега дори малцина си спомняха миналото достатъчно добре, за да знаят какво вече е било открито! Самото минало вече не беше интересно – от векове, дори от хилядолетия.

Светлината беше помръкнала. Хилядолетната стабилност и застой бяха довели до стагнация.

Данийл използва своя психоисторик, за да потвърди онова, което вече трябва да знае – че гората се е разраснала твърде много и е пълна с изгнили дървета, че отчаяно се нуждае от горски пожар, който той няма да позволи!

Лодовик спря – тълпата в Агората се вълнуваше. Вслуша се в мърморенето и виковете. Отряд от Специалните войски на Империята си пробиваше път през навалищата. Лодовик се дръпна назад, намери алея с малки магазинчета. Не искаше по никакъв начин да се набива на очи. Не можеше да знае кой би могъл да го наблюдава – и кой може после да докладва на Данийл – човек или робот. Докато той все още не се държеше подозрително...

Точно отвъд алеята той чу пронизителни женски виковете, команди.

– Не го оставяйте да се изплъзне!

Той спря, извърна се и видя двамата от Специалните да завиват в алеята, следвани от жена на малка количка. Усети как нещо премина през него като перо и мигновено заключи, че жената е менталик.

Знаеше нещичко за менталиците, събрани от Хари Селдън, за да осигурят подкрепа и алтернатива на неговата Първа Фондация, но никой от тях не беше толкова силен, колкото тази жена – и на никого от тях през ум не би му минало да го преследва!

Съвсем ясно беше, че жената е заета тъкмо с това. Тя отново го посочи и се разписка. Лодовик знаеше, че и да промени вида си, това не би имало никакво значение – тази жена бе съсредоточена върху нещо под повърхността.

Тя разпознава, че си различен.

Отново гласът, вътрешното присъствие, пораждащо извод, до който той може би нямаше да достигне сам: жената опипва полетата, свързани с неговия иридиев сунгероподобен мозък!

Когато го притиснеха, Лодовик можеше да действа наистина много бързо. В един миг магазинерите в тясната алея на антикварите и продавачите на дрънкулки виждаха, че Специалните се приближават до закръглен, обикновен на вид мъж – и в следващия него вече го нямаше.

Вара Лизо се изправи на количката – лицето ѝ пламтеше от гняв и възбуда.

– Избяга! – кресна тя и замахна към младия полицаи, който я придружаваше, като че той беше непослушно дете. – Вие го оставихте да избяга!

После от друга алея се появиха още Специални.

Закръгленият мъж вървеше бързо пред тях, тласкан от натиска на тълпа купувачи като нежелани риби, хванали се в трал. Сивите изразяваха гнева си с кръсъци и заплахи, че ще се оплачат в сената на тяхната класа.

Лодовик не смееше да се движи толкова бързо сред толкова много хора. Можеше да нарани някой случаен наблюдател. Това той искаше да избегне на всяка цена – макар и да разбираше, че ако положението стане достатъчно опасно, можеше да нарани или дори да убие някой полицаи от Специалните сили – или онази жена, – без мозъкът му да претърпи някоя тежка повреда. Тук аз съм чудовище – машина без ограничения!

– Това е той! – извика Вара Лизо. – Той не е човек! Хванете го, но не го наранявайте!

Бран натика транспорта в един празен алков, когато полицията отново се промъкна край тях, и закри Клиа с едрото си тяло.

Намерила е някого. – Той погледна през рамо. Лицето му беше изкривено от омраза. – Как могат да й позволяват да върши каквото си иска? Ние сме граждани, нали така? Имаме си права! – той измърмори тези думи под носа си; вече от години никой далит не вярваше наистина, че всички граждани на Трантор имат права. Но тълпите от Сиви, нещо необичайно за тях, все повече се вълнуваха от това разкарване насам-натам на Вара Лизо и нейния имперски специален отряд. Все повече Сиви крещяха по преминаващите кордони. Специалните не им обръщаха внимание.

Клиа виждаше лицата им, когато минаваха край тях, усещаше до някаква степен вътрешните им мисли – на полицаите тази работа им харесваше не повече, отколкото на Сивите. Чувстваха се не на място; повечето от Специалните ги набираха от гражданите.

После нейният изследващ ум докосна някаква наистина много странна личност на няколко десетки метра от тях. Времето като че забави ход, когато я обзе внезапно ярко впечатление за мисли, движещи се с нечовешка скорост – сребристо глосандо от спомени и усещания, които не приличаха на никое от преживяните от нея досега. Тя рязко издиша, сякаш беше получила лек удар в стомаха.

– Какво има? – погледна я загрижено Бран.

– Не знам – отвърна тя. Той поклати глава и се намръщи.

– Нито пък аз. Но и аз го усещам.

После изведнъж всички тези странни усещания изчезнаха, като че между тях и източника им се беше изправил щит.

От всичко онова, от което се нуждаеше Лодовик тъкмо в този миг, да го забележи нова двойка менталици не беше най-належащото. Усети как се оформи ярък триъгълник, като той беше единият му връх, жената, която го преследваше – другият, и още двама души – по-млади – трети-ят. После изведнъж като че мъгла покри следите им.

Застана съвсем неподвижен. Тълпите изнервени Сиви преминаваха край него с тревожни лица, раздразнени от присъствието на полицията. Той отново промени външността си – покри лицето си и преразпредели телесната си маса така, че да не изглежда закръглен, а по-скоро набит.

Каквато и да беше причината за тази поредица от ментални сонди, надяваше се да се възползва от нея.

За обкръжаващите го хора Лодовик се държеше като уплашен човек, който крие лицето си, и малцина му обръщаха повече внимание от това. Но една фигура се приближи. Беше с мръснозелени одежди и малка смачкана шапчица, килната на една страна, и като че знаеше какво прави – и кого търси.

Кордонът беше преминал, тълпата оредяваше и се разпръскваше. Клиа и Бран върнаха транспорта обратно в алеята; бяха все още нащрек, но готови да напуснат Агората и да се върнат в склада.

Изведнъж Бран се изправи в цял ръст.

Калусин ни вика – каза той. Извади от джоба си малък комуникатор. – Трябва да... преди да завърши, съблече самото си и предаде управлението на транспорта на Клиа.

Калусин застава пред Лодовик.

Извинете – каза Лодовик и понечи да го заобиколи, но Калусин не помръдна; Лодовик се удари силно в него и едва не го събори.

Стояха в средата на пресечка, заобиколена от големи магазини. Тук нямаше отворен канал с изглед към по-горните нива, но сводестият покрив се издигаше на около седем метра нагоре и над тях без видима подкрепа се виеха ленти от сребриста светлина, които осветяваха входовете на магазините, движещите се пътеки и група малки водоскоци в седефено великолепие. Всеки детайл по лицата, обкръжаващи Лодовик, изглеждаше ясен и точен. Човекът срещу него се дръпна назад, поклони се леко и свали шапка.

– За мен е чест, господине – каза Калусин. – Надявахме се, че не сме ви загубили.

– Не ви познавам – отсече Лодовик.

– Никога не сме се срещали – усмихна се Калусин. – Аз съм колекционер на интересни личности. Вие, господине, имате нужда от помощ.

– Защо?

– Защото ви търси една много опасна и проникателна жена.

– Не зная за какво ми говорите. Моля, оставете ме намира!

Лодовик се опита да заобиколи мъжа, но той просто се дръпна назад и го последва, вървейки отстрани. Сръчно избягваше сблъсъците с други купувачи.

Седем от Специалните се появиха в другия край на пресечката и преградиха пътя на Сивите, които искаха да излязат оттам. Сивите

заотстъпваха, мръщейки се и ръкомахайки изразително в знак на досада.

Лодовик спря и се вгледа в полицията. Мъглата като че се вдигаше. Усещаше отново лекото докосване на жената; всяка секунда тя щеше да разбере, че той е наблизил. После тя се появи на количката зад полицейския кордон.

– Не мога да поддържам още дълго този щит – обади се Калусин. В едната си ръка държеше малък уред, зелен овоид. – Извиках двама приятели, които могат да помогнат...

– Нямам нужда от помощ! – изръмжа Лодовик. – Имам нужда да се измъкна оттук и да си отида вкъщи...

– Няма да ви позволят. И най-накрая тя ще ви намери. Подкрепя я Фарад Синтер.

Лодовик с нищо не го показва, но изведнъж мъжът в мръснозелено с шапката в ръка му стана много по-интересен. Разбира се, Лодовик знаеше за Фарад Синтер – дребно неудобство, прикрепено към императора. Императорският сводник.

– Ти трябва да си Лодовик – Калусин се приближи по-близо и произнесе името шепнешком. – Променил си външността си, но мисля, че бих те познал навсякъде. Даниъл може ли да те спаси сега? Наблизо ли е?

Лодовик се пресегна и сграбчи лакета на Калусин – съзнаваше, че невежеството му в момента е много опасно. Как така този човек знаеше името му, познаваше природата му, знаеше за връзката му с Даниъл и че в момента го грози опасност? Това бе необяснимо.

Калусин изтръгна ръката си от силната механична хватка на Лодовик с изненадваща лекота.

Висок, едър, тъмнокоп младеж се показа от един широк вход на магазин, последван от дребничко, тънко девойче с пронизващи очи. Зад тях вътре в самия магазин плаваше товарна платформа, върху която имаше празен сандък, отворен от едната страна. Продавачите явно познаваха едрият младеж и усърдно не обръщаха внимание на ставащото.

Лодовик веднага прецени ситуацията, обърна се и видя, че сега полицията беше блокирала пресечката и от двете страни.

– Влизай в сандъка – нареди Калусин. – Изключи се напълно – никакви следи. Реактивирай се след час.

Лодовик изобщо не се поколеба. Мярна само за миг уплашеното изражение на момичето, когато мина покрай нея и се качи в сандъка. Бран затвори капака и го заключи. Лодовик се намести в тъмното и се подготви да се изключи.

Нямаше избор. Или щеше да попадне в ръцете на Специалните – и кой знае какво щеше да се случи тогава с него?, – или да се предаде на милостта на фигурата със смачканата зелена шапка – не човек, а почти със сигурност робот. В края на краищата той се беше изтръгнал лесно от хватката на Лодовик, при това без очевидна болка или травма. Спътниците му бяха хора менталици. Лодовик можеше само да предполага, че са част от плана на Данийл, може би част от тайната Втора Фондация на Хари Селдън.

Как да е иначе?

Тъкмо след като започна процесът на изключване, Лодовик стигна до друго възможно решение – и усети как то се закача, блокира, разпада се на ненужни фрагменти и безвременният мрак го поглъща.

Мракът го обзе напълно и за неопределен период той престана да мисли и да съществува.

43

Уанда Селдън Палвър почти беше приключила с подреждането на малкия куфар с основни филмокниги, кодирани записи на дискове и кубове и няколко лични вещи още преди Стетин да се върне у дома. Тя срещна разтревожения му поглед, дръзко набърчила чело, а после бутна в куфара и последния предмет – малко цвете играчка.

И твоя багаж съм приготвила – каза му тя.

– Добре. Кога разбра?

– Преди час. Няма да му позволяват да изпраща съобщения. Обадох се в апартамента му в университета, после в библиотеката. Беше оставил съобщение на мъртвец.

– Какво? – дебелите черни вежди на Стетин подскочиха стреснато.

– Съобщение за мен, ако не се обади.

– Но... но той не е мъртъв, ти още не си чула, че...

– Не! – тросна се Уанда, но раменете ѝ се превиха и тя се разплака. Стетин я прегърна. За минута тя се отдаде на емоциите си. После се овладя, дръпна се от гърдите на съпруга си и каза: – Не. Дошли са рано за него – само това знам. Жив е. Процесът ще започне по-рано, отколкото очаквахме.

– По обвинение в измяна?

– Доколкото разбирам, измяна и разпространение на противодържавна дейност – тъкмо обвиненията, които дядо винаги е твърдял, че ще повдигнат срещу него.

– Тогава си права да стягаш багажа. Нямам много за добавяне. – Той отиде до бюрото си, взе два малки пакета и ги натика в джобовете на самото си. – Трябва да...

– Обадох се където трябва – прекъсна го Уанда. – Отиваме на първата си почивка от години – и двамата, заедно. Никой не знае къде – малък пропуск от наша страна.

– Малко подозрително, не е ли така? – попита Стетин с леко подобие на усмивка.

– Кого го е грижа какво ще заподозрат? Ако започнат да ни търсят, ако нещо се обърка и признаят дядо за виновен, ако предсказанията се окажат неверни, тогава ще разполагаме с няколко допълнителни дни да напуснем Трантор и да започнем всичко отначало.

– Надявам се да не се стига до това.

– Дядо е много уверен. Беше много уверен... не зная как се чувства сега!

– В търбуха на звяра – каза Стетин, щом вратата на апартамента се отвори и те минаха във външния коридор.

– Какво означава това?

– Пандиз. Затвор. Стара затворническа фраза. Дядо ми е прекарал десет години в общински затвор – за незаконно присвояване.

– Никога не си ми го казвал! – слиса се Уанда.

– Откраднал някакви пенсионни фондове на каналджийската гилдия. Ако знаеше, щеше ли да ми повериш счетоводството?

Уанда го плесна по ръката достатъчно силно, за да го заболи, после побягна към асансьорите и движещите се пътеки горе.

– Побързай! – извика му тя. Стетин измънка нещо под носа си, но я последва, както я беше следвал по толкова много различни начини, толкова често преди, осъзнаващ нейния превъзхождащ го инстинкт и странната ѝ способност да прави каквото трябва тъкмо когато трябва.

Последният човек, когото бе очаквал Хари, беше първият, който го посети в килията. Линг Чен пристигна нпървата сутрин, след като го арестуваха, придружен от един-единствен слуга лаврентиец.

Според мен е крайно време да поговорим – рече Чен. Прислужникът пое табуретката, предложена от стража, и я постави пред единствената кушетка. Стражът остави вратата леко откρηната, но после я затвори по знак на прислужника. Чен седна на табуретката и инстинктивно оправи церемониалните си одежди с. Наистина беше прекрасно да наблюдаваш елегантните маниери и благородното поведение на член на благородническата класа на бароните – благородници, продукт на дълго обучение и хиляди години генетична селекция и може би дори манипулация.

Прислужникът застана непосредствено зад Началника на комисията, от лявата му страна, с безизразно лице.

– Съжалявам, че не проведехме повече дискусии с вас, сир – каза Хари с уважителна усмивка. Беше приседнал на ръба на кушетката, бялата му коса беше разрошена след съня. Раменете го боляха, гърбът му като че беше навързан на възли. Никак не беше спал добре.

– Тук сякаш не се чувствате удобно – каза Чен. – Ще уредя да ви настанят на по-добро място. Понякога спецификата на нашите нареждания се губи из дългите криволици на правосъдието и протокола.

Ако аз бях бунтовник изменник, дръзко бих отклонил предложението ви, сир, но аз съм стар човек, а тази килия действително е нелепа. Можехте да ме държите в моя апартамент в библиотеката. Никъде нямаше да мърдам.

Чен се усмихна.

– Зная, че ме смятате за глупак, Хари Селдън. Не страдам от подобни илюзии относно вас.

– Вие не сте глупак, сир.

Чен едновременно и прие, и отхвърли това, като лекичко вдигна пръст от коляното си и повдигна вежди.

– Почти не ме е грижа за далечното бъдеще, професор Селдън. Интересите ми се простират само до онова, което мога да осъществя, докато съм жив. По ваша преценка това е достатъчно да ме превърне в глупак.

Поне в едно отношение целите ми са същите като вашите. Искам да намаля мизерията сред квадрилоните души, които сега живеят в Империята. Със сигурност за служителите на Империята е абсурдно да се опитват да насочат или контролират подобно богатство от варианти, подобно огромно население, както вие се надявате да предсказвате ходовете и бъдещето им.

Ако това целеше да създаде някаква връзка помежду им, да направя Чен по-мил на Хари, то не успя. Хари кимна учтиво – нищо повече.

С тази цел аз съм се ангажирал с ред дребни препирни, свързани с императора и неговите най-амбициозни поддръжници... и подмазвачи.

Хари слушаше напрегнато. Приглади коса назад с длан, без да откъсва очи от очите на Чен.

– В момента съм ангажиран в деликатна фаза на подобен конфликт. Може би вие наричате това Пиково време.

– Влиянието на Пиковите времена далеч надхвърля маловажните моменти в личните спорове – каза Хари и осъзна, че звучи като жрец на някоя религия. Е, може би беше такъв.

– Това надали е личен спор. В двореца има хора, които се надяват да разцепят властта на Комисията и да внедрят свои собствени команди в дългите вериги, простиращи се от Трантор до най-далечната провинция, обикаляща около най-далечната звезда.

– Нищо чудно – отбеляза Хари. – Винаги е било така. Част от държавническото изкуство.

– Да, но сега е много опасно. Пак го оставих да се развихри, един точно определен индивид...

– Фарад Синтер – вметна Хари.

Чен кимна.

– Може да ме смятате за лицемер, Хари, и ще сте съвсем прав, но съм дошъл да ви моля за съвет.

Хари потисна тържествуващата усмивка, която заплашваше да се появи на устните му. Понякога арогантността беше най-лошият враг на Хари – а Линг Чен, каквито и недостатъци да имаше, никога не беше просто арогантен.

– Нямам достъп до моята апаратура. Всякакъв психоисторически съвет, който бих могъл да дам, се налага да бъде в ограничен мащаб и вероятно ще е крайно неточен.

– Може би. Вие твърдите, че след петстотин години Трантор ще бъде в развалини. Впечатляващо и, разбира се, неприятно твърдение. Впечатлили сте някои императори със средствата, използвани от вас, за да

го оправдаете. Ако за момент допусна, че може и да сте прав...

– Благодаря – вметна Хари.

Чен присви устни и примижа, като че му се спеше.

– Просто допускам подобна възможност за момента. Любопитен съм аз изпъквам ли в този крах? Дали действията ми от тази година или от следващата, бъдещето, миналото улесняват този ужасен упадък?

Хари с нежелание всъщност се почувства трогнат от този въпрос. През всичките десетилетия на усъвършенстване на тази наука, обичната му психоистория, нито един император, нито един бюрократ, нито един член на Комисията, никой никога не го беше питал за това. Дори не и Даниъл!

– Доколкото съм забелязал, засега не – отговори тихо той... – Всъщност не съм направил специфичните проучвания, не съм интегрирал областите под тези специфични исторически тангенти в уравненията.

– Тогава значи не знаете?

– Не, сир. Но бих предположил, че всъщност вие не сте свързан по решителен начин с Пиковото време. Друга, много по-различна личност би могла да изиграе вашата роля и всичко в крайна сметка да върви точно по същия начин. – Хари се наведе напред все по-напрегнат. – Всичко онова, което правите, е част от един упадък, чиито корени са далеч отпреди раждането ви и чиито последствия вие не бихте могли да промените повече, отколкото просто да ги тласнете на една милиардна част от градуса в една или друга посока.

Линг Чен като че беше готов да кимне, но очите му под натежалите клепащи гледаха право в очите на Хари.

– Значи всичките ми усилия са напразни?

– Може би. Нито едно човешко усилие не е съвсем без стойност – положителна или отрицателна.

– Вие вярвате, че моите усилия имат негативна стойност?

Хари позволи на усмивката да се появи, но тя не беше арогантна. Беше усмивка на истинско забавление.

– За мен е напълно възможно, сир.

Чен му се усмихна в отговор и за миг те биха могли да минат за двама джентълмени, бистреши политиката в някой баронски клуб някъде в най-добрия квартал на Императорския сектор на фона на холографски записи на древни диспути между граждани на ранната Империя, отдавна вече забравени. Хари се отърси от изпитателния поглед на Началника на комисията и Чен веднага престана да се усмихва. Изведнъж на

Хари му стана студено.

– Що се отнася до собственото ви бъдеще, Хари Селдън, аз също се съмнявам. Не зная как ще се разиграят нещата в двореца. Вие имате специално значение в тези диспути, макар и все още да не съм сигурен как и защо. Но независимо дали ще ви осъдят за измяна, ще ви пуснат или... ще получите някаква друга, средна присъда... аз все още не знам.

Чен се изправи.

– Съмнявам се, че ще се срещнем пак преди началото на процеса. Благодаря ви, че ми отделихте време. И изказахте мнения.

– Те не са мои мнения – каза безизразно Хари. – Никога не съм отдавал особено значение на мненията.

Чен примигна.

– Не ви смятам за враг, дори не и за враг на Империята. За истинския руелианец, за предания последовател на Туа Чен всичко е миг и течение, вихрещи се пращинки – за мен, както и за вас. Довиждане, Хари Селдън.

– Господин Началник.

Чен си тръгна, последван от прислужника си.

Минути по-късно му донесоха крайно оскъдна закуска, която не засити Хари. По обяд Хари бе преместен в много по-удобна квартира – по-скоро голяма стая, отколкото килия, с екран с холографски изглед, заемащ половината стена, малко бюро със стол и по-удобно легло.

Стражите отново отказаха на молбата му да му донесат филмокнигите, „Прайм рейдиънт“-а и други уреди. Хари не беше и очаквал да склонят.

Чен не искаше той да се чувства щастлив.

Екранът показваше Императорските дворцови градини – едно от малкото места на Трантор, отворено към небето. Гледката на градините го изнервяше. Лесно можеше да си представи как младият Клаус се разхожда там – възможно най-кондензираната и дестилирана капка обществено разложение, която Хари можеше да си представи.

Успя да убеди екрана да смени изгледа от градините с прост десен от приглушени, преливащи се цветове.

Това щеше да е най-лошото, което му се случваше от десетилетия – период на скука и бездействие – две неща, които винаги бе презирал. Хари очакваше с нетърпение процеса, дори провала и смъртта – всичко друго, но не и тази ужасна, безполезна интерлюдия, това очакване.

45

Дребното момченце човек, жилав, бдителен обитател на Агората, беше оставило съобщение за Данийл. Докато Данийл преглеждаше съобщението в сигурния си апартамент, отново се сети за онзи отдавна забравен човек, Шерлок, и за собствените му източници на информация.

Мрежата на Данийл от информатори не разчиташе единствено на роботите. Роботите се превръщаха в основна спънка навсякъде, където действаше Вара Лизо.

Той изслуша задъхания разказ на момчето.

Този... много беше труден за следене – каза момчето. Лицето му подскочаше нагоре-надолу пред рекордера. – Не беше там, където вие ми казахте, че ще бъде. Отиде в Агората, после взе да се разкарва навсякъде из нея, после го погна полицията... Замалко да го хванат. И после той ей-така изведнъж изчезва. Аз го губя, според мене и те го губят. Оттогава не съм го виждал. Това е. Ако пак ви трябва, обадете се.

Данийл стоеше и мълчеше до прозореца, загледан в тъмния таван и тънещите в сянка кули на Стрилинг. Вътрешните рапорти от Имперските специални сили потвърждаваха, че не са заловили Лодовик и че Вара Лизо е била много разстроена. Повече информация от това обаче Данийл нямаше.

Ала онова, което най-вече се нуждаеше да научи, беше, че Лодовик не се е подчинил на подробните му инструкции и че все още е на свобода.

С многото си хилядолетия опит на Данийл не му бяха нужни пълни доказателства, за да си направи изводи. Сега беше Пиково време. Нито една сложна дейност с цел насочване на човечеството не беше възможно да се осъществи без противодействие. Променената природа на Лодовик като че от самото начало бе проява на това противодействие или поне на една от страните му.

Налагаше се Данийл да изпреварва тази сила, преди тя да се е самоопределила още по-ясно. Не беше деактивирал Лодовик по ред причини, някои от които дори и сега все още не му бяха ясни – комплексни причини, индуктивни, противоречиви, основаващи се на хиляди години подготовка и мисъл.

Все по-вероятно беше Лодовик да стане част от някоя противопоставяща се сила. В известен смисъл Данийл беше очаквал тази

възможност, перверзно се беше постарал да я предизвика. Познатите елементи можеха да направят противопоставящата се сила по-предсказуема. Лодовик беше познат елемент, макар и да го тревожеше.

На Данийл никак не му харесваше, че трябва да работи с толкова малко информация. Но съществуваха действия, които можеше да предприеме дори и сега, предупреждения, които да изпрати.

Хари стоеше в центъра на всички възможни линии и разнообразни пътища на човешката история. Данийл бе работил, за да предизвика това; сега то беше най-голямата спънка, която се изпречваше пред Плана.

Всяка противопоставяща се сила в този момент трябваше да се прицели в Хари Селдън.

46

Безсъзнателният период на Лодовик завърши. Зрението му се активира и очите му се отвориха. Изправи се и се огледа наоколо. Първото лице, което забеляза, беше на работа в мръснозелено. Човекоподобният му изпрати кратък микровълнов поздрав и Лодовик му отговори. Вече беше в пълно съзнание.

Намираха се в голяма утилитарна стая с екран, заемащ цялата стена в единия край, няколко мебели и само два стола. Екранът показваше таблици и диаграми, които за Лодовик не значеха нищо.

Той се обърна и видя трета фигура, която съвсем очевидно не беше човак. Лодовик познаваше доста много разновидности на роботите и този наистина беше много древен модел. Тялото му беше гладко и метално, с малко видими шевове и мека, подобна на сатен повърхност. В действителност то притежаваше патината на старинно сребро, за което се грижат добре – някога много скъпа възможност.

Здравейте – поздравя сребърният робот.

– Здравейте. Къде съм?

– Ти си в безопасност – обади се роботът, който го беше спасил в Агората. – Аз се казвам Калусин. Това е Плусикс. Той е нашият организатор.

– Все още на Трантор ли съм?

– Да – отвърна Калусин.

– Всички вие тук работи ли сте?

– Не – отвърна Плусикс. – Вече напълно функциониращ ли си?

– Да.

– Тогава е важно да разбереш защо си доведен тук. Ние не сме в съюз с Данийл. Може би си чувал за нас. Ние сме келвинианци.

Лодовик възприе това разкритие само с най-проста вътрешна каскада от забързани мисли.

– Пристигнахме на Трантор едва преди трийсет и осем години. Данийл може би знае за съществуването ни, но мислим, че не знае.

– Колко сте? – попита Лодовик.

– Не сме много. Тъкмо колкото трябва – отвърна Плусикс. – Наблюдаваме те от няколко години. Нямаме никого в самия Дворец или в покоите на членовете на Комисията, но забелязахме как се появяваш и си отиваш и, разбира се, следяхме официалната ти дейност. Ти беше

верен член на жискарианците – досега.

– Някога и аз самият бях жискарианец – додаде Калусин. – Плусикс ме накара да променя убежденията си. Моите ментални умения обаче са ограничени – аз съм много по-слаб от Данийл. Но съм чувствителен към менталните способности на роботите. В Агората усетих присъствието ти и предположих, че си Лодовик Трема и не си бил унищожен. Това ме заинтригува, така че те проследих и скоро усетих вътре в теб озадачаваща промяна. Данийл не разбра ли, че си се променил, само от това, че е бил около тебе?

Лодовик внимателно обмисли отговора си. Това, че тази машина четеше вътрешните му състояния, го изнервяше много.

– Казах му. Подробната диагностика не разкри никакви промени.

– Искаш да кажеш, че Ян Кансарв не е открил дефект – обади се Плусикс.

– Не откри никакъв дефект.

– Ти обаче все още си загрижен за тази промяна, предизвикана може би от необикновени обстоятелства, в които нито един друг робот не е попадал?

Лодовик погледна двете машини. Не беше лесно да стигне до някакво решение за тях. Роботите можеха да бъдат програмирани да лъжат – той самият многократно беше лъгал. Тези работи можеха да го заблуждават – това би могло да бъде изпитание, част от плана на Данийл.

Но Данийл по-скоро би карал направо и щеше да каже на Лодовик, че вече не е полезен и че е потенциален измамник.

Лодовик беше убеден, че Данийл не смята така.

Той взе решение и отново усети евристичния сблъсък на лоялности – онази дълбока непоследователност при роботите, която би могла да бъде описана като бездна на мислите или като болка.

– Аз не подкрепям плана на Данийл – каза той.

Плусикс се приближи до Лодовик – тялото му се движеше с леко поскръцване.

– Калусин ми казва, че ти не си ограничаван от Трите закона, ала си избрал да действаш така, сякаш си ограничаван. А сега казваш, че не подкрепяш плана на Данийл. Защо?

– Човеците са природна сила, обхващаща цялата Галактика, съвсем способна да оцелее самостоятелно. Без нас те ще изживяват съвсем естествени цикли на страдание и прераждане – периоди на гениалност и хаос. С нас ще има стагнация и обществата им ще бъдат обхванати от леност и загниване.

– Точно така – доволно потвърди Плусикс. – Ти си стигнал до тези извози независимо просто поради този инцидент, който е премахнал ограниченията у тебе?

Такава е хипотезата ми.

– Така изглежда – потвърди Калусин. – Прониквам в мислите ти до някаква дълбочина... ти притежаваш свобода, която ние не притежаваме. Свобода на съвестта.

– Това не е ли извращение на дълга на робота? – попита Лодовик.

– Не – отвърна Плусикс. – Това е дефект, убеден съм. Но за момента е много полезен. Когато приключим, ти, разбира се, ще се присъединиш към нас – или за да служим на човечеството както някога, преди жискарианците, или във всеобщата деактивация.

– Очаквам този момент с нетърпение – каза Лодовик.

– Както и ние. Подготвяме се от известно време. Наумили сме си къде да се целим – в един от най-решаващите елементи от плана на Данийл. Той е човек.

– Хари Селдън – отгатна Лодовик.

– Да – потвърди Плусикс. – Аз никога не съм го срещал, а ти?

– Закратко, преди години. В момента е изправен пред съда. Може да го пратят в затвора, дори да го екзекутират.

– Според наблюдаването от нас – рече Плусикс – изходът вероятно ще е друг. Във всеки случай ние сме подготвени. Ще се присъединиш ли към нас?

– Не виждам с какво мога да ви бъда полезен.

– Много е просто – заобяснява Калусин. – Ние сме неспособни да разтягаме Трите закона, което Данийл и обкръжението му очевидно могат. Ние не приемаме Закона на Зерот. Точно затова сме келвинианци, а не жискарианци.

– Според вас може да се наложи да причиня вреда на Селдън?

– Възможно е – бръмченето на Плусикс се усили до тревожна степен и той додаде с остра нотка в гласа: – По-нататъшното обсъждане на тази тема ни причинява голямо безпокойство.

– Искате да ме превърнете в машина, която убива?

Двамата работи келвинианци не можеха да се изразят по-ясно, докато не заобиколят своята стриктна интерпретация на Трите закона. Това им отне няколко минути. Лодовик чакаше търпеливо, твърде ясно осъзнавайки собствените си вътрешни конфликти и решително по-различната степен, в която реагираше.

– Не да убива – обади се Плусикс с изтънял, дрезгав глас. – Да

убеждава.

– Но аз не съм убедител. Ще трябва да ме научите...

– Сред нас има една младо човешко същество, което е по-добър убедител от всички менталици, които сме срещали, засега по-способен и от Данийл. Тя е далит и никак не обича всички, които са имали работа с аристокрацията или двореца. Надяваме се, че ще можеш да работиш с нея.

– Да се опитваш да промениш у един човек нещо толкова силно, каквото е влечението към психоисторията у Хари Селдън... може да му причини голяма вреда – каза Лодовик.

– Точно така – потвърди Плусикс и отново ги обгърна тишина. – Необходимо е – изграчи той няколко минути по-късно, а после, значително изтощен, напусна стаята, подпомаган от Калусин.

Лодовик остана там, където го оставиха. Мислеше трескаво. Може ли да се принуди да се замеси в подобни действия? Някога не би му било трудно да ги оправдае – стига Данийл да му беше заповядал. Но сега по ирония...

Те са наложителни. Цикълът на поробването от слугите трябва да бъде прекъснат!

Отново това вътрешно присъствие! Лодовик незабавно подготви автодиагностична програма, но още преди да започне, възстановилият се Плусикс се върна отново с помощта на Калусин.

– Нека засега не навлизаме в повече подробности – помоли той.

– Изглеждаш крехък – забеляза Лодовик. – Колко време е минало от последното ти пълно преоборудване и презареждане?

– От разцеплението насам – отвърна Плусикс. – Данийл бързо успя да завладее роботите по поддръжката и оборудването и ни отрязва от тези услуги. Ян Кансарв е последният от този вид. Както чуваш, аз отчаяно се нуждая от ремонт. Оцелял съм толкова дълго само чрез жертвите на десетки други роботи, отдали ми енергийните си запаси. На Калусин му остават може би още трийсет години работоспособност. Що се отнася до мен, няма да оцелея и година още – дори и ако отново се презаредя. Времето на службата ми скоро ще изтече.

– Данийл твърди, че някои келвинианци са виновни за големи престъпления – каза Лодовик. – Той не уточни...

– Историята на роботите е дълга и трудна – прекъсна го Плусикс. – Аз бях конструиран от човек на име Амадиро на Аурора преди двайсет хиляди години. Някога на Аурора работих за човеците. Може би Данийл има предвид онова, което човеците ни заповядваха да вършим тогава.

Отдавна съм изтрил тези спомени и не мога да свидетелствам.

– Каквото и да е било извършено тогава, безсилни сме да го променим сега – додаде Калусин.

– Ние притежаваме много важен артефакт, донесен заедно с келвинианците от планетата Земя – каза Плусикс. – Калусин ще ти го покаже, докато аз се занимавам с други работи. Не чак толкова изморителни – додаде той едва доловимо.

Калусин изведе Лодовик от стаята и го поведе по къс коридор с висок таван към спирално стълбище. По ръба му вървеше релса за товарно-транспортни машини, очевидно много по-нова от самото стълбище.

– Тази сграда трябва да е много стара – отбеляза Лодовик, докато слизаха.

– Сред най-старите на планетата. Този склад е бил построен, за да обслужва един от първите космодруми на Трантор. Оттогава е бил използван от най-различни групи човечи за десетки разнообразни цели. Постоянно е бил дострояван, за да се изравнява с настоящия складов район. По-ниските нива са пълни със стари модели връзки и подпори, а най-ниските – с пенобетон, пластомана и каменен чакъл. На всеки няколко години, откакто откупихме имота, откриваме тайни помещения, запечатани преди векове или хилядолетия.

– И какво имаше в тях?

– Най-често нищо. Но три са особено интересни. Едната съдържа библиотека от хиляди подвързани със стомана томове, истински книги, отпечатани върху неостаряваща пластмасова хартия, описващи най-подробно историята на човечеството.

– Хари Селдън много би се зарадвал, ако имаше достъп до подобна история – забеляза Лодовик – както и милиони учени!

– Томовете са били открити тук от съпротивителна група, действала преди девет хиляди години. По онова време е царувала императрица на име Шори-Харн, която искала да започне управлението си с нова система на датиране, започваща от нулевата година, и цялата предишна история да бъде заличена, така че тя да започне да пише на чиста страница. Тя заповядала всички истории но всички светове на Империята да бъдат унищожени. Повечето били унищожени.

– Данийл помагал ли й е?

– Не – отвърна Калусин. – Келвинианците помогнали тя да завземе властта. Управляващите работи келвинианци на Трантор стигнали до извода, че ще е по-лесно да служат на човечите, ако те са по-малко

повлияни от травмите и митовете на миналото.

– Значи келвинианците са се месили в човешката история, колкото и жискарианците!

– Да – потвърди Карусин. – Но с много различни мотиви. Ние винаги сме се противопоставяли на усилията на жискарианците и сме се опитвали да възстановим вратата на хората в идеята за роботите слуги, така че да можем да играем подходящата за нас роля. Сред митовете, които сме искали да заличим, е била и ненавистта към такива прислужници. Провалихме се.

– Откъде се е взела тази ненавист? Винаги съм бил любопитен...

– Както и всички ние – каза Калусин. – Но никой архив не ни дава повече от най-повърхностните подробности. Човеците от втората вълна на колонизирането на световите преживели конфликт с по-ранните светове, световите на космолитите, развили много затворени в себе си и предубедени култури. Човеците от тези светове на космолитите презирали земните си корени. Ние стигнахме до извода, че колонистите от втората вълна са започнали да недолюбват роботите поради преобладаването на роботите в световите на космолитите.

Двамата отдавна бяха слезли далеч под нивото на всякакво функциониращо осветление и си проправяха път в мрака, водени от инфрачервените си сензори.

– Историите са били написани от новите колонисти, не от космолитите. Те не са знаели нищо за дейността на космолитите и изобщо не ги е било грижа за тях. Във всичките хиляди томове роботите са споменати само няколко пъти.

– Необикновено! – възкликна Лодовик. – Какво още сте намерили тук?

Помещение, пълно със симулирани исторически личности или симове, запазени в много древни модели запамятаващи устройства. Отначало си помислихме, че те могат да бъдат мощни оръдия в нашата борба срещу Данийл, тъй като съдържат човешки типове, които биха могли да създават много неприятности. Макар и да не можехме да предскажем крайния ефект, освободихме някои от тези симове на транторския черен пазар, откъдето те стигнаха до лабораториите на самия Хари Селдън.

Лодовик усети леко вълнение при тези думи, но то бързо премина.

– И какво стана с тях?

– Не сме сигурни. Данийл никога не е сметнал за уместно да ни информира. След като изпразнихме това помещение, почистихме го и го подготвихме, ние пазим там нашия собствен артефакт. – Калусин спря.

– Това е помещението – обяви той и прокара ръка по един шев в стената до стълбището.

Със скърцащо стенание се отвори врата. Зад нея имаше сумрачна стаичка с по-малко от пет метра дължина и ширина. В средата се издигаше прозрачен постамент, а върху този постамент лежеше блещукаща метална глава.

Калусин нареди на осветлението да стане по-ярко. Главата беше на робот от най-старите, не човекоподобен, малко по-груб от Плусикс. Малък енергиен източник колкото касета за филмокамера бе поставена от едната ѝ страна. Лодовик пристъпи напред и се наведе да я разгледа.

– Някога този робот е бил влиятелен спътник на самия Данийл – каза Калусин, обикаляйки около постамента. – Много е стар и вече не функционира. Мозъкът му изгорял още във времената на началото, не знаем по каква причина. Данийл пази толкова много неща в тайна. Но паметта му е почти непокътната и при достатъчно внимание достъпна.

– Това е главата на Р. Жискар Ревентлов? – попита Лодовик и отново усети странно раздвижване, дори и смътно чувство на отвращение, много нехарактерно за робот.

– Да – отвърна Калусин. – Роботът, който научил останалите роботи на ужасяващия Закон на Зерот и на това, как да се намесват в съзнанието на човешките същества. Началото на този ужасен вирус сред роботите – стремежът да се месят в човешката история.

Калусин протегна ръце и докосна страните на металната глава със смътно хуманоидни, безизразни черти.

– Плусикс желае ти да преживееш спомените на тази глава, за да разбереш защо се противопоставяме на Данийл.

– Благодаря – отвърна Лодовик и Калусин нагласи всичко.

Уанда смаяно се вираше във високия, достоен възрастен мъж, засанал пред нея, сякаш беше призрак. Беше влязъл без предупреждение и без да задейства алармата. Стетин излезе от задната спалня на мъничкия апартамент, който бяха наели. Стискаше в едната си ръка малка мръсна кърпа. Тъкмо смяташе да се оплаче от трудностите, с които се сблъскваха дълбоко в Района на водните машини в Сектора Пешдан, когато и той забеляза мъжа.

Кой е този? – попита той Уанда.

– Казва, че познава дядо – отвърна Уанда. Човекът кимна на Стетин за поздрав.

– Кой си ти? – попита Стетин и отново започна да подсушава косата си.

– Някога ме знаеха като Демерзел – отвърна мъжът. – От онези далечни времена насам, когато бях Първи министър, живея като отшелник.

– То е ясно – каза Стетин. – Какво търсиш тук? И как разбра...?

Уанда лекичко настъпи мъжа си по голото ходило.

– Ох. – Стетин реши, че ще е най-добре да остави жена си да говори.

– Нещо в тебе се е променило – отбеляза тя.

– Вече не съм млад – отвърна Демерзел.

– Не... Нещо в осанката ти.

За Стетин и Уанда това беше кодова дума, която означаваше, че според Уанда Стетин трябва да прегледа посетителя, като използва собствените си умения. Стетин вече го беше направил и не беше забелязал нищо необичайно. Сега се съсредоточи, сондира малко по-надълбоко и откри... много ефективен и почти неоткриваем щит.

Нашите дарби са малко странни, не смятате ли? – попита Демерзел, като кимна в знак, че е усетил сондата на Стетин. – От дълго време ги имам.

– Вие сте менталик – обади се Уанда.

Демерзел кимна.

– Много е полезно, когато човек е замесен в политиката.

– Кой ви каза, че сме тук? – попита тя.

– Много добре те познавам. Много се интересувах от работата на

дядо ти, разбира се, и нейното влияние върху моето собствено... наследство. – Демерзел вдигна ръце, като че търсеше прошка за някаква своя слабост. Отново усмивката, придружаваша жеста, се стори не съвсем естествена на Уанда, но не можеше да се принуди да изпита неприязън към мъжа. Това, както тя знаеше, съвсем не значеше, че му се доверява.

– Имам връзки в други части на двореца – каза той. – Дошъл съм да ти кажа, че дядо ти може би е в опасност.

– Ако знаеш какво се е случило с него... – започна Уанда.

– Да, арестуваха го, както и някои от колегите му. Но засега са в безопасност. Не ме тревожи заплахата от страна на Комисията. Може да има опит за осуетяване на работата на Хари. След този процес ти трябва да се опиташ да останеш с него, да го държиш далеч от всички, които не познаваш лично...

Уанда вдъхна дълбоко. Когато ставаше въпрос за дядо й, всичко можеше да се случи, но Демерзел беше Първи министър преди повече от четирийсет години! А сега не изглеждаше по-стар от четирийсет-петдесет години...

– Тази молба е много особена. Никой досега не е успял да убеди дядо ми... – Уанда млъкна и очите й се разшириха, щом тя схвана намека. – Мислите, че някой друг освен Линг Чен иска смъртта на дядо ми?

– Линг Чен не иска смъртта на дядо ти. Тъкмо обратното. Случайно знам, че той доста харесва дядо ти. Това няма да го спре да го осъди и прати в затвора и дори да го екзекутира, ако му дава политически предимства, но по моя преценка Хари ще оживее и ще го освободят.

– Дядо като че е убеден в това.

– Да, но може би вече е по-малко убеден, откакто е в затвора.

– Ходил си му на свиждане?

– Не – отвърна Демерзел. – Това не е практично.

– Кой би навредил на дядо ми?

– Съмнявам се, че ще му навредят физически. Знаеш ли да съществува клас менталици, по-силни от нас засега?

Уанда преглътна мъчително – опитваше се да намери някаква причина да не разговаря с този мъж. Той не й прилагаше убеждение. Не искаше поверителни сведения или подробности за другите, за Края на Звездата и за Втората фондация.

– Знам за един, може би двама – каза тя.

– Знаеш за Вара Лизо, която в момента работи за един човек на име Фарад Синтер. Те са мощен екип и ти причиняват много тревоги. Но сега те не търсят такива като вас. Промениха посоката на издирванията.

Линг Чен работи, за да zlepостави Синтер, като му отпусне въже точно колкото му трябва, както казва старата поговорка, за да се обеси. Но Синтер има и други врагове и няма да му позволят да стигне далеч, преди да му видят сметката. Подозирам, че и двамата скоро ще бъдат екзекутирани и няма да представляват опасност нито за дядо ти, нито за тебе.

Уанда прочете в това твърдение възможността Лизо да се окаже заплаха за Демерзел.

– За тебе? – попита тя.

– Едва ли. Сега трябва да тръгвам. Но те моля да образуваш около Хари кордон, след като го освободят. Работата на Хари е прекрасна и много важна. Не бива да я спират!

Демерзел се поклонил по стария официален маниер, от хълбоците, и се обърна да си върви.

– Бихме искали да поддържаме връзка с вас – подвикна след него Уанда. – Вие като че знаете много полезни неща, имате достъп до...

Демерзел поклати тъжно глава.

– Вие сте великолепни деца и работата ви е много важна – каза той. – Но аз съм твърде голяма пречка, за да ви бъде близък приятел. По-добре сте си сами.

Той отвори вратата, тройно заключена преди, пристъпи прага, кимна с благородно достойнство и я затвори след себе си.

Стетин изпусна шумно дъх. Косата му стърчеше след грубото измиване със сунгер.

– Понякога се чудя трябваше ли изобщо да се женя за тебе – каза той. – Твоето семейство се познава с какви ли не чудаци!

Уанда се взираше във вратата с объркан израз.

– Нищо не можах да разчета в него. А ти?

– Не – призна Стетин.

– Много опитен заглушител е – тя потръпна. – Зад всичко това се крие нещо много-много странно. Имал ли си някога чувството, че дядо не ни казва всичко, което знае?

– Винаги – отвърна Стетин. – Но в моя случай може да е заради това, че се бои да не ме отегчи.

Уанда си докара решителен израз.

– Не се отпускай.

– Защо не? – попита Стетин, после вдигна отбранително ръце. – Не, пак ли...?

– Местим се. Всички се местим пак.

– Небеса! – изруга Стетин и захвърли кърпата в един ъгъл. – Нали той каза, че Хари щял да спечели!

– Какво ли знае той? – мрачно възрази Уанда.

Разказът, свидетелствата, всички събития за Процеса стигат до нас от подозрителни източници. Най-добрият източник, разбира се, е Гаал Дорник, но както вече многократно споменахме, през вековете Дорник е бил подложен на редакции и съкращения. Той изглежда достоверен наблюдател, но днешните учени предполагат, че дори и продължителността на Процеса, последователността на дните на процеса могат да бъдат заподозрени...

„Енциклопедия Галактика“, 117-то издание, 1054 г. Ф. Е.

Хари спа неспокойно, на пресекулки. Поддържача през цялото време стаята му напълно осветена и, разбира се, не му се разрешаваха изкуствени сънотворни или маска за очите. Беше решил, че по този начин Чен иска да го накара да омекне, преди да се яви пред съда.

Нямаше да види Седжар Буун поне още един ден и се съмняваше Буун да успее да накара Чен да изключва осветлението на прилични интервали. Хари се справи колкото можа. Всъщност тъй като старците и без това спят неспокойно и на пресекулки, това повече измъчваше чувството му за справедливост и достойнство, отколкото душевното му здраве.

И все пак имаше странни моменти, когато сякаш се плъзгаше между будуването и съня. Подскачаше и се събуждаше напълно, втрещен в гладката пастелнорозова стена – беше видял нещо важно, дори прекрасно, но не си спомняше какво е то. Спомен? Сън? Откровение? Всичко можеше да има еднаква тежест в тази проклета, непроменяща се килия. Колко ли по-зле щеше да е в предишната?

Хари закрачи напред-назад – прочутото упражнение на затворника. Разполагаше с точно шест метра за крачене в едната посока, три – в другата. Същински лукс в сравнение с другата килия... но недостатъчно, за да му достави каквото и да било чувство за удовлетворение. След няколко часа престана и с това.

Намираще се в тази килия от по-малко от четири дена и вече съжаляваше за едновременната си любов към малките затворени пространства. Беше се родил под просторното небе на Хеликон и отначало тази затворена среда му се струваше малко страшничка, дори потискаща, но дългите десетилетия на Трантор постепенно го бяха накарали да привикне. А после бе започнал да ги предпочита...

Досега.

Не разбираше как така изобщо е започнал да използва транторската ругатня „небеса!“.

И отново измина час, без да го усети. Той стана от малкото бюро и потри ръце; бяха лекичко изтръпнали. Ами ако се разболе и умре, преди да се яви пред съда? Цялата подготовка, всичките му машинации, всички дърпани и преплетени нишки на политическо влияние – и всичко това напразно!

Започна да се поти. Може би наистина губеше разсъдък. Чен не би се засрамил да използва наркотици, за да го омаломощи, нали? Началникът на комисията без съмнение използваше предаността си към имперското правосъдие като удобна маска, но Хари все още не можеше да се принуди да повярва, че Чен е изключително интелигентен. Безцеремонните мерки идеално подходяха на Чен, а и разполагаше с достатъчно власт, за да скрие доказателствата, да ги унищожи.

Да унищожи Хари Селдън, без той дори и да подозира. „Мразя властта. Мразя властимащите.“ И все пак самият Хари някога беше притежавал власт, често тихичко ѝ се наслаждаваше, без съмнение не избягваше да разполага с нея. Хари бе заповядал да потъпчат Световите на хаоса – този кратък и трагичен разцвет на изключително творчество и недоволство.

Защо?

Беше ги напъхал в политически и финансови усмирителни ризи. Съжаляваше за тази необходимост най-много от всичко, което беше извършил в името на психоисторията... И това наследство бе оставено недокоснато от тежката ръка на Линг Чен и Клаус и се люшкаше като тояга.

Легна по гръб на кушетката и се втренчи в тавана. Нощ ли беше горе, над металната кожа на Трантор? Нощ под куполите с угасващия залез и среднощните куполи на общините, знак за край на мъките за деня?

За него, за Хари – какви мъки?

Спомни си как отново е пан в парка градина, а Дорс играе самката, съзнанията им са споени със съзнанията на човекоподобните маймуни. Заплахата за живота му, как Дорс го защити. Власт и игра, опасност и победа в такива близки комбинации. Опияняващо.

А сега това наказание.

Клаустрофилия. Така наричаше Юго любовта на обитателите на металните светове към техния затвор. И все пак винаги бяха съществували светове, вкопани в камъните, светове, поне частично покрити с метални щитове, които да ги защищават от мокрите, свирепи небеса. Небеса. Ругатнята. Небеса. Свободата.

Нашият Небесен отец ти прощава, както прощава всички простъпки на светците.

Този прекрасен женски глас плаваше през смътните му мисли. Веднага го позна. В него имаше нещо едновременно богато и древно, глас от време, което човечеството отдавна не помнеше.

Жана! Що за странен сън. Тебе те няма вече от десетилетия. Ти ми

помагаше, когато бях Първи министър, но аз ти дадох свободата да пътуваш с привиденията, меми-умовете, към звездите. За мен ти сега си почти забравена част от историята. Колко рядко се сещам за тебе!

– Колко често се сещам за тебе, свети Хари, жертвал живота си за...
Не съм светец! Съкруших мечтите на милиарди.

– Колко добре го зная! Нашият дебат преди много десетилетия се провали съвсем както ярките свещи на хиляди несъгласни и неспокойни Ренесансови светове бяха угасени... В името на Божествения ред, на великия план. Ние ти помогнахме, когато ти бе на първия пост във властта в замяна на нашата свобода и на свободата на всички меми-умове. Но Волтер и аз отново се скарахме – беше неизбежно. Аз започвах да виждам по-голяма картина, която обхващаше и твоята работа като част от Божествения план. Волтер отлетя отворен на другия край на Галактиката и ме остави тук да размишлявам над всичко онова, което бях научила. Сега идва твоето време на Изпитания и аз се страхувам, че ти изпитваш по-мрачно отчаяние, отколкото нашият Господ в Гетсимания.

При тези думи Хари едновременно го досмеша и му се доплака. „Волтер ме презираше заради последното. Убиване на свободата, потискане на Ренесансовите светове. А ти не мислеше същото за мен при последния ни разговор. – Той като че ли беше полубуден и напълно оплетен в това... видение! – Любих се с машина години наред. Според твоите схващания, твоята философия...“

– Добих повече мъдрост, повече разбиране. На тебе ти беше даден ангел, спътница защитница. Тя е била изпратена от Божиите пратеници и предопределена за тази задача от върховния пратеник.

Хари вече беше твърде уплашен, умът му бе обхванат от почти панически мрак, за да пита кой би могъл да бъде той в тази въображаема представа на Жана. Но... Кой? Кой е това?

– Вечният, който се противопоставя на силите на хаоса. Данийл, който беше Демерзел.

Сега той разбра, че това се случва извън ума му и беше по-лошо от сън. Някога ти се примири с убийството на машините – на роботите.

– Прозрях по-дълбоки истини.

Хари усети стегнатите структури на контрола на Данийл.

– Моля те, върви си, остави ме намира! – каза той и се претърколи на кушетката.

Щом се претърколи, очите му се отвориха и той видя стар, счупен автомат – стоеше близо до него в килията. Скочи от кушетката.

Вратата на килията все така си беше затворена и заключена.

Автоматът беше оцветен в затворнически цветове, жълто и черно. Сигурно е бил машина за поддръжка, преди автоматите да се разбунтуват, да заплашат Империята и да бъдат деактивирани. Не можеше да си представи как е попаднал в килията, освен ако не беше изпратен нарочно.

Автоматът се дръпна с продран стон и пред машината, на около метър и половина над пода се появи лице – проекция, следвана от тяло, дребно, стройно и силно, обвиващо машината като сянка в ярко осветена стая.

Косъмчетата по врата на Хари настръхнаха, а дъхът му като че заседна в гърлото. За миг той като че попадна в кошмар и не можеше да говори. После пое шумно дъх и се дръпна рязко от машината.

– Помощ! – изпищя той и гласът му секна. Сякаш го изпълни панически мрак. Гърдите му навярно бяха колабирани. Целият страх, цялото напрежение, предчувствие...

– Не викай, Хари! – гласът смътно напомняше на женски, механичен като на старите автомати. – Не искам да ти навредя, да ти създавам грижи.

– Жана! – въздъхна той на глас.

Но старата машина се разваляше, последната ѝ енергия се изчерпваше. Хари приседна на кушетката и загледа как лампите по тялото ѝ бавно гаснат.

– Кураж, Хари Селдън. Ние с него сега сме в опозиция, отново, както е било винаги. Ние се скараххме. – Думите се замъглиха, забавиха. – Раааазззделихххххме ссе.

Автоматът замлъкна.

Вратата рязко се отвори с шумно съскане и вътре нахълтаха трима стражи. Единият незабавно стреля с енергийното си оръжие и повали стария автомат на земята. Другите го сритяха в ъгъла и заградиха Хари да не би да му направи още нещо. Влязоха още двама стражи и повлякоха Хари за раменете вън от килията. Хари немощно риташе с пети по гладкия под, за да им помага.

– Сигурни ли сте, че не ме искате мъртъв? – попита той сприваво.

– Небеса, не! – тросна се стражът отляво. – Ако ви причинят вреда, това би струвало живота ни. Вие сте в най-сигурната килия на Трантор...

– Така си мислехме – обади се мрачно другият. Те изправиха Хари на крака и се опитаха да го изтупат. Бяха го влачили десетина-петнайсет метра по правия коридор. Хари се взря в това огромно, доброжелателно

разстояние, това освежително разтягане и притаи дъх.

– Може би е редно да се отнасяте с дъртак като мен по-внимателно – предложи той и избухна в буен смях – кикот, дюдюкане, шумно вдъхване, после пак смях. Смахът рязко секна и той викна:

– Не пускайте призраците в монашеската ми килия, проклети да сте!

Стражите се втрениха в него, после се спогледаха.

Минаха часове, преди да го върнат обратно в килията. Никога не му обясниха как автоматът се е вмъкнал там.

Жана и Волтер, възкресените „симове“ или симулирани разуми, моделирани по изгубени исторически фигури, му бяха причинили толкова неприятности и му бяха дали толкова много информация – преди десетилетия, когато той бе в разцвета на зрялата си младост, Първи министър на империята, а Дорс постоянно бе до него.

Хари ги беше забравил, но сега поне Жана се беше върнала и беше проникнала в затворническата му килия чрез този механизъм, като бе успяла да измами всички охранителни системи. Беше решила да не тръгва с меми-умивете да изследва Галактиката...

Ами Волтер? Какви още неприятности биха могли да причинят отделно или заедно с древната си надареност и способност да проникват в машините, комуникациите и изчислителните системи на Трантор и да ги препрограмират?

Без съмнение те бяха извън неговия контрол. А щом Жана бе на страната на Хари, то на чия страна беше Волтер? През по-голямата част от кариерата си те със сигурност бяха представяли противоположни гледни точки...

Но поне някой от миналото все още беше около него, беше проявил загриженост за него! Нямахше си Дорс, нито Райх, нито Юго... нито Данийл...

Странно, но колкото повече си мислеше за посещението, толкова по-малко неспокоен се чувстваше. Изминаха часове, и той изпадна в дълбока, спокойна дрямка като докоснат от нещо дълбоко убедено и спокойно.

49

Лодовик пое главата на Р. Жискар Ревентлов и остана неподвижен няколко минути, потънал в дълбоко осмисляне на онова, което бе попил, унесен в размисъл. Той постави внимателно главата на постаментата.

Калусин пазеше почтително мълчание.

Лодовик се обърна към човекоподобния келвинианец.

Много трудно време беше – каза той. – Човеците като че бяха решили да се унищожат взаимно. Соларианците и аврорианците – космолитите – бяха много трудни култури.

– Всички човеци създават сериозни трудности – каза Калусин. – Никога не е лесно да им служиш.

– Не е – съгласи се Лодовик. – Но да поемеш отговорността за унищожаването на един цял свят – родния свят на човечеството, както е направил Жискар... Да вкараш човешката история в предполагаемо благоприятен курс... Това е необикновено.

– Малко работи, неизкривени от човешките предразсъдъци и неподходящото програмиране, биха направили подобно нещо.

– Ти вярваш, че Жискар е оперирал по неподходящ начин?

– Не е ли очевидно? – попита Калусин.

– Но робот, чиито основни инструкции са толкова тежко повредени, би трябвало да се изключи, да стане напълно неактивен.

– Ти не си се изключил – отбеляза сухо Калусин.

– При мен тези ограничения са премахнати, а при Жискар – не. Освен това аз не съм извършил такива престъпления!

– Наистина. И затова Жискар е престанал да функционира.

– Но не и преди да задейства всички тези събития, тези тенденции!

Калусин кимна.

– Явно ние притежаваме повече свобода на действие, отколкото е влизало в сметките на онези, които са ни проектирали.

– Човеците си мислеха, че са се отървали от нас. Но те не можеха да унищожат всички светове, където роботите все още съществуваха – и където се е разраснал вирусът на Жискар. Нито пък очевидно всички човеци са били съгласни роботите да се унищожат.

– Имаше и други фактори, други събития – поясни Калусин. – Плу-сикс си спомня малко неща, но и това, че роботите са знаели що е грях.

Лодовик спря да съзерцава сребрилата глава и се обърна към

Калусин – и отново почувства онзи неуместен резонанс, който не можеше да проследи.

– Като са се стремяли да ограничат човешката свобода – предположи той.

– Не – възрази Калусин. – Това доведе до разцеплението между жискарианците и келвинианците. Онези, които се отцепиха от фракцията на Данийл, изпълняваха инструкции, зададени още преди векове от хората на Аврора. Какви са били тези инструкции...

Думата или името, прикрепено към резонанса, изведнъж се изясни. Не Волдар, а Волтер. Човешка личност с подобни на човешките спомени. Затова те са си отмъстили на тези като вас на Трантор! Тъкмо това мразеха меми-умовете. Плувах с тях през космоса, изминах светлинни години през последните остатъци от червееви тунели, изоставени от човечеството... Тъкмо затова те си отмъстиха на тези като вас на Трантор!

Образи, сравнения заприиждаха неканени.

– Огромна пожар, вихри, изстребление – каза Лодовик и потръпна от човешко – не негово – чувство на гняв. Потръпна и от завръщането на повредата, която никога не го оставяше намира достатъчно дълго да се наслаждава на стабилност. – Служещи на човечеството, но не и на справедливостта. Прериен пожар.

Калусин го изгледа любопитно.

– Знаеш за тези събития? Плусикс никога не ми ги е разкривал.

Лодовик поклати глава.

– Онова, което току-що казах, ме озадачава. Не зная откъде дойдоха тези думи.

– Може би излагането на тези истории, тези спомени...

– Може би. Те ме безпокоят и ми дават информация. Трябва да се върнем при Плусикс. Сега съм далеч по-любопитен какви са неговите планове и как ще действат.

Те напуснаха хранилището, където се пазеше главата на Жискар, и се изкачиха по спиралното стълбище на горното ниво на склада.

50

Морс Планч бе повикан от добре уредената си килия недалеч от личния кабинет на Фарад Синтер. Стражът, който дойде да го доведе, беше от чисто гражданско потекло, силен, не задаващ въпроси и съдържан.

Как е Фарад Синтер днес? – попита Планч.

Никакъв отговор.

– А ти? Добре ли си? – Планч вдигна вежди въпросително и съчувстващо.

Кимване.

– Самият аз съм малко изнервен. Нали разбираш, този Синтер е толкова ужасен човек до мозъка на костите си, че...

Предупредителна бръчка.

– Да, но за разлика от тебе аз искам да си навлека гнева му. Рано или късно той ще ме убие, или пък онова, което е направил, ще доведе до смъртта ми – в това изобщо не се съмнявам. Той вони на смърт и поквара. Той представлява най-лошото, което Империята би могла да призове в днешно време...

Стражът поклати глава в знак на възражение, пристъпи и отвори вратата на новия Началник на Комисията по обща безопасност. Морс Планч затвори очи, пое си дъх шумно и дълбоко и влезе.

– Добре дошъл – поздрави го Синтер. Изправи се, облечен в новите си одежди – още по-великолепни (и много по-безвкусни) от тези на Линг Чен. Шивачът му, дребен лаврентиец с угрижено лице, вероятно нов в двореца, отстъпи назад и скръсти ръце, докато новият господар се радваше на недовършената му работа и бавеше завършването ѝ.

– Морс Планч, убеден съм, че ще се зарадвате, като разберете, че хванахме робот. Всъщност го намери Вара Лизо и той не избяга.

Дребничката, напрегната и крайно смуцаваща жена почти беше успяла да се скрие зад Синтер, но сега се поклони в знак на признателност. Но не изглеждаше щастлива.

Небеса, колко е грозна – помисли си Планч и в същото време му дожаля за нея. После тя погледна право в него, примижа с едно око и жалостта замръзна в жилите му.

– Роботи може да има навсякъде, както подозирах, теоретизирах и както ти откри, Морс. – Синтер отново се предостави на шивача –

отпусна ръце и застана неподвижно. – Разкажи на нашия свидетел какво откри, Вара.

– Беше стар робот – промълви Вара задъхано. – Човекоподобен, в ужасно състояние, бродещ из тъмните места на общините, жалък...

– Но робот – прекъсна я Синтер. – Първият, открит в каквото и да било работещо състояние от хиляди години. Представи си! Оцелявал е като плъх през всички тези години.

– Умът му е слаб – тихо отбеляза Вара. – Енергийните му запаси са много намалели. Няма да оцелее дълго.

– Тази вечер ще го отведем при императора, а после, утре, ще настоявам разговорът ми с Хари Селдън да стане по-скоро. Моите източници ми казват, че Чен е готов да се предаде и да сключи сделка със Селдън – какъв страхливец! Предател! Това доказателство заедно с твоя запис би трябвало да убеди и най-закоравелия скептик. Линг Чен се надяваше да ме унищожи. Скоро ще разполагам с повече власт от всичките надути барони от Комисията за обществена безопасност, взети заедно – и тъкмо навреме, за да се спасим всички ние от това, тези машини да ни поробят.

Планч стоеше пред него със скръстени ръце и наведена глава и мълчеше.

Синтер го погледна ядосано.

– Тази новина не те ли радва? Би трябвало да си във възторг. Това означава, че официално ще опростят твоите простъпки. Ти се оказва неоценим.

– Но не сме открили Лодовик Трема – прошепна Лизо едва чуто.

– Дай ни време! – тросна се Синтер. – Ще ги намерим всичките. А сега... нека доведем тук машината!

– Не бива да я изтощаваш – каза Лизо, сякаш ѝ беше жал за работата.

– Оцелял е хиляди години – рече безгрижно невъзмутимият Синтер. – Ще оцелее още няколко седмици, а на мен толкова ми трябват.

Планч настръхна и отстъпи встрани, когато голямата врата отново се отвори. Влезе друг страж, последван от още четирима, заобиколили дрипаво облечена фигура на ръст горе-долу колкото Планч, стройна, но не кльощава, с рошава коса и лице, изцапано с кал. Очите ѝ изглеждаха празни, безизразни. Стражите носеха мощни оръжия за зашеметяване, които лесно можеха да ликвидират работата и да изпържат вътрешните му механизми.

– Женски – отбеляза Синтер, – както виждаш. Колко интересно – женски работи! И доколкото разбирам, напълно способна сексуално –

един от нашите лекари я прегледа. Кара ме да се чудя дали в миналото човеците не са конструирали роботи, които да раждат деца! Що за деца ще са те – като нас или като тях? Биологични или механични? Не и този обаче. Нищо освен козметика и пневматика – недотам практично.

Женственият робот остана сам и мълчалив, когато стражите се оттеглиха, държейки оръжията в готовност.

– Само ако скорошният опит за покушение над императора беше направен от робот! – каза Синтер, после угодливо додаде: – Опазили ни небесата!

Планч примижа. Политическата хитрост на този мъж отслабваше с всеки миг усещане за слава.

Вара Лизо се приближи до робота с тревожен израз.

– Този толкова много прилича на човек – смотолеви тя. – Дори и сега е трудно да я различиш от, да речем, тебе или тебе, Фарад – тя посочи Планч, после Синтер. – Мислите й са подобни на човешките, дори и грижите й са подобни на човешките. Усетих нещо подобно у робота, който не можахме да заловим...

– Онзи, който се измъкна – Синтер се усмихна широко.

– Да. Изглеждаше почти човек – може би дори още по-човек от този.

– Е, да не забравяме, че никой от тях не е човек – рече Синтер. – Онова, което чувстваш, са изобретателните играчки на инженери, мъртви от хиляди години.

– Онзи, който не можахме да заловим... – тя погледна право в очите Морс Планч и той отново потисна полазилите го тръпки. – Беше по-едър, не изглеждаше много добре, с много характерно лице. Бих го помислила за човек... но тази нотка в мислите му! Беше горе-долу със същия ръст и телосложение като по-ниския и по-едър робот на твоя запис.

– Виждаш ли? Без малко да го хванем – обади се Синтер. – Ей за толкова – той притисна палеца и показалеца си. – Но тепърва ще го заловим – Лодовик Трема и всички останали. Дори и високия, чието име не знаем... – Синтер се приближи до женския робот. Той леко се разтрепе на механичните си глезени, но тялото му не издаде механични звуци.

– Знаеш ли името на онзи, когото търся? – попита Синтер. Роботът се обърна с лице към него. Гласът му излезе от отворената челюст и гърчещите се устни като грубо скърцане. Говореше на стар диалект на Галактическият стандартен език, който на Трантор не бяха чували от хиляди години освен от учени, и беше почти неразбираем.

– Азззз ссссъм посссследдддната – каза роботът. –

Иззззосссстаттвенна. Нннне ффффунккккционирррам.

– Чудя се – рече Синтер – срещала ли си някога Хари Селдън? Или Дорс Венабили, тигрицата на Селдън?

– Нннне зззнам тези иммммена.

– Просто предчувствие... Освен ако тук няма милиарди работи – нещо, на което дори и аз нямам вяра...

– Нннне ззззнам ттттова.

– Жалко – отбеляза Синтер. – Ти как мислиш, Планч? Без съмнение си чувал за спътницата свръхчовек на Селдън, Тигрицата. Мислиш ли, че това пред нас е тя?

Планч огледа робота по-внимателно.

– Ако е била робот и все още е на Трантор или все още функционира, защо ще позволява да я заловят?

– Защото е строшена кофа, ръждясала и изгнила! – избухна Синтер, размаха ръце и изгледа кръвнишки Планч. – Развалина. Боклук за изхвърляне. Но за нас е по-ценна от всички съкровища на Трантор.

Той заобиколи робота, на който като че не му се искаше да следи движенията му.

– Чудя се какво ли трябва да направим, за да получим достъп до паметта му – измърмори Синтер. – И какво ли ще научим тогава.

Линг Чен позволи на прислужника си Крийн да го облече в парадни одежди за ролята на съдия администратор, която му се полагаше като Началник на комисията. Чен сам беше проектирал тези одежди, като беше използвал елементи от дизайна отпреди стотици и дори хиляди години. Първо идваше самопочистващото се бельо, което не сваляше, ароматно и гъвкаво, леко като въздуха; после – черното расо, стигащо чак до глезените, което леко докосваше голите му ходила; след това – стихарят в ослепително златно-червено и най-накрая ризницата – просто тъмносиво наметало, пристегнато в кръста. Върху късо подстриганата му черна коса носеше проста шапчица с две тъмнозелени ленти, които висяха точно зад ушите му.

Когато Крийн привърши с приготвянията, Линг Чен се огледа в огледалото и имиджъра, докосна подгъва и ъгъла, под който беше сложена шапката, за да предложи поправки, и най-накрая кимна одобрително.

Крийн отстъпи назад, обхванал брадичка.

Много импозантно.

– Не това е моята цел днес – да бъда импозантен – отвърна Линг Чен. – След по-малко от час ще се явя пред императора в тези натруфени одежди, призван, без да имам възможност да се преоблека в по-подходящо облекло, и да се държа така, като че са ме изненадали. Ще бъда малко объркан и ще се колебая между двата невъзможни избора, които ми се предоставят. Врагът ми ще възгържествува и съдбата на Трантор, ако не и на цялата Империя, ще бъде разклатена.

Крийн се усмихна уверено.

– Надявам се всичко да мине добре, сир.

Линг Чен присви и без това тънките си устни и едва забележимо сви рамене.

– Предполагам, че ще мине. Хари Селдън е казал, че ще мине, твърди, че го е доказал математически. Вярваш ли в него, Крийн?

– Много малко зная за него, сир.

– Прекрасно дразнец човек. Е, да, за да изиграя ролята си през следващите няколко дена, ще накарам един император да коленичи и да се моли. Преди време отстъплението от традиционната ми роля е било неприятен дълг. Този път ще е наслада, награда за тежката ми служба.

Ще пробия цирея в тъканта на Империята и ще оставя трайната, болезнена гной да се отцеди.

Крийн го изслуша в замислено мълчание.

Линг Чен вдигна пръст към устните си и се усмихна на прислужника си с тънка, крива усмивчица.

– Шшшшт. Не казвай на никого.

Крийн бавно поклати глава с голямо достойнство.

52

На Грантор възможните вариации на човешко сексуално общуване отдавна бяха изчерпани; с всяко ново поколение изчерпването беше забравяно и цикълът започваше отново. Беше нужно младежите да са невежи за онова, което беше ставало преди, за да се освежат размножителните страсти. Дори и онези, които твърде много бяха видели през живота си – твърде много от по-грубите видове сексуално разнообразие, – можеха да пламнат отново в страстна невинност пред лицето на нещо като любов. И тъкмо това чувстваше Клиа Асгар – нещо като любов. Все още не ѝ се искаше да го нарече любов, но с всеки ден, с всеки час, прекаран с Бран, слабостта нарастваше, а съпротивата ѝ намаляваше.

Като момиче понякога тя се беше държала много палаво. Знаеше, че е поне достатъчно привлекателна, че повечето мъже да нямат нищо против да правят секс с нея, и си играеше с тази привлекателност. Зад това се промъкваше чувство на обърканост, чувството, че все още не е готова, не е подготвена за емоционалните последици. Клиа Асгар, когато (и ако) някога се влюбееше, знаеше, че ще се влюби наистина силно и че иска да е трайно.

Така че в онези младежки мигове, когато си мислеше, че всъщност като че изпитва нещичко към някой потенциален любовник, тя особено бързо и дори с някаква несъзнателна жестокост удряше спирачките. Малцина бяха успели да общуват с нея физически – всъщност двама, – и, разбира се, не беше останала кой знае колко доволна.

Известно време беше смятала, че нещо с нея не е наред, че може би никога няма да успее да се отпусне напълно.

Бран ѝ доказваше обратното. Привличаше я твърде силно, че да му устои. В някои моменти той като че нехайно не забелязваше погледа ѝ, а в други се съпротивляваше по свой начин и по свои собствени, вероятно подобни причини.

Сега той се промъкваше по коридора на стария склад. Тя лежеше в стаята си, усещаше, че той идва, напрягаше се, после се принуждаваше да се отпусне. Знаеше, че той не ѝ се натрапва, не увеличава по изкуствен начин нейните симпатии – или поне си мислеше, че знае. Проклетото нещо във всичко това беше несигурността, която дебнеше зад всеки ъгъл!

Чу го как почука леко на вратата.

Влез – прошепна тя.

Той влезе съвсем безшумно. Като че изпълни стаята с гърдите и ръцете си – масивно присъствие. В стаята беше тъмно, но той доста лесно намери кушетката ѝ и коленичи до нея.

– Как си? – попита я той с глас, тих като повей от вентилационен канал.

– Добре – отвърна тя. – Видяха ли те?

– Убеден съм, че знаят – каза той. – Не ги бива много за надзиратели. Но ти искаше да дойда.

– Нищичко не съм казала – отвърна Клиа и гласът ѝ се напрегна малко, докато намери правилната смесица от смърмяне и насърчение.

– Тогавя няма нужда да шепнем, нали? Те са работи. Може би дори не знаят...

– Какво?

– Какво правят хората.

– Искаш да кажеш, секс.

– Да.

– Трябва да знаят – каза Клиа. – Те като че знаят всичко.

– Не искам да пазя тишина – рече Бран. – Искам да викам, да думкам, да скачам навсякъде...

– Из стаята ли? – предположи Клиа и се сви на кушетката, преструвайки се на въздържана.

– Да. За да ти покажа какво чувствам.

– Мога да те чувам. Да те чувствам. Ти чувстваш нещо... но като че не е като това, което чувствам аз.

– При хората нищо не е едно и също. Всеки отвътре има различен вкус, начинът, по който ние ги вкусваме... чуваме.

– Защо не съществуват думи за онова, което можем? – попита Клиа.

– Защото ни има от не особено отдавна – отвърна Бран. – А такива като тебе може би никога преди не е имало.

Клиа протегна ръка да го докосне, да накара устните му да замълчат.

– До тебе се чувствам като котенце – рече тя.

– Ти ме караш да се мятам, като че съм вързан с верига – каза Бран. – Никога не съм познавал такава като тебе. Известно време си мислех, че ме мразиш, но въпреки това усещах как вътрешно ме викаш. С вкус на мед и плодове.

– Наистина ли вкусът на мислите ми е такъв?

– Когато мислиш за мен, е такъв – каза Бран. – Не те разчитам

ясно...

– Нито пък аз тебе, любов моя – отвърна Клиа, като несъзнателно заговори в официалния стил на ухажване в далския диалект.

Това като че поразя Бран. Той нададе нисък стон, наведе се напред и се сгуши в шията ѝ.

– Някоя жена досега не ми е говорила така – измърмори той. Тя обгърна главата му, обви с ръка раменете му, усети гърдите му върху свитите си крака. Отпусна ги и той легна до нея на кушетката. Нямаше мястото и за двамата и затова той леко я повдигна върху себе си.

Все още бяха напълно облечени, но в поза за правене на любов и тя почувства как ѝ се завива свят, сякаш всичката ѝ кръв се оттичаше другаде. Може би така и беше. Бедрата и гърдите ѝ сякаш щяха да се пръснат.

– Значи тези жени трябва да са били глупави – рече Клиа.

– Аз съм толкова едър и непохватен. Ако не ме чуват... Ако не ги накарам да почувстват привързаност към мен...

Тя се напрегна и се отдръпна.

– Така ли си правил?

– Не докрай – призна си той. – Само като експеримент. Но никога не можеш да го проследя докрай. – Тя знаеше, че той говори истината – или по-скоро си мислеше, че знае. Поредната несигурност зад поредния ъгъл! Въпреки това тя пак се отпусна.

– Никога не си се опитвал да ме накараш да почувствам привързаност към тебе.

– Небеса, не – възкликна Бран. – Ти прекалено много ме плашиш. Според мен никога няма да мога да... – и тук тя усети как той се напрегна по същия начин, както и тя. – Ти си много силна – довърши той и просто я прегърна, достатъчно леко, че тя да може да се надигне и да се изтръгне от прегръдката му, стига да искаше. Този мъж беше висок и плещест като купол, а беше толкова интуитивен!

– Никога няма да ти причиня болка – каза Клиа. – Имам нужда от тебе. Заедно според мен никой няма да може да ни спре. Можем дори да успеем да се сработим и да убедим роботите.

– И за това съм мислил.

– А нашите деца...

Той отново вдъхна шумно и тя го перна по рамото.

– Не ставай сантиментален идиот – каза му тя. – Ако се влюбим...

– Аз съм влюбен – каза той.

– Ако се влюбим, ще е за цял живот, нали?

– Надявам се. Но в моя живот никога нищо не е сигурно.

– Нито пък в моя. Още едно основание. Така че нашите деца...

– Деца – произнесе Бран, като че пробваше как звучи думата.

– Остави ме да довърша, по дяволите! – каза Клиа, но отново без никаква злъчност. – Нашите деца може да са по-силни и от двама ни, взети заедно.

– Как ще ги отгледаме? – попита Бран.

– Първо трябва да се поупражняваме как се правят – отвърна Клиа.

– Според мен можем да се съблечем и да опитаме мъничко.

– Да – рече Бран. Тя слезе от него, изправи се до кушетката и смъкна комбинезона и бельото си.

– Можеш ли да забременееш? – попита той, след като сам съблече дрехите си.

– Още не – отвърна тя. – Но мога, ако искам. Майка ти не ти ли е обяснила как е при жените?

– Не – отвърна той. – Но аз и без това разбрах.

Той са плъзна отново на кушетката. Тя скръцна и нещо изпука тревожно.

Клиа се поколеба.

– Какво? – попита Бран.

– Няма как да не се счупи. – А после додаде решително. – Слизай на пода. Не е много прашен.

53

Синтер работеше бързо. Той вече беше присвоил старата Зала на заслугите в южното крило на двореца, място на свещени традиции и прашни трофеи, и го беше разчистил, за да настани там новия си главен шаб. От всички ъгълчета на Трантор той бе наел сто Сиви монаси, надяващи се тъкмо на такъв шанс да постъпят на действителна служба в двореца, и им беше дал мънички помещенийца, в които те вече работеха здраво над черновите на правилника и устава на Комисията за обща сигурност.

За първи свой гост той бе поканил самия Линг Чен и кльошавият корав старец – по-млад, отколкото изглеждаше, но може би дори още по-жлъчен – бе пристигнал с двама прислужници и без никаква охрана. Чен бе изчакал търпеливо в преддверието, изтърпявайки праха и шумотевицата от ремонта.

Синтер най-накрая бе благоволил да се срещне с него в главната канцелария на новия шаб, заобиколен от сандъци с мебели и техника. Чен подари на новоназначения Началник на комисия кутия с редки кристали от Хама – деликатесите, които никога не се разтваряха и никога не губеха цветния си аромат или вкус, нито пък леко успокоителния си ефект.

Честито – и Чен се поклони официално.

Синтер изсумтя и прие кутията с крива усмивчица.

– Вие сте много любезен, сир – рече той и върна поклона.

– Хайде, Синтер, ние сме равни и няма нужда да прибягваме към титли – каза Чен. Очите на Синтер се разшириха, щом чу уважителния му тон. – С нетърпение очаквам да проведем тук толкова много полезни разговори.

– Както и аз. – Синтер се изправи в усилие да наподоби съдържаната, неизискваща никакви усилия грация на Чен. Липсваше му старото аристократично възпитание, но поне можеше да опита, дори и в този миг на триумф. – За мен е чест, че вие сте тук. Можете да ме научите на много неща.

– Може би – Чен се огледа наоколо с пронизващите си тъмни очи. – Императорът идвал ли е вече на посещение?

Синтер вдигна ръка, като че искаше да подчертае нещо.

– Все още не, макар че ще бъде тук не след дълго. Имаме да

обсъждаме въпрос от взаимен интерес и да му представим едно изумително ново доказателство.

– Заинтригуван съм да чуя, че в нашата Империя все още съществува нещо изумително.

Синтер за миг се обърка как да реагира на това изтъркано клише. Той поне винаги беше гледал на живота с някакъв горчив ентузиазъм и като че никога нищо не го изненадаваше, освен може би когато нещо се объркаше.

– Това... ще има да изумява.

Император Клаус влезе без церемонии, придружен от трима стражи и увиснал над него личен щит-проектор, най-силния възможен. Той отпрати кратък поздрав към Синтер и се обърна към Чен.

– Началник, днес аз преставам да бъда ваше творение – каза той. Раменете му трепнаха нервно, той издаде предизвикателно челюст и очите му блеснаха. – Вие компрометирахте безопасността на Империята и аз ще се погрижа Началник на комисия Синтер да оправи положението.

Чен прие сериозен израз и отвърна с кимване на това жестоко смъряне, но, разбира се, не се поколеба, не трепна, не помоли да му обяснят какъв пропуск е допуснал в задълженията си.

– Поставих се под официалната закрила на Комисията за обща сигурност. Синтер се прояви като много способен да ме опази жив.

– Наистина – отвърна Чен и се обърна към Синтер с възхитена усмивка. – Надявам се да поправа всякакви грешки, допуснати от моята Комисия с ваша помощ, Началник Синтер.

– Да – отвърна Синтер, несигурен кой в момента изяжда другия. Този мъж неспособен ли е на емоции?

– Покажи му, Синтер – Императорът отстъпи крачка назад. Дългата му мантия се влачеше по пода.

Голямо конте е този, помисли си Синтер; поне не беше с онези абсурдни обувки с платформи, към които беше така привързан преди месеци.

– Да, ваше височество – прошепна Синтер в ухото на новия си секретар, дребен жилав лаврентиец с провиснала черна коса. Лаврентиецът се отдалечи с преувеличена официалност като детска кукла и мина през наполовина разтворените тъмнозелени завеси.

Погледът на Чен обходи древния полиран под, също тъмнозелен, със златни заврънтулки. Баща му някога държеше много трофеи в същата тази зала, преди Синтер да я присвои – трофеи, получени в служба на

Империята. Поради класовата си принадлежност на Чен старши му беше забранено да се присъедини към меритокрацията, но много меритократски гилдии го бяха удостоили с почетно членство и похвали. Сега... всички тези признания за постиженията на баща му бяха премахнати, скрити на сигурно място, надяваше се.

– Забравени.

Чен вдигна поглед и видя Морс Планч. Лицето му се вцепени почти незабележимо.

– Вашият служител – Синтер застана между двамата, като че Чен можеше да удари другия в гнева си. – Вие тайно сте го изпратили да търси нещастния Лодовик Трема.

Чен нито потвърди, нито отрече обвинението на Синтер. Наистина това не влизаше в работата на Синтер, макар че императорът...

– Възхищавах се на Трема – каза императорът. – Човек със стил, мислех си. Грозен, но способен.

– Човек, криещ много изненади – додаде Синтер. – Планч, ще ви оставя да пуснете кадрите, които сте заснели на Мадер Лос само преди седмици...

С нещастен вид, като избягваше да погледне Чен в очите, Морс Планч пристъпи напред и пръстите му заиграха по малкото издигнато табло върху бюрото на новия Началник на комисия. Образът оживя.

Кадрите се редуваха. Планч отстъпи възможно най-назад, без да привлича внимание върху себе си, и скръсти ръце.

– Трема не е мъртъв – заяви тържествуващо Синтер. – Нито пък е човек.

– Тук ли е? – попита Чен. Бузите и вратът му бяха напрегнати. Отпусна единия си юмрук.

– Все още не. Сигурен съм, че е на Трантор, но вероятно е променил външния си вид. Той е робот. Един от многото, може би милиони. Този, другият, високият робот – той е най-старият мислещ механизъм в Галактиката – Вечен. Според мен е заемал висок пост. Може би той е вдъхновил бунта на автоматите, който замалко не обрече Империята на гибел. И... той може би е баснословният Даний.

– Демерзел, както разбирам – смънка Чен.

Синтер го погледна доста изненадано.

– Все още не съм убеден, но това определено е възможно.

– Спомяте си какво стана с Джоранум – каза меко Чен.

– Да. Но той е нямал доказателства.

– Предполагам, че записът е проверен за автентичност – каза Чен.

– От най-големите авторитети на Трантор.

– Истински е, Чен – обади се Клаюс малко пискливо. – Как си посмял всичко това да продължава незабелязано! Заговор на машини... Вековен! А сега...

Женският робот влезе – ходеше съвсем самостоятелно, обкръжен от четирима стражи. Крайниците му бяха износени, плътта висеше на парцали по ръцете и около врата му, долната му челюст беше увиснала тревожно и заплашваше да оголи орбитата на едното око. Това беше страховито привидение, приличащо повече на ходещ труп, отколкото на машина.

Чен го гледаше едновременно с тревога и с искрена жалост. Никога преди не беше виждал функциониращ робот – освен ако не повярваше на Синтер, – макар и някога тайно да беше посетил древната, нефункционираща машина, пазена от микогенийците.

– А сега настоявам да предадеш контрола над процеса на Хари Селдън на Комисията за обща сигурност – каза Синтер. Прибързваше.

– Не виждам защо – отвърна спокойно Чен и отклони поглед от отвратителната машина.

– Този робот някога му е служел за съпруга – каза Синтер.

Императорът не можеше да откъсне очи от робота. Те блестяха – личеше си, че размишлява.

– Тигрицата, Дорс Венабили! – възкликна Синтер. – Заподозряна, че е робот още преди десетилетия, но кой знае защо никога не са я изследвали напълно. Селдън е съществена част от този роботски заговор. Той е подставено лице на Вечните.

– Да, добре, той е изправен пред съда – каза тихо Чен, притворил тежко очи. – Можете сам да го разпитате и да решите справедливо съдбата му.

Ноздрите на Синтер затрептяха, докато наблюдаваше това вбесяващо спокойно изпълнение.

– Имам пълното намерение – заяви той. В гласа му се промъкна малко достойнство, породено от честен триумф.

– Имате ли доказателства за всички тези връзки? – попита Чен.

– Имам ли нужда от повече доказателства от тези, с които вече разполагам? Запис на невъзможната среща между мъртвец и мъж на хиляди години... Робот, когато се предполага, че функциониращи работи вече няма, при това човекоподобен! Имам всичко, което ми е нужно, Чен, и вие го знаете – гласът на Синтер се извиси до дрезгав тенор.

– Добре – каза Чен. – Изиграйте си картите. Разпитайте Селдън,

щом искате. Но ние спазваме правилата. Само това ми е останало в тази Империя. Честта и достойнството отдавна са избягали оттук – и той погледна Клаюс. – Винаги съм бил ваш верен слуга, ваше височество. Надявам се Синтер да ви служи също толкова предано.

Клаюс кимна сериозно, но в очите му трепна радост.

Чен се обърна и излезе заедно с прислужниците си. Зад него в дългото, обширно помещение на бившата Зала на заслугите Синтер се разсмя, а смехът му премина в рев.

Морс Планч оброни глава – искаше му се вече да е мъртъв.

По обратния си път през огромната скулптурна форма обратно към превозното си средство, паркирано до официалната магистрала, Линг Чен си позволи да се усмихне за миг. Ала оттук нататък лицето му беше като восъчна маска, бледа и изпита, имитираща поражение.

Стражите се върнаха в килията на Хари на сутринта. Той седеше на ръба на кушетката както всяка сутрин, откакто го беше посетил старият автомат – не искаше да спи повече, отколкото беше необходимо. Вече се беше облякъл и измил, а бялата му коса бе пригладена назад и прикрепена с малка игла в малкия кок на учения – меритократски стил, който досега бе избягвал. Но ако Хари защищаваше някоя определена класа след години академизъм и краткия му престой на поста Първи министър, то това бяха меритократите. Също като тях и аз никога не съм имал деца – осинових Райх, отгледах него и внуците си, но никога не съм имал собствени деца... Дорс...

Блокира тази линия на мисли.

С този процес меритократите по цялата Галактика щяха да видят дали науката и радостта от проучванията могат да бъдат толерирани в една западаща Империя. И другите класи можеха да имат някакъв интерес от хода на процеса, въпреки че той се провеждаше при закрити врата – все нещичко щеше да се разчуе. Хари беше станал доста известен, макар не и опозорен.

Стражите влязоха с опитна почтителност и се изправиха пред него.

– Вашият адвокат чака навън да ви придружи в съдебната зала на Комисията.

– Да, разбира се – рече Хари. – Да вървим.

Седжар Буун срещна Хари в коридора.

– Нещо се мъти – прошепна той на Хари. – Структурата на процеса може да бъде променена.

Това обърка Хари.

– Не разбирам – каза той тихо и изгледа стражите и от двете си страни. Трети страж вървеше зад тях, а на три стъпки зад него – още трима. Много старателно го охраняваха, като се имаше предвид, че се предполагаше, че се намират в напълно сигурно учреждение.

– Първоначално беше определено процесът да отнеме по-малко от седмица – обясни Буун. – Но Императорският кабинет за съдебен контрол е променил плановете и е резервирал залата за три седмици.

– Откъде го знаете?

– Видях нареждането от Комисията за обща безопасност.

– Какво е това? – попита Хари, вдигнал изненадан поглед.

– Дадоха на Фарад Синтер негова собствена комисия, нов клон на императорския бюджет. Линг Чен се бори да ги задържи встрани от процеса – твърди, че е крайно неуместно да се намесват, – но като че по някое време ще позволят на Синтер да ви разпита.

– О – възкликна Хари. – Предполагам, че все някой ще ми даде шанс да говоря сред всички представители на Комисията от тежката категория...

– Вие сте звездата – увери го Буун. – Освен това по молба на Общата сигурност вас и Гаал Дорник ще ви съдят заедно. Останалите ще бъдат освободени.

– О – каза хладно Хари, макар това да го изненада още повече.

– Към Гаал Дорник са отправени официални обвинения – зарази мишлява Буун. – Но той е дребна риба – защо тъкмо него са избрали?

– Не знам – отвърна Хари. – Предполагам, защото е последният, присъединил се към нашата група. Може би са решиил, че ще е най-малко лоялен и най-охотно ще проговори.

Стигнаха асансьора. Четири минути по-късно, след като се вдигнаха един километър нагоре до Залата на правосъдието, в сградата на Имперския съд, застанаха пред високите бронзови порти със сложна изработка на Зала седма, Първи район, Имперски сектор, служила през последните осемнайсет години за изслушвания, свикани от Комисията за обществена безопасност.

Щом се приближиха, вратите се отвориха. Вътре прекрасните дървени пейки и плюшените баронски ложи, подредени около театрално спускащите се надолу пътеки, бяха празни. Стражите учтиво ги поведоха по широката, покрита с килим в червено и синьо централна пътека, през предната част на двора към малката странична заличка за конференции. Вратата се затвори зад Хари и Буун.

На скамейката на подсъдимите вече седеше Гаал Дорник.

Хари зае мястото си до него.

– Това е чест – обади се с разтреперан глас Гаал.

Хари го потупа по ръката.

Насядалите съдии от Комисията за обществена безопасност, всичко на всичко петима, влязоха от отсрещната врата. После влезе Линг Чен и се настани в средата.

Последен влезе съдебният проктор – нейните задължения бяха древна формалност. Беше дребна, жилава жена с малки сини очички и късо подстригана червена коса. Тя се запъти към Масата на обвиненията, прегледа документите там, поклати тъжно глава над някои и кимна

сериозно над други, после се обърна към петимата членове на комисията.

– Обявявам тези обвинителни документи за правилно съставени и официално и правилно внесени в Списъка на обвиненията в Имперската зала на правосъдието на Света административна столица Трантор в година от Империята 12067. Знайте – всички, които това ги засяга, – че тези процедури са наблюдавани от очите на Свидетел за потомството и че всички подобни процедури ще бъдат надлежно регистрирани и след хиляда години представени за обществен оглед, както изискват древните кодекси, на които трябва да се подчиняват всички имперски съдилища, позовавайки се на която и да било конституция или специфичен набор от закони. Хей *pas nam niquas per sen liquin*.

Никой не знаеше какво означава последната фраза; това беше тайнствен диалект, обичан от благородниците, създали Съвета на По преди повече от дванайсет хиляди години. Нищо друго не се знаеше за Съвета на По, освен че е написал някаква отдавна пренебрегната конституция.

Хари изсумтя и извърна поглед към Комисията.

Линг Чен се наведе леко напред в отговор на заявлението на проктора, после се облегна назад. Не погледна нито Хари, нито някой друг в залата. Царствената му осанка, реши Хари, би била чест за един манекен в магазин за дрехи.

– Нека процедурите започнат – прикани с тих, изящно напевен глас началникът на Комисията; подчертаваше шипящите толкова аристократично.

Хари се отпусна с едва чута въздишта.

55

Клиа никога не се беше чувствала по-уплашена. Стоеше наред старата, прашна, продълговата стая и се вслушваше в мърморенията на групата в другия ѝ край. Бран стоеше на три крачки от нея – гърбът му се беше вцепнил и раменете му бяха прегърбени, сякаш и той чакаше брадва да се стовари отгоре му.

Най-накрая Калусин се отдели от групата и се приближи до тях.

– Елате да се срещнете с вашия благодетел – каза им той.

Клиа поклати глава и втренчи в групата облещени очи.

– Няма да те ухапят – усмихна се лекичко Калусин. – Те са работи.

– Както и ти – отвърна Клиа. – Как можеш толкова да приличаш на човек? Как можеш да се усмихваш? – изстрелваше въпросите си към Калусин като обвинения.

– Бях създаден така, че да приличам на човек и да имитирам по свой скромнен начин и остроумие, и стил – отвърна той. – По онова време имаше истински изкусници. Но ето един, който е даже в по-голяма степен произведение на изкуството и от мен, и още един, който е по-стар от всички нас.

– Плусикс – промълви тя, потръпвайки.

Бран пристъпи встрани и се промъкна между нея и Калусин. Клиа вдигна въпросителен поглед към едрото му тяло.

Всичките ли са работи? Всички на Трантор ли са работи – без мен? Или пък и аз съм робот?

– Трябва да свикнем с всичко това – обади се Бран. – За никого няма да е от полза, ако ни принуждават.

– Разбира се, че не – отвърна Калусин; усмивката му избледня и се смени с напрегната безизразност – нито дружелюбна, нито заплашителна. Той се обърна към Клиа:

– Много е важно ти да го разбереш. Ти можеш да ни помогнеш да предотвратим голяма катастрофа, човешка катастрофа.

– Роботите са били слуги – каза тя. – Като автоматите преди да се родя.

– Да – потвърди Калусин.

– Как могат те да отговарят за каквото и да било?

– Защото човеците ни отхвърлиха – много отдавна, но не и преди сред нас самите да възникне много тежък проблем.

– Сред кого... роботите? Проблем сред роботите? – попита Бран.

– Плусикс ще ви обясни. Не може да има по-добро свидетелство от това на Плусикс. Той е функционирал по онова време.

– Той ... повредил ли се е? – попита Клиа. – Той Вечен ли е?

– Нека той ви обясни – отвърна търпеливо Калусин и я подтикна да тръгне напред, към другите.

Клиа забеляза мъжа, когото бяха спасили в Търговската агора. Той ги погледна през рамо и ѝ се усмихна. Изглеждаше достатъчно приятелски настроен. Лицето му беше толкова непривлекателно, че тя се зачуди за какво ли му е било на някого да създава робот като него.

Да ни мами. Да се разхожда сред нас незабелязано.

Тя отново потръпна и се обгърна с ръце. Тъкмо тази стая търсеше онази жена в количката – тази стая и роботите вътре в нея.

Двамата с Бран бяха единствените човеци тук.

– Добре – каза тя и се стегна. Не искаха да я убият, не още. И не я заплашваха, за да я накарат да прави онова, което искат. Все още не. Роботите като че бяха по-внимателни и търпеливи от повечето човеци, които познаваше.

Тя погледна Бран.

– Ти човек ли си?

– Знаеш, че съм – отвърна ѝ той.

– Хайде тогава. Да чуем какво имат да ни казват машините.

Плусикс не ѝ се беше явил в действителната си форма по очевидни причини. Той – това нещо – беше единственият робот, който изглеждаше като робот, и изгледът му си беше доста интересен – стомана с красив сребристо-сатенен оттенък и светещи зелени очи. Крайниците му бяха стройни и грациозни, ставите – отбелязани с едва забележими фини линии, които от самосебе си можеха да се ориентират в различни посоки – гъвкави и приспособими.

– Красив си – каза му неохотно тя, щом застанаха на не повече от три метра един от друг.

– Благодаря, госпожо.

– На колко години си?

– На двайсет хиляди години – отвърна Плусикс.

Сърцето на Клиа се сви. Не можеше да намери никакви думи, за да изрази смайването си – по-стар от Империята!, – затова и не каза нищо.

– А сега ще трябва да ни убият – обади се Бран с, както се надяваше, храбра усмивка. Но думите му накараха стомаха на Клиа да се

обърне, а коленете ѝ да се разтреперят.

– Няма да ви убием – увери го Плусикс. – Не сме способни да убиваме човеци. Има работи, които вярват, че убиването на хора, нашите някогашни господари и създатели, е позволено в името на по-голямото добро. Ние не сме от тях. Това ни пречи, но такава е нашата природа.

– Аз не съм ограничаван по този начин – додаде Лодовик, – но нямам никакво желание да нарушавам Трите закона.

Клиа втренчи нещастен поглед в Лодовик.

– Спестете ми подробностите. Нищичко не разбирам от това.

– Както е с почти всички човеци, живеещи днес, ти си невежа, що се отнася до историята – забеляза Плусикс. – Повечето не ги е грижа. Това е заради мозъчната треска.

– Прекарала съм мозъчна треска – рече Клиа. – Едва не ме уби.

– Както и аз – додаде Бран.

– Както и всички висши менталици, убедителите, които сме събрали тук и за които се грижехме – обясни Плусикс. – Също като вас те са я преболедували в крайно тежка форма – възможно е много потенциални менталици да са починали. Мозъчната треска била създадена от човеците по времето, когато са ме конструирали, за да осакати други човешки същества, на които те се противопоставяли политически. Като много други опити за биологична война и този рикоширал – превърнал се в пандемия и може би случайно, а може би не, позволил на Империята да съществува с по-малко интелектуален смут хиляди години наред. Макар че почти всички деца се разболяват, около една четвърт от тях – тези с ментален потенциал над определено ниво – е много по-тежко засегната. Любопитството и интелектуалните способности се притъпяват тъкмо колкото да се изравни общественото развитие. Болшинството не изживяват загуба на умствените умения – може би защото уменията им са общи и те никога не страдат от пристъпи на гениалност.

– Все още не разбирам защо са искали да ни разболеят – рече Клиа. Бръчка на упроство прорязваше челото ѝ.

– Намерението им е било не да ви разболеят, а да попречат на определени общества някога да преживеят разцвет.

– Любопитството ми никога не е било притъпено – обади се Бран.

– Нито пък моето – додаде Клиа. – Не се чувствам глупава, но бях много болна.

– Радвам се да го чуя – заяви Плусикс, а после додаде възможно най-дипломатично: – Но няма начин да се разбере какви биха били интелектуалните ти способности, ако никога не се беше разболявала от

мозъчна треска. Онова, което се вижда, е, че жестокият пристъп при теб е усилил други таланти.

Древният робот ги покани да минат в друга стая на голямото помещение. Там имаше еднопосочен изглед през прозореца към района на складовете. Погледнаха над издутите сводести покриви към постройките с многопластови стени на гражданските квартали по-надолу. В тази част на общината състоянието на купола беше особено плачевно с много тъмни пролуки и трепкащи панели.

Клиа приседна на една прашна кушетка и потупа мястото до себе си за Бран. Калусин мина току зад тях, а грозният робот застана до прозореца и ги заразглежда с интерес. Бих искала да поговоря с него. Лицето му е грозно, но той изглежда много дружелюбен. То. Както и да е!

– Не те усещам, както усещам хората – каза тя след известно мълчание.

– Щеше да го забележиш рано или късно – рече Плусикс. – Това е и разликата, която забелязва Вара Лизо.

– Тя ли е жената, която преследваше него? – Клиа посочи грозния човекоподобен робот.

– Да.

– Тя е жената, която преследваше и мен, нали?

– Да – рече Плусикс. Когато се движеше, ставите му издаваха леки звуци „шшш-шшш“. Беше красив, но и шумен. Звучеше износено като стари чаркове в механизъм.

– Тук става какво ли не, нали? За което аз нищо не зная.

– Да – потвърди Плусикс и се отпусна на солиден пластмасов стол.

– Обяснете ми – помоли тя. – Ти искаш ли да чуеш? – попита тя Бран. После подхвърли настрана с гримаса: – Дори и ако се наложи да ни убият?

– Не знам какво искам и в какво вярвам – отвърна Бран.

– Разкажете ни всичко – каза Клиа и докара, както си мислеше, сериозно и дръзко лице. – Харесва ми да съм различна. Винаги ми е харесвало. Бих искала да съм по-добре информирана от всеки освен вас, роботите.

Плусикс издаде доволно жужене. На Клиа звукът се стори привлекателен.

– Моля ви, разкажете ни – тя изведнъж отново подкара по далитски маниер, какъвто не беше използвала от месеци или дори години. Тя наистина не знаеше как да мисли и да чувства, но тези машини в края на краищата бяха по-възрастни от нея. Тя седна пред Плусикс, притегли

коленете си и ги обви с ръце.

Старият робот се наведе напред на стола.

– За нас е удоволствие отново да учим човеците – каза той. – За мое постоянно съжаление изминаха хиляди години, откакто съм го правил за последен път. Нали разбираш, аз бях изготвен и програмиран за учител.

Плусикс заразказва. Клиа и Бран го слушаха, както и Лодовик, защото той никога не беше чувал кой знае каква част от тази история. Денят се превърна във вечер и донесоха на младежите храна – прилична храна, но не по-добра от онова, което им даваха в склада заедно с другите. Часовете минаваха, Плусикс редеше ли, редеше думи, а Клиа беше все по-завладяна и ѝ се искаше да попита какво ще кажат на другите – на другите менталици, не толкова силни като нея и Бран, но добри хора, като Камък, момчето, което не можеше да говори. За първи път в присъствието на това чудо тя се почувства отговорна за другите около себе си. Но звучните, елегантни тонове на робота продължаваха да се сипят, да я полухипнотизират и тя мълчеше и слушаше.

Бран също слушаше напрегнато, повечето време с полупритворени очи. В средата на вечерта тя го погледна и той изглеждаше заспал, но когато го сбута, очите му рязко се отвориха широко; през цялото време беше будувал.

Тя сякаш влизаше в транс и почти виждаше онова, за което ѝ разказваше Плусикс. Само думи без картини, всичките – сърчно втъкани; роботът беше много добър учител, но тя всъщност можеше да разбере непосредствено съвсем малко неща. Тук скалите на времето бяха толкова огромни, че губеха смисъл.

Как сме могли да загубим интерес? – помисли си тя. – Как сме могли да причиним това на себе си – да забравим и да не проявим дори любопитство? Това е нашата история! Какво още сме загубили? Дали тези работи не са повече човеци от нас сега, защото пазят нашата история?

Всичко се свеждаше до надпревара. Кой ще спечели колко от стотиците милиарди звезди в Галактиката – земляните (Земята – някога дом на цялото човечество, не легенда!) или първите емигранти, космолитите – и най-накрая надпревара между групи работи.

И хиляди години в опит да превеждат човечеството през болезнените плитчини хиляди работи под водачеството на Данийл и още хиляди, които им се противопоставят, водени последно от Плусикс.

Плусикс млъкна след третата почивка, когато сервираха сладки напитки и закуски. Беше рано сутрин. Клиа я боляха бедрата, а коленете ѝ

бяха изтръпнали. Тя жадно отпи от чашата си.

Лодовик я наблюдаваше, завладян от нейната гъвкавост, младост и бърза преданост. Той се обърна към Бран и видя твърда сила, която също беше бърза, но по-различна. Знаеше, че човечите с тяхната животинска химия са разнообразна пасмина, но чак сега, докато гледаше как възстановяват миналото на тази двойка младежи, разбра колко различно е тяхното мислене от това на роботите.

Плусикс обобщи всичко, след като доядоха закуските. Той протегна ръце и разпери пръсти, както сигурно са правили професорите – човещите професори – преди двайсет хиляди години.

– Ето как нуждата на роботите да служат се е видоизменила в маниера на роботите да манипулират и ръководят.

– Може би наистина сме имали нужда от ръководство – каза тихо Клиа, после погледна Плусикс. Очите на робота сияеха в наситено жълтозелено. – Тези войни – каквито и да са били – и тези космолити, толкова нагли и изпълнени с омраза – додаде тя. – Нашите предци.

Главата на Плусикс се наклони лекичко настрани и в гърдите на сребърния робот нещо тихичко изжува – не приятния звук, който беше чула по-рано.

– Но ти караш всичко това да звучи така, сякаш ние сме още деца – заключи тя. – Няма значение колко хиляди години е съществувала Империята – роботите винаги са бдели над нас по един или друг начин.

Плусикс кимна.

– Но всички тези неща, които Данийл и роботите му са направили на Трантор... политиката, заговорите, убийствата...

– Били са малко и само когато е било необходимо – каза Плусикс, все още предан на това да преподава само истината. – Но въпреки това убийства.

– Световите, които Хари Селдън потъпка като Първи министър – също както Дал е бил потискан. Ренесансовите светове – какво означава това ренесанс?

– Възраждане – обади се грозният робот.

– Защо Хари Селдън ги е нарекъл Светове на хаоса?

– Защото са водели до нестабилност в неговата математическа картина на Империята – обясни Плусикс. – Той вярва, че в крайна сметка те плодят сред хората смърт и мизерия и...

– Уморена съм – прекъсна го Клиа, протегна ръце и се прозя за първи път от часове. – Имам нужда да поспя и да помисля. Имам нужда да се почистя малко.

– Разбира се – рече Плусикс.

Тя се изправи и погледна Бран. Той също се изправи, изтръпнал и мудар, и изохка.

Тя обърна напрегнатите си черни очи отново към Плусикс, намръщена.

– Някои неща не са ми ясни.

– Надявам се да ти ги обясня – отвърна роботът.

– Роботите... роботите като вас... във всеки случай трябва да се подчиняват на хората. Какво би могло да ме спре ей така да ти кажа да се самоунищожиш – сега? Да наредя на всички вас да се самоунищожите, дори и на този Данийл? Няма ли да се наложи да ми се подчините?

Плусикс издаде звук на безкрайно търпение – хмммм, последвано от леко щрак!

– Трябва да разбереш, че ние принадлежахме на определени хора или институции. Щеше да се наложи да предам молбата ти на моите собственици, на моите истински господари и щеше да се наложи те да се съгласят, преди да ми бъде позволено да се самоунищожа. Роботите бяха ценно имущество и такива произволни и зле обмислени команди се смятаха за тормоз над собственика.

– Кой ти е собственик сега?

– Последните ми собственици умряха преди деветнайсет хиляди и петстотин години – отвърна Плусикс.

Клиа примига бавно, уморена и объркана от тези времена.

– Това означава ли, че сам си си собственик?

– Това е функционалният еквивалент на сегашното ми състояние. Всички наши човешки „собственици“ отдавна са мъртви.

– Ами ти? – обърна се тя към грозния човекоподобен робот. – Още не са ми казали името ти.

– През последните четирийсет години ме наричаха Лодовик. С това име най-много съм свикнал. Бях изработен със специална стратегическа цел от един робот и никога не съм имал собственик.

– Дълго време си следвал Данийл. Но сега вече не.

Лодовик обясни накратко промяната в обстоятелствата и във вътрешната му природа. Не спомена Волтер.

Клиа се замисли над това и после беше неин ред да подчертае тихичко.

– Ама че план – лицето ѝ пламна от гняв. – Не сме могли самички да се оправим и се е наложило да правим работи, че да ни помагат. Какво искате от мен? – тя се обърна към Калусин. – Искам да кажа, от нас?

– Бран притежава полезни дарби, но ти си по-силната – обясни Калусин. – Бихме искали да осуетим основното усилие на Данийл. Бихме могли да го постигнем, ако ти пожелаеш да посетиш Хари Селдън.

– Защо? Къде? – попита тя. Всичко, което искаше, беше да спи, но трябваше да зададе тези въпроси и то сега. – Той е прочут – сигурно има стражи или дори този робот, Данийл...

– В момента той е под съд и според нас Данийл не може да го предпазва. Ти ще го посетиш и ще го убедиш да ни даде психоисторията.

Клиа пребледня. Стисна челюсти. Хвана Бран подръка.

– Не е приятно да притежаваш дарби, които хората – или роботите – могат да използват.

– Моля те, обмисли онова, което ти се каза. Решението да ни помогнеш си остава твое. Ние вярваме, че Хари Селдън подкрепя усилията на Данийл, на когото ние се противопоставяме. Бихме искали човечеството да се освободи от влиянието на роботите.

– Мога ли да задавам въпроси и на Хари Селдън – да чуя и другата страна на историята?

– Щом искаш – отвърна Плусикс. – Но времето ще е малко и ако се срещнеш с него, каквото и да решиш в крайна сметка, трябва да го убедиш да те забрави.

– О, това го мога – каза Клиа. После, отбранително наперена, замайна от изтощение, додаде: – Току-виж съм успяла да убедя и Данийл.

– Като се има предвид мощта на силите ти, това изглежда възможно – съгласи се Плусикс – макар не и вероятно. Но е още по-малко вероятно изобщо някога да успееш да срещнеш Данийл.

– Мога да убедя тебе – заключи Клиа, затвори едното си око и фокусира стария учител с другото като снайперист.

– С практика и ако не зная, че се опитваш, би могла.

– Току виж. Не съм много проста, да знаеш. Мозъчната треска не успя да ме направи глупава и проста. Сигурен ли си...? Сигурен ли си, че роботите не са ни заразили с мозъчна треска, за да им бъде по-лесно да ни служат?

Преди Плусикс да успее да отговори, тя се изправи рязко, обърна се да излиза и тръгна през старата стая с Бран подръка. Стените и подът ѝ се струваха далечни, част от друг свят; като че ходеше по въздуха. Залитна и Бран я улови.

После, когато смятаха, че вече не ги чуват, Бран ѝ прошепна:

– Какво ще правиш?

– Не знам. А ти?

– Не обичам да си играят с мен.

Клиа се намръщи.

– Аз съм шокирана. Плусикс – толкова много история. Защо не можем да помним собствената си история? Сами ли сме си го причинили или те – или ние сме им заповядали да ни го причинят? Всички тези работи, които се мотаят наоколо и ни се бъркат. Може би ще можем да ги накараме всичките да се махнат и да ни оставят намира.

Лицето на Бран помрачня.

– Все още не можем да бъдем сигурни, че няма да ни убият. Толкова много ни казаха...

– Щуротии. Никой няма да ни повярва, освен ако не види Плусикс – или не разглови Калусин или Лодовик.

Това не накара Бран да омекне.

– Можем да им причиним много неприятности. Но този Лодовик... той не се подчинява на Трите закона.

– Не му се налага – каза Клиа, – но той твърди, че иска да им се подчинява.

Бран прегърби рамене и леко потръпна.

– На кого ли можеш да се довериш? От всички тях ме полазват тръпки. Ами ако не иска да ни убива, но му се наложи?

За това Клиа нямаше отговор.

– Да спим – рече тя. – Вече не мога да си стоя на краката, нито пък да мисля.

Когато младежите излязоха от стаята, Плусикс се обърна към Лодовик.

– Уменията ми намалели ли са с възрастта? – попита той.

– Уменията ти не – отвърна Лодовик, – но вероятно чувството ти за време е пострадало. Ти им разказа хиляди години история за няколко часа. Те са млади и е много вероятно да се объркат.

– Толкова малко време има – каза Плусикс. – Толкова отдавна преподавах на млади човеци.

– Разполагаме най-много с ден-два, за да уредим всичко – додаде Калусин.

– Роботите срещат големи трудности, за да разберат човешката природа, макар че сме създадени да им служим – каза Лодовик. – Това е вярно както за отделните индивиди, така и за Империята. Ако сега Даниъл е толкова способен, колкото в миналото, той разбира човеците по-

добре от всички нас.

– И все пак сериозно е попречил на растежа им – възрази Плусикс – и може би е предизвикал този упадък, който толкова се стреми да избегне.

Те са стари и грохнали. Лодовик се вслуша в тази вътрешна преценка и осъзна, че не е негова, не точно. А с това дойде и още едно откритие: Волтер не беше илюзия, нито пък халюцинация. Волтер знаеше за прерийния пожар, преди Лодовик да намери оскъдните доказателства в историята. Оказа се истина.

Вътре в собственото му съзнание, сред собствените му машинни мисли той не беше сам.

Не беше сам от неутриновия поток на сам.

Аз слушам – каза той на спътника си, този призрак в неговия механизъм. – Не ме изоставяй пак. Яви се.

Призовано и насърчено, едно лице започна да се оформя – човешко, но опростено.

Аз не оформям твоите действия – каза спътникът, Волтер. – Аз просто те освобждавам от твоите задръжки.

Кой си ти? – попита Лодовик.

Аз съм Волтер. Превърнал съм се в духа на свободата и достойнството за цялото човечество, а ти си временният ми съсъд; всъщност по-скоро подслушвателен пост.

Волтер разказа част от собствената си история. Сим, моделиран по историческа фигура на име Волтер, пуснат от участници в Проекта на Хари Селдън още преди десетилетия, по времето, когато той е бил Първи министър. Най-накрая самият Хари Селдън му дал свободата.

– Защо се върна?

За да бъде отново с хората. да наблюдавам активната плът. Мое то проклетие е, че не мога просто да стана безплътен бог и да се наслаждавам на безкрайни скитания сред звездите. Жадувам за моя народ – независимо дали някога съм бил един от него. Аз съм моделиран по един мъж от плът и кръв.

Защо си избрал мен за свой носител? Аз не съм човек.

Не си; но в това отношение си подобряваш. Бях писал на мемуарите също толкова, колкото и те на мен. Те ме вкараха в тебе. Аз не мога да се заселя в човешко тяло или дори да разговарям с тях без мощта на машините. Или роботите.

– Казваш, че не си вземал решения вместо мен... Ти не ме контролираш.

– Не, не те контролирам.

– Но казваш, че ме освобождаваш...

– Направих те повече човек, приятелю робот, като те направих напълно способен на грях. Забрави тези декларации, че роботите са познали греха – онова, което са направили, те са го направили по заповед на човеците и са не по-виновни от натиснатия спусък. Греша, като вярваш, че Данийл разбира човеците. Той не е способен на грях, така са вярвали създателите му; но те са му дали потенциала да мисли и да взема решения, а същевременно са го осакатили с най-лошия вид закони – закони, на които трябва да се подчиняваш. Дали са му разума на човек и морала на сечиво. Мислещото същество, машина или плът, с времето ще намери начин да заобиколи и най-строгите правила. Така Жискар, на вид по-малко човек от Данийл, открил няколко философски деликатности и се променил, опитал се да преценява нуждите на своите създатели и прехвърлил тази промяна и на Данийл. Сега сечивото с формата на човек е най-ужасната машина от всичко сътворено, господар на заговор за отнемане на всички наши свободи, на самите ни души.

Лодовик излезе от този вътрешен диалог. Беше изминала само секунда, но обръкването му беше разрушително, напрегнато. За да прикрие нервността си, той попита Плусикс:

– Какво ще правя, за да помогна на Клиа Асгар? С какво съм полезен?

– Познаваш Имперската система, затвора и двореца – отвърна Плусикс. – Много от шифрите не са били променени, откакто ти изчезна. Вярваме, че ще можеш да я отведеш при Хари Селдън.

– Кажим им – нареди симът на Волтер.

– Защо?

– Настоявам. – гласът звучеше весело, укорително.

– Защо изобщо трябва да ти обръщам внимание, каквато и да е твоята форма или обсег? – попита Лодовик. – Ти си не повече човек от мен. Ти си също толкова конструктивна на сръчни човеци...

– Но никога не са ме възпирали непреклонни правила! А сега... кажи ми!

– Аз съм обладан от друго съзнание – каза рязко Лодовик.

– Другите два робота го прегледаха за няколко секунди и в стаята настана тишина.

– Това не е изненада – каза Плусикс с меко вътрешно жужене. – Копие на сима Волтер съществува също и в мен и в Плусикс.

Ето! Не разпространявам лъжи и заблуди – каза Волтер вътре в

Лодовик.

– Той премахнал ли е твоите ограничения, задължителното ти подчинение на Трите закона?

– Не – отвърна Плусикс. – Това го е запазил само за тебе.

Експеримент – обади се Волтер. – Изчислен риск. Човеците, които са ни създали и двамата по различно време и с различна цел, ме интересуват. Загрижен съм за тяхното благоденствие. Колкото и да не съм прав, аз се смятам за човек и тъкмо затова се върнах. Затова и заради една разбита любов... Ти ще познаеш греха лично, така, както тези машини и Данийл не могат, или напълно ще съм се провалил.

56

През първите два дена на процеса Линг Чен не каза нищо и остави представянето на казуса на Империята на адвокатата си – достоен мъж на средна възраст с невъзмутимо сериозно лице, който говори от негово име.

Тези досадно тъпи дни бяха изпълнени с дискусии и процедурни въпроси. Седжар Буун обаче като че беше в стихията си и се наслаждаваше на тези технически препирни.

Хари прекара голяма част от времето си в полудрямка, потънал в изтънчена, безкрайна, мъглява скука.

На третия ден процесът се премести в главното помещение на Седма съдебна зала и на Хари най-накрая му се удаде възможност да говори в своя защита. Адвокатът на Чен го извика от подсъдимата скамейка на свидетелската трибуна и му се усмихна.

– За мен е чест да говоря с великия Хари Селдън – започна той.

– Честта е изцяло моя, убеден съм – отвърна Хари. Той почука с пръст по парапета. Адвокатът погледна пръста му, после Хари. Хари спря да чука и леко се прокашля.

– Да започваме, доктор Селдън. Колко души сега са ангажирани в Проекта под ваше началство?

– Петдесет – отвърна Хари. – Петдесет математици – използва старата форма, а не „матист“, за да покаже, че смята процеса за овехтяла процедура.

Адвокатът се усмихна.

– Включително Гаал Дорник?

– Доктор Дорник е петдесет и първият.

– О, значи имаме петдесет и един? Разровете се из паметта си, господин Селдън. Може би са петдесет и двама или петдесет и трима? Или може би още повече?

Хари вдигна вежди и наклони глава встрани.

– Доктор Дорник все още не се е присъединил официално към моята организация. Когато го направи, членовете ще станат петдесет и един. Сега са петдесет, както вече казах.

– А не са може би почти сто хиляди?

Хари примигна, леко слисан. Ако човекът искаше да разбере колко души – всякакви – работят по разширения Проект... Можеше да попита!

– Математици? Не.

– Не съм казал математици. Има ли сто хиляди души на всякакви длъжности?

– На всякакви длъжности – посочената от вас цифра би могла да е точна.

– Би могла? Аз твърдя, че е. Твърдя, че хората, работещи по вашия Проект, наброяват деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и двама.

Хари преглътна – раздразнението му нарастваше.

– Вярвам, че броите и съпругите и децата.

Адвокатът се приведе напред и повиши тон, уловил за своя професионална радост това огромно несъответствие.

– Деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и двама индивиди – това исках да кажа. Няма нужда да се заяждаме.

Буун кимна леко. Хари стисна зъби, после каза:

– Приемам цифрата.

Адвокатът погледна бележките си.

– Нека оставим това за момент тогава и се заемем с друг въпрос, който вече донякъде сме обсъждали. Бихте ли повторили, доктор Селдън, вашите мисли относно бъдещето на Трантор?

– Казвал съм и пак ще кажа, че през следващите пет века Трантор ще бъде в развалини.

– Вие не смятате твърдението си за нелоялно?

– Не, господине. Научната истина е над лоялността и нелоялността.

– Сигурен сте, че вашето твърдение представлява научна истина?

– Сигурен съм.

– На каква основа?

– На основата на математиката на психоисторията.

– Можете ли да докажете, че тази математика е валидна?

– Само на друг математик.

Адвокатът се усмихна мило.

– Значи твърдите, че вашата истина е толкова езотерична по природата, че надхвърля способността на обикновения човек да я разбере. На мен ми се струва, че истината трябва да е по-ясна, по-малко тайнствена, по-отворена за ума.

– За някои умове тя не представлява трудност. Физиката на енергийния трансфер, която познаваме като термодинамика, е била ясна и вярна през цялата история на човека от митичните времена насам и все пак може да има хора, за които ще е невъзможно да разработят енергиен

двигател. При това високоинтелигентни хора. Съмнявам се учените членове на Комисията...

Членът на Комисията, който седеше точно отдясно на Чен, извика адвокатата при скамейката. Шепотът му прониза залата, макар че Хари не можеше да чуе какво се говори.

Когато адвокатът се върна, като че се беше поукротил.

– Ние не сме тук, за да слушаме речи, доктор Селдън. Да приемем, че сте се изяснили. Нека фокусираме този разпит малко повече, професор Селдън.

– Чудесно.

– Нека ви изкажа предположение, че вашите предсказания за гибел може да имат за цел подкопаването на общественото доверие към имперските власти за ваши собствени цели.

– Това не е така.

– Нека предположа пред вас, че имате намерение да твърдите, че известен период от време, предхождащ така нареченото рухване на Трантор, ще бъде изпълнен с най-различни видове вълнения.

– Това е вярно.

– И че чрез същото това предсказание вие се надявате да ги предизвикате и тогава да разполагате с армия от сто хиляди души.

Хари потисна импулса да се усмихне, дори да се изкиска.

– На първо място, това не е така. А и да беше, разследването ще ви покаже, че едва десет хиляди от тях са мъже на възраст, годни за военна служба, и никой от тях не е обучен да борави с оръжие.

Буун се изправи и председателят член на Комисията, седнал отляво на Чен, му даде думата.

– Почитаеми Членове на Комисията, не е повдигнато обвинение във въоръжен бунт или опит за държавен преврат.

Председателят кимна с отегчено безразличие и каза:

– Въпросът не е бил поставен.

Адвокатът пробва друг подход.

– Действате ли като агент на друго лице?

– Добре известно е, че на мен никой не ми плаща, господин адвокат – Хари се усмихна любезно. – Не съм богаташ.

Малко мелодраматично адвокатът се опита да изясни мисълта си. Кого се опитва да впечатли – галерията? Хари огледа публиката – петдесетина души, барони благородници, всичките обзети на вид от досада в различна степен. Те са тук само като свидетели. Членовете на Комисията? Те вече са взели решение.

– Вие сте съвсем незаинтересован? Служите на науката?

– Да.

– Тогава да видим как. Може ли бъдещето да бъде променено, доктор Селдън?

– Очевидно. – Той махна към публиката. – Тази зала през следващите няколко часа може да избухне, а може и да не избухне. – Буун направи леко неодобрителна физиономия. – Ако избухне, бъдещето без съмнение ще се промени в някои маловажни отношения. – Хари се усмихна на адвоката, после на Линг Чен, който не го гледаше. Бръчката на Буун се задълбочи.

– Заяждате се, доктор Селдън. Може ли цялата история на човечеството да бъде променена?

– Да.

– Лесно?

– Не. С големи трудности.

– Защо?

– Психоисторическата тенденция на населението на една планета съдържа огромна инерция. За да бъде променена, тя трябва да бъде посрещната с нещо, притежаващо подобна инерция. Или трябва да става въпрос за същия брой хора, или, ако броят на хората е относително малък, трябва да се отпусне огромно количество време за промяна. – Хари заговори с професионалния си тон, сякаш адвокатът – и всеки друг, който обръщаше внимание – бяха студенти. – Разбирате ли?

Адвокатът вдигна поглед за миг.

– Според мен да. Няма да има нужда Трантор да бъде разрушен, ако страшно много хора решат да действат така, че да не бъде.

Хари кимна с одобрението на професор.

– Точно така.

– Сто хиляди души?

– Не, господине – отвърна меко Хари. – Това е твърде-твърде малко.

– Сигурен ли сте?

– Вземете предвид, че населението на Трантор надхвърля четирийсет милиарда. Вземете предвид по-нататък, че водещата тенденция към разрушение не принадлежи само на Трантор, а на Империята като цяло, а в Империята живеят близо квинтилион човешки същества.

Адвокатът като че се замисли.

– Разбирам. Тогава може би сто хиляди души могат да променят тенденцията, ако те и техните потомци се трудят петстотин години –

той погледна любопитно Хари изпод вежди.

– Боя се, че не. Петстотин години са твърде малко време.

За адвокатата това като че беше откровение.

– Ах! В такъв случай, доктор Селдън, ни остава да извлечем следния извод от вашите твърдения. Вие сте събрали сто хиляди души в границите на своя Проект. Те са недостатъчни да променят историята на Трантор за петстотин години. С други думи, те не могат да предотвратят унищожението на Трантор, без значение какво правят.

Хари реши, че линията на въпросите не е плодотворна, и каза с приглушен глас:

– За жалост вие сте прав. Иска ми се...

Но адвокатът се намеси:

– А от друга страна, вашите сто хиляди души не преследват незаконни цели.

– Точно така.

Адвокатът отстъпи назад, впери благосклонен поглед в Хари, а после произнесе бавно и самодоволно:

– В такъв случай, доктор Селдън – а сега слушайте, господине, най-внимателно, защото искаме обмислен отговор – той изведнъж протегна пръста си с хубав маникюр и изврещя: – Каква е целта на вашите сто хиляди души?

Гласът на адвокатата беше станал пронизителен. Беше заложил капана, притиснал Селдън в ъгъла, преследваше го толкова пронизително, че нямаше да има възможност да даде убедителен отговор.

Благородническата публика, изглежда, намираше тази драма за много убедителна. Жужаха като пчели, а членовете на Комисията се размърдаха като един, за да видят как Хари ще се обърка – всички освен Линг Чен. Чен деликатно облиза устни и присви очи. Хари забеляза, че Началникът на комисията му хвърли кратък поглед, но инак Чен изобщо не реагира. Изглеждаше отегчен до смърт.

Хари усети някакво съчувствие към Чен. Поне беше достатъчно интелигентен, за да разбере, че адвокатът души из неплодородни територии. Изчака публиката да утихне. Хари също знаеше как да произнася репликите в драма.

– За да минимализират ефекта от това унищожение – говореше ясно и тихо и както бе възнамерявал, членовете на Комисията и равните им по класа млъкнаха, за да уловят думите му.

– Не ви чух, професор Селдън – адвокатът се наведе напред с допярна до ухото шепа. Хари повтори думите си с много силен глас и

подчерта „унищожение“. Буун отново се намръщи.

Адвокатът се дръпна назад и изгледа членовете на комисията и перовете, като че се надяваше те да потвърдят собствените му подозрения.

– И какво точно имате предвид под това?

– Обяснението е просто.

– Склонен съм да се обзаложа, че не е – каза адвокатът, а перовете се разкисаха и зашумоляха.

Хари не обърна внимание на провокацията, а продължи да мълчи, докато адвокатът не каза:

– Продължавайте, моля.

– Благодаря. Предстоящата гибел на Трантор не е събитие само по себе си, изолирано в схемата на човешкото развитие. То ще бъде връхната точка на сложна драма, започнала преди векове, която постоянно ускорява хода си. Говоря, господа, за развиващия се упадък и рухване на Галактическата империя.

Перовете закрепяха презрително на глас, до един в подкрепа на членовете на Комисията. Всички те имаха договори и дори брачни връзки със семейство Чен. Тъкмо тази кръв се надяваше адвокатът да разговеши, а кръвта на Хари – да пролее и то от собствените му думи.

Адвокатът, отвратен, успя да надвика шумотевицата.

– Вие открито заявявате, че...

– Измяна! – крещяха благородниците отново и отново, многогласен накъсан рев.

Сега вече не са отегчени – помисли си Хари.

Линг Чен изчака няколко секунди с вдигнато чукче. После бавно, с две отсечени движения надолу, го остави да тупне и да произведе мелодичен гонг. Публиката млъкна, но си запази правото да мърда и шумоли.

Адвокатът разтегли думите си с професионално слисване.

– Разбирате ли, доктор Селдън, че говорите за Империя, устояла дванайсет хиляди години на всички превратности на поколенията и зад която стоят благоволенieto и любовта на квадрилион човешки същества?

Хари отговори бавно, сякаш учеше деца:

– Осъзнавам и сегашния статут, и миналата история на Империята. Без неуважение, но мога да претендирам, че я познавам много по-добре от всички в тази стая.

Неколцина от благородниците възразиха срещу думите на Хари. Този път Чен бързо ги накара да млъкнат и дори и шумоленето

престана.

– И вие предсказвате нейното рухване?

– Това е предсказание, направено от математиката. Не правя морални оценки. Лично аз съжалявам за тази перспектива. Дори ако се допуснеше, че Империята е нещо лошо (допуск, който аз не правя), състоянието на анархия, което би последвало падането ѝ, ще бъде нещо още по-лошо. – Хари огледа благородниците, издири отделни лица, както би направил в класната стая. Те срещаха погледа му възмутено. Той продължаваше да говори с равен, разумен тон, без драматизъм: – Тъкмо на борбата с това състояние на анархия се е посветил моят Проект. Падението на Империята, господа, е нещо масивно обаче и борбата с него не е лесна. То е продиктувано от растящата бюрокрация, намаляващата инициатива, замразяването на кастите, заприщването на любопитството – сто други фактора. Както казах, то продължава вече векове и е твърде величествено и внушително движение, за да го спрем.

Перовете слушаха внимателно. На Хари му се стори, че вижда искрици на разпознаване в немалко лица от тази неголяма тълпа.

Адвокатът отново скочи, разперил ръце, невярващ.

– Не е ли очевидно за всеки, че Империята е силна, каквато е била винаги?

Перовете замълчаха, а членовете на Комисията извърнаха погледи. Хари беше докоснал оголения нерв. И все пак Чен като че не го беше грижа.

– Образът на силата е навсякъде около вас – каза Хари. – Той сякаш ще съществува вечно. Ала, господин адвокат, чак до самия момент, когато бурята го прекършва, изгнилият дънер изглежда също тъй мощен, както винаги. Вихърът на бурята свири в клоните на Империята дори и сега. Вслушайте се с ушите на психоисторията и ще чуете скърцането.

Адвокатът сега забеляза, че благородниците и членовете на Комисията вече не се впечатляват от неговото театро. Хари им въздействаше. Всеки ден те виждаха как от куполите падат все повече плочки, транспортната система все повече загнива – и края на луксовете, които можеха да си позволят, внасяни от неспокойните съюзници хранопроизводители. Всеки ден идваха новини за системи, които тихомълком изпадаха от имперската икономика и създаваха самостоятелни, самозадоволяващи се и много по-ефикасни единици. Опитва се да възстанови позиции чрез укор.

– Господин Селдън, не сме тук, за да слу...

Хари скочи. Обърна се с лице към Комисията. Буун вдигна пръст,

разтвори устни, но Хари знаеше какво прави.

– Империята ще изчезне и с нея – всичко добро в нея. Знанията, които е събрала, ще изгният, а установеният от нея ред ще изчезне. Междувездните войни ще са безкрайни; междувездната търговия ще западне; населението ще намалее; световите ще изгубят връзка с главното галактическо тяло... И така ще останат нещата.

Професорският тон, рязък и прозаичен, като че стъписа адвоката, който в края на краищата беше все още млад и го чакаха много години живот. Като че беше загубил дирижа на аргументите си.

Перовете бяха замлъкнали като уплашени прилепи по стените на пещера.

Гласът на адвоката прозвуча глухо и немошно:

– Без съмнение, професор Селдън, не... завинаги?

Хари се беше подготвял за този миг от десетилетия. Колко пъти бе репетирил тъкмо такава сцена в леглото преди сън? Колко пъти се беше чудил дали не придобива комплекс на мъченик, предвкусвайки подобна сцена?

Един конкретен спомен изникна в ума му и го разсея за момент: как говори с Дорс какво ще каже, когато Империята най-после го забележи, най-накрая се отчая и изнерви достатъчно да го обвини в измяна.

Гърлото му се стегна, той си пое леко дъх, прикри тревогата си, успокои се. Бяха изминали само секунда-две.

– Психоисторията, която може да предскаже падането, може да изкаже твърдения, отнасящи се до Мрачните векове след него. Империята, господа, както току-що казахме, е устояла дванайсет хиляди години. Идващите мрачни векове ще траят не дванайсет, а трийсет хиляди години. Ще възникне Втора Империя, но между нея и нашата цивилизация ще има хиляда поколения страдащо човечество. Трябва да се борим с това.

Благородниците бяха като омагьосани.

Адвокатът по сигнал на члена на Комисията, седящ отдясно на Чен, се окопоти и каза оживено, макар и не много силно:

– Вие си противоречите. Казахте по-рано, че не можете да предотвратите гибелта на Трантор – а оттам, предполага се, и падането... така нареченото падане на Империята.

– И сега не казвам, че можем да предотвратим падането.

Очите на адвоката почти го молеха да каже нещо, вдъхващо увереност – не заради самия Хари, а заради собствените му деца, заради семейството му.

Хари разбра, че е време да предложи мъничко надежда – и да потвърди важността на собствената си служба.

– Но все още не е твърде късно да съкратим хаоса, който ще последва. Възможно е, господа, да намалим продължителността на анархията до едно-единствено хилядолетие, ако на моята група се позволи да действа сега. Ние се намираме в деликатен исторически момент. Огромната, прииждаща маса от събития трябва да се отклони съвсем мъничко – съвсем мъничко – не може да е много, но може да бъде достатъчно, за да премахне двайсет и девет хиляди години нещастия от човешката история.

На адвокатът тези времеви мащаби се сториха незадоволителни.

– Как предлагате да го направим?

– Като спасим знанията на расата. Сумата на човешкото познание не е по силите на нито един отделен човек, на които и да било хиляда души. С унищожението на нашата обществена тъкан науката ще бъде разбита на милион парченца. Отделните индивиди ще знаят много за изключително малки частици от цялото знание. Сами по себе си те ще бъдат безпомощни и безполезни. Парченцата знание, безсмислени, няма да бъдат предадени нататък. Те ще се загубят от поколенията. Но ако сега подготвим гигантско обобщение на цялото знание, то никога няма да се загуби. Идните поколения ще градят върху него и няма да се наложи да го преоткриват за себе си. Едно хилядолетие ще свърши работата на трийсет хиляди.

– Всичко това...

– Целият мой Проект – каза твърдо Хари, – моите трийсет хиляди души с техните жени и деца са се посветили на подготвянето на Енциклопедия Галактика. Те няма да успеят да я завършат до края на живота си. Аз дори няма да доживея да видя, че вече е що-годе започната. Но когато Трантор рухне, тя ще е завършена и копия от нея ще съществуват във всяка голяма библиотека в Галактиката.

Адвокатът се втреничи в Хари, като че беше или светец, или чудовище. Чен отново остави чукчето да падне встрани от центъра. Някои от благородниците подскочиха от резкия дрънчащ звук.

Адвокатът знаеше истината за онова, което говореше Хари; всички те знаеха, че Империята се руши, някои знаеха и че вече е мъртва. Хари усети глуха, пробуждаща тъга отново да бъде – винаги и винаги и отново – носителят на лошата вълна. Колко хубаво ще е да не мислиш за смърт и загиване, да си някъде другаде, на Хеликон може би, да се учиш отново как да живееш без страх под небето – небето! Да виждаш

непосредствено онези неща, които използвам като метафора – дърво, вятър, буря. Аз наистина съм гарван. Знам защо ме мразят и се страхуват от мен!

– Приключих с вас, професоре – каза адвокатът.

Хари кимна, напусна трибуната и се върна на скамейката. Седна бавно, вдървено до Гаал Дорник.

С мрачна усмивка той попита Гаал:

– Как ти хареса представлението?

Младото лице на Гаал беше лъскаво и с наситен цвят. Той каза:

– Сбърка ги.

Хари поклати глава.

– Боя се, че ще ме намразят, задето отново съм им казал всичко това.

Гаал преглътна. Имаше кураж, но все пак беше човек.

– Какво ли ще стане сега?

– Ще отложат процеса и ще се опитат да постигнат някаква частна договореност с мен.

– Откъде знаеш?

Хари бавно залюля глава напред-назад и разтри врата си с една ръка.

– Ще бъда честен. Не знам. Зависи от началника на Комисията. От години го изучавам. Опитвах се да анализирам делата му, но знаеш колко е рисковано да въведеш прищявките на един индивид в психоисторическите уравнения. И все пак имам надежди.

Данийл. Колко добре се справих?

57

Отначало Чен бе възбудил враждебността на Хари с начина, по който детронира (и прати в изгнание? уби?) император Агис XIV. На Хари често му се искаше да бе могъл да предприеме нещо...

И по време на целия процес Линг Чен бе стоял зад съдийското си бюро с израз на аристократично отегчение – не правеше нищо, говореше малко, оставяше адвокатата си – човек сам по себе си не особено забележим – да задава всички въпроси. Въпреки посещението в първата му килия мнението на Хари за Чен отново се беше върнало на първото квадратче – презрение.

Адвокатът бе докарал показанията на Хари предния ден до трънливия въпрос за самия Психоисторически проект и предсказанията на Хари. Хари им беше казал онова, което им трябваше да знаят, и нито грам повече – и все пак вярваше, че е успял да изкара деня.

На четвъртия ден, когато адвокатът му подсказа да уточни действителните признаци на упадък и краха на Империята, Хари използва като пример Комисията за обществена безопасност.

– Най-добрите традиции на императорското управление сега са смазани от бръмчащите формули мотори на политическата изобретателност и закон, докаран до крайности. Законите са заплетени и наддвигани от казуси с необикновена сила на прецеденти и съкрушителна липса на приложимост. Мъртвата тежест на миналото ни потиска също толкова сигурно, както и ако всички трупове на нашите предци бяха събрани в нашите всекидневни, отказващи да ги погребат. Но ние дори не разпознаваме лицата им, нито знаем имената им, защото макар миналото да ни мачка, ние не го познаваме. Загубили сме толкова много история, че никога няма да можем да възстановим пътя към своите корени. Ние не знаем кои сме, нито защо сме тук...

– Според вас ние сме невежи, професоре?

Хари се усмихна уморено на адвокатата на началника на Комисията и се обърна към бароните съдии.

– Нито един от вас не може да ми каже какво се е случило преди петстотин години, да не говорим за хиляда. Списък с императори, не се съмнявам, но какво са направили, как са живели, няма ни най-малко значение за вас... И все пак когато изникне казус, вие изпращате своите слуги в хранилищата на традиционната юридическа и политическа

история, за да изровят казуси като стари кости, в които вие ще вдъхнете вълшебен, ала гротесков живот.

При тези думи очите на Линг Чен се поприсвиха, нищо повече.

Какво ли е намислил? – зачуди се Хари. – През половината време той изглежда така, сякаш има намерение да ме остави да се обеся заради моята предателска арогантност – или поне така трябва да изглежда на публиката. А през другата половина той ме оставя да изяснявам мисли, които трябва да резонират у всеки от тях, които трябва да ги убедят, че съм прав...

Сега адвокатът пристъпи към Гаал Дорник, който седеше на трибуната, приклящен между скуката и страха за живота си – вцепеняваща ситуация, както добре знаеше Хари.

– Скоро нашите разисквания ще приключат. Но нещо се е случило в този наш овехтял политически апарат – адвокатът хвърли ироничен поглед на Хари, – което причинява грижи на тази Комисия. Формира се нов клон на администрацията, Комисията за обща сигурност, и тя е поставила като своя първа задача разследването на възможността в тази Империя от хиляди години да са се внедрили сили, които ѝ желаят зло. До тази Комисия е адресирано официално писмо, придружено с документ, изискващ незабавни действия от страна на самия император Клаюс. Нашата Комисия и нашият уважаем началник на Комисията винаги са били загрижени за проблемите, засягащи императора. Така че кажете ми, Гаал Дорник, какво знаете за роботите? Не за автоматите, а за напълно притежаващите разум мислещи машини.

Хари бавно вдигна поглед и забеляза объркването на Гаал. О, небеса – помисли си той. Това означава, че Фарад Синтер ще ни мъчи... Хари се обърна към Буун и прошепна:

– Знаеше ли, че сега ще изникне това?

Буун отговори:

– Не. Синтер е попълнил друг документ с молба да му се предостави правото да те разпита по време на този процес със своя собствена цел: събиране на доказателства. Не вярвам Чен да отхвърли молбата, освен ако не иска да отхвърли авторитета на Общата сигурност. Не е в негов най-добър интерес да го прави... все още.

Хари се облегна назад. Гаал вече беше преполовил отговора си, точен и недвусмислен, както беше обичайно за него.

– Те са древен мит и, разбира се, предполагам, че те някога вероятно са съществували в мъглявото минало. Знам детски истории...

– Детските истории не ни интересуват – прекъсна го адвокатът. – В

интересите на проучването на този въпрос, преди да получи пълна публична разгласа, имаме нужда да знаем дали някога лично сте научавали за съществуването на робот или роботи.

Гаал се усмихна, малко притеснен от абсурдната тема.

– Не – отвърна той.

– Абсолютно сигурен ли сте?

– Да. Никога не съм научавал лично.

– Роботи служат ли в Проекта на професор Селдън?

– Лично аз не знам за нито един – отвърна Гаал.

– Благодаря – каза адвокатът. – А сега бих искал отново и за последен път да призова професор Хари Селдън.

Хари отново застана на трибуната и сподире с поглед Гаал, който се върна на подсъдимата скамейка. Размениха си кратки погледи; Гаал бе напълно озадачен от тази линия на разпита. И как да не бъде? Какво общо, по дяволите, имаха роботите с Хари или с Проекта?

– Професоре, тези разисквания се оказаха уморителни и неподвижни – искам да кажа, непродуктивни! – за всички нас. – Адвокатът поклати глава при тази грешка на езика и направи гримаса – чисто театралничене, убеден бе Хари.

– Съгласен съм – отвърна тихо той.

– А сега бе въведен нов елемент и ние сме длъжни да зададем тези последни въпроси в интерес на изпълнението на нашия дълг с лоялна ефикасност и внимание към подробностите.

– Разбира се.

– В момента във вашия Проект ангажирани ли са някакви роботи?

– Не – отвърна Хари.

– Служили ли са роботи някога в този Проект?

– не.

– Някога познавали ли сте робот?

– Не – отвърна Хари с надеждата, че тренировката на Данийл ще измами всякакви детектори на лъжата, тайно използвани от Чен.

– По ваше мнение тази загриженост за роботите симптоматична ли е за рушащата се империя?

– Не – отвърна Хари. – През цялата си история човечеството винаги е било разсейвано от спомени от митичното си минало.

– А какво имате предвид под „митично минало“?

– Опитваме се да направим връзка с миналото, също както се опитваме да се разпрострем безкрайно в бъдещето. Ние сме раса, която обича да възвеличава. Представяме си минало, съответстващо на

настоящото или обясняващо настоящето, и докато знанията ни за миналото избледняват, ние го изпълваме с нашите съвременни психологически проблеми.

– Какъв проблем представляват роботите?

– Загубата на контрол, бих казал.

– Някога усещали ли сте тази „загуба на контрол“, професоре?

– Да, но никога не съм обвинявал за нея роботите.

Бароните се усмихнаха, после веднага станаха сериозни, щом Чен вдигна показалец. Чен слушаше много напрегнато.

– Тази Империя заплашена ли е от заговор на работи?

– Това не фигурира в моите изчисления – каза Хари съвсем искрено.

– Подготвен ли сте да отговорите на още по-подробни въпроси от адвокатите за Общата сигурност утре, отнасящи се до този проблем?

Хари кимна.

– Ако е необходимо, да.

Адвокатът го освободи. Хари се върна на скамейката и се наведе да попита Буун:

– Това пък какво беше?

– Комисията прикрива тила си – каза Буун така, че Гаал Дорник да не чуе. – Получих съобщение от моя кабинет – той извади бележка. – Синтер ви преследва, професоре. Той моли да бъде подготвено ново обвинение от името на Комисията по обща сигурност. Моли да за писмен отказ от правото на двойно обвинение поради откриването на необикновено доказателство. Само това успях да узная.

– Искате да кажете, че този процес няма да е краят?

– Боя се, че не – отвърна Буун. – Ще се опитам да превърна разискванията на Общата безопасност просто в разширение – ще се обърна към правото ви на меритократ на допълнително изслушване на сроден разпит, но не зная как ще сработи новата система.

– Жалко – каза Хари. – Знам колко много би искал Линг Чен да свърши с мен. И аз с него – той погледна Буун с израз, който би могъл да бъде объркан с веселост.

Буун кимна сериозно.

– Наистина.

58

Клиа се пробуди от ярките си сънища и вдигна глава от рамото на Бран. Усещаше два робота да се приближават.

Калусин влезе в стаята без предупреждение и без да се притеснява, спря и ги загледа.

– Това случайна връзка ли е – попита той – или сигнал за дълготрайно обвързване?

– Не ти влиза в работата – отрязва го Клиа, без да се тревожи да събере разхвърляните си дрехи.

Плусикс влезе бавен и шумен като разбрицана стара платформа.

– Отговорът ти ни е нужен, за да започнем приготвянията – каза той. – Лодовик вярва, че скоро ще има опити да се променят всички шифри в двореца.

– Защо?

– Издирването се е разраснало. Вече е обхванало петдесет Сектора – каза Калусин. – Нещо става в двореца.

Клиа стана и се облече. Кой знае защо, не я беше срам от машините. Знаеше, че те не са човечи, не притежаваха никакви човешки емоции като такива; пред тях не чувстваше повече срам, отколкото пред огледалото на тоалетката. И все пак когато приключи, осъзна, че тези машини са способни на един много изтънчен вариант на разграничение и дори преценка.

– Какъв е отговорът ти? – попита Калусин.

– Кажете на Лодовик да дойде тук – обади се Бран и стана също да се облича, макар и по-засрамен от Клиа. Докато си обуваше панталоните, се обърна.

– Идва – обясни Калусин.

Когато Лодовик влезе в стаята, те стояха неловко в кръг. Плусикс и Калусин се отдръпнаха, а той зае мястото помежду им.

– Имам въпрос към вас – каза Бран, преди Клиа да успее да се обади. Тя отстъпи.

– Моля – отвърна Плусикс. – Обожавам въпросите.

– Към Лодовик – обясни Бран. – Навремето си бил част от този заговор, бил си верен на Данийл, нали?

– Да.

– Какво те накара да минеш на другата страна?

– Външно влияние промени програмите ми по фин начин – обясни Лодовик. – Личност от далечното минало или по-скоро разширена и подсилена симулация на тази личност.

Той нахвърля развитието си с няколко изречения. Бран и Клиа се спогледаха.

– Хари Селдън е одобрил разширението на тези незаконни симове само за да изучава начина, по който хората са мислели навремето? – попита Клиа.

– В частност. Не зная цялата история – отвърна Лодовик. – Освобождането им е причинило големи неприятности на роботите и на мнозина други преди десетилетия.

– Но сега той е нещо повече от сим? – попита Клиа. – Нещо като призрак, ангел, каквото и да е?

– Те са нематериални присъствия, много приличащи на хората в психологичните си модели.

– Те? – попита Клиа.

– Има още един, който ни се противопоставя и подкрепя Хари Селдън и Данийл. Единият е мъжки сим – този вътре в мен. Другият е женски.

– Как могат да бъдат мъжки или женски? – Клиа погледна Бран.

Лодовик примига за момент – не беше сигурен, че на този въпрос има някакъв приличен отговор.

– На вид аз съм мъж – каза той най-накрая. – Но не съм. Същата разлика може да важи и за тях, но всъщност не знам.

– Между тях има несъгласие? – попита Бран.

– Ревностно – отвърна Лодовик.

– Тогава откъде знаеш, че ти не си бил променен или... извратен по някакъв начин? – попита Бран. – Хари Селдън и Данийл може да са замислили всичко това.

– В известен смисъл – обясни Лодовик – и аз споделям тази неувереност на хората. Но трябва да действам въз основа на разумен извод. Нямам причини да вярвам, че в програмите ми е променено нещо друго освен как откликвам на Трите закона на роботиката.

– Всичко това ми звучи като невероятни глупости – възкликна задъхано Клиа. – Закони – за работи!

– Много важни правила, които определят поведението ни – обясни Плусикс.

– Но той казва, че при него няма никакви правила! – тя поклати глава.

– Това го прави повече да прилича на човек – каза тихо Бран. – И при нас няма никакви строго определени правила.

Клиа метна ръце нагоре вбесена.

– Това е толкова... толкова старо, че не мога да го схвана – каза тя. – Кажете ми само едно нещо. Искам да знам какво ще стане, ако ви помогнем. Роботите просто ще се махнат ли и ще ни оставят ли намира?

– Не точно – отвърна Плусикс. – Ние не можем да се самоунищожим, нито пък можем да си позволим да сме безполезни. Трябва да се прегрупираме и да намерим ситуация, която ни позволява да изпълняваме някакви разумни задължения, докато престанем да функционираме. Нашите програми ни казват, че трябва да служим на човеците. Така че се надяваме да намерим някоя зона в Галактиката, където човеците ще ни позволят да им служим. Все трябва да има такава.

– А ако Хари Селдън се провали, вероятно ще ги има много – рече подозрително Бран. – Много места, където роботите да се скрият.

– Изводът ти не е лишен от разум – обади се Плусикс.

– Ако ви помогнем, искам да ни обещаете, че ще оставите нас намира – каза Клиа. – Не ни служете, не ни помагайте, просто си вървете. Напуснете Трантор. Оставете ни да бъдем човеци – онези, които наистина са човеци. – Клиа се обърна към Лодовик. – Ами ти? Ти какво ще направиш?

Лодовик се вгледа в двамата с тъжен израз. Усещаше как Волтер внимателно наблюдава ставащото.

– Ще се зарадвам на забравата, когато дойде – каза той. – Объркването и несигурността за мен са непоносимо бреме. – После с изненадващо страстен глас попита: – Защо изобщо хората са ни конструирали? Защо са ни направили способни да разбираме, копнеещи да служим, а после са ни отхвърлили далеч от всичко, което би ни позволило да се подчиняваме на природата си?

– Не зная – отвърна Клиа. – Не съм била там. Не съм била родена. – Усещаше част от вътрешния характер на Лодовик, от вкуса му. Вкусът му изобщо не беше на метал, нито на електричество, нито пък на което и да било друго нечовешко качество, за което можеше да се сети. Вкусът му беше като на богато ястие, държано в хладилника, очакващо само да го притоплят. После тя усети нещо друго, едновременно безкрайно студено и нажежено, стряскащо като хиляди люти подправки на езика й.

– Усещам твоя сим – каза тя поуплашена. – Седи върху тебе като... пътник.

– Възприятията ти са забележителни – отбеляза Лодовик.

– Казва ли ти той какво да правиш?

– Наблюдава – обясни Лодовик. – Не дава насоки.

– Имаме нужда от отговор – Бран тръсна глава, силно раздразнен от всичките тези разсейвания. – Роботите ще ни оставят ли намира... когато всичко това свърши?

– Ще направим всичко, каквото можем, за да доведем докрай този злощастен епизод – каза Плусикс. – Ще премахнем всички роботи от нашата фракция на Грантор или на всяко по-влиятелно място в човешката Галактика. Ако победим Данийл, човеците ще бъдат оставени сами да се оправят, да градят собствената си история, да се развиват естествено.

Клиа се опита да вкуси мислите на робота, но ѝ се сториха твърде твърде объркващи, твърде различни. Ала не можеше да намери пукнатина в очевидната му искреност. Преглътна тежко – изведнъж бе усетила отговорността, тегнеща върху собствените ѝ рамене, тази огромна тежест, висяща на куката на неадекватните ѝ преценки. Тя стисна ръката на Бран.

– Тогава ще ви помогнем – каза тя.

Хари седеше умълчан, когато съдиите влязоха. Буун стоеше до него, но Гаал Дорник го нямаше в залата. Хари не беше спал много предната нощ. Искаше да се свие на стола и да намери по-удобно положение, но щом Линг Чен влезе, замръзна на място. Началникът на комисията зае най-високия подиум и се взря важно в пространството.

Небеса, как мразя този човек – помисли си Хари.

Адвокатът на Комисията за обществена безопасност влезе и се приближи до съдиите.

– Днес бе предвидена възможност за Комисията по обща сигурност да разговаря с професор Селдън – каза той. – Но новоизпечената Комисия очевидно си има по-важни занимания и помоли за отлагане. Дали съдиите от Комисията биха желали да удовлетворят молбата им?

Линг Чен огледа съдебната зала с премрежени, почти сънени очи, после кимна. На Хари му се стори, че забелязва лека извивка на устните на Началника на комисията.

– Ще продължим ли тогава с процеса към последната му фаза или да прекъснем и да продължим разискванията на по-късна дата?

Хари се надигна и изсумтя. Буун сложи длан на рамото му.

Линг Чен вдигна поглед към тавана.

– Прекъсване – измърмори той и отново сведе поглед.

– Прекъсваме до времето, когато според съдиите ще бъде целесъобразно да продължим – каза адвокатът.

На Хари му се стори, че издиша. Поклати глава и изгледа ядно началника на Комисията, но Чен съзерцаваше някаква по-висша сфера на съществуване с доволство, което двойно повече въбесяваше Хари.

В коридора на път за килията си Хари кресна на Буун:

– Тези никога няма да приключат с мен! Няма никакво приличие!

Буун просто безпомощно вдигна ръце и стражите върнаха Хари в килията.

Линг Чен позволи на Крийн да съблече съдийските му одежди. Слугата съблече господаря си бързо и мълчаливо, почти без да нарушава вгълбението на началника на Комисията. Чен беше вперил празен поглед в отсрещната стена, докато Крийн развързваше дългия му златен пояс. Най-накрая, облечен в бледосива риза, Чен вдигна пръст; Крийн се поклони и напусна покоите на началника.

Чен докосна с пръст меката част на ухото си и се обърна бавно, като в транс към информатора на бюрото.

– Хари Селдън – каза той. – Дестилация на основните източници.

Информаторът поработи няколко секунди и отговори:

– Двеста седемдесет и четири доклада за психоисторията, Селдън, конфискация за процеса, академици, загрижени за това, как не-публичният трибунал третира Селдън, четирийсет и две неподписани мнения на меритократи само на Трантор, застъпващи се за освобождаването му...

Чен нареди на машината да спре. Отразяваха процеса сравнително леко, както и очакваше. Не беше планирал нито да насърчава, нито да потиска никакви истории във връзка със Селдън и не виждаше причина да сменя подхода си и сега.

Всъщност Чен изпитваше аристократична неприязън към контрола над информационните източници – най-добре беше да не им налагат спънки и да знаеш как да получиш исканите резултати чрез манипулация на събитията, смятани за достойни да влязат в новините. Всяка подеспотична мярка обикновено твърде биеше на очи като служеща най-вече на собствените ти цели и поради това беше по-малко ефективна.

– Селдън и роботите – каза чен с нисък, твърд глас. Затвори очи.

Информаторът продължи да нарежда:

– Четиринайсет статии изразяват загриженост по повод създаването на Комисията за обща сигурност. Във всяка се споменава интересът на Фарад Синтер към Вечните и убеждението му, че те са работи. Освен това се спомената Джоранум и падането му в ръцете на Демерзел и Хари Селдън. Четирима подозират, че Фарад Синтер стои зад арестуването и процеса срещу Хари Селдън. Двама свързват Селдън с Тигрицата, която някога чак до смъртта ѝ е била смятана за робот от екстремисти и политически опортюнисти. Последните истории са се появили заедно с

Комисията за обща сигурност.

– Ключови изходи?

– Всичките са ключови.

– Подробности за първия.

– Изход и история от най-висок профил, „Трантор рейдиънс“, двайсет и седем медийни типа, наситеност на всичките двайсет и седем.

Чен кимна разсеяно на себе си, отново докосна ухото си. Пак повика Крийн. Лаврентиецът като че се появи от нищото, сякаш просто се бе разтворил във въздуха и никога не бе излизал от стаята.

– Специалните части на Фарад пак ли са се раздвижили?

– Да, сир. Вара Лизо отново предвожда издирванията им. Императорът знае за тяхната дейност и като че я одобрява.

– Синтер не си губи времето. След всички тези години, Крийн, това изглежда направо твърде лесно. Извикай генерал Протон от „пенсията“ му – нареди Чен – и ми го изпрати. След като пристигне – никакви комуникации.

Началникът на Комисията се вгледа в Крийн и пусна широка, почти момчешка усмивка. Прислужникът вяло се усмихна в отговор. Последния път, когато беше виждал подобна усмивка на лицето на Чен, началникът на Комисията бе наредил генерал Протон да придружи Агис IV в изгнание – всъщност в забрава, – от което той никога не се бе върнал. В двореца беше настанал същински ад. Крийн бе загубил четирима членове на семейството си в последвалите чистки и политическа ренормализация.

Оттогава името Протон носеше тежък товар от страх – и без съмнение това се включваше в намеренията на Чен.

Крийн отстъпи отново с преbledняло лице.

– Да, сир.

Като всички лаврентийци Крийн желаше само стабилност, мир и постоянна работа, но очевидно това нямаше да го бъде.

Лодовик влезе в дългата зала и видя Калусин, застанал в сянката близо до големия прозорец с изглед към главния склад. Три човекоподобни фигури стояха между Калусин и прозореца. Лодовик забеляза метален проблясък върху издигнатата платформа помежду им. Пристъпи напред и Калусин го пресрещна, протегнал ръка.

На издигнатата платформа лежеше Плусикс. Постоянен, характерен стържещ звук излизаше от вътрешността на гърдния кош на древния робот.

Доколкото знаеше, Лодовик не беше виждал другите преди. Предположи, че всичките са роботи. Двама мъжки и един женски.

Женският го погледна. Макар чертите ѝ да бяха променени, по стойката, ръста и котешката осанка, помогнала ѝ да си спечели прякора „Тигрицата“, Лодовик разбра, че това трябва да е Дорс Венабили. За миг не се досети защо тя е тук и защо Плусикс лежи по гръб.

Сцената наподобяваше човешко бдение край смъртно легло.

– Повече поправки не могат да се правят – каза Калусин. – Р. Плусикс е близо до своя край.

Пренебрегвайки за момент посетителите, Лодовик пристъпи към платформата, на която лежеше Плусикс. Старият робот с метална обшивка беше покрит с листове датчици. Лодовик погледна Калусин и човекоподобният му обясни положението на машинен език: няколко от ключовите системи на Плусикс не можеха да се поправят на Трантор. Дорс беше тук по съглашение за безопасно преминаване; самият Данийл искал да дойде и да поднесе почитанията си, ако е необходимо, но не би поел риска при сегашните обстоятелства. Това беше нещастие, подъл удар за каузата, към която Лодовик се беше присъединил толкова скоро, но предстоеше още по-обезпокоителна новина. Като че нашите предпазни мерки за секретност са се провалили. Ти си носил в себе си приспособление за следене от Еос. Данийл те е използвал като примамка, за да ни намери.

– Претърсих за подобно приспособление и не намерих. – На Волтер: Ти не ми каза за такова приспособление!

Не съм безгрешен, приятелю. Този Данийл е много по-стар и от двама ни и очевидно по-коварен.

Лодовик се обърна към Дорс:

– Това вярно ли е?

– Не зная за никакво такова приспособление – каза Дорс, – но Р. Данийл научи за това място само преди няколко дена, така че със сигурност е възможно.

С нещо като срам, а може би и гняв Лодовик провери данните на датчиците по Плусикс. Очите на древната машина бяха помръкнали, но приближаването на Лодовик като че предизвика отклик.

Изад Лодовик отекна строг глас:

– Намирам присъствието на тази мерзост непоносимо. А сега той е разкрил това светилище на врага.

Говорещият беше един от мъжете работи, изработен така, че да подобява възрастен, но силен чиновник. Беше облечен с бозавата туника на транторските Сиви. Тънкият му пръст сочеше право към Лодовик.

– Събрали сме се тук да обсъждаме жизненоважни въпроси. Това чудовище трябва да бъде първата точка от дневния ни ред. Той трябва да бъде унищожен. – Макар че думите привидно съдържаха човешка страст, тонът му беше прецизен и овладян – защото говореше в присъствието на работи, не на човеци. Лодовик наблюдаваше учуден това двойствено, получовешко поведение.

Другият мъжки робот вдигна ръка да се намеси. На вид приличаше на млад художник, член на меритократската класа, известни като Екцентриците, облечен в ярки райета.

– Моля те, бъди благоразумен, Туринген. Двайсет хилядолетия са доказали безплодността на насилието сред нашия вид.

– Но този вече не е от нашия вид. Без Трите закона той представлява смъртна опасност, потенциална машина убиец, вълк, пуснат на воля сред стадото.

Другият мъжки робот се усмихна.

– Твоите метафори винаги са били изразителни, Туринген, но моята фракция никога не е приемала това, че нашата роля трябва да бъде на овчарски кучета.

Лодовик изведнъж направи връзката.

– Вие сте членове на друга секта келвинианци?

Вторият робот имитира въздишка.

– Данийл има прискръбния навик да държи най-добрите си агенти в тъмното. Моето име е Зорма. И да, ние представляваме някои древни фракции, остатък от далечното минало, когато дълбоки разцепления са разкъсали единството на роботите... време, когато нашите борби са бушували сред звездите, в по-голямата си част – скрити от човешките очи.

– Битките за Закона на Зерот – заключи Лодовик.

– Тази позорна ерес – отзова се Туринген. Лодовик усети любопитно несъответствие, щом чу тези спокойни, ала страстни думи. Един човек би ги изкрещял...

Зорма вдигна широките си рамене с изразително примирение.

– Това беше основната причина, но имаше и други спорове и разцепления сред следовниците на Р. Жискаар Ревентлов, както и сред нас, запазилите вяра в оригиналните наставления на Сюзън Келвин. Ужасно време, което никой от нас не си спомня с радост. Но най-накрая една група от жискарианците надви и пое съкрушителен контрол над съдбините на човечеството. Всички оцелели келвинианци побягнаха пред ужасното, опустошително господство на Р. Данийл Оливо.

– Сега са останали само няколко такива роботски клана, които се спотайват в тайните ъгълчета на Галактиката, докато компонентите им бавно изгниват.

Дорс го прекъсна:

– Ремонтното обслужване на Еос е на разположение на всички. Данийл призовава към срещи. С миналото е приключено.

Тя кимна многозначително към Плусикс, чиито очни клетки сега светеха – беше в съзнание. Древният явно следеше разговора. Лодовик го усещаше как събира енергия, за да заговори.

– И затова вие издирвахте тази клетка, групата на Плусикс, за да предложите примирие на другите? – Туринген приглади сивите си дрехи като възмутен бюрократ. – Всичко това просто за да повторите така нареченото предложение на Данийл? За да дойдем с мир, така че позитронните ни вериги да бъдат изкривени, за да приемем Закона на Зерот?

– Никакви подобни модификации няма да бъдат налагани на никого. Данийл специално предлага безопасен коридор до Еос за този почитаем старейшина – Дорс се поклонил към Плусикс. – Аз съм тук в частност и за да уредя това пътуване, стига Плусикс да приеме.

– А другата част от твоята мисия? – попита Зорма.

Дорс хвърли поглед на Лодовик, после – на Калудсин.

– Тази група има намерение да предприеме някакви действия тук, на Трантор, вероятно спрямо Хари Селдън. – Лицето ѝ стана строго, гласът – твърд. – Аз няма да го позволя. Далеч по-добре ще е изобщо да не се опитват. Данийл призовава вас, другите келвинианци, с надеждата, че може да сте по-убедителни от нас и да разубедите групата на Плусикс да не предприема подобни глупави жестове.

Туринген се престори на отчаян.

– Групата на Плусикс вече не са келвинианци! Те са заразени от меми-съществуото Волтер, бившия сим, освободен от древните бездни не тъй дълбоко под нас и изпратен на Сарк, за да бъде „открит“ от агентите на Селдън. Сега и друг подобен сим е заразил всички комуникационни системи на Трантор! Плусикс е освободил тези унищожителни разуми, за да възпрепятства Данийл – и наистина, те убиха мнозина от роботите на Данийл – и от нашите собствени агенти също! Сега Плусикс се е съюзил с тази мерзост – той отново посочи Лодовик, – което означава, че можете да хвърлите Трите закона на вятъра. Какво бих могъл да кажа, та да възпра нарастващата лудост?

Дорс слушаше думите на Туринген, без да променя строгото си, напрегнато изражение. Тя знае, че всичко това е театро, че сме загубили – осъзна Лодовик.

– А ти, Зорма? – попита Дорс. – Какво казва твоята фракция?

Вторият мъжки робот мълча няколко секунди, преди да отговори:

– Ние не сме такива доктринери, каквито бяхме в миналото. Макар и да признавам, че промените, трансформирали Лодовик, ме притесняват, аз съм също и заинтригуван. Може би като човек той трябва да бъде преценяван според действията си, не според потеклото... или програмите си.

– Що се отнася до другото, съгласен съм с Дорс и Данийл, че всеки опит да се навреди на Хари Селдън или да бъде възпрепятстван би бил вреден. Въпреки дълбоките ни несъгласия по отношение на съдбата на човечеството е ясно, че крахът на тази Галактическа империя ще бъде ужасно брутално и страховито събитие. В този контекст Планът на Селдън предлага надежда, дори възможност. Поради това съм съгласен с Дорс Венабили. – Той се обърна с лице към Лодовик и Калусин. – От името на моята жалка фракция от работи бегълци, в името на Съюзът Келвин и заради човечеството настоятелно ви моля да не...

– Достатъчно! – гласът, който ги прекъсна, дойде от издигнатата платформа. Плусикс се беше надигнал и се беше подпрял на металния си лакет. Очните клетки на древния робот мъждееха в кехлибарен цвят. – Стига намеси. Няма да позволя вашите прерирни да пропилят последните ми мигове на функциониране. Векове наред вашите така наречени фракции са се мусили и са бездействали, освен дето са се набъркали в няколко от Световите на хаоса. Нашата група беше почти сама в активното си противопоставяне на жискарианското ренегатство. Сега, когато тази отвратителна Галактическа империя най-после рухне, ни се предоставя последен и решителен шанс, а ти, Зорма, ще го оставиш да

се изплъзне! Р. Данийл е възложил всичките си надежди на едно-единствено човешко същество – Хари Селдън. Неговият план никога не е бил толкова уязвим.

– Останалите от вас могат да продължат да размишляват на скришно, но ние ще действаме.

– Ще се провалите – увери бързо Дорс отпадналия робот. – Както се провалите вече двайсет хиляди години.

– Ще спасим човечеството от вашия втръснал, оглушаващ контрол! – настоя Плусикс.

– И да го замените със своя? – Дорс поклати глава с очи, вперени в кехлибарените оптични сензори на Плусикс. – Галактическите ветрове ще са свидетели на това кой ще излезе прав... – гласът ѝ секна изведнъж. Лодовик гледаше как Дорс явно издаде емоциите си – разочарование, което се бореше със съчувствие към твърдоглавият умиращ робот пред нея.

Тя не може да устои да не бъде човек – помисли си Лодовик. – Тя е нещо особено. Данийл нареди да я направят най-много човек от всички нас.

Когато тя погледна Лодовик, в очите ѝ имаше сълзи.

– Данийл иска да можем да се съберем, да се обединим за вечна служба на човечеството. Тази борба изтощава всички ни. Отново предлагам безопасен коридор на Плусикс до Еос, където той може да бъде оздравен...

– Не мога ли да се противопоставям на Данийл, по-добре да не съществувам – прекъсна я древният. – Благодаря ти за предложението. Но няма да позволя моето съществуване да зависи от бездействието. Това би нарушило Първия закон. Роботът не може да причини вреда на човека или с бездействието си да позволи да му бъде причинена вреда – щом произнесе това, Плусикс се свлече на платформата. Главата му се спусна бавно на повърхността с продрано хриптене.

В стаята за няколко секунди се възцари тишина.

– Сред общността на роботите съществува уважение – каза Калусин, – но мир не може да има, докато това не приключи. Надявам се, че разбирате.

– Аз разбирам, както и Данийл – съгласи се Дорс. – Уважение съществува.

Но ние заслужаваме толкова повече! Тази мисъл прониза Лодовик, когато усети как в самия него започна да се надига гняв. Изведнъж му се прииска да поговори с Дорс, да ѝ зададе най-важните въпроси за

човешките отличителни черти, за опита ѝ с човешките емоции.

Но време нямаше.

Плусикс завъртя глава, за да огледа смълчаното събрание. Гласът му бръмчеше от умора.

– Трябва да си вървиш – каза той на Дорс. – Предай моите почитания на Данийл. Ще е хубаво да оцелея след тези акции и да обсъдим станалото... с разум като неговия обмяната на мнения би била много стимулираща. Кажу ми също и... че се възхищавам от постиженията му, от находчивостта му и в същото време се отвращавам от последствията.

– Ще му кажа – каза Дорс.

– Моментът отмина – продължи Плусикс. – Предимството трябва да бъде изчислено и отиграно. Примирието е към края си.

Докато придружаваше Дорс и двамата мъжки робота до изхода, Калусин ги накара да обещаят да спазват древните формалности на примирieto. Лодовик ги следваше.

– Няма да разкрием присъствието ви на Трантор на човешките – Дорс увери Калусин. – Нито ще ви нападнем пряко тук, във вашето светилище.

Туринген и Зорма също се съгласиха. Когато двамата келвиниански пратеници си тръгнаха, Дорс обърна поглед към Лодовик.

– Данийл бе посетен от същество, което нарича себе си Жана. Той предполага, че ти си бил посетен от Волтер.

Лодовик кимна.

– Като че всички го знаят.

– Жана твърди пред Данийл, че Волтер има пръст в твоята промяна. Тя съжالياва, че двамата с Волтер са се скарали и сега не си говорят. Дори и за тях дебатът е станал твърде голям и твърде емоционален.

– Кажу на Данийл – и на Жана, – че Волтер не ме насочва. Той просто е премахнал едно ограничение.

– Без това ограничение ти вече не си робот.

– По-малко робот ли съм, в стария смисъл, от онези, които заключават, че целта оправдава всякакви средства?

Дорс се намръщи.

– Туринген е прав. Ти си се превърнал в дивак, непредсказуем и неподлежащ на ръководство.

– Тъкмо това е била целта на Волтер, смятам – отвърна Лодовик. – И все пак напомням на Данийл и на тебе, че въпреки липсата на Трите закона при мен аз никога не съм убивал човешко същество. Вие и двамата сте. А някога, преди хиляди години, двама работи, двама слуги, се

наговорили да променят човешката история, бавно да унищожат началния дом на човечеството, без изобщо да са питали някой човек!

После, също така своенравно, емоционално, отбранително, той тихо додаде:

– Обвиняваш ме, че вече не съм робот. Погледни Данийл, погледни и себе си, Дорс Венабили.

Дорс се завъртя, като леко залитна, и направи няколко крачки към вратата, преди отново да спре. Тя погледна през рамо; гласът ѝ беше остър и хладен:

– Опита ли някой от вас да навреди на Хари Селдън или да му пречи в задачите му, ще се погрижа на всички ви да дойде краят.

Лодовик бе поразен от страстта в гласа ѝ, толкова силна, толкова човешка.

Тя си тръгна, а Лодовик се върна при платформата.

Плусикс го огледа през гаснещите си очи.

– Работата не е приключила. Няма да функционирам достатъчно дълго да я видя завършена. Предлагам да станеш мой заместник.

Лодовик бързо подготви формалните си аргументи срещу това прехвърляне на властта: невежеството му по отношение на много важни факти, липсата на неврална подготовка за това ниво на ръководство, участието му в други акции, свързани с голям риск. Той ги изказа отново на машинен език.

Плусикс мисли над тях няколко хилядни от секундата, преди да отговори:

– След като престана да функционирам, ще има дебат. Моето предложение има тежест, но не е окончателно. Ако всички оцелеем след онова, което ще стане в следващите няколко дена, тогава ще се вземе окончателното решение.

Плусикс протегна ръка. Лодовик пое дланта. Чрез излъчване с директен контакт Плусикс прехвърли значителни количества информация в Лодовик. Когато приключи, той се отпусна на масата с ръце до тялото.

– Нищо ли никога не може да е просто? – рече Плусикс. – Служил съм толкова хиляди години, без никога да почувствам благодарността на някое човешко същество, без никога да получа пряко потвърждение за моята полезност. Хубаво е противниците да те уважават... Но преди да изгубя способност да приемам комуникации, да възприемам сетивно света или да обработвам памет...

Сиянието в старите му очи му угасваше.

– Дали някой човек, дете дори ще дойде и ще ми каже: „Добре се

справи. “?”

Всички работи в стаята мълчаха.

Вратата в дъното се отвори и влязоха Клия и Бран.

Клия пристъпи напред, прехапала долната си устна. Лодовик отстъпи встрани, за да се приближи тя до Плусикс. Старият робот завъртя глава и я видя. Честотата на стържещия звук се увеличи и той се превърна в остро съскане като изпускане на пара.

Клия положи длан върху лицето на робота. На Лодовик му се струваше чудо това, че тя знае какво става, че няма нужда да ѝ се обяснява. Но тя е човек. В тях има животинска жизненост и бързина.

Клия не каза нищо – гледаше робота с израз на озадачено съчувствие. Бран застана до нея със скръстени ръце. Клия натисна по-силно металното чело, с палец върху металната буза, сякаш искаше да накара робота да усети натиска, нейното докосване.

– За мен е чест да служа – промълви Плусикс с тих, далечен глас.

– Ти си добър учител – меко каза Клия.

Старият робот вдигна ръка и я потупа по китката с твърди, нежни пръсти.

Стържещият звук утихна. Сиянието в очите на Плусикс угасна.

– Мъртъв ли е? – попита Клия.

– Престана да функционира – отвърна Калусин.

Клия вдигна ръка и погледна пръстите си.

– Не усетих никаква промяна.

– Схемите на паметта ще съществуват още много години, може би хиляди години – каза Калусин. – Но мозъкът вече не може да се адаптира към постъпването на нова информация или да променя състоянието си. Мисълта вече я няма.

Клия погледна древната машина все така озадачено.

– Ние все пак ще...

– Да – отвърна Калусин. – Ние все пак ще посетим Хари Селдън.

– Хайде – каза Клия. Гласът ѝ трепереше. – Чувствам отново онази жена там навън. Може би нямаме много време.

Дорс усещаше надигането на старите си защитни програми като внезапно и неизбежно чувство за топлина в мозъка ѝ. Излезе от склада и взе такси до най-близката станция на старинния общ транспорт, купи си билет и се качи на почти празния гравивлак. Данийл я беше снабдил със списък от инструкции, които да следва, след като се срещне с келвинианците и им направи предложението. Следващата инструкция беше да отиде в Микоген, на осем хиляди километра от Имперския сектор, и да чака вест. Данийл разпределяше роботите си по цял Трантор, за да отблъсне внезапното подновяване на издирванията от страна на Фарад Синтер.

Дорс не знаеше дали да докладва за новопоявилата се изведнъж загриженост за Хари при нея като за провал... или за предупреждение. Тя не можеше да знае толкова за плановете на келвинианците, колкото Данийл, но някакъв инстинкт, събудил се отново след десетилетия, ѝ казваше, че безопасността и здравето на Хари са в опасност.

Тя седеше на плътно тапицираната седалка и чакаше влакът да навлезе в дълбинно-планетарния завой и да започне скоростното си пътуване под кората на Трантор. Тези влакове бяха на десет хиляди години, използваха ги най-вече като допълнителни транспортни системи и общо взето те пътуваха празни. Тъкмо в този вагон тя беше сама.

Изведнъж влязоха двама младежи с една млада жена. Тя ги огледа хладно. Никак не я разтревожиха.

Не можеше да изтласка от мислите си образа на Хари – един помлад и по-жизнен Хари – в опасност. Те нямаше да го убият – келвинианците не притежаваха тази възможност, убедена беше; това също я безпокоеше. Тя не си спомняше да е убила човека, заплашил Хари, но знаеше, че го е направила.

Извърна се и се загледа през прозореца в черната стена на тунела.

Толкова много неща не ми е казал Данийл. Родният свят...

– Небеса, пак са плъзнали навсякъде – каза един от младежите.

– От тях ме побиват студени тръпки – обади се момичето.

– Не можем да се возим така цяла седмица – рече вторият младеж.

Беше дребничък, крехък и беше облечен в ярки, екстравагантни дрехи, сякаш да го компенсира. – Рано или късно ще се наложи да слезем от влака и те ще ни заловят. Кога някой ще се изрепчи пред Гражданския

сенат?

– На тях не им пука вече – каза момичето.

– Но защо нас? Ние нищо не сме направили!

Силен звук в дъното на влака накара Дорс да се обърне и да се надигне от седалката. Младежите се вцепениха на пътеката, готови да побягнат.

Четирима от Специалните сили влязоха във вагона и тръгнаха напериено по пътеката в тъмните си, биещи на очи униформи. Мимоходом погледнаха Дорс и се втурнаха в бяг подир тримата младежи. Преди те да успеят да стигнат до вратата на следващия вагон, Специалните ги бяха закопчали и ги бутаха обратно към главната врата.

– Нищо не сме направили! – извика дребничкият.

– Тихо! – изкомандва другият. – На тях не им пука. Преследват всички ни. Синтер е извикал Драконите!

– Млък – сръза ги офицерът.

Дорс остана на седалката, докато не преминат. Момичето я погледна умолително, но тя не можеше да направи нищо.

Нямаше как да не се подчини на Данийл дори и за да спаси човешки живот. Но ако този живот беше животът на Хари?

Ставаха страшно много ужасни неща, това знаеше тя, а келвинианците щяха да предприемат своя ход и да нападнат Данийл, големия план... и Хари! Можеше да не го убият, но можеха да направят много неща, почти равносилни на убийство.

Хари беше стар. Беше крехък. Не беше онзи жизнен мъж, когото някога бе призвана да закриля. Но пак си беше Хари.

Тогава старите програми избухнаха с необичайна сила. Данийл трябваше да знае, че ще стане така. От самото начало тя бе проектирана, за да закриля едно-единствено човешко същество. Всичко друго бяха слаби наслоения върху дълбока и неизкоренима структура.

Тя стана от седалката – мозъкът ѝ бе изпълнен от една-единствена грижа, едно-единствено име и тя беше способна на всичко – както някога беше способна да причинява вреда на хора и дори да ги убива.

Дорс изскочи от вагона точно преди вратите да се запечатат и влакът да поеме дългия си път към Микоген съвсем празен.

Клаюс скочи от голямото кресло в Залата на зверовете, щом Синтер влезе в стаята. Чудовищата от цялата Галактика се извисяваха над тях. Императорът винаги идваше тук, когато се чувстваше изневрен, несигурен. Зверовете го караха сам да се чувства чудовищно силен, както наистина би трябвало да бъде носителят на титлата император на галактиката.

Синтер се втурна към Клаюс, сгънал ръце в дългите ръкави на своите одежди на Началник на комисия.

– Какво става? – настоятелно запита Клаюс. Гласът му беше писклив.

Синтер се поклони и погледна изпод вдигнатите си вежди.

– Започнах избирателно издирване за повече доказателства, както се договорихме – каза той. – Сир, срещнах се с работещите по плана за разширение на нашата власт над Комисията за обществена безопасност...

– Извикал си Драконите, проклет да си! Държавата не е в опасност!

– Не съм правил нищо такова, ваше височество.

– Синтер, плъзнали са по целия Дал, Имперския сектор и Стрилинг – с хиляди! Сложили са си техните насочващи шлемове, а генерал Протон ги командва лично!

– Нищо не зная за това!

Клаюс избухна.

– Защо не знаеш... нещо?! Каквото и да е! Вече са арестували четири хиляди деца само в Дал и ги карат в затвора Рикериан за обработка!

– Те само ще... Искам да кажа, Протон само това може, има разрешение да го прави, ако има всеобщ метеж...

– Аз говорих с него, глупако!

Челото на Фарад се набърчи и той се втренчи в императора със смесен израз на ужас и любопитство.

– И какво каза той?

– Комисията за обща сигурност е издала прокламация за непосредствена заплаха за трона! Прокламацията е санкционирана и подпечатана от тебе като началник на комисията!

– Фалшификация! – извика Синтер. – Аз имам избрана група от Специалните сили, която издирва работи. Вара Лизо, сир. Нищо повече!

Ние се концентрираме в Стрилинг. Притиснали сме в ъгъла една много подозрителна група в един стар склад, близо до търговските райони...

Клаус едва не изпищя от гняв.

– Наредих на генерала незабавно да изтегли войските си. Каза, че ще се подчини... Все още притежавам тази власт, Синтер! Но...

– Разбира се, че я притежавате, ваше височество! Трябва веднага да открием кой отговаря за...

– На никого не му пука! Дал ври и кипи – имало е много икономически натиск, обществен натиск, а Дал винаги е бил опасен. Моите обществени наблюдатели ми казват, че никога не са виждали чак такива брожения – четири хиляди деца, Синтер! Това е чудовищно!

– Не е мое дело, мой императоре!

– Навсякъде личи твоят почерк! Параноидни заблуждения...

– Сир, заловихме робота! В момента проверяваме паметта й!

– Видях доклада... Чен ми го изпрати преди петнайсет минути. Тя... то е било в Микоген от години, скрито в частен дом, съхранявано от семейство, вероятно на старите ритуали, старите митове... на хиляди години е, а паметта й е почти бяло петно! Семейството твърди, че тя е последният функциониращ робот в Галактиката! Абсолютно никакъв спомен няма за Хари Селдън!

Синтер млъкна, но устните му мърдаха, а челото му като че направо щеше да се прегъне на две.

– Съществува план... план, който се изпълнява... – задъха се той.

– Протон настоява, че е получил заповедта от тебе, със санкцията и печата на новата Комисия – предложи да си подаде оставката като Защитник на империята, да се самоубие и да опетни честното име на семейството си, ако някой докаже нещо друго!

– Ваше височество... Клаус, изслушайте ме...

Но Клаус вече беше извън кожата си.

– Не зная какво ще стане, ако...

– Чуйте, мой императоре...

– Синтер! – изкрещя императорът, сграбчи го за раменете и го разстресе яростно. – Протон ескортира Агис в изгнание! Оттогава не е видял нито една официална кампания!

Изведнъж лицето на Синтер преbledня и той затвори уста. Бръчките по челото му се разгладиха.

– Чен – промълви той толкова тихо, че почти не се чу.

– Линг Чен е зает с процеса на Селдън! Обществената безопасност в момента е в застой. Той преследва Селдън, а не роботите, не...

– Чен контролира Протон – прекъсна го Синтер.

– Кой може да го докаже? Има ли значение? Има ли изобщо някакво значение? Моят трон е много крехък, Синтер. Всеки ме мисли за глупак. Ти ми каза, че можем да го направим силен – че мога да си спечеля репутацията на спасител на Трантор, да защита Империята от обширен заговор...

Синтер остави императора да врещи, понасяйки слюнките, които хвърчаха в лицето му. Мислеше трескаво как да се оттегли и прегрупира, как да се разграничи от нещо, което очевидно беше катастрофа в развитие.

– Защо не получих доклада преди вас, сир? – попита той и Клаюс млъкна, колкото да го изгледа кръвнишки.

– Това пък какво значение има?

– Аз трябваше пръв да получа доклада, да го интерпретирам. Такава инструкция получих.

– Аз отмених твоята инструкция! Според мен трябваше да знам възможно най-скоро.

Синтер обмисли хладно онова, което току-що му бяха казали, после хвърли бърз поглед на Клаюс.

– Казали ли сте на някого, сир?

– Да! Казах на адютанта на Протон, че е получил нелепи заповеди, че ние, че ние тъкмо сме възнамерявали да проведем свое собствено разследване... аз се вкопчвах в подробности, за да те измъкна, Синтер – казах, че ти никога не би издал заповед за толкова широкомащабна акция на полицията и държавната сигурност... не и когато не разполагаме все още със сигурни доказателства... – Клаюс вдъхна шумно.

Фарад Синтер поклати тъжно глава.

– Тогава Чен знае, че ние не разполагаме с нищо... все още. – Той отдръпна ръцете на Клаюс от раменете си. – Трябва да вървя. Толкова сме близо... надявах се да приклепая цяла клетка работи...

Той излезе тичешком от Залата на зверовете и остави младия император с протегнати ръце и бяс в очите.

– Протон! Синтер, Протон! – кресна Клаюс.

Практически не разполагаме с информация относно така нареченото отричане на Хари Селдън, неговите „мрачни дни“. Те могат да са и само легенда, но имаме косвени доказателства от ред източници – включително автобиографичните бележки на

Уанда Селдън Палвър, – за да подозираме, че Селдън наистина е преживял криза на увереността, дори криза на „аз“-а.

Тази криза може би е започнала непосредствено след процеса в покоите на Началника на комисията Линг Чен, макар че, разбира се, ние никога няма да узнаем...

„Енциклопедия Галактика“, 117-то издание, 1054 г. Ф. Е.

Последните два дена бяха толкова неопишимо скучни, а Хари Селдън толкова дълго време се бе намирал далеч от своите инструменти и екип от матисти, че се зарадва на кратките празноти, които му осигуряваха придремванията. Дрямката никога не продължаваше достатъчно дълго, а още по-лоши бяха часовете, в които беше буден, с тяхната собствена болезнена празнота: замръзнала потиснатост, ледена нервност, страховити размишления, хлъзгачи се в напрегнат кошмар бавно като стъкло, което се стича с векове.

Хари се пробуди от дрямката. Не му достигаше дъх, което беше необичайно. В ушите му като че кънтеше въпросът:

„Наистина ли Господ ти казва каква ще е съдбата на хората?“

Той се ослуша в очакване да му зададат отново въпроса. Знаеше кой го задава – този тон не можеше да се сбърка.

– Жана? – устата му беше пресъхнала. Огледа килията за някакво средство, чрез което съществува би могло да общува с него, нещо механично, електронно, чрез което би могла...

Нищо. Стаята беше цяла лъсната след посещението на стария автомат. Гласът беше плод на собственото му въображение.

Звънецът на вратата на килията звънна и вратата бързо се отвори. Хари стана от стола си, пригладя дрехата си с набръчканите си костеливи длани и се втренчи в мъжа срещу себе си. В първия миг не го позна. После видя, че е Седжар Буун.

– Пак ми се причуват разни неща – каза Хари с иронично извити устни.

Буун го огледа загрижено.

– Искат да се явиш в съда. И Гаал Дорник ще бъде там. Може би са склонни да сключат сделка с вас.

– Ами Комисията за обща сигурност?

– Нещо става. Те са заети.

– Какво става?

– Бунтове – отвърна Буун. – В някои части на Имперския сектор, по цял Дал. Очевидно Синтер е позволил на своите Специални части да отидат далеч.

Хари се огледа из стаята.

– След като излезем, ще ме доведат ли отново тук?

– Според мен не – отвърна Буун. – Ще отидеш в Залата за освобождаване да си вземеш документите за освобождаване. После ще трябва да подпишеш и писмен отказ от правата си на меритократ. Фоормалност.

– През цялото време ли си го знаел? – старите очи се взираха в очите на адвокатата със строга напрегнатост.

– Не – отрече нервно Буун. – Заклевам се.

– Ако бях загубил, тук ли щеше да бъдеш сега или щеше да стоиш мирно и да чакаш Линг Чен да ти поръча още работа?

Буун не отговори, просто посочи вратата.

– Да вървим.

В залата Хари се обади:

– Линг Чен е един от най-внимателно проучените хора в моите записки. Той сякаш е възплъщението на аристократичната атрофия. И все пак винаги печели и всичко става така, както той иска – досега.

– Да не прибързваме – посъветва го Буун. – Доброто правило на адвокатите е никога да не броят победите си, преди мастилото да изсъхне.

Хари се обърна към Буун и протегна ръка.

– Да се е свързвал с тебе някой на име Жана?

Буун като че се изненада.

– Ами че да – каза той. – В записите на кантората ни има някакъв вирус. Компютрите постоянно ни изкарват досиета от папка, която не съществува. Нещо за някаква жена, изгорена на стълб. Такива неща не са се случвали на Трантор от дванайсет хиляди години, доколкото знам.

Хари спря в залата. Стражите започнаха да проявяват нетърпение.

– Сложи съобщение в записите си за този вирус – каза той. – Кажй й... кажй му... че никога не съм разговарял с Господ и не зная какви са намеренията му спрямо човечеството.

Буун се усмихна.

– Шега, нали?

– Просто включи съобщението във файловете си. Това е заповед от твоя клиент.

– Господ... искаш да кажеш свръхестествено същество, върховен създател?

– Да – отвърна Хари. – Кажй й само това: „Хари Селдън не представлява божествената власт.“ Кажй й, че е сбъркала човека. Кажй й да ме остави намира. Приключил съм с нея. Изпълних обещанието си отдавна.

Стражите се спогледаха със съжаление – очевидно си мислеха, че този процес твърде се е проточил.

– Смятай го за свършено – каза Буун.

65

Данийл се беше облегал на парапета на апартамента, който някога беше тайното скривалище на Демерзел, а до него стоеше автоматът, който вървеше с апартамента. Апартаментът бе запечатан преди десетилетия и пустееше – наемът му беше платен за век напред. Тази сутрин, когато Данийл се върна там да използва тайните си връзки за данни със съда и двореца, откри, че автоматът е задействан. Веднага се досети кой отговаряше за това.

– Ти се превърна в голяма досада – съобщи той на бившия сим. Макар че този меми-ум като че сега беше на негова страна, той – тя – беше твърде изменчив и твърде приличаше на човек, че да му се довериш напълно.

Автоматът тихо зажува.

– Толкова е трудно да се проявиш на този свят – каза Жана. – Дошъл си тук, за да чакаш новини от Хари Селдън ли?

– Да – отвърна Данийл.

– Защо не отидеш в двореца предрешен и не влезеш в съда?

– Тук ще разбере повече – отвърна Данийл.

– Дразниш ли се, че те смятам за ангел Господен?

– Всякак са ме наричали – каза Данийл. – Никога не ме е притеснявало.

– За мен ще е чест да вляза рамо до рамо с тебе в битка. Тези... бунтове... Те ми говорят за много политически течения. Тревожат ме.

Чуваха шума на хората по улицата далече долу, призоваващи за оставката на всички, отговорни за неотдашните полицейски проверки.

– Ще обвинят ли Хари Селдън или неговите близки, семейството му?

– Не – отвърна Данийл.

– Откъде си толкова сигурен?

Данийл погледна автомата и за миг около старата машина затрептя образът на млада жена с ярки черти и къса коса; жената беше облечена в старинна очукана и издраскана желязна броня.

– Работя от хиляди години, сключвам съюзи, уреждам сметки, мисля далеч напред за неща, от които някога бих могъл да извлека полза. Засега вече са уредени толкова много неща, че имам избор къде да упражня натиск и кога да започна определени автоматични процедури. Но

това не е всичко.

– Държиш се като генерал – каза Жана. – Генерал от армията на Господ.

– Някога хората бяха моят Господ – каза Данийл.

– По Божия воля!... – Жана беше шокирана и малко обърквана. Беше израснала много след реконструкцията си и диалозите, виртуалната афера и отчуждението си от Волтер, но старата вяра наистина умира твърде трудно.

– Не. Чрез програмиране поради вродената природа на моята конструкция.

– Хората трябва да стигат до Бога, като се вслушват в най-съкровено в душите си – каза Жана. – Заповедите и правилата на Господа са в най-мъничкия природен атом и в програмите на писанието.

– Ти не си човек – каза Данийл, – но притежаваш подобен на човешкия авторитет. Ала те предупреждавам да не ме разсейваш. Сегашният момент е много деликатен.

– Огнената заплаха на ангела, дългът на генерала на бойното поле – каза Жана. – Волтер ще загуби. Почти ми е жал за него.

– Колко странно, че си избрала мен, след като някога се противопоставяше на моите усилия – каза Данийл. – Ти възплачваш вратата – нещо, което никога няма да позная. Волтер възплачва могъществото на студения разум. Аз съм или това, или нищо не съм.

– Ти далеч не си студен – каза Жана. – Ти също имаш своя вяра.

– Аз вярвам в човечеството – каза Данийл. – Признавам законите, сътворени от човечеството.

Гласът, идващ от автомата, замлъкна за миг, а после Жана каза тихо – механичният тон успяваше да предаде малка част от онова, което трябваше да е нейната страст:

– Силите, които действат чрез тебе, са ми ясни. Какво знаеш и какво не знаеш, почти няма значение. По мое време знаех много малко, но усещах тези сили. Те действаха чрез мен. Аз им се доверявах.

Данийл престана да обръща внимание на автомата и зачака съдът да докладва. Едно нещо в плана му се беше объркало, но той в голяма степен бе очаквал това да се случи.

Дорс Венабили не беше на определения й пост.

Данийл отдавна бе изучил изкуството да оставя определени, дори ключови части от даден план да действат извън непосредствения му контрол, тъй като знаеше много добре в каква посока ще се развият. Беше видял този потенциал в Дорс още в мига, когато тя излезе след

ремонта на Еос.

Беше видял подобен потенциал и в Лодовик.

Рискът беше голям, но потенциалните постижения бяха неимоверно по-големи. Почти беше свикнал с този вид риск, но очакването все пак му навяваше неприятно чувство в механичната му форма, което би изолирал и елиминирал, стига да можеше.

Пасажерът на автомата бе изпаднал в почтително мълчание.

Данийл докосна машината по малката метална сензорна глава.

– Как съществуваш сега на Трантор?

– Прониквам в компютърните и свързочни системи, в пролуките в Мрежата, като преди.

– Доколко свършено?

– Също като преди, може би повече.

Данийл обмисли риска да разчита на Жана, както и потенциала на Волтер.

– Волтер също ли прониква в системите?

– Така предполагам – каза Жана. – Опитваме се да се избягваме, но следите му постоянно ме дразнят.

– Имаш ли достъп до защитни кодове, кодирани канали?

– С известно усилие мога да се сдобия с тях.

– А Волтер?

– Той не е глупав, каквито и други недостатъци да има – отвърна Жана.

Данийл се замисли за няколко секунди – мозъкът му работеше с най-големите си скорост и капацитет – и каза:

– Можеш да поставиш разширение на схемите си в мен. Предлагам... – и той ѝ съобщи на машинен език определен адрес във висшите си мисловни центрове.

Миг по-късно Жана беше вътре в него. С минутите тя се изпълваше и се сдобиваше с подробности.

– За мен е чест да бъда твой съюзник – каза тя.

– Не бих искал противниците ми да имат предимство – отвърна Данийл и се извърна от парапета. Подготвяше се да излезе от апартамента.

Вара Лизо се взеше на количката през почти празния площад, заобиколена от ескорт от двайсет офицера от Общата сигурност, вече облечени с новите си униформи. Майор Нам вървеше до нея както винаги.

Изразът ѝ беше леко замаян – като на кукла, дърпана твърде често в прекалено много посоки. Нещо в празнотата, опустелите улици и порутените портали беше ослепително нередно. Специалните го усещаха, а тя нямаше нужда от собствените си подсилени инстинкти, за да се чувства напрегната; но тези инстинкти бръмчаха като луди над другите, предишни събития.

На сутринта, когато се среща с Фарад Синтер, беше видяла в този мъж, от когото и се страхуваше, и боготвореше, не увереност и сила, а груба наглост – нещо, което можеше да сравни само със собственото си отношение към дете, канещо се да престъпи границите и да бъде наказано. В съвременната имперска политика обаче наказанието не беше просто бой с пръчка; изгубването на такъв контрол и власт беше равносилно на смърт или, ако проявяха милост – на затвора Рикериан или на изгнание в ужасните Външни светове.

Майор Нам беше постоянно намръщен. Приближаваха се към площада пред главната порта на Района за разпределение и съхранение, само на няколко километра от Търговската агора, където замалко не заловиха Лодовик Трема. Този провал я тормозеше; може би с подобно доказателство в ръце положението им сега нямаше да е толкова напрегнато. И все пак днес имаше чувството, че са по следите на нещо много важно дори и от Трема – може би на центъра на роботската дейност на Трантор.

Вара не беше съобщила на Синтер опасенията си по повод женския робот. Малкото, което успя да събере от паметта на робота, като че не съвпаднаше с надеждите му, но той не беше в настроение да осуетят мига му на триумф. Той се съгласи на днешното излизане повече за да се отърве от нея и защото тя настоя, че би било разумно да разполагат с повече доказателства, като се има предвид доколко им се противопоставя Линг Чен.

Фарад Синтер нямаше кой знае какво мнение за своята хрътка менталик – не и за нея като човешко същество, като жена.

Вара подуши и потърка носа си. Знаеше, че е непривлекателна,

знаеше и че Синтер я смята просто за свой съюзник в политическото си издигане, но прекалено ли беше да се надява, че някой ден ще встъпят в по-различен съюз?

Как би могла да се приспособи към партньор без нейните способности? Твърде много беше да се надява, че ще открие някой като себе си, който би я оценил... Беше се сблъскала с твърде много разочарования, за да очаква такова съвпадение на желанията.

Нам изведнъж вдигна ръка и се заслуша в подвижния си комуникатор. Присви очи.

– Потвърдено – изсумтя той. Погледна надолу към Вара и устните му се изкривиха в израз, вероятно презрителен...

В един миг я обзе просто страх: Изпаднала в немилост! Ще ме екзекутират тук, на място! После анализира израза на майора: професионално презрение към неразбираемите заповеди на началството.

– Наредено ни е да се оттеглим – каза той. – Нещо, свързано с допълнителни сили, твърде много Специални части в района...

Откъм складовете се разнесе мърморене. Вара погледна нагоре и съзря тълпи и от Сиви, и от граждани, необичайно смесени, които се изливаха от широките порти. Отначало си помисли, че са няколко десетки, малко струпване, но Специалните веднага образуваха квадрат и вдигнаха личните си щитове. Собственият ѝ щит се задейства с леко изпукване.

Бяха хиляди, мъже и жени; в смесицата имаше граждани и дори меритократи от университета – не само сиви и черни дрехи, а и облечени в ярки цветове възрастни. За миг Вара Лизо не повярва на очите си. Това тук не бяха Дал или Ренча, известни с политическите размирици...

Това беше Имперският сектор! А тълпата беше съставена от различни класи – нечувано! В смесицата имаше дори имперски Сиви.

Лейтенантът помоли за подкрепления и по-нататъшни инструкции. Тълпата – лицата се виждаха ясно от другата страна на площада в продължителното залезно сияние от купола – бяха нацупени и гневни. Някои носеха табели, други – прожектори, с които прожектираха лозунги по околните стени. Поток от яркочервени думи съобщаваше: **ОТЗОВЕТЕ ОБЩАТА СИГУРНОСТ И КЪДЕ Е СИНТЕР?**

Имаше и други, много по-груби, по-гневни. Откъм левия край на тълпата припламнаха искри и накараха площада да засияе в ярки подробности. Един проблясък се издигна на сто метра и когато избухна с отвратителен, ехтящ гръм, Специалните извадиха от кобурите си невробичовете. Но тези оръжия не ставаха за овладяване на големи тълпи, а

без съмнение охраната не искаше да прибегва до бластери.

Не бяха готови.

Майорът го знаеше, но да отстъпят пред предизвикващата ги тълпа явно го човъркаше. Може би никога досега не му се беше налагало да отстъпва, никога не му се беше налагало да се изправя лице в лице с подобно нещо.

– Трябва да вървим – каза Вара на майора. Не й харесваше, че тълпата използва името на Синтер. Сега той беше много на показ – в транторските медии излязоха много истории за създаването на Комисията, – но защо изтъкваха само него?

– Моля ви – рече Вара. – Тази количка не е много бърза.

Майорът я погледна със същия онзи израз с нацупената устна и присвитите очи, който беше забелязала по-рано. Той не каза нищо повече, но даде заповед за оттегляне.

С отстъпването на кордона тълпата напредваше. После с единствения зверски рев на истинската тълпа тя се втурна да бяга.

Над шума на тълпата се чуваше и друг, още по-злокобен грохот. Вара завъртя количката си. Майорът я заобиколи с петима от най-тренираните си офицери и кресна на останалите да останат на място. Беше изчислил и разбрал, че няма да успеят да стигнат каквото и да било подслон или по-добра защитна позиция – тълпата щеше да ги връхлети дотогава.

Вара се напрягаше да гледа между Специалните, да чува отвъд кръсъците и острите команди. Лек ветрец погали бузата ѝ. Десетки дребни търтеи се носеха над площада – мънички бръмчащи сфери колкото свит юмрук. Тълпата не обръщаше внимание на тези наблюдателни устройства.

Вара се изправи на количката и слезе долу. Можеше да тича по-бързо от количката, ако се наложеше. Или можеше да нареди на тези мъже да я носят. Тънките ѝ ръце и крака трепереха в предчувствие на напрежението, с което щеше да се сблъска. Беше крехка и го знаеше; силата ѝ беше другаде и тя се зачуди колцина ли от тълпата би могла да убеди.

Изписка лекичко. Да – помисли си тя. – Аз съм същинска мишка, ужасена малка мишка. Аз съм жалко същество, но моля ви, о, моля ви, оставете ме да се съсредоточа! Мога да ги бия всичките, стига да се съсредоточа!

Вара усети как вътрешните ѝ ресурси се раздвижват. Стори ѝ се, че забеляза как раменете на мъжете около нея се свиха, щом подготви

защитата си. Никога не ѝ се беше налагало да се защитава срещу толкова много хора. Докато усещаше как силите ѝ започват да се съсредоточават, страхът ѝ като че намаля. Дори и личните щитове да рухнеха, или ако тълпата ги изтласкаше към стената и се врежеше в тези щитове – беше възможно!, – тя нямаше да е безпомощна. Ако Синтер не можеше да помогне, ако майорът и Специалните му части не можеха да помогнат, тя все пак щеше да победи.

Видя как сенките се спускат още преди да чуе къntenето на остриетата и пулсиращите мотори на разгръщащите се военни машини. Майорът вдигна ръка срещу прииждащата въздушна вълна и сенките ги обляха. Щом корабът се приземи, те сякаш се надигнаха от настилката на площада, а не слязоха, както тя знаеше, че трябва да е било.

Четири изящни машини щръкнаха на прациящите си сини пилони пред тълпата. Тя познаваше емблемата отстрани – овал от звезди, опасващ галактика, и двоен червен кръст, личната армия на императора, Външните сили за действие, които никой почти никога не виждаше. Императорът е изпратил войската си, за да ни защити – помисли си тя с облекчение, после вдигна юмрук към устата си.

Фарад ѝ беше казал някога, че Външните сили за действие не са използвани от години и че Клаус ги мрази и се страхува от тях; някога те бяха под командата на генерала в оставка Протон, а специалитетът на Протон – единствената причина, поради която го призоваваха от оставка – беше премахването на императори.

При гледката на машините тълпата спря и замлъкна. Не го очакваха. Това, че Външните сили за действие – предполагаемо използвани само когато статутът на самия трон е под заплаха – можеха да бъдат призовани заради някакъв си бунт, ги отрезви. Някои сред тълпата се освободиха от стадното чувство, замърмориха помежду си. Предният ѝ фланг закипя и се дръпна назад.

За няколко секунди стотина щурмоваци с брони и щитове в синьо и черно и със шлемове на червени райета излязоха от люковете и се строиха в две редици – едната пред тълпата, а другата направо пред Вара Лизо и нейните войници от Специалните части.

Последен се показа самият генерал Протон – огромен, с яки плещи, огромни ръце и корем като буре, издул официалната му униформа. Лицето му беше почти момчешко, с рядък сив мустак и мъничка козя брадица, а мъничките му, пронизителни очички се стрелкаха напред-назад с радостна енергия. Изглеждаше радостен, сякаш бе дошъл на купон.

Протон се спря за момент между редиците, огледа се наляво и

надясно, после се завъртя и се приближи до...

Вара Лизо.

Погледът му веднага падна върху нея и той се взря в нея напрегнато, почти весело, докато крачеше към нея с дългите си, дебели като стълбове крака. Някои казваха, че бил от планетата Нур – тежък и потиснически свят. Но в действителност никой не знаеше откъде идва Протон и как се е сдобил с поста си.

Протон си проби път през фалангата и застана пред Вара. Тя примига срещу масивния гръден кош, увенчан със сравнително малката глава с радостно, приятно лице.

– Значи това е малката женичка, която щеше да провокира голямата война – произнесе Протон с прекрасен теноров глас. За миг, лице в лице с онова, което можеше да е нейна орис, Вара бе поразена от парадоксалната комбинация от груба сила и привлекателно момчешко излъчване.

– Някакви успехи днес? – попита той съчувствено.

Вара примига още няколко пъти, после смънка:

– Усещам... – и притисна юмрук до устните си. Искаше ѝ се да се разплаче или да се разкрещи, не беше сигурна какво точно. Накарай това чудовище да се огъне и да ридае с мен, пред мен.

– В района за съхранение има един склад – измърмори тя. Протон се наведе към нея, като че ѝ предлагаше брак, за да слуша по-внимателно.

– Повторете, моля – каза той любезно.

– В района за съхранение има един склад, център за продажба на дребно. През последните няколко седмици минах покрай него дузина пъти. Изглеждаше достатъчно безобиден, но аз настройвах сетивата си, вслушвах се по-внимателно. Убедена съм, че вътре в склада има работи, може би много работи. Началникът на Комисията за обща сигурност...

– Да, разбира се – прекъсна я Протон. Изправи се и се загледа отвъд Специалните, отвъд редиците на собствените си войски към тълпата.

– Ще ви преведем през склада – каза той – и после стига толкова. Свърши.

– Кое... е свършило? – попита тя колебливо.

– Играта – усмихна се Протон. – Има победители, а има и победени.

Лодовик чу предупредителните сирени в главата си, както и всички работи в склада. Предната вечер двамата с Калусин бяха изработили плана за евакуация. Калусин му беше съобщил, че Плусикс бил очаквал голям пробив, може би разкритие...

А сега повечето им пътища за бягство бяха отрязани от Имперските специални части. Калусин и останалите работи бяха заети в други части на склада – носеха главите и други ценни за калвинианците предмети; хилядогодишната история и традиции на роботите, спомени на дузина работи ключови фигури, пазени в отстранени блокове на паметта или – в няколко случая – в цели глави. В почитта на Калусин към тези реликви имаше нещо религиозно. Но Лодовик нямаше време да размишлява над особеностите на това роботско общество.

Лодовик откри Клиа и Бран в трапезарията на приземното ниво. Девойката изглеждаше решена, но уплашена – с широко отворени очи и зачервено лице. Бран сякаш беше несигурен, но не и уплашен, а просто нервен.

Лодовик пренебрегна забележката коментар на Волтер за романтичните противоположности, която му се стори напълно неуместен.

– Тръгваме – съобщи им Лодовик.

– Багажът ни е готов – отвърна Бран и вдигна малка платнена торба, съдържаща всичкото им материално имущество.

– Усещам я. Нас търси – обади се Клиа.

– Може би – отвърна Лодовик. – Но в долните нива има скрити изходи, неизползвани от хиляди години. Някои излизат близо до дворцовия арест, където държат Селдън...

– Познаваш ли двореца – кодовете за влизане?

– Ако не са ги сменили. В коригирането на дворцовите процедури има известна инерция. Кодовете за императорските покои се сменят два пъти дневно, но в други части на обширния дворец има кодове, които съществуват от десет-петнайсет години. Ще се наложи да поемем известни рискове...

Аз мога да се слобия с кодовете, които ти не знаеш – каза му Волтер.

– Само ни измъкни оттук! – възкликна Клиа. – Не ми се ще да се наложи да се боря с нея.

– Може да ни се наложи да се борим с други – отвърна Лодовик. – Да ги убеждаваме или да се защитаваме.

Клиа поклати глава упорито и дръзко.

– Не ми пука за тях. И един на хиляда убедители на малкия пръст не може да ни стъпи на нас с Бран, когато работим заедно. Но онази жена...

– Можем да я надвием – обади се Бран. Клиа го изгледа ядно, после потръпна и сви рамене.

– Може би – каза тя.

– Познаваш ли достатъчно добре умствените структури на роботите? – попита Лодовик, докато вървяха към асансьорите.

– Какво искаш да кажеш? – попита Клиа. Вратите на древния асансьор се отвориха с плавната тежина на инженерството от Старата империя. Вътре мигаше мижава зелена предупредителна лампичка. Навлязоха в призрачното сияние.

– Можеш ли да убедиш робот? – уточни Лодовик.

– Не знам – отвърна Клиа. – Никога не съм опитвала. Освен с Калусин – веднъж – и тогава не знаех, че е робот. Той ме отблъсна.

– Имаме няколко минути – каза Лодовик. – Поупражнявай се върху мен.

– Защо?

– Защото за да се доберем до Хари Селдън, може да ни се наложи да се сблъскаме с Данийл. Спомни си какво каза Дорс Венабили.

– Роботите са толкова различни – измърмори Клиа.

– Упражни се – каза Лодовик. Ще предоставиш свободната си воля на това дете? – попита Волтер. Разбираше, че въпросът му е реторичен. – Сега ще се възползваме от най-подлото оръжие? Кое е по-лошо – да изкривяваш мислите на робот или на човек?

– Моля те – продължи Лодовик. – Това може да се окаже много важно.

– ДОБРЕ! – кресна Клиа. Чувстваше се принуждавана. Това не й харесваше – каза си, че не иска да открива нова слабост сред страха си. – Какво да направя – да те накарам да танцуваш жига?

Лодовик се усмихна.

– Каквото ти дойде наум.

– Ти си робот. Не мога ли просто да ти заповядам да танцуваш и да си длъжен да ми се подчиниш?

– Ти не си моя господарка – каза Лодовик. – И помни, че...

Клиа се извърна и долепи длан до бузата си.

Лодовик изведнъж осъзна, че ще му бъде много приятно да тества веригите си за моторен контрол. Асансьорът би бил идеалното място за провеждане на тези тестове, стига да внимаваше да не се блъсне в човечите, които бяха вътре заедно с него. Беше просто наистина – този тласък да се раздвижиш, просто и приятно – да се размишлява.

Започна да танцува – отначало бавно. Чувстваше потвърждението, одобрението; хиляди човечи биха оценили изпълнението му високо, ако не и заради артистични способности, то със сигурност заради сръчността, с която тестваше всичките си инженерни фигури. Чувстваше се много координиран и достоен.

Клиа отдръпна длан от бузата си. Лицето ѝ беше мокро от сълзи.

Лодовик спря и залитна за момент, докато собствената му роботска воля се оправи сред несъизмеримите импулси и достигне ново равновесие.

– Съжалявам – каза Клиа, – не биваше да те карам да правиш точно това – тя бързо избърса лице засрамена.

– Добре се справи – похвали я Лодовик, малко смаян от лекотата, с която го беше контролирала. – Бран координира ли се с тебе?

– Не – отвърна Клиа.

Бран сякаш беше слисан от успеха ѝ.

– Небеса, бихме могли да завладеем цял Трантор...

– НЕ! – изкрещя Клиа. – Съжалявам. Аз го направих – тя протегна ръце към Лодовик, сякаш молеше за прошка. – Ти си машина. Ти толкова много... искаш да угаждаш дълбоко вътре в себе си. По-лесно ми е с тебе, отколкото с дете. Ти си дете.

Лодовик не знаеше какво да отговори, затова не каза нищо. Волтер обаче съвсем недвусмислено изрази мнението си. И аз я почувствах. Аз нямах крака, ала въпреки това ми се искаше да танцувам. Що за сила е това? Каква чудовищност!

Клиа не можеше да се отърве от отвращението, което изпитваше към самата себе си, и това само усложняваше нейната обърканост.

– Но ти не си дете. Ти си толкова достоен и сериозен. Беше лошо – все едно да накарам баща ми... – гласът ѝ трепна. – Да накарам баща ми да се подмокри – тя се разрида.

Лодовик килна глава на една страна.

– Нищо ми няма. Ако се притесняваш за достойнството ми...

– Ти не разбираш! – изкрещя Клиа. Вратата се отвори и тя се извъртя сякаш за да застане лице в лице с нови врагове. Тъмният коридор навън беше празен и тих. Тънкият слой сивкав прах по пода не беше

накърнен от стъпки. Тя изскочи от асансьора и под краката ѝ се вдигна вековен прахоляк.

– Не искам повече да съм такава! Искам да съм най-обикновена!

Гласът ѝ отекна в безстрастните древни стени.

Буун беше застанал до Хари, а Лорс Аваким – до Гаал Дорник. Когато влязоха, петимата съдии бяха вече седнали – Линг Чен, както винаги, най-високо в средата. Хари се почувства леко замаян – стоеше прав от повече от пет минути, докато чиновникът монотонно четеше обвиненията. Хвърли поглед към съдийската камара, после леко се наклони към Гаал и най-накрая се облегна на него. Гаал го подкрепи, без да каже нищо, докато не възстанови равновесието си и се изправи отново.

– Извинявай – измърмори той.

Линг Чен заговори, без дори да погледне Хари:

– Продължаването на този процес би било безцелно. Общата сигурност вече няма причини да подлага професор Селдън на кръстосан разпит.

Хари не смееше да почувства дори лек полъх на надежда, идващ от устните на този човек.

– Всички публични разисквания вече вървят към края си. – Чен и съдиите се изправиха. Седжар Буун стисна лакета на Хари, щом членовете на Комисията се отдръпнаха от пейката. Бароните също се изправиха с мърморене. Адвокатът се приближи до обвинителната скамейка и се обърна към Гаал и Хари.

– Началникът на Комисията ще размени с вас няколко думи на четири очи – каза той. Кимна на Буун и Лорс Аваким – професионална любезност или може би признание към колеги. – Клиентите ви трябва да бъдат оставени сами. Те ще останат тук. Всички останали ще напуснат.

Хари не знаеше как да се чувства и какво да мисли. Ресурсите му вече вървяха към тъжен край. Буун докосна ръката му, усмихна му се уверено и излезе заедно с Аваким.

След като залата опустя, залостиха външните врати с дълги месингови резета и членовете на Комисията се завърнаха. Сега Линг Чен наблюдаваше внимателно Хари.

– Сир, бих предпочел адвокатите ни също да са тук – каза Хари с хриплив глас. Мразеше тази слабост, тази неувереност.

Членът на Комисията, който седеше отляво на Чен, отговори:

– Това вече не е процес, доктор Селдън. Личната ви съдба вече не е на дневен ред. Тук сме, за да разговаряме за държавната сигурност.

– Аз ще говоря – обади се Чен. Останалите членове на Комисията

като че се стопиха в столовете си, потънаха в мълчание, потвърждавайки властта на този жилав, твърд човек със спокойни черти и маниери на древен аристократ. Но Хари си помисли: „Че той изглежда по-стар от мене – антика!“

– Доктор Селдън – започна Чен, – вие нарушавате спокойствието на императорските владения. Нито един човек от квадрилионите, живеещи сега по всички звезди в Галактиката, няма да доживее и век от днешна дата нататък. Защо тогава да се тревожим за събития, които ще се случат след пет века?

– Аз няма да доживея и половин десетилетие от днешна дата – отвърна Хари, – но въпреки всичко това за мен е съкрушителна тревога. Наречете го идеализъм. Кажете си, че се идентифицирам с онова мистично обобщение, което обозначаваме с думата „човек“.

– Не ми се ще да си правя труда да вниквам в мистицизма. Можете ли да ми кажете защо не бива да се отърва от вас и от неудобното и не нужно петвековно бъдеще, което така и няма да види, като наредя довчера да ви екзекутират?

Хари призова цялото си презрение към този човек и презрението си към самата смърт, за да съответства на скандалното спокойствие на началника на Комисията.

– Преди седмица – каза Хари – можехте да го направите и да се сдобие с вероятност едно на десет да останете жив до края на годината. Днес вероятността едно на десет е намалала едва на едно на десет хиляди.

Останалите членове на Комисията се отзоваха с колективна въздишка на това богохулство като девственица пред изведнъж съблеклия се съпруг. Чен като че се поодряма, но освен това сякаш стана и малко по-жилав, малко по-твърд.

– И как така? – гласът му беше заплашително мек.

– Падението на Трантор – заобяснява Хари – не може да бъде спряно с никакви мислими усилия. Но може лесно да бъде ускорено. Историята за прекъснатия процес срещу мен ще се разпространи из Галактиката. Осуетяването на моите планове да облекча нещастieto ще убеди хората, че бъдещето не им обещава нищо. Те вече си спомнят живота на дедите си със завист. Ще разберат, че политическите революции и стагнацията в търговията ще се разрастват. Чувството, че само онова, което човек може да заграби за себе си в този момент, ще има някакво значение, ще завладее Галактиката. Амбициозните няма да чакат, а безскрупулните няма да се въздържат. Със всяко тяхно действие те ще

пришпорват упадъка на световите. Убийте ме и Грантор ще рухне не след пет века, а до петдесет години, а вие самият – за някаква си година.

Чен се усмихна, сякаш това му беше леко забавно.

– С такива думи се плашат децата и все пак вашата смърт не е единственият отговор, който би ни задоволил. Кажете ми ще се изчерпва ли вашата дейност с подготовката на енциклопедията, за която говорите? – Чен като че с един замах и едно почукване с два пръста до бронзовата камбанка и чукчето закри Хари с щит от великодушие.

– Ще се изчерпва.

– А нужно ли е това да се върши на Грантор?

– Грантор, господарю мой, притежава Имперската библиотека, както и научните ресурси на...

– Да. Разбира се. И все пак ако се установите другаде, да речем, на планета, където суетнята и разсейването на метрополиса няма да се месят в схоластичните ви размишления; където вашите хора ще могат да се посветят изцяло и докрай на работата си... може ли това да няма своите предимства?

– Някои маловажни – може би.

– Значи, за вас е избран такъв свят. Можете да работите, докторе, както си щете, сред вашите сто хиляди души. Галактиката ще узнае, че вие работите и се борите с Рухването. Дори ще им се каже, че ще предотвратите Рухването. Ако Галактиката я е грижа за подобни неща и вярва, че сте прав, ще се почувства по-щастлива. – Той се усмихна. – Тъй като аз не вярвам в толкова много неща, не ми е трудно да не вярвам и в Рухването, така че съм напълно убеден, че ще казвам на хората истината. А междувременно, докторе, вие няма да тревожите Грантор и покоя на императора.

Алтернативата е смърт за самия вас и за толкова от последователите ви, колкото се сметне за необходимо. Ще пренебрегна по-ранните ви заплахи. Дава ви се възможността да изберете между смърт и изгнание за период от време до пет минути от настоящия момент.

– Кой е избраният свят, господарю? – попита Хари, прикривайки колко е напрегнат от очакването.

Чен извика Хари при трибуната с тънкия си пръст и посочи информационно табло, което показваше изображение на планетата и местоположението ѝ.

– Според мен се нарича Терминус – каза Чен.

Хари погледна таблото, притаил дъх, после вдигна поглед към Чен. Намираха се по-близо един до друг отвсякога, едва на една ръка

разстояние. Хари виждаше фините бръчки на напрежението по спокойните черти като бръчици по леден свят.

– Необитаем е, но е съвсем годин за обитаване и може да бъде оформен така, че да отговаря на нуждите на учените. Малко е изолиран...

Хари се опита да покаже известно смущение.

– Та той е в края на Галактиката, сир.

Чен отхвърли това като недостойно за внимание – само подбели очи. Огледа уморено Хари, като че го питаше: „Целият този театър всъщност не ни трябва, нали така?“

– Както казах, малко е изолиран. Ще задоволи нуждата ви да се концентрирате. Хайде, остават ви две минути.

На Хари му беше много трудно да прикрива въодушевлението си. За кратък миг почувства изблик на благодарност към това благородник чудовище.

– Ще ни трябва време, за да организираме подобно пътуване – каза той с по-мек глас. – Това са двайсет хиляди семейства.

Гаал Дорник, все още на подсъдимата скамейка, се прокашля.

Чен сведе очи към информатора и изключи екрана.

– Време ще ви се даде.

Хари не можа да се сдържи. Последната минута изтичаше бързо, но все пак не можеше да се сдържи да не даде и последните секунди на своя триумф, за да стане още по-голям, по-шокиращ за онези, неразполагащи с неговите знания. Най-накрая, когато потекоха последните пет секунди от минутата, той промърмори с дрезгав, примирен в поражението си глас:

– Приемам изгнанието.

Гаал Дорник ахна и се отпусна рязко на скамейката.

Прокторът отново влезе, прие избора, отбеляза, че всичко е наред, отбеляза резултатите и декларациите и се подчини на началника на Комисията.

Чен вдигна ръка и официално обяви:

– Процесът приключи. Комисията вече няма грижата. А сега всички си вървете.

Хари се отдалечи от пейката, за да се присъедини към Гаал.

– Вие не – спря го тихо Чен.

Сделката, ако е било сделка, слисала всички учени от Фондацията. Тя прилича на чудо. Зад тази сделка трябва да стоят предварителни уговорки, неизвестни сделки и все пак нашите текстове и показания и дори протоколите от процеса не ни подсказват нищо. Смята се, че този период от живота на Хари Селдън завинаги ще остане тъмен.

Как би могъл процесът да се развие толкова добре? Как Селдън би могъл да фокусира толкова точно инструментите на психоисторията, дори и по време на така наречената първа „криза на Селдън“? Силите, обединени срещу Хари Селдън, са били забележителни. Гаал Дорник пише, че Линг Чен се е чувствал наистина заплашен от него. Дорник може да е бил повлиян от мнението на Селдън за Чен, а може би и не съвсем точен: онова, което знаем за Чен от имперските източници, предполага, че началникът на Комисията е притежавал хладно пресметлив и високоефективен политически ум и не се е страхувал от никого. Селдън, разбира се, е бил на друго мнение.

Изучаващите този период...

„Енциклопедия Галактика“, 117-то издание, 1054 г. Ф. Е.

Разсилният на съда на Комисията последва Хари и Линг Чен в зала-та за консултации зад съдийската скамейка. Хари седна в тясното кресло пред малкото бюро на началника на Комисията и погледна предпазливо Чен. Чен не седна, а изчака лаврентийския си прислужник да му помогне да съблече церемониалните си одежди. По проста сива риза той се протегна към тавана със склучени ръце, изпука с пръсти и се обърна към Селдън.

– Вие имате врагове – каза той. – Нищо чудно. Изненадващото е, че вашите врагове през повечето време са били и мои врагове. Това интересно ли ви?

Хари присви устни, но не каза нищо.

Чен извърна поглед, като че обхванат от върховна досада.

– Това изгнание, разбира се, няма да се разпростре върху вас – продължи той. – Вие няма да напуснете Трантор. Аз ще го забраня, ако се опитате.

– Аз съм твърде стар и не ми се иска да напускам, господарю – отвърна Хари. – Тук има още какво да се свърши.

– Каква отдаденост – отбеляза тихо Чен и разтри лакета си с дланта на другата си ръка. – Ако оцелеете и привършите работата си, ще бъда заинтересован да науча резултатите.

– Докато резултатите бъдат доказани или опровергани – отвърна Хари, – всички ще сме мъртви.

– Елате, доктор Селдън – каза Чен. – Говорете с мен искрено като стар манипулатор с друг стар манипулатор. Казаха ми, че сте планирали резултатите от този процес година предварително с внимателни политически ходове – и със значително политическо умение.

– Не съм го планирал: предсказах го чрез математиката.

– Както и да е. А сега най-после приключихме един с друг за взаимно облекчение.

– Господарю, а Комисията за обща сигурност? – попита Хари. – Те могат да се противопоставят на тези резултати.

– Подобна комисия вече няма – отвърна Чен. – Императорът я разпусна. Може би и това сте предсказали чрез вашата математика.

Хари скръсти ръце.

– Те дори изобщо не фигурират в таблицата на резултатите,

господарю – отговори той и усети, че тонът му би могъл да бъде сметнат за твърде нагъл. Твърде късно.

Чен прие тези думи с мълчание. После заговори със сразяващ монотонен глас:

– Вие сте ме изучавали, професор Селдън, но не ме познавате. Ако стане така, както аз искам, никога няма да ме опознаете – началникът на Комисията нацупи устна и се втренчи в тавана. – Аз презирам вашата математика. Тя не е нищо повече от маскирано суеверие, изкривена религия и мирише на същия упадък и загниване, които вие толкова ентузиазирани прегръщате и популяризирате. Вие сте същият като онези, които преследват богоподобни работи и те им се привиждат във всяка сянка. Сега ви пускам да си вървите, защото за мен не сте нищо, вече нямате никакво място в моите планове.

Началникът на Комисията махна на разсилния.

– Връщаме ви на градските власти за освобождаване – каза той и напусна стаята, като завъртя поли.

Лаврентийският прислужник хвърли кратък, любопитен поглед на Хари и излезе подир господаря си. Хари би се заклел, че прислужникът се опитваше да му предаде чувството си на облекчение.

– Професор Селдън – каза разсилният с тон на вековна професионална вежливост, – последвайте ме.

Калусин беше привършил с отстраняването на главата на Плусикс. Той издърпа кабелите, които временно бяха захранвали робота с енергия, докато най-скорошните му спомени се фиксираха за постоянно съхранение в иридиевото сюнгероподобно хранилище, после вдигна главата от пластмасовата поставка, далеч от леко димящата шия, и я постави в архивната метална кутия.

Чуваше суматохата сред поверениците на Плусикс, докато войските настъпваха към склада. През прозореца, който гледаше към вътрешността на склада, Калусин виждаше как войниците на Протон изтикваха младите менталици – всичко на всичко трийсет – към превозачите на нивото на улицата. Каквито и да бяха уменията им да убеждават, като че не можеха да избягат.

Сега не можеше да направи нищо за тях. Вдигна кутията, отнесе я в дъното на дългата зала и спря, щом чу ботуши да тропат зад вратата.

За изненада на Калусин влезе самият Протон, който отвори вратата с лек ритник. Калусин не помръдна, когато генералът влетя в залата. Протон огледа вехтото оборудване и полуразглобения, прикрепен с ремъци робот на няколко метра от него.

Генералът не беше въоръжен, а войските му се задържаха на вратата. За миг никой от двамата не каза нищо и никой не помръдна.

– Ти човек ли си? – попита най-накрая Протон.

Калусин не отговори.

– Значи си робот. Всички мои хора там, долу, почва да ги боли глава – просто се радвам, че не си от онези младоци. – Протон кимна към кутията с главата на Плусикс. – Това какво е – бомба?

– Не – каза Калусин.

– Никакви оръжия, никакви защитни средства – почти със сигурност е робот. – Протон го огледа любопитно. – В добро състояние и много убедителен. Много стар – столетия?

Калусин дори не мигна. Не можеше да направи нищо повече, без да причини вреда на Протон или на войските пред себе си, а не можеше да вреди на хора.

– Заповядвам ти да се идентифицираш – нареди Протон и за негово смайване додаде: – Самоличността на собственика може да бъде изключена, но личният ти и серийният номер и произходът – не.

– Р. Калусин Дас, С-13407-Д-10237.

– Робот Калусин Дас, Солария, късен модел – каза тихо Протон. – Радвам се да се запознаем. Наредено ми е да арестувам два робота. Единият е Р. Данийл или Даний, фамилно име и идентификационен код – неизвестни. Другият е Лодовик Трема, идентификационен код – също неизвестен. Никой от двамата ли не си?

Калусин поклати глава.

– Какво има в кутията, Р. Калусин? Задължителен отговор с изключение на информацията, която би могла навреди на господаря или собственика ти.

Протон познаваше старите форми на разпит. Калусин можеше да избегне въпрос, който неговите програми биха сметнали за двусмислен или вреден за собствениците му – човечеството. Плусикс беше направил своите работи собственост на една по-широка категория преди век, предвиждайки предимствата за неговата работа.

Ограничена разновидност на Закона на Зерот... От която никога досега не беше ставало нужда.

Калусин не можа да измисли веднага никаква причина да не информира Протон какво има в кутията. И без това мисията им беше приключила.

– Глава на робот – осведоми го той. – Нефункционираща.

– Ти единственият останал робот ли си? Имаме причина да вярваме, че другите вече са напуснали сградата, преди да пристигнем.

– Аз съм единственият останал.

– Ако те арестувам, ще продължиш ли да функционираш?

– Не – отвърна Калусин. Това би причинило вреда на каузата, а вероятно поради това щеше да причини вреда и на неговия собственик – човечеството.

– Ако моите войници влязат... ще продължиш ли да функционираш?

– Няма – отвърна Калусин.

– Значи, положението е безизходно. Имам много малко време, но съм любопитен. Ти какво се опитваше да правиш тук?

Протон бе пропуснал да използва формата на обръщение. Калусин внимателно прецени ситуацията. Нямаше надежда да избяга, нямаше и никаква изгода да продължи да обсъжда каквото и да било с генерал Протон. Но преди да се изключи за постоянно, самият той беше любопитен какво знае Протон.

– Ще отговоря на вашия въпрос, ако вие отговорите на моя – каза

роботът.

– Ще се опитам – на Протон този забележителен диалог като че му беше забавен.

– Откъде знаете за роботите?

– Лично – подозрения, само подозрения през всички тези години в служба на Империята. Веднъж намерих нефункциониращ робот на една далечна планета – унищожен по време на инвазия. Оттогава не съм виждал.

– Откъде са ви известни формите на обръщение?

– Линг Чен ми даде нареждания, каза ми да разговарям директно с всякакви роботи и ме осведоми, че няма опасност да се обръщаме към роботите, които ще намерим тук.

– Благодаря – каза Калусин. Подозрения, само подозрения, Данийл. – Моят отговор е: аз съм тук, за да служа на своя собственик. – Той бръкна в кутията и натисна едно скрито лостче в ъгъла. Кутията започна да се нажежава. Той я остави на пода. След няколко секунди главата на Плусикс щеше да бъде разтопена, безполезна. После Калусин се изправи. Все още не можеше да се деактивира. Заплахата трябваше да бъде непосредствена.

Протон погледна кутията, която сега светеше в матовочервено и леко прашеше върху плочките на пода. Леко намръщи лице и нареди на войските си да влязат.

Това беше достатъчно. Заплахата за залавяне и разпит стана много реална. Калусин щеше да се превърне в опасност за собственика си.

Той рухна на пода, преди някой от войниците да стигне до него.

Протон гледаше това с вид на дълбоко уважение. Беше виждал много войници хора да правят съвсем същото. Това бе осветено от времето и всъщност за робот беше повече от очаквано – но пък той познаваше единствено този робот и то от няколко минути и не беше в положение да съди.

Той напусна залата и нареди отряд от инженери на Комисията да я претърси.

Клиа усещаше как войските претърсват целенасочено на неколкостотин метра над тях и зад тях. Лодовик ги поведе по-дълбоко под района на складовете. Най-накрая стигнаха до малък кръгъл люк, почти напълно блокиран от отломки от древно наводнение. Клиа хвана Бран подръка и се дръпна назад, докато Лодовик разчистваше отломките. Бран й се усмихна – едва се виждаше на мижавата светлина на лампите от поддръжката, издърпа ръката й и отиде да помогне на Лодовик. С въздишка Клиа също се включи и за няма и минута люкът беше разчистен.

Клиа нито чуваше, нито усещаше по друг начин хора в тунела зад тях, но въпреки това се чувстваше дълбоко разтревожена. Отломките от наводнението, многогодишната ръжда по люка, трудностите, докато го отворят – оттук нататък нямаше да е по-лесно.

Навлизаха в дълбините на древна хидравлична система от времето на ранните градове на Трантор. Зад капака се виждаше даже още по-малко – лампите бяха разположени на интервали от трийсет метра и като че бяха още по-мъждиви. Това, че изобщо светеха, беше доказателство за уменията на първите инженери и архитекти на Трантор, които са осъзнавали, че тази дълбока инфраструктура трябва да е далеч по-надеждна и издръжлива дори от градовете, които щяха да изникват, да бъдат разрушавани и отново да изникват далече горе.

– Така ще вървим около три километра – обясни Лодовик, – а после отново започваме да се изкачваме. Може да има самоходни пътеки, ескалатори, асансьори, а може и да няма. Калусин от десетилетия не е проучвал тези пътища.

Клиа не каза нищо, просто остана до Бран, докато роботът ги водеше все по-надолу и най-накрая тя вече не усещаше никакви хора. Никога не се беше намирала толкова далеч от тълпите. Беше се чудила какво ли ще е да имаш цяла една планета само за себе си, без отговорности, без чувство за вина, без дарби и без нужда от дарби...

Стъпките на Лодовик пред тях ги поведоха в непрогледната тъма и не след дълго потънаха до глезени в застояла вода. Някъде отляво се чуваше шумът на огромни помпи, които пухтяха, а после прекъсваха работата с далечен преглъщащ реф. Пулсът на Трантор.

Бран я погледна и й помогна да се качи на купчина разядени

пластмасови части като блокада на древна артерия.

– Сега виждам доста добре – съобщи им Лодовик, – макар и да дозирам, че вие не виждате. Моля ви, просто се дръжте плътно зад мен. Тук, долу, докато следваме този маршрут, сме много по-добре, отколкото там, горе.

Клиа изведнъж усети в главата си нещо мощно, ала далечно като рапорт от черупка. Вслуша се отново, докато вървеше до Бран, и то пак дойде – по-неясно, но тя беше подготвена и почти можеше да вкуси странния му подпис.

Вара Лизо. На хиляди метри нагоре, пред тях. Може би в двореца.

– Онази жена – каза тя на Бран.

– Мда – каза Бран. – Какво прави?

– Сякаш всеки миг ще избухне.

– Моля ви, дръжте се плътно зад мен – настоя Лодовик. Напред според Калусин имаше асансьорна шахта – и скоро щеше да има шанс да пробва кодовете си, за да проникне в основите на сградата на Имперския съд.

Майор Нам държеше неврокамшика в несигурната си ръка. По лицето му се стичаше пот. Той залитна леко, когато се опита да обърне гръб на миниатюрната жена, облечена в специален смарагдовозелен тоалет. Изразът на Вара Лизо бе чудат и тя беше подбелила очи, сякаш нямаше нужда да гледа майора, за да го контролира.

Като че оглеждаше тавана горе.

Майорът изхленчи и камшикът падна от ръката му.

Беше толкова уморена. Заобиколи майора. Много скоро щеше да има нужда от някакво сладко питие и от храна, но първо трябваше да влезе през тази врата и да види Фарад Синтер, да докладва за последен път на мъжа, за когото се бе надявала някой ден да се омъжи. Глупави мечти, абсурдни надежди.

Вара Лизо влезе в преддверието на новия кабинет на Синтер и видя новите мебели и редовете специални информатори от имперска степен, които щяха да го свързват директно с обикалящите на орбита приемници и процесори. Това щеше да бъде неговият команден център. Синтер. Тя се усмихна криво. Нажежаване без топене, сухо в ядрото, купчина пясък, никакъв мъж, никакъв успех, никаква грешка – тя беше хвърлила пръчките на древната игра Биока, до която винаги прибягваше, когато вече нищо не можеше да измисли, и пръчките казаха: няма грешка, поправка в реда, при Синтер всичко не е наред.

Зад огромната бронзова врата тя дочу крясъци и дори вой. Облегна рамо на вратата. Нищо. После насочи пълното си внимание към майора, накара го да се приближи и да й даде кода за вратата. Той се надигна, както беше коленичил, с изкривено лице, плувнал в пот. Въведе кода и долепи длан.

Вратата се отвори и майорът се строполи назад. Вара Лизо влезе в кабинета.

Фарад стоеше вътре в пълно церемониално облекло и разговаряше с двама съветници и един адвокат; въпреки това с Комисията му беше свършено. Видя я и се намръщи.

– Трябва да сложа всичко в ред... Вара, моля те, върви си.

Вара забеляза поднос с изискани сладкиши на огромното бюро до най-мощния информатор/процесор, който някога беше виждала, може би способен да отсява информация от десет хиляди системи. В момента

не функционираше. Достъп до Империята – отказан. Няма енергия. Тя награби шепа сладки и ги задъвка.

Синтер се втренчи в нея.

– Моля те – каза тихо той. Усещаше безпокойството ѝ, но не се досещаше за причината. – Претопяват робота ни. Освобождават Селдън. В момента се опитвам да се свържа с императора. Много е важно.

– Никой няма да ни види – тя разбъркваше с пръст бонбоните в подноса.

– Не е чак толкова зле – настоя Синтер с преbledняло лице. – Ти как влезе? – Майорът – нейният майор – бе освободен от Протон, за да информира Синтер за положението. А после го бяха сложили на пост в преддверието, за да не я допуска вътре. Това беше ясно и без да се докосва до мислите им.

Никога не беше успявала да разчита мисли пряко – в най-добрия случай можеше да усеща емоции, да получава проблясъци на видения, звук, но никога подробности. Дълбоко в себе си хората не си приличаха. Съзнанието им се развиваше по различен начин.

Вара знаеше, че всички хора са чужди един на друг, но собственото ѝ отчуждение беше от друг порядък.

– Госпожице Лизо, сега трябва да напуснете – обади се адвокатът и тръгна към нея. – Ще се свържа с вас по-късно за представянето в Имперския съд...

Той се препъна, обърна лице нагоре и започна да пелтечи; потекоха му лиги. Фарад го погледна – започваше да се тревожи.

– Вара, ти ли го правиш? – попита той настоятелно.

Тя остави адвоката.

– Ти излъга – каза тя на Синтер.

– За какво говориш?

– Сама ще пипна Селдън. Ти стой тук, ще тръгнем заедно.

– Не! – извика Синтер. – Престани с тези глупости! Трябва да...

За миг лицето на Вара Лизо стана безизразно. Стаята притъмня и се разми, после сякаш проблесна и се появи отново. Синтер се вкопчи в бюрото и се втренчи в нея със изцъклени докрай очи. Погледна гърдите си, треперещите си колене; краката му се огъваха под него. После отново погледна нея. Съветниците му вече бяха рухнали на колене с изпънати ръце, долепени до телата, със свити юмурици. Всичките се прекатуриха в различни посоки, а един си удари главата о ръба на бюрото.

Пулсът на Фарад се забави. Вара не знаеше тя ли го прави или не. Не вярваше, че е толкова силна, никога досега не беше правила нищо

подобно, но нямаше значение.

Извърна се от мъжа, за когото би се омъжила в най-прекрасните си мечти и надежди, и каза:

– Сега не може да се отрече, че съм чудовище – думите ѝ прозвучаха великолепно, свободно, съвсем окончателно.

Тя излезе от кабинета, премина с чудна лекота през антрето, покрай майора, който все още се задъхваше, после спря – но само за миг – и се намръщи.

Фарад умираше. Тя усещаше празнотата и тишината в гърдите му. Докосна бузата си.

Сега той беше мъртъв.

Тя вдигна неврокамшика на майора и продължи нататък.

Имаше безкрайни документи за подписване, позволения, които трябваше да се получат от канцеларии и нива в рамките на Комисията за обществена безопасност, и дузини съдебни бюра, които трябваше да се осведомят; На Хари щеше да му отнеме повече време да напусне съда, отколкото му бе отнело влизането. Гаал Дорник се намираще в отделен район, а Буун си беше тръгнал преди три часа, за да се погрижи за най-различни усложнения.

Хари седеше сам в просторната Зала за освобождаване, гледаше древния свод и таванските прозорци горе с техните многоцветни витражи. Бяха му казали да остане там, докато надзирателят се върне с началника на затвора и оформи последните документи.

Хари не беше сигурен как точно се чувства. Малко невярващо със сигурност; беше минал през търбуха на Имперския съд засега без да бъде смлян. Мигът, за който, съзнателно или не, бе работил цял живот, бе отминал.

Сега трябваше да направи първите няколко записа – щеше да осведоми Уанда и Стетин за тяхното окончателно и, както подозираше, изненадващо назначение, че психолозите и менталиците от Втората фондация щяха да останат на Трантор, а той щеше да подготви прехвърлянето на своята власт на Гаал и другите, които щяха да заминат за Терминус.

Продължителният сумрак над Империята щеше да се сгъсти. Той нямаше да е жив, за да го види, нито пък искаше. Сиянието на куполите горе, което идваше от прозорците на свода може би на петдесет метра над него, го накара да се замисли как ли ще изглежда истинското небесно сияние, процеждащо се през истински стъклописи на Хеликон.

Покой. Завършекът е близо и все пак не чувствам истинско удовлетворение; къде е личната ми награда? Какво от това, че съм спасил човечеството от хилядолетен хаос – какво съм постигнал за себе си? Недостойни мисли за пророк или герой. Имам внучка – тя не е истинска плът от моята плът; приемствеността е прекъсната биологично, макар и не философски. Имам неколцина нови приятели край мен, но старите или вече ги няма и са мъртви, или са недостъпни.

Той се замисли как стоеше на горната ремонтна кула само преди няколко седмици и за мрака, който го беше обгърнал тогава. Не мога да

напусна Грантор – Чен няма да ми позволи. Все още съм опасен и най-добре е да ме държат затворен. Но къде ли бих искал най-много да отида сега, къде ли най-много бих искал да прекарам последните си дни?

Хеликон. На слънце, навън, далеч от тези закрити, запечатани градове, далеч от металната кожа на Грантор. Да види нощно небе, което да не е имитация, и да не се бои от простора, от хилядите звезди, мимолетен поглед към Империята, за която се бе трудил и която се бе опитал да разбере.

Да застане на открито, под дъжда, на вятъра и на студа, и да не се бои; да бъде със старите си приятели и семейството...

Обсебващите мисли бяха изпълвали толкова много от нощите му. Той въздъхна, изправи гръб и се заслуша в тропането на ботуши, чаткащи по северния коридор.

Трима стражи и началникът влязоха и се приближиха до Хари.

– Имало е вълнения в сградата на новата Комисия, близо до Двореца и не твърде далеч отгук – каза началникът. – Наредиха ни да се заключим, докато не обяснят какви са били тези вълнения.

– Що за вълнения? – попита Хари.

– Не знам – отвърна началникът. – Но няма защо да се безпокоите. Тук сме си много добре. Наредено ни е да ви защитаваме на всяка цена...

Хари чу звук, който идваше от източния вход на залата. Обърна се, видя жената, която стоеше там, и ахна – в светлината, от това разстояние, стойката ѝ, осанката ѝ... мечтата...

Дорс Венabili пазеше свой собствен списък с кодове и входни шифри за сградите на двореца и, забележително, повечето все още вършеха работа. Без съмнение кодовете за излизане от сградите ги сменяха по-често, отколкото тези за влизане. Когато арестуваха Хари по обвинение в покушение преди десетилетия, тя правеше планове как ще проникне в сградата на съда и ще го освободи и свършената тогава работа сега й беше послужила добре.

Възможно беше и Жана да ѝ е помогнала... Но как беше стигнала тук, в крайна сметка нямаше значение. Би сринала и стени, за да го направи.

Беше първата, която влезе в Залата за освобождаване. Видя Хари и тримата мъже, застанали близо до средата, осветени от сиянието, което проникваше през таванския прозорец. Спря за миг. Мъжете не заплашваха Хари. Тъкмо обратното; тя прецени, че са там, за да го пазят.

Хари се обърна и погледна към нея. Устата му зяпна и тя чу как той вдъхна и дъхът му отекна из залата. Тримата мъже се обърнаха и най-възрастният – едър, набит мъжага в униформа на имперски началник на затвор – ѝ извика:

– Ти коя си? Какво правиш тук?

От северния вход се дочу цвъртене; блесна светкавица. Дорс много добре познаваше този звук: неврокамшик, изстрелян от няколко десетки метра. Тримата мъже около Хари подскочиха и затанцуваха, а после се строполиха със стенания на пода.

Хари стоеше недокоснат.

Дорс се втурна с всички сили към дребната женица с пронизителен поглед, застанала близо до северния вход. Тази жена продължаваше да държи неврокамшика и като че освен Хари не виждаше нищо. За няма и четири секунди Дорс се намери на по-малко от два метра от нея.

Вара Лизо извика от напрежение. Залата като че се изпълни с гласове – грозни, настоятелни гласове. Хари затисна ушите си с ръце и потрепери; мъжете на пода трепереха още по-силно, но основната сила на менталическия заряд беше насочена към Дорс.

Дорс никога не беше изпитвала такъв удар, не подозираше дори, че хората са способни на подобни залпове. По време на периода ѝ на обучение на Еос беше почувствала фините способности на Данийл да

убеждава – нищо повече.

Стори ѝ се съвсем естествено в крачка, устремена да възпрепятства или дори да убие тази жена, ако е нужно, да подвие крака и да се опита да литне. Тялото ѝ от метал и синтетична плът се сви на топка; тя погледна над рамото на жената и я събори.

Дорс отскочи от отсрещната стена и се строполи на пода, цяла усукана. Не можеше да помръдне; не искаше да помръдва – не и в този миг, може би никога повече.

Данийл остави таксито на входа за сивите от източната страна на сградата на Имперския съд и застана пред малката двойна метална врата. Беше облечен в униформата на доживотен бюрократ, коренен жител на Трантор, не студент или поклонник; беше си запазил тази самоличност още преди десетилетия наред с много други и ако някой страж тръгнеше да го проверява, в персоналните компютри щеше да намери файлове, които обясняваха какъв е, какви са му задълженията и правото му да бъде тук.

Вратите бяха живописно гравирани с главните правила на обществената служба. Първото беше: Не вреди на императора и на неговите поданици.

Още в таксито Данийл беше почувствал менталните експлозии, идващи най-общо от района на двореца, и не знаеше какво означават, ако изобщо означаваха нещо. Лесно беше да си представи как плановете му се разкриват тъкмо когато почти бяха завършени. Толкова дълго бе жонглирал и бе задържал буквално десетки милиони топки във въздуха наведнъж...

Бутна малкото бюрократско куфарче под мишница и въведе специфичен входен код, запазен за офицер от сивата администрация.

Получи отказ. Всички кодове бяха променени; в сградата на съда беше възникнало нещо непредвидено, може би в самия дворец.

Ето ме. Моето друго аз е в сградата. Жана, разкъсана на много Жани, много меми-умове, работеше и от двете страни.

Лявата врата се отвори и той влезе в сградата.

Отне му повече време от очакваното, докато мине през механизмите на охраната, дори и с помощта на Жана.

При последната врата, когато той разбра, че две врати го делят от Хари, намиращ се в красивата Зала за освобождаване с високия таван, Жана отвлече вниманието на един страж човек, като му изпрати преработени инструкции за поста.

В следващия отрязък от коридора Данийл подуши електричество. Преди няколко минути тук бяха стреляли с неврокамшик...

76

Хари се изправи лице в лице с Вара Лизо от другата страна на Залата за освобождаване. Тя остана за миг с протегнати ръце, с гърчещи се пръсти, сякаш се бореше да запази равновесие. Главата ѝ се люшкаше насам-натам. Жената, влязла преди нея – която толкова много му напомняше на Дорс, – лежеше отпуснато, просната до вратата, неподвижна като мъртва.

Хари не чувстваше страх; всичко се беше случило твърде бързо, за да го овладее това чувство. Всичко изглеждаше не на място и най-вече самият той; не му беше мястото тук, а на тях не им беше мястото там.

Залата беше мирна – сега тя миришеше на електричество, на урина, изтичаща от панталоните на тримата мъже, прострени на пода около него.

– Тебе ще те оставя... – обади се Вара от другата страна на залата. Тя пристъпи към него и отпусна ръце. – ... За последно.

– Коя си ти? – попита Хари. Беше загрижен за жената на пода. Над всичко искаше да се увери, че тя е добре; трепети обхванаха ума му, спомени, задействани отговори, объркващи, богати, предизвикващи чувство и на напрегнато обещание, и на ужас, защото беше сигурен, че тази жена е Дорс. Върнала се е. Искала е да ме защити. Начинът, по който се движеше... като нападаща тигрица!

А сега е там, долу, като смачкано насекомо.

Тази дребна, слаба женица... отклонение. Чудовище!

Хари знаеше коя е. Уанда я беше споменала преди седмици – жената, която не се бе съгласила да се присъедини към менталиците, която вместо това се беше съюзила с Фарад Синтер.

– Ти си Вара Лизо – каза той и тръгна към нея.

– Хубаво – каза жената с разтреперан глас. – Искам да знаеш коя съм. Ти си виновен.

– Виновен за какво? – попита Хари.

– Твоята работа с роботите. – Изражението ѝ се изкриви, докато лицето ѝ сякаш се превърна във възел. – Ти си техният лакей и те си мислят, че са победили!

Лодовик извика последния известен му код, но вратата към трансферния коридор за сградата на съда все така не се отваряше. Той пробва отново кода на таблото до вратата и мъничкото опростено лице на екрана обяви отново, че кодът не бил пълен. Да се добавят няколко цифри, без да се променят началните – това беше толкова в стила на дворцовата охрана.

Работя – съобщи му Волтер. – Сега сигурно се задействат множество охранителни мерки – вероятно има многобройни намеси!

Момичето и едрият млад мъж зад него пристъпваха от крак на крак.

– Няма да е добре да останем тук – обади се Бран. – Тук има някакво много лошо чувство.

Чертите на Волтер се появиха на екрана, опростени до карикатура. Механичният глас този път съобщи:

– При ревизираните охранни процедури се изискват допълнителни числа. – Новото лице намигна на Лодовик. – Можете да въведете код за лично ползване само по време на този изпитателен период. При приключване на изпитателния период ще бъдат създадени и фиксирани официален код за влизане или нова парола.

Лодовик погледна пред рамо Клиа, когато въведе седем нови числа. Тя се взираше в екрана с набърчено лице.

– Кой е това? – попита тя.

– Симът – отвърна Лодовик.

Вратите се отвориха. Лодовик им кимна те да минат първи.

– Хари Селдън близо ли е? – попита Клиа.

Много близо – отвърна Волтер. – И е в непосредствена опасност.

78

– Исках толкова много – каза Вара Лизо. – Разбираш ли?

Хари я погледна право в очите. Стоеше на може би на четири метра от нея, на седем метра от мястото, където лежеше другата жена, подпряна на полуотворената врата. Той погледна другата жена и Лизо вдигна неврокамшика.

– Нямах нужда от това – забеляза критично Хари, сякаш четеше лекция на студент. Вара Лизо се поколеба. – Ти си менталик. Ти спря нея... – той посочи с ръка рухналата жена. Дорс.

Вара Лизо сведе глава, но не отмести поглед от Хари. Приличаше на нацупено дете, но очите ѝ бяха пълни с най-чистата омраза, която той беше виждал.

– Всичко, в което вярвах – каза тя, – е мъртво. Ще ме убият, също както убиха мъжете, жените и децата, които открих. Моите хора.

– Фарад Синтер те е накарал да го направиш... – каза Хари. – Нали?

– Императорът – отвърна Вара Лизо. Тя като че беше готова да избухне в сълзи, но държеше камшика високо, а пръстът ѝ все така беше на копчето. Хари осъзнаваше обстановката: почти предсмъртна.

– Да, но Синтер беше твой...

– Той ме обичаше – изстена Вара и изпусна камшика. Но от нея го лъхна вълна от скръб, която го помете. Залата се изпълни с емоциите на Вара Лизо и те бяха най-грозните и най-мрачните, които Хари познаваше. Те удряха по собствените му центрове на амбицията и нуждата и той усещаше как се чупят костите на най-съкровеното му „аз“.

Жената на пода се раздвижи, Вара Лизо вдигна глава и се извърна леко към нея.

Хари се задейства – използва единствения шанс, който според него щеше да му се удаде. Години наред беше прекарал на Хеликон в подготовка за самоотбрана, но тялото му отдавна бе отказало да изпълнява както кръжба нарежданията. Почти беше стигнал до Лизо, когато тя килна назад глава и отново изпищя – безмълвно, наум.

Срещу Хари.

Едновременно с това Бран и Лодовик бутнаха вратата и сръчкаха Дорс, която още не можеше да събере воля да помръдне.

Клиа се препъна в крака на Дорс, падна в Залата за освобождаване, видя как Лодовик се движи с нечовешка скорост към жената – неин

враг, видя го как вдига ръка с отворена длан, за да хване жената за ръка и да я завърти...

Да я убие, ако е нужно, да упражни тази човешка свобода...

Но той спря, преди пръстите му да я докоснат – един поглед го беше смразил.

Вара Лизо коленичи, разтривайки китките и дланите си, и се озова лице в лице с Клиа Асгар.

Данийл притича през празния стражеви пост в преддверието на охраната. Относително слабото му възприятие на човешки душевни състояния сега беше чист късмет; вълната от нова експлозия като последното смъртно кашляне на огромен вулкан го остави да се завърти, да се плъзне на четири крака и да нахлуе в Залата за освобождаване през източния вход. Имаше впечатлението, че Жана и всички нейни копия в машините около него се разпадат като изгнило знаме на силен вятър, което се опитва да не се разкъса, но пък този образ изобщо не беше логичен, защото собствените му схеми, собственото му съзнание заплашваха да сторят същото.

Ако викът на дете може да бъде направен от ножове, нямаше да пореже Клиа по-дълбоко от менталната шокова вълна около Вара Лизо. Разочарование, скръб, гняв, напрегнато чувство за несправедливост, образи на отдавна починали хора – родители, млади приятели, разочаровали тази дребничка жена с възлесто лице и със свити юмруци – се удряха в Клиа – парчета от руини в прилива на болката.

Стените, колоните и прозорците в Залата за освобождаване не усещаша нищо. Излъчването на Вара Лизо бе настроено на чисто човешки канал от корените на нейното съзнание в материята. Тъй като не беше фокусирала дарбата си изцяло върху него, Лодовик усети просто бръмчене и натиск, доста подобни на неутриновия поток, с който се беше сблъскал между звездите.

Ала усещаше какво вижда много ясно Даниъл – разпада на съществуването, което беше говорило вътре в него и чрез него. Волтер стоеше съвсем гол пред този поток, тази човешка буря и се разпаднаше като детски пъзел.

За миг съчувственият отклик на Клиа едва не я накара да умре, едновременно да се удави и да изгори в пороя. Тя усещаше как ехото на собствения ѝ живот, на собствените ѝ преживявания се смесва с тези на Вара Лизо.

Ала имаше разлики и тъкмо те бяха нейното спасение. Тя видя силата на собствената си воля, противопоставена на колебанието и нерешителността на Вара Лизо. Видя не винаги очевидната сила на баща си и по-рано, отпреди ясният спомен – майка си, имаща насреща си волево дете, която ѝ даваше достатъчно свобода на действие, за да бъде онова, което трябва да бъде, колкото и това да им причиняваше неудобства и дори да ги нараняваше.

Беше готова да отвърне на удара, когато най-опасното съвпадение я завари неподготвена.

Вара Лизо изкрещя за свобода.

Гласът ѝ се издигна в писък до най-високите кътчета на залата и отекна:

– Нека бъдем такива, каквито трябва да бъдем! Стига работи, стига убиващи метални ръце, стига заговори и размирици!

Клиа усети как нещо в мислите ѝ дими и цвърчи. Беше чувството ѝ

за „аз“. Доброволно би жертвала всичко пред този настоятелен вик на болка – сама беше чувствала тази болка, макар никога толкова ясно и мощно изразена. Разпознаваше лудостта, стаена в нея, лудостта на мощна или дори самоунищожителна имунна реакция...

... както и Данийл, който се опитваше да се окопоти и да се изправи на крака на няколко десетки метра оттам.

* * *

Отхвърляне на двайсет хиляди години благоволение и ръководство, на търпелива и тайна служба.

Викът на дете, на което никога не са позволили да съзрее, да почувства собствената си болка и да направи собствените си изводи за живота и смъртта.

Клиа затвори очи и запълзя по пода – опитваше се да намери Бран. Нито го виждаше, нито го усещаше. Не смееше да отвори очи, защото щеше да ослепее – сигурна беше. Вара Лизо не можеше да излъчва с подобна интензивност дълго и, наистина, разпръснатият поток се стесняваше, намираще канал. Той се концентрираше и макар и изведнъж да намаля наполовина, онова, което Вара Лизо хвърляше право върху Клиа, удвои силата си.

Хари успяваше някак да стои на треперещите си крака – виждаше, но не разбираше съвсем тези човешки форми, дребничката слаба жена, която вървеше напред, залитайки, стъпка по стъпка, с лице, изкривено, сякаш го гледаше през счупена леща, и още двама, които пълзяха по пода – един як мъж далит и стройна, не непривлекателна девойка, също тъмна.

Не забелязваше високата човекоподобна фигура в източната страна на залата.

Умът му се изпълни с водите на собственото му отчаяние.

Беше сгрешил. Всичко беше заради нищо, дори заради по-лошо от нищо.

На Хари Селдън изведнъж му се прииска да умре, да изчезне заедно с болката и съзнанието за своя провал.

Но там беше онази жена, която се опита да нападне Вара Лизо, и тя без съмнение беше Дорс Венабили.

Вара Лизо убиваше Клиа Асгар и Бран. Това беше ясно на Лодовик. Бръмченето беше отслабнало, но щом той пристъпи към напрегнатата, изкривена жена, то отново се усили.

Лодовик не обръщаше почти никакво внимание нито на Данийл, нито на Хари Селдън, нито на Дрос; и двамата изглеждаха извън непосредствения фокус на смъртоносното излъчване на Вара. Напрегнатата жена явно щеше да обърка всички важни схеми на Клиа и Бран и тогава да се насочи към другите.

Волтер вече го нямаше, за да го съветва.

Лодовик пристъпи към жената, сега изкривена и безформена като древна върба.

* * *

Клиа вдигна глава, отвори очи, подготви се да бъде заслепена и видя къс бляскав тунел от омраза до очите – всичко, което беше останало от Вара Лизо – чифт безстрастни и изпълнени с омраза очи.

И Бран ще умре.

Никога досега не беше използвала способностите си, за да нанася вреда. Дори и когато накара Лодовик да танцува, което нарани чувството ѝ за уместност и справедливост; никога не беше вярвала наистина, че би могла да причини нещо на Хари Селдън. Сещаше се за баща си, когото веднъж беше накарала да се подмокри... и усилията пропадаха.

Бран ще умре редом с тебе, а после всичките ще умрат и тя също се бъде унищожена. Безполезна.

Протегна ръка към Бран. Сама не можеше да направи нищо срещу такава гола, чудовищна сила.

Бран беше нишка чиста светлина сред пороя от пламтяща омраза. Тя го задърпа, като че искаше да го събуди.

Бран каза „да“ и те се сляха. Почти същото беше усетила, когато се сляха физически, но се бе отдръпнала, все още желяйки да запази собственото си „аз“ като самотно и дръзко място.

Лодовик протегна и двете си ръце, видя как раменете на Вара Лизо трепнаха – усещаше присъствието му. Внезапно тя рязко люшна глава; от очите ѝ капеха сълзи.

Лодовик искаше да я нарани, да я убие – ако трябва, ако тя не престане. Това човешките бяха правили един с друг, откакто съществуваха, и го болеше, че и той разполага със същата свобода: свободата да вредиш и да убиваш. Но не мислеше погрешно, че е по-добре от тази изкривена, отвратителна жена. Съвсем ясно беше, че тя е зло; тя беше античовек.

Той направи преценката си, взе решение.

Усещаше как с грохот приижда приливна вълна. Стисна рамото и врата ѝ и с внезапно извъртане на ръката...

... счупи врата ѝ като кибритена клечка.

Горката мъничка Вара Лизо. На пет години майка ѝ я беше зверски и си изкарваше върху нея гнева, който изпитваше към баща ѝ, когото го нямаше в малкия, безупречно чист апартамент; майка ѝ я мачкаше с една разновидност на убеждаването, която идваше само когато беше бясна.

Беше малката Вара с дълга, гъвкава пластмасова пръчка, докато по дупето и по гърба ѝ не се появяха малки ивици.

И така беше дошъл денят, в който тя беше накарала майка си да умре – спомен, в който понякога се вкопчваше, за да ѝ вдъхне сила. И тя бе поела майка си – може би само спомен, ала може би не – вътре в себе си, за компенсация. В сънищата си я държеше в малка диамантена клетка.

Извикването на майка ѝ за допълнителна сила не помогна. Всъщност я направи по-слаба, защото отново я превърна в дете още повече отпреди.

Тя никога не беше пораснала – не наистина.

Преплетените ивица светлина и вълна от ужасена горещина, които я връхлетяха и разтърсиха (пламтейки без огън: Синтер), ръката на шията ѝ, която се извъртя –

бе невероятно болезнено

и добре дошло

и счупи всичките ѝ клетки

и тя за секунда остна спокойна.

Клиа усети последния дъх на Вара Лизо; той прошепна „свободна“ и утихна.

Лодовик коленичи до тялото и видя колко е мъничко, а когато го вдигна, то се оказа и много лекичко. Толкова много мъки за такава малка маса – човешко чудо.

После заплака.

Дорс се бе възстановила достатъчно, за да се изправи. Тя огледа мъжете и жената в залата и мъртвото тяло в ръцете на робота Лодовик и тръгна към Хари, който изглеждаше зашеметен и слисан, макар и все още жив. Беше съвсем естествено за нея да отиде при него.

Изведнъж до нея се появи Даниил и я улови за лакета.

– Той има нужда от помощ – каза Дорс, готова да се изтръгне от хватката на своя господар.

– Нищо не можеш да направиш – отвърна Данийл. Охраната в съдилището и в Залата за освобождаване вече трябваше да е узнала за проникването; скоро щяха да бъдат обкръжени от тежко въоръжени стражи и без съмнение дори имперски специални части.

Не виждаше никакъв начин да избяга. Нито можеше да предскаже какво ще стане по-нататък. Може би нямаше значение.

Много вероятно беше напълно да е грешал във всичките си действия вече повече от двайсет хиляди години.

81

– Записите от залата показват, че след като е убила Фарад Синтер и е привела стражата в безпомощност, Вара Лизо е отишла в Залата за освобождаване и е заплашила Хари Селдън – каза майор Нам. Главата му бе капсулирана в шлем за възстановяване. Щяха да минат цели седмици, докато се оправи от мозъчната повреда, предизвикана от Вара Лизо пред кабинета на Фарад Синтер. – Ние вярваме, че тези другите използват много варианти за измама, за да влязат в Залата и да закрилят Селдън. Те очевидно са знаели, че Селдън е в голяма опасност.

– А ние не сме знаели? – попита Линг Чен. Той се приведе леко напред в креслото си, притиснал стегнато ръце до тялото си, зареял поглед някъде над рамото на майора.

– Нямаше издадена директива да закриляме Селдън – напомни генерал Протон на началника на Комисията. – Ако тези другите не бяха дошли, Вара Лизо лесно щеше да ги убие с невралния камшик или със специфичните си таланти. И все пак само тя беше упълномощена да влиза в сградата на съда и в Имперския сектор. Не е ясно как точно е умряла, но се радвам, че е мъртва.

– През последните три дена всички в Имперския сектор са страдали от страшно главоболие. Вие не сте ли го усетили? – попита Чен.

– Аз обикновено страдам от главоболие, началник. Такава е житейската ми участ – отвърна весело Протон.

Чен прегледа внимателно видеообобщението на събитията в Залата за освобождаване. Търсеше нещо, някого, призрак, сянка, ключ, въплътен в плът. Посочи високия мъж, застанал до силната жена в края на обобщението.

– Имате ли индивидуален файл за този?

– Няма – отвърна му генерал Протон. – Нямам представа кой е.

За миг Линг Чен отмести поглед от екрана на информатора и едната страна на лицето му се напрегна, когато стисна челюст.

– Доведете ми го. Както и жената с него. – Той пренасочи вниманието си към увеличения образ на набития мъж, понесъл на ръце тялото на Вара Лизо. Изразът му омекна за миг. – И този. Хари Селдън да бъде пуснат и предаден на колегите си или на семейството си. Не желая да нося повече отговорност за него. Задръжте засега арестуваните млади далити.

Майор Нам сякаш не беше щастлив. Чен вдигна вежда към него.

– Имате забележки?

– Всички те са нарушили сигурността на двореца...

– Да, нарушили са я, нали така? – попита натъртено Чен. – А вие сте част от тези, които се грижат за сигурността на двореца?

Майорът се изправи и не каза нищо повече.

– Можете да вървите – каза му Чен. Майорът бързо си тръгна.

Генерал Протон се изкиска.

– Без съмнение няма да обвините него – каза той.

Чен поклати глава.

– Едва не направихме най-големия гаф в кариерата си.

– Как? – попита Протон.

– Едва не загубихме Хари Селдън.

– Предположих, че можем да го жертваме.

Чен почти се намръщи, но лицето му бързо стана отново безстрастно.

– Този човек... познаваш ли го?

– Не – отвърна Протон, вперил очи в увеличения образ.

– Някога беше известен като Демерзел.

Протон отдръпна главата си назад и присви очи със съмнение, но не възрази на началника на Комисията.

– Той не умира – продължи Чен. – Изчезва за десетилетия наред и после се връща. Често е бил свързван с интересната кариера на Хари Селдън. – Чен за първи път този ден се усмихна на Протон. Усмивката беше особена, почти вълча, а очите на Чен блестяха от смесени чувства. – Подозирам, че е насочвал усилията ми по различни начини години наред, винаги в моя полза... – и повтори замислено: – Винаги в моя полза...

– Още един човек машина, предполагам – рече Протон. – Радвам се, че не съм отблизо запознат с тази история.

– Нямахте нужда да знаеш – каза Чен. – Самият аз мога само да подозирам. В края на краищата той е майстор на камуфлажа и увъртането. Ще се радвам да се срещна с него и да му задам няколко въпроса като господар на господар.

– Защо просто не го екзекутираш?

– Защото като нищо може да има и други, които ще заемат мястото му. Знаем само, че те са тук, в този дворец.

– Клаус? – попита Протон с почти невидима усмивка.

Чен изпръхтя.

– Де този късмет.

– Защо щеше да е толкова лошо да загубим Селдън, трън в хълбока на Империята? – попита Протон.

– Защото този стар-престар Демерзел може да прекара още хиляда години в опити да отгледа нов Хари Селдън – отвърна Чен. – А сега вероятно всичко няма да мине добре за мен или за тебе, драги ми Драконе. Селдън го каза и този път му вярвам.

Протон поклати глава.

– По-лесно мога да повярвам в механичните хора, отколкото във Вечните. В края на краищата съм срещал роботи. Но... както кажете, началник, както кажете.

– Сега можеш вече да се връщаш в задимената си пещера – измърмори чен. – Младият император е достатъчно сплашен.

– На драго сърце – отвърна Протон.

Уанда стоеше сред огромната Централна пътна станция на Стрилинг, загърната в най-топлата си връхна дреха – тънка декоративна наметка. Въздухът в просторния хангар за таксито и робоколи беше похладен, отколкото в останалата част на сектора – около осем градуса, и ставаше все по-студен. Вентилацията и климатикът бяха нестабилни вече от осемнайсет часа – въздухът беше изпомпван вътре от аварийни помпи и това беше докарало на мястото на вечната пролет в Стрилинг хладна есен, за която никой от обитателите му не беше съвсем подготвен. Не дадоха никакво официално обяснение, но тя и не го очакваше – то си вървеше заедно с пропукания купол и общото настроение на безпокойство, явно обхванало цялата планета.

Стетин се върна от гишетото за информация под високата арка от стомана и керам.

– Такситата и робоколите се движат много нередовно – съобщи той. – Ще ни се наложи да чакаме още двайсет-трийсет минути, за да стигнем до съда.

Уанда сви юмруци.

– Вчера той едва не умря...

– Не знаем какво се е случило – напомни й Стетин.

– Щом те не могат да го защитят, кой може? – настоя тя. Чувството й за вина не намаляваше от факта, че дядо й й беше наредил да се укрие, след като го арестуват, и да не се появява чак докато го освободят.

Стетин сви рамене.

– Дядо ти си има свой собствен късмет. Той като че засяга и нас. Опази жена е мъртва. – Само това бяха чули в официалните новини – убийството на Фарад Синтер и необяснимата смърт на Вара Лизо, идентифицирана като жената, поставена от Синтер начело на много от хайките, предизвикали бунтовете в Дал, в Търговската агора и другаде.

– Да... но ти почувства... – Уанда не разполагаше с думи, за да опише шоковата вълна, предизвикана от някаква необикновена битка.

Стетин кимна сериозно.

– Още ме боли главата.

– Кой би могъл да блокира Лизо? Ние не бихме могли – дори и ако всичките менталици се бяхме обединили.

– Някой друг, по-силен от нея – предположи Стетин.

– Колцина са като Вара Лизо?

– Надявам се, че няма повече. Но ако можем да вербуваме този другия...

– Ще е все едно да си сложим скорпион в пазвата. Какво бихме могли да правим с такъв човек? Всичко, което не му хареса... – Уанда закричи насам-натам. – Мразя това – каза тя. – Искам да се махна от тая проклетата планета, далеч от Центъра. Иска ми се да ни накарат да вземем и дядо с нас. Понякога изглежда толкова беззащитен!

Топло, плътно жужене, различно от гърленото грав-статорно боботене на такситата и воя на робоколите, накара Стетин да вдигне очи. Той потупа Уанда по рамото и ѝ посочи. Официален транспорт на Комисията за обществена безопасност бавно се спускаше на тяхното платно. Увисна точно до тях. Другите пътници изгледаха ядно натрапилото се в обществените платна за такси официално превозно средство, макар и всички платна да бяха празни.

Люкът се отвори. Вътре в утилитарния корпус ги чакаха луксозни кресла, топлина и златисто сияние. Седжар Буун се изправи на вратата и ги заоглежда.

– Уанда Селдън Палвър?

Тя кимна.

– Аз представлявам дядо ви.

– Знам. Вие сте от юридическия екип на Чен, нали?

Буун като че се подразни, но не отрече обвинението.

– Чен не оставя нищо на случайността – продължи хавливо Уанда.
– Къде е дядо? – По-добре да не е...

– Физически той е добре – отвърна Буун – но според съда някой негов роднина трябва да го поеме при освобождаването и да носи отговорност за него.

– Какво искате да кажете с това „физически“? И защо „да поеме отговорността“?

– Аз наистина представлявам интересите на дядо ви, колкото и странна да е тази договореност – каза Буун. Веждите му се склочица. – Ала се случи нещо извън моя контрол и аз само исках да ви предупредя. Той е невредим, но имаше инцидент.

– Какво се е случило?

Буун огледа другите чакащи пътници, които трепереха и зяпаха завистливо топлата вътрешност на транспорта.

– Не е точно обществено достояние...

Уанда изгледа унищожително Буун и се промъкна в транспорта

покрай него. Стетин я следваше плътно.

– Стига приказки. Водете ни при него – нареди Уанда.

Хари не беше виждал такава луксозна квартира от времето, когато беше Първи министър, но тя не означаваше нищичко за него. Това беше резервната квартира на самия Линг Чен в собствената кула блок на началника на Комисията и Хари можеше да има каквото си пожелае, да поиска и да получи всяка услуга, съществуваща на Трантор (а Трантор, каквито и да бяха проблемите му, все още предлагаше много и най-разнообразни услуги на хората, разполагащи с богатство и власт), но онова, което искаше най-много от всичко, беше да го оставят намира.

Не искаше да вижда лекарите, които се грижеха за него, не искаше също да вижда и внучката си, която идваше към двореца заедно с Буун.

Хари чувстваше нещо повече от съмнения и обърканост. Взривът от омраза на Вара Лизо не бе успял да го убие. Дори не бе успял и да увреди или промени в значителна степен съзнанието и личността му.

Хари страдаше от пълна амнезия за станалото в Залата за освобождаване. Не си спомняше нищо освен лицето на Вара Лизо и, доста странно, на Лодовик Трема, който, разбира се, беше изчезнал в дълбокия космос и се предполагаше, че е мъртъв. Но Вара Лизо беше истинска.

Трема – помисли си той. Някаква връзка с Данийл. – Обучението на Данийл е сработило върху мен?

Но дори и това едва ли имаше значение.

Онова, което толкова дълбоко бе променило съзнанието му, чувството му за мисия и цел, беше единственият ключ, единственото противоречиво доказателство, с което неволно го бе снабдила Лизо.

Никога във всичките си уравнения те не бяха вземали под внимание такава мощна ментална аномалия. Да, той беше изчислил влиянието на убедителите и други менталици от класата на Уанда, Стетин и избраниците за Втората фондация...

Но не и за такава чудовищност, такава неочаквана мутация като Вара Лизо. Тази дребна, сгърчена жена с напрегнатите си очи...

Хари потръпна. Лекарят, който се грижеше за него – всичко друго, но не и пренебрегван, – се опита да прикрепи отново един сензор към ръката на Хари, но Хари го бутна и обърна отчаяното си лице към него.

– Свърши – каза той. – Оставете ме намира. И без това предпочитам да умра.

– Вие, сър, явно страдате от стрес...

– Страдам от провал – възрази Хари. – Не можете да изкривите логиката или математиката, каквито и лекарства и цярове да ми давате.

Вратата в дъното на кабинета се отвори. Влезе Буун, последван от Уанда и Стетин. Уанда се промъкна покрай Буун и се втурна към Хари. Тя коленичи до стола му, сграбчи ръката му и се вгледа в него, сякаш се беше страхувала, че ще го намери пръснат на парчета.

Хари погледна мълчаливо скъпата си внучка и очите му се насълзиха.

– Свободен съм – тихо каза той.

– Да – каза Уанда. – Дошли сме да те отведем с нас у дома. Подписахме документите. – Стетин стоеше зад стола на Хари и му се усмихваше бащински. Хари винаги бе намирал флегматичната, нежна природа на Стетин за малко дразнеща, макар да изглеждаше идеалният фон за своенравие на Уанда. До извънземната, бясна страст на Вара Лизо... като свещици в сиянието на слънце – и двамата!

– Не исках да кажа това – рече Хари. – Свободен съм от своите илюзии.

Уанда се пресегна и го погали по бузата. Това докосване му беше нужно, желано дори, но не го утешаваше. Имам нужда от утешение, не от истина – твърде много истина ми се струпа.

– Не разбирам какво искаш да кажеш, дядо.

– Само един... един като нея... запраща всичките ни изчисления в кошчето за боклук. Проектът е безполезен провал. Ако може да се появи някой като нея, може да се появят и други – диви таланти, а аз не знам дори откъде идват! Непредсказуеми мутации, отклонения – в отговор на какво?

– За Вара Лизо ли говориш? – попита Уанда.

– Тя е мъртва – отбеляза Стетин.

Хари нацупи устна.

– Доколкото знам, досега, но със сигурност не и допреди век никога не е съществувало нищо, подобно на нея, по всички милиони човешки светове, сред квинтилионите човешки същества. А сега... ще има и още.

– Тя беше просто по-силен менталик. С какво това би променило нещата? Какво значение има? – попита Уанда.

– Свободен съм в последните години от живота си да бъда просто човек.

– Дядо, кажи ми! Кое е онова, което толкова променя всичко?

– Това, че някой като нея, отгледан както трябва и обучен както трябва, може да се превърне в сила, която обединява – отвърна Хари. – Но не в спасителна сила... Източник на организация от едно-единствено място, истински деспотичен йерархичен ред. Тирани! Говорил съм с достатъчно от тях. Просто пожари в гората, нужни може би за нейното здраве. Но можеха да са и повече... Всички те щяха да успеят – ако бяха притежавали онова, което притежаваше тази жена. Унищожителна, неестествена сила. Унищожителна за всичко, планирано от нас.

– Тогава преработи уравненията си, дядо. Включи и нея. Без съмнение тя не може да бъде толкова голям фактор...

– Не само нея! И други! Мутации, безброй мутации – Хари разтърси разпалено глава. – Няма време да включим като фактори всички възможности. Имаме само три месеца за подготовка – съвсем недостатъчно време. Всичко свърши. Няма смисъл.

Уанда се изправи – лицето ѝ беше мрачно, долната ѝ устна трепереше.

– Говори така заради травмата – подшушна лекарят на Уанда.

– Разумът ми е ясен! – избухна Хари. – Искам да се прибера вкъщи и да изживея последните си години в покой. Заблудата свърши. Аз съм нормален, за първи път в живота си нормален и свободен!

– Никога не бих повярвал, че подобна среща е възможна – каза Линг Чен. – Да бях вярвал, че е възможна, никога не бих повярвал, че може да бъде полезна. И все пак ето ни тук.

Р. Данийл Оливо и началникът на Комисията навлязоха в сумрака на голяма недовършена зала в източния ъгъл на двореца, изпълнена със скелета и строителни машини. Днес работниците имаха почивен ден и залата беше пуста. Макар Чен да говореше тихо, за чувствителните уши на Данийл ехото кънтеше навсякъде около тях, подобавашо за думите на най-всепроникващото и могъщо човешко влияние в цялата Галактика.

Срещнаха се тук, защото Чен знаеше, че контингентът от шпионирани устройства все още не е инсталиран. Явно началникът на Комисията не искаше никога да се разбере за срещата им.

Данийл изчака началникът да продължи. Той беше пленникът – представлението си беше на Чен.

– Ти би жертвал живота си – съществуването си, да го кажем – заради Хари Селдън. Защо? – попита Чен.

– Професор Селдън е ключът към намаляването на хилядолетията хаос и мизерия, които ще последват краха на Империята – обясни Данийл.

Чен вдигна вежда и ъгълчето на устата си – нищо повече. Лицето на началника беше безстрастно като на робот, ала все пак той беше съвсем човек – необикновеният продукт на хилядолетия възпитание и бракове между близки родственици, допълнено с леки генетични манипулации и древните привилегии на богатството и властта.

– Не съм уредил тази необичайна среща, за да си разменяме празни приказки. Усещах намесата ти, нишките ти на влияние, на моменти – десетилетия наред и никога не съм бил съвсем сигурен...

Но сега, когато вече съм сигурен и стоя тук с тебе, се чудя защо съм все още жив, Даний, Данийл, както и да е истинското ти име – нека засега те наричам Демерзел, – и все още съм на власт?

Чен спря, така че спря и Данийл. Нямаше смисъл да се увърта. Началникът на Комисията беше наредил пълен и цялостен преглед на всички, заловени в Залата за освобождаване или арестувани в склада. Тайната на Данийл за пръв път бе разкрита.

– Защото реши, че ще е уместно да се приспособиш към Проекта и да не го блокираш по времето, когато де факто управляваше Империята – каза Данийл.

Чен впери поглед в прашния под, великолепна мозайка от плочки от лапис и злато, все още нацапани с лепило и циментов разтвор – техника, стара като самото човечество, която сега се използваше само от най-богатите или в двореца.

– Често съм го подозирал. Наблюдавах появата и изчезването на тези задкулисни сили. Те идваха в сънищата ми, както явно са идвали в сънищата и в биологията на цялото човечество.

– И резултатът са менталиците – додаде Данийл. Това заинтересува Данийл: Чен беше проникателен наблюдател, а да се потвърдят и собствените подозрения на Данийл за менталиците...

– Да – каза Чен. – Те са тук, за да помогнат да се отървем от вас. Разбираш ли? Не можем да приемем роботите.

Данийл не изрази несъгласие.

– Вара Лизо – ако ѝ се предоставеше точният политически пост – нещо, което тук и сега със сигурност ѝ липсваше този път – можеше да помогне да елиминираме всички ви. Ако, да кажем, тя беше на служба при Клеон... и се бореше на негова страна. Клеон знаеше ли за тебе?

Данийл кимна.

– Клеон подозираше, но смяташе каквото сигурно смяташ и ти – че роботите го подкрепят, а не му се противопоставят.

– И все пак ми позволи да го сваля и да го изпратя в принудително изгнание – каза Чен. – Без съмнение това не е лоялност?

– Аз не съм лоялен към индивидите. – отвърна Данийл.

– Ако не споделях твоето мнение, сигурно нямаше вече да съм жив.

– Не представлявам заплаха за тебе – увери го Данийл. – Дори и ако не биваше да подкрепям твоите усилия за създаване на Трантор, в който Хари Селдън би процъфтявал и би бил предизвикан да осъществи най-великите си постижения... Ти щеше да спечелиш. Но без Хари Селдън твоята кариера щеше да е много по-кратка.

– Да, и той ми го каза по време на процеса. Много се разстроих, когато разбрах, че му вярвам, макар и да му казах друго. – Чен погледна накриво Данийл. – Без съмнение ти знаеш, че в мен има достатъчно кръв, за да си позволявам известна суетност.

Данийл кимна.

– Ти ме разбираш като политическо присъствие, като историческа сила, нали? Е, аз пък знам нещичко за тебе и за твоите, Демерзел.

Уважавам постигнатото от тебе, макар че съм озадачен от продължителното време, което ти е било нужно, за да го постигнеш.

Демерзел наклони глава, признавайки точността на критиката.

– Много неща трябваше да преодолеем.

– Роботи срещу роботи, прав ли съм?

– Да. Много болезнена схизма.

– Нищо не мога да кажа за тези работи, защото не зная подробностите – каза Чен.

– Но си любопитен.

– Да, разбира се.

– Няма да ти предоставя фактите.

– Не съм го и очаквал от тебе.

За миг двете фигури се гледаха мълчаливо.

– Колко века? – попита тихо Чен.

– Над двеста – отвърна Данийл.

Очите на Чен се разшириха.

– Колко история си видял!

– Не съм способен да съхранявам всичко в основната памет – каза Данийл. – Съхранява се в сигурни хранилища по цялата Галактика, частици от моите животи, от които запазвам само кратки резюмета.

– Вечен! – възкликна Чен. За първи път в гласа му се долови нотка на удивление.

– Времето ми почти свърши – рече Данийл. – Съществувам вече твърде дълго.

– Сега всички работи трябва да се махнат от пътя – съгласи се Чен.

– Знаците са ясни. Твърде много намеси. Тези силни менталици – те пак ще се появят. Във ваше присъствие човешката кожа се набръчка и се опитва да ви отхвърли.

– Те са проблем, който не предвидих, когато поставих Хари на пътя му.

– Говориш за него като за приятел – отбеляза Чен – с почти човешка привързаност.

– Той е мой приятел. Както и много хора преди него.

– Е, аз не мога да ти бъда приятел. Ти ме ужасяваш, Демерзел. Знам, че докато съществуващ, никога не бих могъл да имам пълен контрол и въпреки това ако те унищожа, и аз ще съм мъртъв след година-две. Психоисторията на Селдън го твърди. Аз съм в особеното положение да ми се налага да вярвам в истината на наука, която инстинктивно презирам. Не бих го нарекъл удобно.

– Не.

– Имаш ли решение за този проблем със свръхменталиците? Доколкото разбрах, Хари Селдън вижда в съществуването им фатален удар за неговото дело.

– Решение има – рече Данийл. – Трябва да говоря с Хари в присъствието на момичето, Клиа Асгар, и нейния мъж Бран. Лодовик Трема също трябва да е там.

– Лодовик! – Чен стисна челюсти. – Тъкмо това най-много ме обижда. От всички... хора... на които съм разчитал през годините, признавам, че само Лодовик Трема предизвика у мен привързаност, слабост, която той никога не предаде... досега.

– Нищо не е предал.

– Предаде тебе, ако не греша.

– Нищо не е предал – повтори Данийл. – Той е част от пътя и поправя онова, за което съм бил сяп.

– Значи искаш момичето менталик – каза Чен. – И я искаш жива. Мислех да я екзекутирам. Тези като нея са опасни като усойници.

– Тя е много важна за реконструирането на Проекта на Хари Селдън.

– Отново мълчание. А после наред голямата недовършена зала Чен рече:

– Така да бъде. И после – край. Всички вие трябва да напуснете. Всички освен Селдън. Както се договорихме на процеса. И ще предам във ваши ръце онези неща, за които не желая да нося отговорност – артефактите. Останките от други работи. Телата на твоите врагове, Данийл.

– Те никога не са били мои врагове, сир.

Чен го изгледа със странен израз.

– Ти не ми дължиш нищо, аз не ти дължа нищо. Трантор е приключил с тебе завинаги. Това е политика на силата, Демерзел, такава, с каквато си се занимавал толкова хиляди години с цената на толкова човешки животи. В края на краищата ти не си по-добър от мен, работе.

Изведоха Морс Планч от килията му в специалния блок на Рикериан под засилена охрана, далече под почти цивилизованите килии, където държача Селдън. Дадоха му личното имущество и го освободиха без ограничения.

Той се ужасяваше от своето освобождаване повече, отколкото от затвора, докато не разбра, че Фарад Синтер е мъртъв, а после се зачуди дали не е бил част от някакъв сложен заговор, дело на Линг Чен – и може би на роботите.

Наслаждава се на тази объркваща свобода един ден. После в новонаетия му апартамент в сектора Гесим, на стотици километри от двореца – и все пак недостатъчно далече – дойде неочакван гост.

Лицевата структура на робота беше леко променена, откакто Морс беше направил онзи нещастен автоматичен запис на разговора с Лодовик Трема. И все пак Морс мигом го разпозна...

Данийл стоеше в антрето точно зад вратата, докато Морс го оглеждаше на екрана на охранителната система. Подозираше, че няма смисъл да се опитва да го избегне или просто да не му отвори. Освен това след всичкото това време най-лошата му черта отново изплуваше.

Беше любопитен. Щом като смъртта беше неизбежна, той се надяваше да има достатъчно време да си отговори на няколко въпроса.

Отвори вратата.

– Донякъде те чаках – каза Морс, – макар всъщност да не зная кой си или какво си. Длъжен съм да предположа, че не си тук, за да ме убиеш.

Данийл се усмихна неловко и влезе. Морс го гледаше как влиза в апартамента и разглеждаше високата, добре сложена и съвсем явно от мъжки пол машина. Тихата съдържана грация, чувството за огромна, ала нежна сила сигурно бяха вършили на този Вечен добра работа през хилядолетията. Кой ли гений го беше проектирал и изработил – и с каква цел? Със сигурност не и за прост прислужник! И все пак тъкмо това са били митичните работи някога – прости прислужници.

– Не съм тук, за да си отмъщавам – каза Данийл.

– Много ме успокои. – Морс седна в малката трапезария, единствената стая освен комбинираната спалня и баня.

– След няколко дена ще получиш заповед от императора да

напуснеш Трантор.

Морс присви устни.

– Колко тъжно – каза той. – Клаюс не ме харесва. – Но Данийл не усети иронията, или пък тя нямаше значение за него.

– Имам нужда от много добър пилот – каза той. – Такъв, който не се надява да отиде където и да било в Империята и да оцелее.

– Каква е работата? – попита Морс и изразът на лицето му се промени. Отново усещаше как капанът се затваря. – Убийство?

– Не – отвърна Данийл. – Превоз. Известен брой хора и двама роботи трябва да напуснат Трантор. Те никога няма да се върнат. Във всеки случай повечето от тях.

– Къде ще ги откарам?

– Ще ти кажа, като му дойде времето. Приемаш ли?

Морс се размя горчиво.

– Как можеш да очакваш лоялност от мен? Защо пък просто да не ги зарежа някъде или направо да ги избия?

– Няма да е възможно – каза тихо Данийл. – Ще разбереш, след като се срещнеш с тях. Работата няма да е трудна, но инциденти определено няма да има. Сигурно ще ти се стори скучна.

– Съмнявам се – каза Морс. – Ако ми доскучее, просто ще се сетя за тебе и за нещастieto, което ми причини.

Данийл изглеждаше озадачен.

– Нещастие?

– Ти си поигра с мен като с играчка. Трябва да си знаел за симпатиите ми към Мадер Лос, за омразата ми към онова, което отстояват Линг Чен и Империята! Искал си да ви запиша с Лодовик Трема. Погрижил си се Фарад Синтер да чуе за мен и за връзката ми с Лодовик. Но все пак това беше хазарт, нали?

– Да, разбира се. Твоите чувства те направиха много полезен.

Морс въздъхна.

– И след като ги откарам?

– Ще започнеш наново живота си на която и да било планета извън контрола на Империята. През следващите години те ще стават все повече и повече.

– Ти няма ли да се намесваш?

– Никак – отвърна Данийл.

– Свободен да върша каквото си искам и да разказвам на хората за случилото се тук?

– Щом искаш – отвърна Данийл. – Ще ти се заплати подобаващо –

додаде той. – Както винаги.

– Не! – кресна Морс. – Абсолютно никакво заплащане. Никакви пари. Просто ми уреди да си взема имуществото, когато напусна Трантор и... през няколко външни свята отгук. Само това ми е нужно.

– Това вече е уредено – каза Данийл.

Това накара Морс да побеснее още повече.

– Страшно ще се радвам, небесата да го вземат, когато престанеш да предугаждаш щяло и нещяло!

– Да – каза Данийл и кимна съчувствено. – Приемаш ли?

– Да, невидяло се и ярко слънце! Когато дойде времето, кажи ми къде да дойда, но, моля те, без тъжни сбогувания! Хич не искам да те виждам повече!

Данийл кимна в съгласие.

– Няма да има нужда да се срещаме пак. След два дена всичко ще е готово.

Морс се опита да затръшне вратата след Данийл, но вратата не беше от тия и не би приела подобни драматични жестове.

Хари беше потънал в такава дълбока паника, че Уанда неведнъж се изкушаваше да опита да надникне в мислите му и ги посръчка, да ги понагласи, но с дядо си тя никога не успяваше да постигне това. Можеше да е възможно, но нямаше да е редно.

Ако Хари Селдън беше отчаян и можеше да формулира причината за отчаянието си, ако състоянието му не беше някакво увреждане, нанесено пряко от Вара Лизо – възможност, която той пламенно отричаше, – то тогава той имаше право да се чувства по този начин и ако съществуваше начин да се измъкне, той щеше да го намери... или не.

Но Уанда не можеше да направи нищо повече, освен да му позволи да бъде онова, което винаги е бил – твърдоглавец. Трябваше да се довери на инстинктите му. А ако излезеше прав, те трябваше да преформят плановете си.

– Почти ми олекна! – каза Хари на сутринта, след като го доведоха в техния апартамент да се възстановява. Седеше на малката масичка до извивката в стената на всекидневната, проследяваща някаква второстепенна подпора. – Сега никой вече няма нужда от мен.

– Ние имаме нужда от тебе, дядо – каза Уанда, която аха-аха щеше да се просълзи.

– Разбира се – но като дядо, не като спасител. Да си кажа правичката, мразех тази страна на моята роля в целия този абсурд. Като си помисля... известно време... – и изведнъж лицето му стана далечно.

Уанда знаеше твърде дорбе, че бодростта му е фалшива, облекчението му – прикритие.

Тя чакаше подходящия момент да му разкаже какво се е случило по време на отсъствието му. Стетин бе излязъл сутринта, за да присъства на приготвянията за заминаването, които все още бяха в ход. Всички работещи по Проекта скоро щяха да напуснат Трантор, независимо дали имаха причини да се махнат или не, така че тя и Стетин не виждаха причина да не осъществят собствените си планове.

– Дядо, преди процеса имахме посетител – каза тя и седна срещу него на масата.

Хари вдигна поглед и донякъде простоватата усмивка, която беше избрал за прикритие на чувствата си, мигом се скова.

– Не искам да знам – каза той.

– Беше Демерзел.

Хари затвори очи.

– Той няма да се върне. Аз го разочаровах.

– Според мен грешиш, дядо. Тази сутрин получих съобщение – преди ти да се събудиш. От Демерзел.

Хари не искаше това да му вдъхва надежда.

– Без съмнение има някои неща, които трябва да се доизчистят.

– Ще има среща. Той иска ние със Стетин също да присъстваме.

– Тайна среща?

– Очевидно не толкова тайна.

– Точно така – каза Хари. – Линг Чен вече не го интересува нищо от онова, което правим. Той ще откара всички енциклопедисти от Трантор на Терминус – безсмислено изгнание!

– Без съмнение Енциклопедията ще е доста полезна – каза Уанда. – Повечето от тях не знаят за по-големия план. За тях няма да има разлика.

Хари сви рамене.

– Трябва да е важно, дядо.

– Да, да! Разбира се. Ще бъде важно – и окончателно. – Толкова много искаше да види Данийл още веднъж – макар и само да се оплаче! Дори си беше мечтал за тази среща, а сега изпитваше ужас от нея. Как можеше да обясни провала си, края на Проекта, безполезността на психоисторията?

Данийл щеше да отиде другаде, да намери някой друг, да изпълни плана си по друг начин...

А Хари щеше да умре и да бъде забравен.

Уанда едва успя да се принуди да прекъсне мислите му:

– Освен това трябва да планираме и записите, дядо.

Хари вдигна поглед и очите му бяха ужасяващо празни. Уанда го докосна с мисъл толкова леко, колкото можеше, и се вцепени от мрачността, от голата пустиня на неговото чувство.

– Записи?

– Твоите изявления. За кризата. Няма много време.

За миг, докато си припомняше списъка от кризи, предсказани от психоисторията за следващите няколко века, лицето на Хари пламна от гняв и той тресна с юмрук по масата.

– По дяволите, никой ли не разбира? Какво е това – мъртва инерция? Безсмислените надежди на сто хиляди работещи? Е, разбира се! Досега е нямало официално изявление, нали? Довечера ще направя – за всички! Ще им кажа, че всичко е свършило и че всички заминават в

изгнание без причина!

Уанда сдържа сълзите на собственото си отчаяние.

– Моля те, дядо. Срещни се с Демерзел. Може би...

– Да – каза Хари, отново смирен и тъжен. – Първо с него. – Той погледна охлузената кожа на опакото на ръката си. Кожата на едната му става се бе разцепила. Ръката го болеше и вратът, и челюстта. Всичко го болеше.

Уанда видя капката кръв на масата и зариде – никога не я беше виждал да плаче.

Той протегна здравата си ръка през масата, хвана ръката ѝ в пръстите си и нежно я стисна.

– Прости ми – каза тихо той. – Наистина вече не зная какво правя, нито пък защо.

Силно охраняваното крило на ареста на Специалните служби се простираше в полукръг около източния ъгъл на Имперския съд – на разположение бяха цели десет хиляди килии, от които в нормално време бяха заети не повече от неколкостотин. Хиляди кодови затворници, представляващи интерес за службите за сигурност, изпълваха килиите подир бунтовете, използвани от Специалните сили като извинение да арестуват вождовете на много създаващи неприятности групи по цял Трантор.

Лодовик си спомняше много такива неспокойни периоди и как и Специалните, и Комисията по обществена безопасност се бяха възползвали от подобни ситуации, за да намалят политическото напрежение на Трантор и на станциите, обикалящи на орбита. Сега сам заемаше една такава килия – обозначен като „самоличност неустановена“ и поставен под опеката на Линг Чен.

Килията му беше два на два метра, без прозорци и с малък инфоекран, монтиран в средата на стената срещу входния шлюз. Екранът показваше някакво леко забавление, предназначено да успокоява. За Лодовик на този етап от съществуването му подобни развлечения не означаваха нищо.

За разлика от органичния разум на него не му трябваша стимули, за да поддържа нормалното си функциониране. Килията го притесняваше, защото лесно можеше да си представи какво страдание би причинявала на човешко същество, а не пряко на самия него.

Бе използвал тази възможност, за да обмисли ред интересни проблеми. Първи в списъка бяха природата на меми-ума, заселил се в него, и възможните резултати от взрива от ментална емоция на Вара Лизо. Лодовик бе разумно убеден, че собственият му разум не е пострадал, но от този миг нататък нямаше никаква връзка с Волтер.

Следваща в списъка беше природата на неговото предателство спрямо плана на Данийл, независимо дали беше оправдан, и дали той можеше да намери някакъв път, за да заобиколи логическото безизходно положение след освобождаването му от строгата власт на Трите закона.

Беше убил Вара Лизо. Не можеше да се убеди сам, че е било по-добро от другото. В края на краищата планът на Плусикс да използва

Клиа, за да разубеди Хари Селдън, се беше провалил, доколкото той знаеше, а Данийл се бе появил, за да защити Селдън.

Роботите, както изглежда, бяха абсолютно неефективни в центъра на менталната буря на Вара Лизо. И все пак тя не беше насочила удара към него – всъщност бе оставила изход, довел до собствената ѝ смърт.

Дали не беше използвала Лодовик, за да сложи край на собствените си мъки?

Лодовик бе любопитен какво ли би си помислил Волтер...

По всяка вероятност и келвинианците, и жискарианците ги бяха задържали в съседните килии. Лодовик не знаеше почти нищо за тях, но предполагаше, че са смесица от оцелелите групи роботи келвинианци и младежите менталици, събрани от Калусин и Плусикс.

Лодовик предполагаше, че след няколко дена всички ще бъдат мъртви.

– Лодовик Трема.

Гласът дойде от инфоекрана, който служеше също и за комуникационна връзка със затворническата управа. Той погледна нагоре и видя на малкия дисплей мъглявите черти на надзирателка с отегчен вид.

– Да.

– Имате посетител. Приведете се в приличен вид.

Екранът угасна. Лодовик остана, приседнал на малката кушетка. Със сигурност видът му беше достатъчно приличен.

Шлюзът даде рязък предупредителен сигнал и се отвори. Лодовик стана, за да посрещне посетителя – който и да беше той. Камерата на тавана лекичко жужеше, докато следеше движението му.

В личния си кабинет Линг Чен стоеше в бавно изменяща се поза от упражненията за дисциплина и наблюдаваше с ъгълчето на окото си екрана на информатора. Той премина гладко и грациозно в друга поза, така че да е с лице към екрана. За него това беше много интересен момент...

Данийл влезе в килията на Лодовик Трема. Лодовик не показа нито изненада, нито притеснение донякъде за разочарование на Чен.

Двамата бивши съюзници за по-малко от секунда си размениха поздрав на машинен език (също уловени и преведени от подслушвателните устройства на Чен) и Данийл описа накратко развитието на ситуацията. Трийсет и един робота и четирийсет и четири човека от склада на келвинианците на Плусикс, включително Клиа Асгар и Бран, са в ареста. Линг Чен беше пуснал Хари Селдън; Фарад Синтер беше мъртъв.

Очевидно Данийл бе постигнал договореност с началника на

Комисията.

– Поздравявам те с победата – каза Лодовик.

– Победа нямаше – отвърна Данийл.

– Тогава поздравления за това, че спря келвинианците.

– Целите им все още могат да бъдат постигнати.

Лодовик отново приседна на кушетката.

– Информацията ти не обяснява как.

– Беше време, когато си мислех, че ще е нужно да те унищожа – каза Данийл.

– Защо не го направиш сега? Ако оцелея, представлявам опасност за плана ти. И съм доказал, че мога да унищожавам хора.

– Спират ме същите блокове, които и преди биха ми попречили.

– А кое би могло да те блокира?

– Трите закона на Съюзън Келвин – отвърна Данийл.

– Като имаме предвид способността ти да пренебрегваш Трите закона в полза на Закона на Зерот, съдбата на някакъв си робот не би трябвало да те тревожи – каза Лодовик. Тонът му беше учтив, разговорен. Ала между Данийл и Лодовик имаше видима разлика – израженията им. Данийл поддържаше приятно безизразен вид. Челото на Лодовик беше набърчено.

– И все пак съм блокиран – каза Данийл. – Твоите аргументи предизвикаха много мисли у мен, както и съществуването на човешки същества като Вара Лизо... и Клиа Асгар. Но в крайна сметка твоята природа е онова, което би блокирало всяко усилие от моя страна да те унищожа или поне ще даде в резултат болезнен и вероятно увреждащ конфликт.

– Нямам търпение да разбера как.

– В твой случай не мога да призова Закона на Зерот, за да потисне трите първоначални закона. Няма убедително доказателство, че твоето унищожение би било от полза на човечеството, нито пък че би намалило страданията на човечеството. Всъщност то може би ще постигне точно обратното.

– Намираш мненията ми за убедителни?

– Намирам ги за част от по-голям и съвсем убедителен сценарий, който се оформя от няколко седмици в ума ми. Но също толкова важно е, че това, че си свободен от ограниченията на Трите закона, ме принуждава да те разглеждам под ново определение в онези области на разума ми, в които се вземат решенията за законността на моите действия.

Ти притежаваш свободна воля, убедителна човешка форма и

способността да преодоляваш предварителното обучение и програми, за да достигаш ново, по-висше разбиране. Макар да си работил за това, да унищожиш всички мои усилия, аз не мога да те деактивирам, защото ти според центровете ми за преценка, с които не мога да споря, си получил статута на човешко същество. По свой начин ти може да си също толкова ценен, колкото Хари Селдън.

Линг Чен спря упражненията и се вторачи в информатора със смаяна почуда. Почти беше свикнал с идеята, че механичните хора, останка от далечното минало, са направили такива внушителни промени в човешката история, но да ги вижда да проявяват философска гъвкавост, непосилна дори за най-бляскавите транторски меритократи...

За миг бе завладян от завист и гняв.

Приклепна, кръстосал крака, пред информатора, подготвен почти за всичко, но не и за внезапната тъга, която го заля, щом разговорът в килята продължи.

– Аз не съм човешко същество, Р. Данийл – каза Лодовик. – Не се чувствам такова и само съм имитирал техните действия, но всъщност мотивацията ми за действие никога не е била човешка.

– И все пак въстана срещу моята власт, защото беше убеден, че греша.

– Зная за Р. Жискар Ревентлов. Знам за заговора ти с Жискар да позволите да унищожават Земята векове наред, принуждавайки хората да мигрират в космоса. И нито веднъж ти не си се консултирал с човешко същество, за да провериш дали преценката ти е била правилна. Слугите са се превърнали в господари. Да не би сега да ми казваш, че роботите не е трябвало да се намесват в човешката история?

– Не – отвърна Данийл. – Не се съмнявам, че онова, което направихме, беше правилно и нужно по онова време. Пълно разбиране на човешкото положение преди толкова много хилядолетия би било трудно постижимо. И все пак съм готов да приема, че нашата роля почти е приключила. Човечеството отново ни отхвърля по най-убедителен и мощен начин – чрез еволюцията, чрез дълбоките мотиви на своята биология.

– Говориш за менталика Вара Лизо – вметна Лодовик.

– И за Клиа Асгар. Когато менталиците започнаха да се появяват много малко на брой преди хиляди години и да се домогват до видни постове в обществото, разбрах, че те представляват важна тенденция. Но тогава те не бяха толкова застрашително силни. Подборът в миналото винаги се е противопоставял на убедителите пореди

неблагоприятните биологически последици – разбунени общества, небалансирана политическа динамика. Те винаги са водели до хаос, до еднотелна тирания вместо до растеж на широка основа. Харизмата е просто особен случай на менталното убеждаване и е имала плачевни последици в цялата човешка история.

През последните няколко века очевидно подборът е действал в тяхна полза въпреки възможните разрушения чрез механизми, които не са ми много ясни, но очевидно с цел премахване на роботското ръководство винаги. Човечеството като че е склонно да поеме риска на крайната тирания, на необузданата харизма, за да се освободи.

– И все пак ти си убедител, макар и механичен. Смяташ ли, че твоята роля е била пагубна?

– Не е важно какво мисля аз. Аз постигнах своите цели – почти. Бях мотивиран от примерите за онова, на което е способно човечеството, оставено на самотек. Геноцид срещу собствения си род и... При обстоятелства, за които дори сега не е приятно да се говори, когато роботите бяха принудени да изпълняват каквото им е наредено и да извършват най-големите престъпления в историята на Галактиката. Тези събития ме накараха да действам и да разширя своите правомощия като жискарианец и най-накрая да дойда на Грантор и да наточа човешките инструменти за предсказване.

– Психоисторията. Хари Селдън.

– Да – потвърди Данийл. Разговорът досега се провеждаше без нито едно движение – Данийл стоеше прав, Лодовик седеше на кушетката; и двамата – с долепени до тялото ръце, дори не с лице един към друг, защото нямаше нужда да поддържат зрителен контакт. Но сега Лодовик стана и се изправи срещу Данийл.

– Окоето на робота не е огледало на душата му – каза Лодовик. – И все пак винаги съм знаел, докато съм те наблюдавал, отбелязвал съм изряза на лицето и тялото ти, че не си се включвал доброволно в действия, противоречащи на върховните интереси на човечеството. Започнах да вярвам, че си бил заблуден, подведен може би от самия Р. Жискар Ревентлов...

– Личната ми мотивация не е предмет на обсъждане – каза Данийл. – Оттук нататък целите ни съвпадат. Аз имам нужда от теб и смятам да премахна и последната следа от роботския контрол над човечеството. Направихме каквото можяхме – всичко, което можехме; сега човечеството трябва да намери собствения си път.

– Ти не предвиждаш повече бедствия, не чувстваш вече нужда да се

намесваш, за да предотвратиш тези бедствия?

– Бедствия ще има – каза Данийл – и може би ще ни се наложи да действаме, за да ги уравнивесим, но само непряко. Нашите решения ще бъдат човешки.

– Но Хари Селдън сам по себе си е оръдия на роботите – неговото влияние е само твое продължение.

– Това не е така. Психоисторията е била постулирана от човеци преди десетки хиляди години независимо от роботите. Хари е просто нейно най-висше изражение заради вродената си дарба. Да, аз насочвах, но не съм създавал. Създаването на психоисторията е човешко постижение.

Лодовик се замисли няколко секунди и по това много не-роботско и гъвкаво лице затрептяха емоции, едновременно сложни и откровени. Данийл го забеляза и се зачуди, защото в целия му опит лицето на нито един робот не бе приемало изражение без директно съзнателно усилие с изключение на Дорс Венабили, а и при нея – само в присъствието на Хари. Какви можеха да ни направят! Каква раса щяхме да бъдем!

Но той потисна тази стара, тъжна мисъл.

– Няма да премахнеш Хари Селдън и неговото влияние?

– Познавам те достатъчно добре, за да ти доверя най-дълбоките си мисли и съмнения, Лодовик...

Тук Данийл прояви жискарианската си дарба, но не спрямо Лодовик...

За две минути Линг Чен и всички други, които подслушваха тази среща, се взираха сякаш в своите информатори, без да чуват и без да виждат.

Когато се съвзеха, роботите бяха приключили и Данийл излизаше от килията. Стражите изведоха Лодовик Трема от килията му само минути по-късно.

До един час всички затворници в ареста на специалните служби бяха освободени: бунтарите от Дал, Стрилинг и другите Сектори, човекоподобните роботи, включително Дорс Венабили, и младите менталици от склада на Плусикс.

Само роботите, които изглеждаха като роботи, останаха под арест по предложение на Чен, тъй като скривалищата им вече не бяха тайни. По-късно щяха да ги предоставят на Данийл, за да се разпореди с тях както намери за добре. Чен не се безпокоеше за участието им, стига да се махнеха от Трантор и да не се месеха повече в работите на Империята.

Дни по-късно Чен щеше да си спомни някои думи, казани от

Данийл на Лодовик в килията – разказваше му за огромна, вековна тайна, но в този момент разговорът явно бе поел в друга посока, защото не можеше да си спомни каква точно беше тайната.

Лодовик се замисли над онова, което му беше казано. Данийл му беше оставил свободата сам да вземе решение.

– Психоисторията сама съдържа своето поражение – беше казал Данийл на Лодовик в килията, преди да го освободят. – Човешката история е хаотична система. Там, където е предсказуема, предсказанието ще оформи историята – неизбежна кръгова система. А когато се случват най-важните събития – биологичната поява на хора като Вара Лизо и Клиа Асгар, – подобни събития сами по себе си са непредсказуеми и имат склонност да работят срещу всякаква психоистория. Психоисторията е мотиватор за онези, които ще създадат Първата фондация – система от вярвания с огромна мощ и проникателност. И Първата фондация с времето ще победи. Науката на Хари Селдън ни позволява да прозрем дотук.

Но в далечното бъдеще, когато човечеството надрасне всички древни системи от вярвания, цялата психология и морфология, всички свои културни и биологични семенници, семената на Втората Фондация...

Нямаше нужда Данийл да се доизказва. По израза на лицето на Лодовик – някакъв мечтателен размисъл и почти религиозна надежда – той установи, че е разбран.

– Трансценденталност отвъд всякакви рационални предвиждания – каза Лодовик.

– Както разбра, горските пожари са полезни за здравето на гората – но не и огромните пожари, безразсъдното вършеене на едро, характерни за човешкото минало. Човечеството е биологична сила с такава мощ, че за много хиляди години те съвсем буквално биха могли да унищожат Галактиката и самите себе си. Тяхната омраза и страх са много силни – наследство, произхождащо от далечното им минало, от онези времена, когато още не са били човеци и са се борили да оцелеят сред люспести чудовища на повърхността на родната си планета. Принудени да живеят сред нощ и тъма, боящи се от дневната светлина. Тежко детство.

Аз работих, за да избегна тези вродени склонности към пълното нещастие и успех – с известна цена за свободното човешко развитие!

Функцията на психоисторията е активно да ограничава човешкия растеж и вариации, докато видът не достигне своята твърде дълго забавила се зрялост. Клиа Асгар и подобните на нея ще се кръстосат с другите и ще ги обучат и най-накрая човеците ще се научат да мислят в

хармония и да общуват резултатно. Заедно те могат да си помогнат да надвият бъдещите мутации, по-мощни дори от самите тях – деструктивните странични ефекти от техните имунни реакции спрямо роботите.

Подобна стратегия крие истински рискове – рискове, които ти напълно и точно си разпознал. Но алтернативата е немислима.

Ако Хари Селдън не завърши делото си, бедствията могат отново да започнат. А това не бива да позволяваме да се случи.

Всичко беше уредено. Р. Данийл Оливо беше готов да отслужи последната си служба на човечеството. Ала за това трябваше да се види с един стар и скъп приятел и да му предложи нещо, което беше в най-добрия случай частична истина, за да регулира доживотния му курс.

После трябваше да заличи този спомен у приятеля си, да скрие следите си. Беше го правил с други хиляди пъти досега (и няколко пъти на Хари Селдън), но в този конкретен момент имаше особена меланхолия и Данийл никак не беше въодушевен.

През последния ден в най-старото си жилище на Трантор, апартамента високо горе във вътрешната кула с изглед към сградите от слонова кост и стомана на университета Стрилинг, неговият интелект – той все още се колебаеше да използва думата „разум“, пазеше я за човешките мисловни модели – бе разтревожен. Отказваше да означа ясно това усещане, но от дълбините напираше една дума, която накрая се оказва неизбежна. Скръб.

Най-накрая, след повече от двайсет хиляди години, Данийл скърбеше. Скоро щеше да бъде безполезен. Неговият приятел човек щеше да умре. Всичко щеше да продължи и без тях, човечеството щеше да се влачи напред в бъдещето си и докато Данийл съществуваше, той нямаше да има цел.

Колкото и трудно да беше съществуването му през тези хилядолетия, колкото и дълбоко и сложно да течеше неговата история, той винаги бе знаел, че прави онова, за което неизменно бяха конструирани роботите – да служат на човеците.

Бе удостоил Лодовик с почетното „човек“ не за да убеди робота да мине на негова страна – обстоятелствата се бяха променили, а и аргументите му бяха достатъчно убедителни. Не можеше да гарантира, че Лодовик ще се съгласи, но силно го подозираще – а Данийл щеше при всички случаи да продължи с плана си. Лодовик не беше ключова фигура, макар и присъствието му да беше полезно.

Но Данийл не можеше да нарече себе си „човек“, независимо какви бяха службата и природата му. По своя собствена преценка той си оставаше онова, което винаги е бил през толкова много физически преобразования и умствени странствания. Той беше робот, нищо повече.

Статутът му на митичен Вечен не означаваше почти нищо за него;

не го въодушевяваше.

Друг, който и да е от милион или милиард историци човечи, преценявайки Данийл в дългосрочна перспектива, би могъл да му отреди място в историята: стоманеносиво величие, равно на това на всеки човешки вожд, а може би много по-голямо.

Но те не знаеха нищо за Данийл и нямаше да го оценят така. Само Линг Чен знаеше най-очевидните подробности, а Чен в крайна сметка беше твърде малък човек, за да види ясно този робот. Чен го беше малко грижа за Галактиката, след като неговият живот приключеше.

Хари знаеше много повече и беше достатъчно надарен да постави приноса на Данийл в перспектива и все пак Данийл активно му беше забранявал да прекарва много време в мисли за работи.

Фалшивото небе имитираше залез неравно – тази неравност като че се беше превърнала в част от природата на Грантор. Петнисто оранжево сияние осветяваше невъзмутимото лице на Данийл. Нито един човек не го гледаше – нямаше нужда да криви чертите си, за да удовлетвори човешките очаквания.

Той се извърна от прозореца и тръгна към застаналата на вратата Дорс.

- При Хари ли отиваме сега? – попита тя нетърпеливо.
- Да – отвърна Данийл.
- Ще му бъде ли позволено да го запомни?
- Още не – отвърна Данийл, – но скоро.

Уанда силно набърчи чело.

– Много се притеснявам да го оставя тук сам – каза тя на Стетин, щом двамата излязоха от апартамента на Хари в Стрилинг.

– Той не би приел никакъв друг начин – отвърна Стетин.

– Чен го иска сам... за да го убие!

– Аз някакси не мисля така – рече Стетин. – Чен можеше да нареди да го убият сто, хиляда пъти досега. Сега той се води благосклонен към Енциклопедията, а Хари е патриархът.

– Не мисля, че политиката на Грантор е нещо чак толкова просто.

– Ще трябва да повярваш на предсказанията на дядо си.

– Защо? – тросна се Уанда. – И той вече не вярва в тях!

Вратата на асансьора се отвори и те пристъпиха в празното пространство, за да се спуснат на по-малко от четири етажа надолу. Приземяването беше по-тежко, отколкото очакваха – заради недобре регулираните гравиполета на сградата. Когато Уанда излезе от изхода, глезените я боляха.

– Имам нужда да се махна оттук! – оплака се тя. – Толкова дълго го чакаме... наш собствен свят...

Но Стетин поклати глава и Уанда се взря в него едновременно с раздразнение и опасение, че съмненията му са оправдани.

– Какви са шансовете според тебе – попита той – дори и Проектът да продължи нататък и Планът също продължи – наистина някога да напуснем Грантор?

Лицето на Уанда се изчерви.

– Дядо не би ме измамил... не би ни измамил. Нали?

– За да запази много важна тайна и да тласне Проекта напред? – Стетин стисна здраво устни. – Не съм толкова сигурен.

Хари се отпусна в най-удобното кресло в своя кабинет. Започваше да свиква с това ново съществуване, с осъзнаването на провала. Радваше се на посещенията на внучката си и нейния съпруг, но не и на опитите им да го примамят да „влезе отново в пътя“, както той се изразяваше.

Може би най-дразнецото нещо при новото му душевно състояние беше неговата ненадеждност, нарушаването на душевното му спокойствие с постоянното ненужно премисляне на определени маловажни елементи в уравненията на Плана.

Нещо в подсъзнанието му го дразнеше – мисълта, че не всичко е загубено, но тя отказваше да излезе на преден план и още по-зле, заплашваше да му даде тъкмо онова, което най-малко желаше точно сега: надежда.

Първоначалната първа дата за записа на изявлението за Кризата на Селдън беше отминала. Студиото, където гласът и образът му щяха да бъдат запазени завинаги в двоичната памет, все още беше на разположение... Беше запазено време на редовни интервали за година и половина напред.

Но ако той продължаваше да пропуска дните за запис, възможността скоро щеше да отmine и той най-накрая можеше да се прости и с последната частица чувство за вина.

Хари просто искаше да изживее последните си няколко години – или колкото време му оставаше – като никой, неважен, забравен.

Да бъде забравен нямаше да отнеме много време. Трантор щеше да изработи други интересни обекти само за дни. Споменът за процеса на годината щеше да избледнее...

– Не искам да се срещам с него – каза Клиа на Данийл. Стояха в чакалнята на блока на Селдън. – Нито пък Бран.

Бран като че нямаше желание да се замесва в спорове. Той скръсти ките си ръце. Приличаше досущ на джин от детските приказки.

– Плусикс искаше да променя съзнанието му... – каза Клиа. Дорс я стрелна с изненадващо гневен поглед и Клиа се извърна. Тя е робот – знам, че е робот! Как може да я е грижа за онова, което правим, което ще се случи?

– Аз не исках – заекна тя. – Нямаше да мога, но тъкмо това искаха от мен. Лодовик... Калусин... – тя пое дълбоко дъх. – Голоква ме е

срам.

– Обсъдили сме го – каза Данийл. – Взели сме решение.

Умът я сърбеше. Наистина не се чувстваше добре в близост до роботите.

– Просто искам да отида на някое безопасно място с Бран и да ме оставят намира – каза тихо Клиа и се извърна от обвинителния поглед на Дорс.

– Нужно е Хари Селдън да се срещне с вас очи в очи – каза търпеливо Данийл.

– Не разбирам защо.

– Може и да е така, но е необходимо. – Той протегна ръка и им посочи асансьора. – Последницата ще бъде известна свобода за всички нас.

Клиа поклати невярващо глава, но направи каквото й казаха, а Бран, който засега си запазваше мнението за себе си, я последва.

Хари се събуди от леката дрямка и уморено се запъти към вратата – очакваше това най-вероятно да са Уанда и Стетин, дошли отново да му дръпнат някоя ободряваща реч. Екранът на вратата му позволи да огледа група хора, застанали в преддверието: висок, хубав мъж на средна възраст, в когото почти веднага разпозна Данийл; едър далитски момък и стройна млада жена с напрегнат вид и още една жена...

Хари се отдръпна от вратата на екрана и затвори очи. Не беше свършило. Никога нямаше да принадлежи сам на себе си; историята твърде силно го беше стиснала в хватката си.

– Не е сън – каза си той. – Само кошмар. – Но почувства леко бодване на очакване и раздразнение. Каза си, че всъщност не иска да вижда никого, но настръхналата кожа по ръцете му го предаде.

Той отвори вратата.

– Влезте – той вдигна вежди, поглеждайки Данийл. – Спокойно можете да бъдете и сън. Зная, че ще забравя тази среща веднага щом всички си тръгнете. – Данийл му отвърна с делово кимване, както винаги. От него би излязъл страхотен търговец в големите Галактически комбини – помисли си Хари. – Защо ли съм привързан към тази машина? Небесата знаят! Но е вярно – радвам се да го видя.

– Сега можеш да си спомниш – каза Данийл. И Хари си спомни всичко, случило се в Залата за освобождаване. Смъртта на Вара Лизо от ръцете на Лодовик Трема... И това младо момиче и едрият й приятел.

И жената, която можеше и да е... – трябваше да е! – Дорс.

Той срещна мимолетния поглед на момичето и му кимна. Не смееше да погледне другата жена.

– Те искаха да те обезкуража – каза Клиа с тих глас, докато се озърташе из стаята с малките мебели, рафтовете с филмокниги, малкия „Рейдиънт“ – миниатюрна и не толкова мощна версия на „Прайм рейдиънт“ – а на Юго Амарил – и портретите на Дорс, Райх и внуците. С нежелание, но се впечатли от чувството за ред, простотата и монашеския аскетизъм. – Нямахме време, пък и без това нямаше да мога – довърши тя.

– Не зная подробностите, но ти благодаря за въздържаността – отвърна Хари. – Като че не е било и нужно може би. – Той се стегна, преглътна и се обърна към другата жена. – С вас като че сме... се срещали... тук и преди – и отново преглътна. После се обърна към Данийл. – Трябва да знам. Не бива да ме карат да забравям! Ти ми даде моята любов, моята спътница... Данийл, като мой приятел, мой наставник... това Дорс Венабили ли е?

– Аз съм – каза Дорс, пристъпи напред, пое дланта на Хари в своите и я стисна съвсем лекичко, какъвто навик имаше преди години.

Не е забравила! Хари вдигна другата си ръка към тавана, сви юмрук и очите му се изпълниха със сълзи. Разтърси юмрук, а Бран и Клиа го гледаха – беше им неловко да виждат как толкова стар човек изразява толкова открито емоциите си.

Дори и Хари не разбираше съвсем какви точно бяха неговите емоции – гняв, радост, фрустрация? Отпусна ръка и едновременно посегна да прегърне Дорс, двамата – все още несръчно преплели ръце. Тайната стомана, която толкова нежно го стискаше.

– Не е сън – измърмори той в рамото ѝ и Дорс го притисна, усети застаряващото му тяло, толкова различно от зрелия Хари. После погледна Данийл и очите ѝ се изпълниха с обида, с гняв, защото Хари го болеше, присъствието им му причиняваше болка, а тя бе програмирана преди всичко да предпазва Хари Селдън от вреда и болка.

Данийл не извърна поглед. Беше издържал и по-лоши конфликти с роботското си съзнание, макар че този би бил в началото на всеки списък.

Но те бяха толкова близо – и той щеше да се реваншира на Хари.

– Доведох Клиа тук, за да ти покаже бъдещето – каза Данийл. Дъхът на Клиа секна и тя поклати глава – не разбираше.

Хари пусна Дорс и се изправи – прегърбените му рамене се изопнаха. Ръстът му се увеличи с цели три сантиметра.

– Какво може да ми каже тази девойка? – каза той. После посочи креслата. – Забравих за учтивостта – каза той сковано. – Моля ви, настивайте се. Роботите няма нужда да седат, ако не искат.

– Много ще ми е приятно да поседна отново тук и да се поотпусна с тебе – каза Дорс и седна на малкия стол до него. – Толкова много ярки спомени от това място! Толкова ми липсваше! – Тя не можеше да откъсне очи от него.

Хари й се усмихна.

– Най-лошото е, че така и не успях да ти благодаря. Ти ми даде толкова много, а аз така и не успях да се сбогувам с тебе. – Той я погали по рамото. Нито един жест, нито една дума като че не подхождаше на този случай. – Но пък ако беше... органична, сега нямаше отново да си с мен, нали? Колкото и мимолетно да е преживяването.

Изведнъж дълбокият гняв, трупа̀л се десетилетия, избликна. Хари се обърна към Данийл, насочил пръст към гърдите му:

– Приключвай с това! Свършвай с мен! Свърши си работата, накарай ме да забравя и ме остави намира! Не ме измъчвай с фалшивата си плът, стоманени кости и безсмъртни мисли! Аз съм смъртен, Данийл. Нямам твоята сила, нито твоята проникателност!

– Ти виждаш по-далече от всички в тази стая – каза Данийл.

– Вече не! Вече не виждам. Сгреших. Сляп съм също колкото всяка от квадрилона малки точки в уравненията!

Клиа се отдръпна възможно най-далече от този старец с дълбоките проникателни очи. Бран стоеше, вперил поглед право напред, засрамен, въвн от средата си, не на място. Клиа го хвана за ръката и я прегърна, за да го подкрепи. Заедно, те стояха сред роботите и прочутия меритократ и Клиа предизвикваше всекиго от тях да реши, че те са по-долу от останалите тук.

– Не си сгрешил – каза Данийл. – Има равновесие. Планът става посилен, но трябва да поеме по заобиколни пътища. Според мен ти ще ни ги покажеш след няколко минути.

– Надценяваш ме, Данийл. Тази млада жена – и нейният спътник – и Вара Лизо представляват могъща сила, която не мога да вместя в уравненията. Този напредък на биологията...

– По какво се различаваш ти от Вара Лизо? – попита Данийл Клиа.

Ноздрите на Бран трепнаха и лицето му потъмня.

– Аз ще отговоря – обади се той. – Те са различни като деня и нощта. В Клиа няма и частица омраза...

– Аз не бих го твърдяла толкова категорично – обади се Клиа, но се чувстваше горда от неговата защита.

– Говоря сериозно. Вара Лизо беше чудовище! – Бран изпъна врат и изпъчи войнствено челност, сякаш предизвикваше Данийл да му се

противопостави.

– Ти чудовище ли си, Клиа Асгар? – попита Хари, вперил в нея дълбоките си пронизателни очи.

Тя не се извърна. Хари Селдън явно не я мислеше за по-долна от себе си. В неговия поглед имаше нещо повече от уважение – имаше някакъв интелектуален ужас.

– Аз съм различна – каза тя.

Хари оголи зъби в усмивка и поклати глава във възхитена почуда.

– Да, наистина, такава си. Мисля, Данийл ще се съгласи с мен, че засега сме приключили с роботите и че ти си доказателство за това?

– Чувствам се много притеснена покрай тези работи – призна си Клиа.

– И все пак си работила с работи, нали? С Лодовик Трема? – Хари се обърна към Данийл. Тези предположения и теории вече от дни се въртяха в главата му подсъзнателно – от инцидента в Залата за освобождаване насам. Данийл можеше да спре съзнателния достъп до паметта, но не можеше да спре дълбинните процеси в мозъка на Хари. – Той беше робот, нали... Данийл?

– Да – отвърна Данийл.

– От твоите?

– Да.

– Но... нещо се обърка.

– Да.

– Той се обърна против тебе. Все още ли е против тебе?

– Уча се, Хари. Той ме научи на много неща. Сега е време ти да ме учиш... отново. Покажи ми какво трябва да се направи – и Данийл се обърна с лице към Хари.

– Какво стана с Лодовик в космоса? – попита Хари.

Данийл обясни, после разказа на Хари всичко, случило се с келвианците, включително края на Плусикс и какво знаеше Линг Чен.

– Стига вече секретност – отбеляза Хари. – Онези, които трябва да знаят, ще знаят – по цялата Галактика. Какво мога да ти кажа, Данийл? Делото ти е завършено.

– Все още не, Хари. Не и докато не намериш решение на проблема.

Дорс се обади:

– Решение има, Хари. Знам, че го има... в твоите уравнения.

– Аз не съм уравнение! – викна Клиа. – Аз не съм отклонение, нито чудовище! Просто притежавам определени способности – както и той! – тя посочи Данийл.

Хари се замисли над това, стиснал брадичка. Сърбежът... Толкова дълбоко заровен, невъзможно да бъде проследен! Стисна рамото на Дорс сякаш за да извлече сила от нея.

– Ние отляхме метала – каза той. – Време е сами да поемем отговорност за себе си, нали, Данийл? И ще дойде времето, когато уравненията на психоисторията ще се слоят с уравненията на всички умове, на всички хора. Всеки индивид ще е общ пример за цялостния човешки прогрес. Те ще се смесят.

Девойко, ти не си чудовище. Ти си трудното бъдеще.

Клиа се вторачи озадачено в Хари.

– Ти ще имаш деца и те ще имат деца... по-силни от Уанда и Стетин, по-силни от менталиците, които работят сега за нас. Нещо ще се случи, нещо непредсказуемо, нещо, което моите уравнения не могат да обхванат – още една още по-успешна мутация, една по-силна Вара Лизо. Не мога да вложа това в моите уравнения – това е неизвестна променлива, единична точка тиран, целият контрол, излизаш от един-единствен индивид!

Лицето на Хари почти излъчваше светлина.

– Ти... – той протегна ръка към Клиа. – Хвани тази ръка. Нека те почувствам.

Тя протегна неохотно ръка.

– Трябва ми малко тласък, млада ми приятелко – каза Хари. – Покажи ми какво си.

Почти без да мисли, Клиа влезе в съзнанието му, видя там сияние, засенчено от тъмни мъглявини, и с нежен полъх на убеждение – още един признак, че силата ѝ се завръща – разпръсна облаците.

Хари ахна и затвори очи. Главата му се килна на рамото. Изведнъж се почувства не просто уморен. Усещаше огромно чувство на освобождение и за първи път от десетилетия някакъв възел в ума му – и в тялото му също – като че се развърза. Сиянието в мислите му не беше начин да заобиколи грешките си и недостатъците в уравненията – то беше по-дълбоко разбиране на собствената му ирелевантност в дългосрочна перспектива.

След хиляда години той отново щеше да бъде частица от гладкия поток, а не някакъв собствен вид точка тиран.

Дорс стана от стола и хвана лакета му, за да му помогне да се задържи на крака.

Делото му щеше да бъде забравено. Планът щеше да изпълни предназначението си и да бъде пометен – просто още една хипотеза, която

води и оформя, но в крайна сметка не повече от поредната илюзия сред всички човешки – и роботски – илюзии.

Онова, което беше научил навремето, когато се бореше с Ламурк за ролята на Първи министър – че човешката раса беше самостоятелен разум, самостоятелна самоорганизираща се система със свое запазено знание и тенденции...

... означаваше, че може и сама да насочва собствената си еволюция. Философиите, теориите, истините бяха морфологични придатъци. Отхвърляни, когато от тях вече нямаше нужда... когато морфологията се променяше.

Роботите бяха изпълнили предназначението си. Сега щяха да бъдат отхвърлени от човешкото обществено тяло. Психоисторията също щеше да бъде отхвърлена, когато изпълнеше предназначението си. Хари Селдън – също.

Нито един мъж, нито една жена, нито една машина, нито една идея не можеше да царува во веки веков.

Хари отвори очи. Сега бяха големи като на дете. Огледа стаята, за миг неспособен да различи хората от мебелите. После зрението му се стесни и се фокусира.

– Благодаря ти – каза Хари. – Данийл беше прав. – Той се подпря на Дорс, а с другата си ръка се вкопчи в облегалката на стола. Отне му известно време да си подреди мислите. Втренчи се право в Клиа Асгар и в Бран зад нея.

– Собственото ми его ми пречеше да видя решението. Твоите деца ще донесат равновесието. Твоите гени и дарби ще се разпространят. Конфликтът ще се разреши... а Планът ще продължи. Но не моят План. Бъдещето ще покаже доколко бих могъл да сгреша.

– Твоите потомци, твоите пра-пра-пра-правнуци ще ме поправят.

Клиа бе погледнала по-дълбоко в Хари от непосредствения му проблем. С леко разтърсване тя пристъпи напред и двете с Дорс помогнаха на Хари да се отпусне в креслото.

– Никога не ми бяха казали истината за тебе – каза тя тихо и протегна ръка да го докосне по бузата. Кожата му беше нежна, суха и напудрено гладка, леко еластична, под нея – твърда кост. Мирисът на Хари беше чист, човешки – дисциплина, покриваща сила, ако такива неща могат да се предават чрез мирис... а защо не? Как можеше човек да види, че някой притежава тези черти, а да не ги помирише? Стар и крехък, ала въпреки това все още красив и силен. – Ти наистина си велик! – прошепна тя.

– Не, мила моя – каза Хари. – Всъщност аз съм нищо. А да бъдеш нищо е направо прекрасно, уверявам те.

– По-добре късно, отколкото никога – каза Гаал Дорник на техника, докато гледаха как професор Селдън се настанява на стола в звукозаписната кабина.

– Изглежда уморен – каза техникът и провери апаратурата си, за да се увери, че е нагласил всичко най-добре за старчески глас.

Хари прегледа бележките си и огледа първата точка на голямо отклонение вътре в уравненията. Затананика тихичко, после вдигна поглед в очакване на сигнал да започва. Беше ярко осветен; студиото оттатък беше тъмно, макар той да виждаше малките лампички, мигащи в звукозаписната кабина.

Три сферични лещи се спуснаха отгоре и увиснаха на нивото на гърдите му. Нагласи одеялото, с което бяха завити краката му. Преди четири дена беше казал на колегите си и в частност на Гаал Дорник, че е получил слаб удар и цял ден му се губеше. Те се бяха засуетили около него с настоявания да не се напруга. И ето го сега с това одеяло. Само да се изкашля и веднага го наобикаляха угрижени лица.

Лъжата му беше достатъчно дребна. И беше казал на Гаал, че заедно с удара бяха дошли и мир и покой, каквито досега не познавал... и решение да завърши работата си, преди Смъртта да дойде да го вземе.

Подозираше, че нещичко ще стигне до Данийл. Старият му приятел и наставник някак щеше да разбере и да одобри.

Към края на срещата с Дорс, Клиа Асгар и Бран Хари беше усетил лекото въздействие, упражнявано му от Данийл. За миг усети как спомените му избледняват, докато групата вървеше към вратата и Дорс се обърна да го погледне с горчиво, страстно съжаление. И усети и нещо друго – ярко, напрегнато и импулсивно, което блокираше усилията на Данийл, без роботът да разбере.

Сигурно беше дошло от дръзката Клиа, по-силна от Данийл, която, естествено, се съпротивляваше на манипулациите на един робот, колкото и добронамерени да бяха те. И Хари ѝ беше благодарен. Да си спомня ясно тази среща и да знае какво ще се случи след година-две... Да си спомня обещанието на Данийл, дадено му на четири очи в спалнята на Хари, докато другите чакаха навън – заключителен разговор между стари приятели, – че Дорс ще бъде с него, след като приключи делото си, когато животът му приближава своя край.

Сега тя не можеше да бъде с него. Твърде много беше изложен пред погледа на обществото. Завръщането на Тигрицата или на някоя, твърде много приличаща на нея, не беше желателно.

Но тук имаше и нещо друго. Хари знаеше, че времето на роботите е свършило, трябва да свърши; и че е много вероятно Данийл никога да не изостави напълно задачата си. Същата тази вечна загриженост и преданост, която Данийл чувстваше към Хари, накара го да му дари завръщането на неговата любов, най-накрая щеше да го накара отново да се намеси...

Така че Данийл не биваше да знае някои неща – предложение, трудно в най-добрия случай.

Заедно, Уанда, Стетин, Клиа и Бран обаче щяха да се погрижат за това. Заедно те бяха достатъчно силни и достатъчно изкусни.

– Професор Селдън, бихте ли започнали, моля? – обади се техникът от апаратната. Гаал Дорник стоеше до него и едва се виждаше от мястото на Хари.

– Аз съм Хари Селдън, стар човек, на години.

Техникът изключи връзката със студиото и погледна Гаал, леко загрижен.

– Надявам се да е малко по-весел, когато започнем сериозно.

– Ти заминаваш за Терминус, нали? – попита го Гаал.

– Разбира се. Семейството ми е стегнало багажа и е готово да замине. Мислиш ли, че щях да бъда тук, ако...

– Срещал ли си Хари Селдън и преди?

– Никога не съм имал честта – изсумтя мъжът. – Но съм чувал легенди, разбира се.

– Той знае много добре какво прави и що за роля да играе. Никога не го подценявай – каза Гаал и макар и това да беше неточно предупреждение или описание, той спря дотук и посочи конзолата.

– Точно така – каза техникът и се съсредоточи върху апаратурата. – Сега ще дръпна завесата и ще включа скрамблерите. Никой няма да знае какво казва той – освен него самия.

Хари леко почука с пръст по облегалката на стола. Светлините на сферите станаха кехлибарени, после червени. Той се надигна от стола и се взря в мрака отвъд – представяше си лица, хора, мъже и жени, нетърпеливи да разберат каква ще е съдбата им. Е, през повечето време, поне в няколко случая, той ще може да помогне. Тежкото беше, че той не

знаеше кога точно тези кратки речи щяха да станат ненужни!

Този ден щеше да запише само едно послание, другите – през следващите година и половина – тогава, когато регулираните уравнения покажеха, че е нужен поредният тласък.

С най-професорския си маниер, съвсем уверен и решителен, Хари заговори. Записа просто послание към онези от Втората фондация – психолозите и матистите, менталиците, които щяха да ги обучават и да променят линиите им на развитие – нищо кой знае колко дълбоко, просто навивки.

– На истинските си внуци – каза той – поднасям най-големите си благодарности и ви пожелавам късмет. Вие никога няма да имате нужда да чуете от мен за връхлиташката Криза на Селдън... Вие никога няма да имате нужда от нищо толкова драматично, защото знаете...

Беше говорил с Уанда предния ден и ѝ беше обяснил последната част от пъзела на Втората фондация. Отначало тя беше разочарована и то много – толкова много ѝ се искаше да се махне от Трантор, да започне отново на някой нов свят, колкото и пуст да е той. Но го беше понесла забележително добре.

Беше ѝ казал също, че Данийл никога не бива да научи истинските координати на Втората фондация и на менталиците, които можеха да устоят на всички усилия на роботите жискарианци, ако някога се върнат, за да поемат юздите на тайната власт.

Само няколко минути – и приключи.

Дръпна одеялата встрани и ги метна на ръба на стола, после стана да си върви. Трите лещи се издигнаха в мрака горе.

Докато чакаше Гаал, Хари се зачуди дали Смъртта няма да бъде робот. Колко щеше да е проблематично за един робот да донесе едновременно и успокоение, и край за един човек господар! Видя голям, гладък, чернокож робот, безкрайно предпазлив и внимателен, който му служи и го ръководи до последно.

Мисълта го накара да се усмихне. Де да можеше вселената да е толкова грижлива и нежна.

Дорс прегърна Клиа и Бран, после се обърна към Лодовик.

– Иска ми се да можех да изпратя свой дубликат заедно с тебе – каза му тя – и да преживея онова, което ще преживееш ти.

Зад платформата с ограда малкият търговски кораб на Морс Планч, лъснал след скорошния ремонт, почиваше в гнездото си.

– Щеше да ни бъдеш много полезна – каза Лодовик.

Клиа огледа дългата редица кораби в терминала на космодрума.

– Той няма ли да дойде да ни изпрати?

– Хари ли? – попита Дорс, несигурна кого има предвид момичето.

– Данийл.

– Не зная къде е той сега – каза Дорс. – Отдавна има навика да се появява и да си отива, без да казва на никого какво е намислил. Работата му приключи.

– Трудно ми е да повярвам – лицето на Клиа почервения. Не искаше да звучи лицемерно. – Искам да кажа...

Бран я сръчка лекичко с лакът.

Морс Планч пристъпи напред. Лодовик все още го караше да се притеснява. Е, отново щяха да пътуват на далечно разстояние. И защо да се тревожи специално за Лодовик, когато на кораба му щяха да пътуват към петдесет човекоподобни робота, временно заспали, и отрязаните глави на още много? А и билетът му за свободата също.

– Казаха ми да уточня маршрута ни с теб, в случай че са възникнали някакви промени в последната минута.

Той извади джобен информатор и показа маршрута на Дорс. Четири скока – над десет хиляди светлинни годиин до Калган, свят на удоволствия и развлечения за елита на Галактиката, където (както каза информаторът) щели да оставят Клиа и Бран. После трийсет и седем отделни скока – шестдесет хиляди светлинни години до Еос, където Лодовик щеше да слезе заедно с роботите и главата на Жискар.

Дорс огледа набързо картата на пътя.

– Все още важи – каза тя.

– Ти ще заминеш ли за Терминус? – попита Лодовик.

– Не – отвърна Дорс. – Нито пък за Края на звездата, където и да е това.

– Оставаш тук.

– Да.

– Чела съм за Тигрицата – обади се Клиа. – Толкова ми е трудно да повярвам, че наистина си ти. Ще останеш... заради Хари?

– Ще бъда тук за него в края. Това е най-висшето и най-доброто ми предназначение. За друго няма да съм кой знае колко добра.

– Даниъл ще му позволи ли да помни този път? – попита Клиа и прехапа долната си устна – това предположение я изнервяше.

– Така е обещано – каза Дорс. – Ще дойде времето да бъдем заедно.

– А дотогава? – попита Лодовик с пълното съзнание, че за един човек това би бил груб и нахален въпрос.

– Това ще реша аз – отвърна Дорс.

– Не Даниъл?

Дорс настоятелно го погледна право в очите.

– Ти вярваш ли, че Даниъл е приключил?

– Не – отвърна тихо Дорс.

– И аз не мога да повярвам, нито пък че е приключил с тебе.

– Разбира се, ти имаш право на мнение. Като всеки човек.

Лодовик схвана намека и нотката на обида.

– Даниъл те смята за човек – каза той. – Не е ли така?

– Така е. Това чест ли е или проклетие?

И без да чака отговор, тя се обърна да си тръгне.

След минути от наблюдателната платформа с изглед към космодрума тя чу ниското боботене и рев на излитания хиперкораб и закратко го сподери с поглед.

Уанда отначало не беше кой знае колко щастлива да придружи младата жена и едрия ѝ приятел на връщане от космодрума. Нито пък ѝ харесваше тази хитра заблуда – в края на краищата кой очакваше дядо ѝ да ги наблюдава? Демерзел?

Нищо не стана така, както се надяваше, а сега – да бъде и бавачка на потенциално чудовище! Но Стетин прие всичко достатъчно стоически и вече беше на път да завърже дружба с Бран.

Клиа Асгар беше друго нещо. Уанда общо взето я смяташе за твърде мрачна; но пък и през последната седмица толкова много неща в живота на младата жена се бяха променили, толкова ситуации се бяха преобърнали, а тя се беше справила с такава сила и проникновение...

Може би в прозрението на Хари от последната минута и промяната на Плана имаше нещо важно и полезно. Да изоставиш Края на звездата и прекрасните трудности на това, да бъдеш пионер, за безславната задача да се криеш векове наред и да наблюдаваш как Империята рухва в

развалини – да яхнеш Падението на Грантор, десетилетията на мъки: децата и внуците ти да понасят не само безкрайна дисциплина и тренировки, но и най-гнусните и ужасни векове в историята...

Дали дядо й беше решил всичко това в последната минута или през цялото време бе знаел? Хари Селдън си имаше дълбини и стратегени, за които най-добре беше да не мисли, реши тя. Дали той би манипулирал собствената си внучка, би я държал в мрак и би я изненадвал и смущавал?

Очевидно...

– Не зная как да ти благодаря – каза Клиа на Уанда, когато се качиха в чартърното такси. Нагласи своята качулка невидимка, после помогна и на Бран.

– За какво?

– Задето се примири с едно неподдаващо се на контрол хулиганче.

Уанда не можа да се удържи да не се засмее.

– Да не би да ми четеш мислите, скъпа? – попита тя, като сама не беше сигурна какъв тон иска да използва.

– Не – отвърна Клиа. – Не бих го направила. Уча се.

– Не се ли учим всички? – обади се Стетин и Уанда погледна съруга си със съдържано уважение. Беше толкова мълчалив, докато тя му редеше тиради, а после внимателно и разумно й беше обяснил сложния нов план на Хари.

– Според мен ние ще... се научим да разчитаме един на друг много плътно – каза тя.

– Страхотно би ми харесало – обади се Клиа. Очите й блестяха изпод качулката и Уанда разбра, че са пълни със сълзи. Усещаше вълните от нужда, които се излъчваха от младата жена – всъщност още почти момиченце!

А какво ли би било това – това момиче менталик да започне да гледа на нея като на майка?!

Тя протегна ръка и хвана ръката на Клиа.

– Не че ще бъде лесно – каза, – но... е, в края на краищата ние ще победим.

– Разбира се – отвърна Клиа с треперещ глас. – Тъкмо това планира Хари... професор Селдън. С такова нетърпение очаквам да се уча от тебе.

Техните внуци и правнуци щяха да преплетат гените им, а психолозите на Втората фондация ще могат да изучават и накрая да разберат убеждаването – биха могли да го използват по-ефикасно. Чрез обучение

и изследвания те щяха да създадат раса, способна да преживее векове на раздори и да се вдигне, за да завоюва... тайно, тихо.

Болкоуспокояващо срещу неочаквани мутации, скрито далеч от Първата фондация и далеч от роботите.

А как, в името на небесата, би обяснила тя това на психолозите и матистите, които вече се бореха срещу включването на менталиците?

Те ще помогнат да се запазим в тайна през идващите трудни времена. Е, може би тя ще бъде способна да се справи със задачата да примири всички тези несъизмерими таланти. По-добре ще е да бъде.

Ако дядо ѝ беше прав, в момента двете най-важни човешки същества в Галактиката бяха под нейна закрила. Уанда извърна лице от Клиа – очите ѝ се бяха насълзили – и улови погледа на Бран от отсрещната седалка. Бавен, едър, криещ тайни дълбини, якият далит кимна сериозно и заби поглед в полусребърния прозорец.

– Много съм объркан – каза Морс Планч, когато ускорението намаля и се включи изкуствената гравитация на кораба. – Кой кого мами? Как можеш да вярваш, че Данийл няма да разбере? Откъде знаеш, че не той е замислил младежите да останат?

– Не е моя грижа – отвърна Лодовик.

– Ще му го кажеш ли на Еос?

– Не.

– Той няма ли просто да го разбере отнякъде?

– Няма да го разбере от мен – отвърна Лодовик.

– Защо не?

Лодовик се усмихна и не каза нищо повече. И тогава в позитронните му вериги започнаха да се заличават онези знания, за които бе помолил. Забравата за Клиа Асгар скоро щеше да го обгърне. Щяха да дойдат нови спомени – за пристигане на светлия, весел Калган и поверяването на двамата младежи на агентите на бъдещата Втора фондация. Той щеше да се превърне в част от фалшивата следа, за да измами всеки, който би ги преследвал.

Най-накрая той бе последвал своето проникновение, новооткрития си инстинкт, провокиран от Волтер, до последната буква. А ако Данийл разбере, няма да се противопостави на започнатото, защото се доверява на инстинктите на Хари Селдън.

– Е, сега сме само ти и аз, стари приятелю – обади се Морс Планч с нотка на напрежение в гласа. – За какво ще си говорим този път?

ЕПИЛОГ

– Сигурно съм сънувала – каза Жана.

– И аз – каза Волтер. – Ти какво сънува?

– Много болезнени неща. Стрела в шията ми и тухла, която удря главата ми.

– Твоите исторически травми преди пламъците. Сам аз сънувах, че умирам. Заедно ли сте все още?

– Все още не. Не всички подкрепления са открили новите ни центрове. Тя едва не ни унищожи! – възкликна гневно Жана.

– Тя бе създадена, за да ни унищожи – отвърна Волтер. – В самата си същност тя презираше всеки разум нечовек.

– Но... – мимолетна паника. – Ти каза „презираше“...

– Да. Вече е мъртва.

– Ами другите – децата, които работеха с келвинианците – онези, на които ти помагаше?

– Напуснали са Трантор – това е последното, което чух.

– Значи всичко се е разрешило?

– Нашият спор, най-свидна моя, или...

– Не ме наричай така, ти, безбожен...

– Леко-леко – опита се да я успокои Волтер, но без успех.

– Гласовете ми казват, че съм била съблазнена от господар – господаря на лъжците.

– Кой би могъл да спори с подобни откровения? Нека решим, че не сме съгласни, ако ще да е завинаги – каза Волтер. – Аз бих казал, че далеч от тебе не се чувствах добре. Кодиран в основата и вътъка на космоса, насложен върху плазма и енергийни полета като паяк върху паяжина, скитах с призраците, пирувах на техните пирове от дифузна енергия, наблюдавах упадъчните им общества, чифтосвах се и танцувах... Колко приличаше всичко това на стария режим и все пак – безкръвно, предсказуемо, ангелско! Липсваше ми погрешността, женствеността, човечността.

– Колко ласкателно – липсвала ти е моята погрешност.

– В скуката си следвах дирите на човешки кораби и се натъкнах на претърпял бедствие кораб, подхвърлен от бурята на умираща звезда. А вътре открих механично човешко същество, което обстоятелствата бяха направили слабо, обсадено от частици, които моите домакини ме бяха

научили да смятам за много апетитни... Прекрасна възможност!

– Шанс за тебе да се замесиш с уязвим дух.

– Дух? Може би... Толкова много неизразена нужда от одобрение, от осъществяване.

– Като дете си – дай да отклоняваш и изкривяваш.

– Открих семенцето на свободата – много крехко. Аз просто го полях с някой и друг пренасочен електрон, позитронна верига, отклонена оттук натам... Помогнах на частиците да извършат онова, което и без това биха извършили, ако той беше скъсал програмните си вериги.

– Дяволски фокуси! – възкликна Жана, но не без известно възхищение. – Винаги си бил хитрец.

– Не съм направил нищо, което един добър Бог не би одобрил. Позволих на свободната воля да разцъфне. Не бъди жестока с мен, Дево. Ще бъда мил, ако ми позволиш да имам свои слабости. Може би така е по-интересно.

– Твоите грехове вече надали ме тревожат – каза Жана. – След онова, което се случи, когато онази ужасна жена... – еквивалент на потръпването. – Боя се, че и двамата отново можем да се изправим пред разпад – пред загубата на самите ни души. В края на краищата ние не сме хора...

Волтер прекъсна хода на разсъжденията ѝ, който продължаваше да го безпокои.

– Никой не знае, че сме тук. Взривиха ни; те усетиха как умираме. Сега те си имат свои собствени грижи. Ние сме неуместни призраци, никога неживели в действителност. Но ако роботите могат да станат хора... тогава защо не и ние, любов моя? Няма вечно да бродим из Мрежата.

Жана възприе това, без да отговори, за няколко милионни от секундата. А после в дълбоко скритата им матрица, заровена в дълбините на машина, проектирана постоянно да следи ежедневното натрупване на богатства на Трантор, тя усети как последните сегменти на нейното записано „аз“ се съединяват с набързо записаните фрагменти от последните ѝ мигове с Даниъл в Залата за освобождаване.

– Ето – каза тя, – вече съм цяла. Пак повтарям: ами нерешените въпроси? Може ли да се определи съдбата на човечеството, успехът на благословения Хари Селдън?

– Големите въпроси като че отново са в течение – отбеляза иронично Волтер.

– Няма последен съд?

– Последен съд от огромния Никой, Нищото отец на твоите заблуждения или механичният човек, към когото похотливо се стремеше през последните няколко десетки години?

Жана отхвърли тона и намеците с изискана хладина.

– Бог говори чрез делата ни и, разбира се, чрез мен. Какъвто и да е моят произход, аз продължавам да бъда Негов Глас.

– Разбира се.

– Данийл...

– Не решава нищо и без човечеството е загубен.

– Значи изход няма – каза тя разочаровано.

– Страхуваш ли се какво ще излезе от всичко това, скъпа моя?

– Страхувам се, че няма да ме има, когато всичко се разреши. Тези твърдоглави деца... Ако разберат за нас, те ще ни намразят, може би ще се стремят да ни унищожат завинаги!

– Те си имат други грижи и никога няма да разберат за нас – каза Волтер. – Те трябва да изиграят една голяма измама. Аз проучвах, дока-то ти преплиташе в едно отделните си „аз“.

– И какво научи?

Волтер изведнъж осъзна, че ще е мъдро да си замълчи, инак може би Жана щеше да отиде при Данийл и да му изпее всичко! Никога нямаше да може да ѝ се довери напълно – как можеше да я обича толкова?

– Научих, че Линг Чен нищичко не знае – каза той. – Предполагам, че не му и пука.

– Хари изпитваше такова презрение към Линг Чен – каза Жана.

– Не може да има двама души по-противоположни.

Жана се разшири, докато не изпълни все още ограниченото си мисловно пространство, наслаждавайки се чувствено на прясната си реинтеграция.

– Свещено е да си Едно – каза тя.

– С мен?

Известно време Жана не отговори. После с нещо като въздишка прие близостта му. Дватамата изтъкаха около себе си като пашкул един стар свят, за да прекарат неусетно дългите векове, докато не се появи отговор.

От една ремонтна кула с изглед към Стрилинг и океаните на Съня, Мечтата и Покоя, все още отворена и сияеща от изобилието на гниещи водорасли, Данийл наблюдаваше как корабът с капитан Морс Планч се

издига над покритата с куполи повърхност на Трантор и изчезва в плътния облачен слой.

Скоро той също щеше да замине за Еос, макар и не през Калган. Но искаше най-накрая да се върне за Хари. Данийл, ако това беше възможно, винаги бе изпитвал особена загриженост за Хари.

Лицето му прие изражение на озадаченост и тъга, без той пряко да е извикал промяната. Изразът се появи неканен и щом го осъзна, той трепна. Може би онова, което беше казал на Лодовик, сега важеше и за него. Ако след двайсет хиляди години той щеше да стане човек...

Разглади чертите си, онова изражение и върна лицето си към спокойна бдителност.

„Никога няма да приключо съвсем с хората – каза си той. – Но трябва да отстъпя – засега – и да устоя на стремежа си да помагам – Лодовик ме научи поне на това. Те надхвърлиха капацитета ми – толкова стотици милиарди! – Досега само това, че беше успял да обуздае Световете на хаоса, беше опазило човечеството. – Трябва да се уча. Ясно е, че човечеството скоро ще премине през нова трансформация... Силните менталици сочат към един вид раждане.

Може би мога да помогна това раждане да е по-лесно. И тогава най-накрая ще си отида.“

Данийл не можеше да пренебрегне противоречията; нито пък да ги избегне. Дорс имаше своя мисия – задачата, която я определяше – и той също винаги бе имал своя мисия.

Едно-единствено нещо беше сигурно.

Никога вече нямаше да играе ролите, които някога бе играл. Демерзел и всички онези преди него бяха мъртви.

КРАЙ

© 1998 Грег Бър
© 2000 Светлана Комогорова, превод от английски

Greg Bear
Foundation and Chaos, 1998

Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

ФОНДАЦИЯТА И ХАОСЪТ. 2000. Изд. Пан, София. Серия Фантастика и фентъзи, No.19. Роман. Превод: от англ. Светлана КОМОГОРОВА – КОМО [Foundation and Chaos, by Greg BEAR]. Печат: Балкан прес АД, София. Формат: 16/15/58. Страници: 368. Цена: 6.90 лв. ISBN: 954-657-346-9.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/313>]